

O P R O E P I N G
voor de op DINSDAG 4 april 2017 vanaf 19.30 uur
in de **Waterstaatskerk** (Deldenerstraat 20, Hengelo) te houden
vergadering van de Raad der gemeente Hengelo

AGENDA:

				Port.H.
A	Algemeen			
	A01	Opening		
	A02	Vaststellen agenda		
	A03	Vragenkwartier (zie art. 46 Reglement van Orde voor de Gemeenteraad)		
	A04	Bestuurlijke actualiteiten (van het college)		
	A05	Toelating dhr. J. Evers als raadslid	2105697	
	A06	Benoeming fractievertegenwoordiger van GroenLinks	2105700	
B		Hamerstukken		
	B01	Kredietaanvraag uitvoering F35 en Veldbeek Watertorenlaan/Parallelweg LS	2088309	Bron
	B02	Aanbevelingen Commissie Evaluatie Vergaderstructuur gemeenteraad Hengelo	2097510	Schelberg
	B03	Herziening Reglement v. Orde voor de vergadering & andere werkzaamheden vd raad & politieke markt	2093670	Schelberg
	B04	Protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen wet-houders, raadsleden of fractievertegenwoordigers	2097512	Schelberg
C		Voorstellen met tussenkomst van de Politieke Markt		
	C01	Rekenkameronderzoek naar Schulddienstverlening-Stadsbank Oost-Nederland	2091018	Ten Heuw
	C02	Aanvullend krediet gereed maken units bouwdeel 6 voormalige MTS	2096991	Bron
	C03	Evaluatie convenant Stichting OSG Hengelo	2094794	Bruggink
	C04	Statuten en convenant Primato	2094858	Bruggink
D		Voorstellen zonder tussenkomst van de Politieke Markt		
	D01	Nota investerings- en activeringsbeleid 2017	2095695	Ten Heuw
	D02	1e Wijziging beleidsbegroting 2017	2101630	Ten Heuw

Hengelo, 20 maart 2017
De voorzitter van de raad,

De heer S.W.J.G. Schelberg

De eerstvolgende raadsvergadering is gepland op 18 april 2017 aanvang 19.30 uur

RAADSBSLUIT**A6**

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2105697		GRI	
ONDERWERP			
Toelating dhr. J.L. Evers als raadslid			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

Dhr. J.L. Evers (GroenLinks) toe te laten als nieuw raadslid.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Raadslid Theunissen van Groen Links heeft aangegeven per 1 april 2017 te willen stoppen als raadslid. Hierdoor is een vacature ontstaan in de raad binnen de fractie van GroenLinks. Met het voorliggende besluit om dhr. J.L. Evers als nieuw raadslid toe te laten wordt in deze vacature in de raad voorzien.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,**DATUM**

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2105697	Haarhuis	GRI	-
ONDERWERP			
Toelating dhr. J.L. Evers als raadslid			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Aanleiding

Dhr. Theunissen heeft aangegeven zijn positie als raadslid op te geven. Hierdoor is een vacature ontstaan in de raad binnen de fractie van GroenLinks.

Doel

Met het voorliggende besluit om dhr. J.L. Evers als nieuw raadslid toe te laten wordt in deze vacature in de raad voorzien.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Door het vertrek van raadslid Theunissen is een vacature ontstaan in de raad. In deze vacature dient zo snel mogelijk te worden voorzien. Conform de geldende regels van opvolging, zoals deze in de Kieswet en de Gemeentewet zijn neergelegd wordt de heer J.L. Evers ter toelating voorgedragen.

Dhr. J.L. Evers is benoemd verklaard door de voorzitter (Burgemeester) van het centraal stembureau en heeft aangegeven, deze benoeming te aanvaarden. De burgemeester informeert de raad en overhandigt de geloofsbrieven met de bijbehorende documenten en verklaringen, voor onderzoek aan een commissie, bestaande uit drie personen. Dit onderzoek vindt plaats op de in artikel 5a van het Reglement van Orde voor de vergaderingen andere werkzaamheden van de raad en de politieke markt, aangegeven wijze.

Daarbij gaat de commissie na, of de benoemde aan de vereisten voor het lidmaatschap voldoet en geen met het lidmaatschap onverenigbare betrekkingen vervult. De commissie doet verslag van het onderzoek en bij een positief advies legt dhr. J.L. Evers in handen van de voorzitter de eed of gelofte af en is hij toegelaten als raadslid. Daarna kan hij direct deelnemen aan de werkzaamheden van de raad.

BESPREK- EN BESLISPUNTEN

Dhr. J.L. Evers (GroenLinks) toe te laten als nieuw raadslid.

FINANCIËLE ASPECTEN

BIJLAGE(N)

Dit raadsadvies is opgesteld door de raadsgriffie.

RAADSBESLUIT**A07**

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2105700		GRI	
ONDERWERP			
Benoeming fractievertegenwoordiger Groen Links			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

- Mevrouw E.M. (Elske) Mooijman als fractievertegenwoordiger van GroenLinks te benoemen voor de resterende raadsperiode tot maart 2018.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Binnen de fractie van GroenLinks is een vacature voor de positie van fractievertegenwoordiger voor GroenLinks. Voorgesteld wordt mevrouw E. M. (Elske) Mooijman hiervoor te benoemen voor de resterende raadsperiode.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,**DATUM**

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES**A6**

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2105700	Haarhuis	GRI	-
ONDERWERP			
Benoeming fractievertegenwoordiger Groen Links			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF**Aanleiding**

Binnen de fractie van GroenLinks is een vacature voor de positie van fractievertegenwoordiger van GroenLinks.

Doel

Met het voorliggende besluit wordt mevrouw E.M. (Elske) Mooijman benoemd als fractievertegenwoordiger voor de resterende raadsperiode voor GroenLinks.

INHOUD VAN HET VOORSTEL**Fractievertegenwoordiger**

Krachtens artikel 6b van het reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de politieke markt van de gemeente Hengelo kan elke fractie maximaal twee fractievertegenwoordigers voor benoeming voordragen. De artikelen 10, 11, 12, 13 en 15 zijn van overeenkomstige toepassing op een fractievertegenwoordiger.

Binnen de fractie van GroenLinks is er een vacature voor de positie van fractievertegenwoordiger. GroenLinks heeft hiervoor mevrouw E.M. Mooijman voorgedragen.

De burgemeester informeert de raad en overhandigt de geloofsbrieven van de kandidaat aan de onderzoekscommissie. Deze commissie onderzoekt tijdens de raadsvergadering de documenten en beoordeelt of aan de benoemingseisen wordt voldaan. Zij doet vervolgens verslag aan de raad en bij een positief advies kan de benoeming direct plaatsvinden.

De fractievertegenwoordigers vergaderen in de Politieke Markt volwaardig mee en hebben dezelfde "rechten en plichten" als de raadsleden. Daarom is er voor gekozen om de fractievertegenwoordigers de eed of belofte te laten afleggen. Na benoeming wordt deze dan conform artikel 14 van de gemeentewet afgelegd in handen van de voorzitter van de raad.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

Aan de raad wordt voorgesteld mevrouw E.M. (Elske) Mooijman (GroenLinks) te benoemen als fractievertegenwoordiger.

BIJLAGE(N)

Ten behoeve van de benoeming van mevrouw E.M. (Elske) Mooijman als fractievertegenwoordiger:

- Uittreksel bevolkingsregister
- Verklaring openbare betrekkingen
- Uittreksel kieslijst betrokken partijen

De bijlagen zijn ter vergadering beschikbaar voor de onderzoekscommissie.

Dit raadsadvies is opgesteld door de raadsgriffie.

Behandelvorschlag

Onderwerp	Kredietaanvraag uitvoering F35 en Veldbeek Watertorenlaan/Parallelweg LS		
Zaaknummer	2088309	Portefeuillehouder	Jan Bron
Historie	De provincie Overijssel werkt samen met de betrokken gemeenten aan een Hoogwaardig Fietsnetwerk Twente (HFT). De belangrijkste drager van het HFT is de realisatie van de Fietssnelweg F35. Tussen de gemeentegrens met Enschede en station Hengelo is de F35 langs de spoorlijn aan de Parallelweg SS tot Kuipersdijk nr. 48 aangelegd. De aanleg van de oversteek over de wijk Kuipersdijk voor de F35 door het Watertorenpark is in najaar 2016 uitgevoerd. Het nieuwe deel fietssnelweg van ongeveer 150 meter langs de spoorlijn aan de Parallelweg SS en de aanpassing van de overweg AKZO-spoorlijntje zijn in uitvoering en worden in voorjaar 2017 afgerond. De derde schakel is de nieuwe verkeersregel installatie (VRI) voor de oversteek van de F35 over de Veloursstraat (Centrumring). De raad heeft hiervoor een uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld op 25 oktober 2016 (2042077). <i>Plaatsgevonden communicatie/participatie over het ontwerp</i> Op 30 januari jl. is voor bewoners, bedrijven en andere organisaties een informatiebijeenkomst georganiseerd over het voorlopig ontwerp. Daarnaast heeft met de Natuur- en Milieuraad, Waterschap Vechtstromen, de Fietzersbond en Syntus overleg plaatsgevonden. Tevens zijn afspraken gepland met individuele bewoners om hun vragen en opmerkingen over het voorlopig ontwerp te bespreken. Met de Fietzersbond volgt een vervolg-overleg.		
Belangrijkste beslissingen/-besprekingspunten	Het doel van dit raadsvoorstel is om financiële middelen beschikbaar te stellen voor de grote uitvoeringskosten. <i>Belangrijkste beslissingen:</i> 1. een krediet beschikbaar te stellen van € 2.060.452 voor de uitvoering van de F35 en de Veldbeek door de Watertorenlaan en de Parallelweg LS aansluitend op de Veloursstraat; 2. een krediet beschikbaar te stellen van € 67.854 voor de overschrijding van het voorbereidingskrediet; 3. in te stemmen met de toevoeging van de ZON-subsidie van € 60.000 aan het uitvoeringskrediet voor aanvullende dekking voor de aanleg van de Veldbeek; 4. in te stemmen met een bijdrage van € 200.000 uit het GRP aan de grondexploitatie Lansinkveld Noord (701) ter compensatie van de gedeelde bijdrage uit het KAS-programma. Deze bijdrage wordt meegenomen in de eerstvolgende herziening van het GRP.		

Politieke Markt	22 maart 2017			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Roel Kok	Anke Haarhuis	Ruimte 1(boven)	Fysiek	30 min
Doel van de sessie	Oordeelsvormend			
Behandeladvies	De fracties wordt hun mening gevraagd over het voorstel om financiële middelen beschikbaar te stellen voor de grote uitvoeringskosten voor de uitvoering F35 en Veldbeek Watertorenlaan/Parallelweg LS.			
Spreekrecht publiek	ja ☒ nee ☐	duur: 5 minuten per spreker		

Raad	4 april 2017	
Doel van de sessie	Besluitvormend	
Behandeladvies na behandeling in de politieke markt	In de politieke markt is gesproken over het krediet in samenhang met het voorlopig ontwerp. Wethouder Bron heeft aangegeven dat het nu beschikbaar te stellen krediet voldoende is om nog eventuele wijzigingen in het ontwerp toe te laten (mocht daar nav overleggen met betrokken partijen nog aanleiding voor zijn). Tevens heeft wethouder Bron de toezegging gedaan om, op een later moment, de raadsleden uitgebreid te informeren over de ontwikkelingen in het ontwerp van het gehele tracé. Met deze toezeggingen wordt de raad geadviseerd om dit voorstel als hamerstuk te agenderen in de raadsvergadering.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2088309	Hester, Paula	MID-PS	Jan Bron
ONDERWERP			
Kredietaanvraag uitvoering F35 en Veldbeek Watertorenlaan/Parallelweg LS			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGLO BESLUIT:

De raad van de gemeente Hengelo besluit:

1. een krediet beschikbaar te stellen van € 2.060.452 voor de uitvoering van de F35 en de Veldbeek door de Watertorenlaan en de Parallelweg LS aansluitend op de Veloursstraat;
2. een krediet beschikbaar te stellen van € 67.854 voor de overschrijding van het voorbereidingskrediet;
3. in te stemmen met de toevoeging van de ZON-subsidie van € 60.000 aan het uitvoeringskrediet voor aanvullende dekking voor de aanleg van de Veldbeek;
4. in te stemmen met een bijdrage van € 200.000 uit het GRP aan de grondexploitatie Lansinkveld Noord (701) ter compensatie van de gedeelde bijdrage uit het KAS-programma. Deze bijdrage wordt meegenomen in de eerstvolgende herziening van het GRP.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Tussen de gemeentegrens met Enschede en station Hengelo is de Fietssnelweg F35 langs de spoorlijn aan de Parallelweg SS tot Kuipersdijk nr. 48 aangelegd. De aanleg van de oversteek over de wijk Kuipersdijk voor de F35 door het Watertorenpark is in najaar 2016 uitgevoerd. Het nieuwe deel fietssnelweg van ongeveer 150 meter langs de spoorlijn aan de Parallelweg SS en de aanpassing van de overweg AKZO-spoorlijntje zijn in uitvoering en worden in voorjaar 2017 afgerond. Ook het deel van de F35 door het Watertorenpark wordt in voorjaar 2017 gerealiseerd.

Het deeltracé voor de F35 Watertorenlaan/Parallelweg LS met aansluiting op de Veloursstraat/Centrumring is nu zover voorbereid dat dit kan worden uitgevoerd. Tegelijk met het tracé voor de fietssnelweg wordt ook het tracé voor de Veldbeek door de Watertorenlaan aangelegd. Dit tracé van de Veldbeek is onderdeel van het project Veldwijk Noord Veldbeek dat deel uitmaakt van de Samenwerkingsovereenkomst "Klimaat Actief Hengelo" 2015-2018 met het Waterschap Vechtstromen. Voor de uitvoering van de aanleg van de F35 en de Veldbeek door de Watertorenlaan/Parallelweg LS wordt de raad gevraagd financiële middelen beschikbaar te stellen.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGLO,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2088309	Hester, Paula	MID-PS	Jan Bron
ONDERWERP			
Kredietaanvraag uitvoering F35 en Veldbeek Watertorenlaan/Parallelweg LS			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Aanleiding

De provincie Overijssel werkt samen met de betrokken gemeenten aan een Hoogwaardig Fietsnetwerk Twente (HFT). De belangrijkste drager van het HFT is de realisatie van de Fietssnelweg F35. Een snelle, comfortabele en veilige non-stop fietsverbinding tussen Nijverdal en Enschede met zijtakken van Almelo naar Vriezenveen en van Enschede naar Oldenzaal. De totale lengte van de F35 is 62 kilometer.

De F35 is ook onderdeel van het Actieplan Fietsen (2015-2018), vastgesteld door de raad in april 2015. Het actieplan omvat de actuele vraagstukken rond de thema's fietsveiligheid, fiets parkeren in de binnenstad en de nog ontbrekende schakels op de Fietssnelweg F35. Het actieplan gaat in op deze thema's en benoemt hiervoor een samenhangend pakket van acties en maatregelen voor de periode 2015-2018.

De F35 heeft een aantal doelen:

- Verminderen van het aantal sterk vertraagde autoritten op autoroutes;
- Verbetering milieu: minder CO² uitstoot en geluidhinder;
- Verkeersveiligheid: verlagen van het aantal verkeersslachtoffers door aanleg van een vrijliggende fietsroute met zoveel mogelijk ongelijkvloerse kruisingen;
- Gezondheid: fietsers bewegen meer, verzuimen minder en komen frisser op plaats van bestemming aan;
- Recreatie en toerisme: een vlotte fietsverbinding tussen steden, dorpen en recreatieve bestemmingen;
- Economie: een vlotte fietsverbinding naar de centrumgebieden waar de meeste mensen werken en wonen en waar de meeste openbare voorzieningen zijn.

Tussen de gemeentegrens met Enschede en station Hengelo is de F35 langs de spoorlijn aan de Parallelweg SS tot Kuipersdijk nr. 48 aangelegd. De aanleg van de oversteek over de wijkkring Kuipersdijk voor de F35 door het Watertorenpark is in najaar 2016 uitgevoerd. Het nieuwe deel fietssnelweg van ongeveer 150 meter langs de spoorlijn aan de Parallelweg SS en de aanpassing van de overweg AKZO-spoorlijntje zijn in uitvoering en worden in voorjaar 2017 afgerond. De derde schakel is de nieuwe verkeersregel installatie (VRI) voor de oversteek van de F35 over de Veloursstraat (Centrumring). De raad heeft hiervoor een uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld op 25 oktober 2016 (2042077).

Het deeltracé voor de F35 Watertorenlaan/Parallelweg LS met aansluiting (de VRI/derde schakel) op de Veloursstraat/Centrumring is nu zover voorbereid dat dit kan worden uitgevoerd. Tegelijk met het tracé voor de fietssnelweg wordt ook het tracé voor de Veldbeek door de Watertorenlaan aangelegd. Dit tracé van de Veldbeek is onderdeel van het project Veldwijk Noord Veldbeek dat deel uitmaakt van de Samenwerkingsovereenkomst "Klimaat Actief Hengelo" 2015-2018 met het Waterschap Vechtstromen.

Doel raadsadvies

Het doel van deze kredietaanvraag is om financiële middelen beschikbaar te stellen voor de begrote uitvoeringskosten voor de aanleg van de Fietssnelweg F35 en de Veldbeek door de Watertorenlaan/Parallelweg LS met aansluiting op de Veloursstraat. Zodat tot een zo spoedig mogelijke uitvoering over kan worden gegaan en de subsidies van Provincie en Rijk en de bijdrage van het Waterschap veilig worden gesteld.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Ontwerp

F35

Aansluitend op het onderdeel van de F35 door het Watertorenpark is nu een voorlopig ontwerp gemaakt voor het vervolg van de F35 door de Watertorenlaan, langs het Tweekeler plein, door de Parallelweg LS en aansluitend op de Veloursstraat (Centrumring). De F35 wordt hier aangelegd als fietsstraat. Dus in combinatie met ander (bestemmings)verkeer. De fietser op de F35 heeft echter wel voorrang op de zijstraten. Het ontwerp voor de F35 voldoet aan de doelstellingen van de F35 en de ontwerpprincipes uit het Masterplan Fietssnelweg F35 opgesteld door de Regio Twente en de acht gemeenten waar de fietssnelweg moet worden gerealiseerd.

Veldbeek

Met het Waterschap Vechtstromen is in het kader van de Samenwerkingsovereenkomst 'Duurzaam Waterbeheer' uit 2007 overeengekomen dat een nieuwe beek vanuit het buitengebied wordt aangelegd, de Veldbeek. De SOK is in juni 2015 aangepast tot de Samenwerkingsovereenkomst "Klimaat Actief Hengelo" 2015-2018. Daarbij zijn ook de gezamenlijke projecten in het kader van de Klimaat Actieve Stad (KAS) betrokken waaronder Veldwijk Noord Veldbeek inclusief de retentie Watertorenpark plus twee andere projecten (Weusthag en Dalmeden).

De Veldbeek wordt gevoed vanuit een ondergrondse verbinding met het Twentekanaal en stroomt vanaf het Sports Centre Hengelo via het Watertorenpark door de Watertorenlaan en buigt daarna af naar het Brouwerijterrein en sluit vervolgens aan op de Berflobeek nabij de Europatunnel. Het tracé van de Veldbeek door de Watertorenlaan is onderdeel van het voorlopig ontwerp en wordt tegelijkertijd met het tracé F35 Watertorenlaan/Parallelweg LS uitgevoerd met het oog op 'werk met werk' maken.

Hoofdgroenstructuur

Het gebied waarin het tracé ligt is op de kaart Hoofdgroenstructuur aangegeven als 'Projectgebied'. In deze gebieden ligt de invulling van de hoofdgroenstructuur nog niet vast. In de geplande ontwikkeling – tracé Watertorenlaan en Parallelweg LS – wordt voorzien in een groene invulling langs de Veldbeek en de F35 als verbinding tussen het Watertorenpark en het Brouwerijterrein en verder in westelijke richting. Een rij nieuw aan te planten bomen begeleidt deze groene zone. Ook aan de zuidzijde van de Watertorenlaan worden groenvakken gerealiseerd. Na afronding van het project zal beoordeeld worden of en zo ja, gebieden en groene verbindingen aangewezen worden als hoofdgroenstructuur.

Communicatie en participatie

Voor bewoners, bedrijven en andere organisaties is op 30 januari jl. een informatiebijeenkomst georganiseerd. Ongeveer 65 mensen hebben de bijeenkomst bezocht. Bezoekers hebben informatie gekregen over het voorlopig ontwerp voor de aanleg van de F35 en de Veldbeek door de Watertorenlaan/Parallelweg LS.

Met de Natuur- en Milieuraad, Waterschap Vechtstromen, de Fietzersbond en Syntus is overleg geweest over het voorlopig ontwerp. Daarnaast zijn nog afspraken gepland met individuele bewoners om hun vragen en opmerkingen over het voorlopig ontwerp te bespreken. Ook met de Fietzersbond wordt nog een vervolg-overleg gepland.

Vervolgtraject

Het voorlopig ontwerp wordt verder uitgewerkt tot een definitief ontwerp in een bouwteam. Het doel van het bouwteam is om gezamenlijk (gemeente en aannemer) tot een uitvoeringsgericht ontwerp te komen dat vervolgens gerealiseerd kan worden. Bewoners en andere betrokkenen zullen worden geïnformeerd over het definitieve ontwerp. Verwachte start van de uitvoering van het werk is juni/juli 2017.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

Beslispunt voor de raad is de kredietaanvraag met dekkingsvoorstel voor een uitvoeringskrediet voor de aanleg van de F35 en de Veldbeek door de Watertorenlaan en de Parallelweg LS aansluitend op de Veloursstraat. De Veldbeek buigt vanaf de Watertorenlaan af naar het Brouwerijterrein.

Twee aparte beslispunten zijn de gevraagde subsidiebijdrage van het Waterschap Vechtstromen in het kader van Zoetwatervoorziening Oost-Nederland van € 60.000 welke eerder door de Raad beschikbaar is gesteld voor de Kredietaanvraag realisatiefase Sports Centre Hengelo fase 2 op 18 november 2015 (1078045) toe te kennen aan dit project.

Plus de gevraagde bijdrage van € 200.000 uit het GRP aan de grondexploitatie Lansinkveld Noord (701)

ter compensatie van de gedeelde bijdrage uit het KAS-programma. Deze bijdrage wordt meegenomen in de eerstvolgende herziening van het GRP.

FINANCIËLE ASPECTEN

Er zijn geen personele gevolgen.

De kosten van de uitvoering zijn geraamd op € 2.060.452 Het tekort op het voorbereidingskrediet is € 67.854. Het gevraagde uitvoeringskrediet komt daarmee op € 2.128.306

Dekking:

Gemeentelijk rioolfonds	750.000 (t.b.v. Veldbeek)
Gemeentelijk rioolfonds	40.000 (t.b.v. F35)
Provinciale subsidie	613.600 (BDU-goedgekeurde projecten UVP 2012-2013)
Openbare verlichting	40.000
Reserve fietspadenplan*	32.200
Uitvoeringsnota fietsen	143.355
Actieplan Fietsen	119.151
Bijdrage Waterschap	130.000 (KAS-programma)
Bijdrage Waterschap**	200.000 (KAS-programma)
Subsidie ZON***	<u>60.000</u>
Totaal	€ 2.128.306

*

Als gevolg van de nieuwe BBV-regelgeving moeten werken in het openbaar domein worden geactiveerd, daarbij ontstaan rentelasten die niet volledig gedekt kunnen worden uit de oorspronkelijke subsidie. In dit geval € 32.200. Jaarlijks worden de uit deze investering voortkomende rente en afschrijving ten laste gebracht van de exploitatie.

Voor de aanvullende dekking voor de aanleg van de Veldbeek worden de volgende voorstellen gedaan:

**

Ter dekking van € 200.000 kosten wordt gebruik gemaakt van middelen uit het KAS programma Klimaat Actieve Stad) 2015-2018. Deze middelen maken onderdeel uit van de geraamde dekkingsmiddelen voor de grondexploitaties van Hart van Zuid. Voor de realisatie van de bergingsvijver in Lansinkveld Noord en de aansluiting van de vijver op de Berflobeek is in het KAS programma € 200.000 opgenomen.

De ligging en vormgeving van de bergingsvijver zijn afhankelijk van het ontwikkelplan voor Lansinkveld Noord dat samen met Van Wijnen ontwikkeld wordt in de komende jaren. Er wordt nu vanuit gegaan dat binnen de periode van het KAS programma (2015-2018) niet overgegaan kan worden tot realisatie van de bergingsvijver. Om de bijdrage uit het KAS programma tijdig in te zetten, wordt daarom voorgesteld bovengenoemde € 200.000 te gebruiken voor de dekking van de realisatie van de Veldbeek in de Watertorenlaan.

Met dit voorstel is ambtelijk ingestemd door zowel gemeente als Waterschap Vechtstromen. Het Waterschap heeft als voorwaarde gesteld dat de gemeente moet zorgdragen voor de dekking van de kosten van de realisatie van de bergingsvijver en de aansluiting op de Berflobeek.

Om aan deze voorwaarde te kunnen voldoen, wordt bij de herziening van het GRP rekening gehouden met een bijdrage van € 200.000 aan de grondexploitatie. Impliciet bedraagt daarmee de bijdrage uit het GRP voor de aanleg van de Veldbeek voor het tracé Watertorenlaan € 950.000 (€ 750.000 + € 200.000).

Het voorstel voor reallocatie wordt tevens geagendeerd in een nog te plannen bestuurlijk overleg tussen gemeente en waterschap.

***

De raad heeft op 18 november 2015 voor de kredietaanvraag realisatiefase Sports Centre Hengelo fase 2, een subsidiebijdrage van het Waterschap Vechtstromen in het kader van Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON) van € 60.000 toegekend. Echter, de ZON-subsidie is niet ingezet voor de realisatiefase van het Sports Centre Hengelo. Voorgesteld wordt om nu de ZON-subsidie van € 60.000 (verdeeld over de periode 2017-2022) toe te voegen aan deze kredietaanvraag voor aanvullende

dekking voor de aanleg van de Veldbeek.

BIJLAGE(N)

De volgende bijlagen zijn toegevoegd:

- Begrotingswijziging

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

Bedr ijfsk ode	Grootboek rekening	Kostensoort	Ink.-Uitg (I - U)	Structureel	Bedrag Begrotingsjaar	Bedrag jaar +1	Bedrag jaar +2	Bedrag jaar +3	Bedrag jaar +4	Omschrijving	Vrij Veld 1 (J/N of leeg)
1	71004762	333041	U	N	1833294					Kosten Civiel werk	
1	71004762	343809	U	N	67854					Verrekenen met voorbereidingskrediet	
1	71004762	110150	U	N	486					Uren opdrachtgever	
1	71004762	750150	U	N	228					Overh. uren opdrachtgever	
1	71004762	110350	U	N	12852					Uren afd. P&S	
1	71004762	750350	U	N	7752					Overh. uren afd. P&S	
1	71004762	110770	U	N	117872					Uren afd. GWG	
1	71004762	750770	U	N	84512					Overh. Uren afd GWG	
1	71004762	110800	U	N	2088					Uren afd. REO	
1	71004762	750800	U	N	1368					Overh. Uren afd REO	
1	70000000	110150	U	N	-486					Uren opdrachtgever	
1	70000000	750150	U	N	-228					Overh. uren opdrachtgever	
1	70000000	110350	U	N	-12852					Uren afd. P&S	
1	70000000	750350	U	N	-7752					Overh. uren afd. P&S	
1	70000000	110770	U	N	-117872					Uren afd. GWG	
1	70000000	750770	U	N	-84512					Overh. Uren afd GWG	
1	70000000	110800	U	N	-2088					Uren afd. REO	
1	70000000	750800	U	N	-1368					Overh. Uren afd REO	
1	71004762	622000	I	N	119151					Bijdrage actieplan fiets	
1	76210002	622000	U	N	119151					Bijdrage proj. F35 Veldbeek-Watertorenlaan	
1	76210002	333000	U	N	-119151					Overheveling naar 76210002.622000	
1	71004762	340009	I	N	40000					Bijdrage openbare verlichting	
1	74004762	422000	I	N	100000					Bijdr. Waterschap (KAS-programma)	
1	71004762	422000	I	N	30000					Bijdr. Waterschap (KAS) inlaat Veldbeek	
1	71004762	422000	I	N	200000					Bijdr. Waterschap (KAS) berg.vijver Lansinkveld	
1	71004762	340009	I	N	790000					Bijdr. uit gem. riolering	
1	71004762	622000	I	N	143355					Bijdr. Uitvoeringsnota fietsen	
1	76211033	622000	U	N	143355					Bijdrage proj. F35 Veldbeek-Watertorenlaan	
1	76211033	333000	U	N	-49440					Overheveling budget naar 76211033.622000	
1	76211033	423000	U	N	-93915					Overheveling budget naar 76211033.622000	
1	71004762	422000	I	N	60000					Subs prov Overijssel ZON (van proj sportserv)	
1	71004493	422000	I	N	-60000					Overh. Subs ZON nr proj F35 Veldbk-Watertoren	
1	71004493	333041	U	N	-60000					Verl. Budget civiel werk ivm.overh. Subs ZON	
1	71004762	422000	I	N	613600					Subs regio Twente BDU en beter benutten	
1	79999999	100000	I	N	-227158					Aframing stelpost uren	
1	79999999	100000	I	N	32200					Investering res.fietspadenplan	
1	62108030	610010	U	J	604	1208	1167	1127	1087	Rente res. fietspadenplan	
1	62108030	610020	U	J		1073	1073	1073	1073	Afschrijv. Res. fietspadenplan	
1	60500000	610010	I	J	604	1208	1167	1127	1087	Rente	
1	60500000	610020	I	J		1073	1073	1073	1073	Afschrijving	
1	60500000	220000	U	J	604	1208	1167	1127	1087	Rente	
1	60500000	230000	U	J		1073	1073	1073	1073	Afschrijving	
1	69808329	600100	I	J	604	2281	2240	2200	2160	Onttr. Rente+afschrijv. F35 Veldbeek	
1	80000329	600100	U	J	604	2281	2240	2200	2160	Onttr. Rente+afschrijv. F35 Veldbeek	
1	89999999	100000	U	J	-604	-2281	-2240	-2200	-2160	Onttr. Rente+afschrijv. F35 Veldbeek	

Bedrijfscode	Grootboek rekening	Kostensoort	Ink.-Uitg (I - U)	Structureel	Bedrag	
					Begrotingsjaar	
		totaal	I	J	1.842.356	
			U	N	1.842.356	
		cat	I600		-	
					604	
			U600		604	
					-	
			I610		604	
					604	
			U610		-	
					604	
			I622		262.506	
					262.506	
		rubriek	I5		-	
					-	
			U5		-	
					-	
			I6		1.208	
					1.208	
			U6		-	
					-	
			I7		1.841.148	
					1.841.148	
			U7		-	
					-	

	Bedrag jaar +1	Bedrag jaar +2	Bedrag jaar +3	Bedrag jaar +4
	4.562	4.480	4.400	4.320
	4.562	4.480	4.400	4.320
	-	-	-	-
	2.281	2.240	2.200	2160
	2.281	2.240	2.200	2160
	-	-	-	-
	2.281	2.240	2.200	2160
	2.281	2.240	2.200	2160
	-	-	-	-
	-	-	-	0
	-	-	-	0
	-	-	-	-
	-	-	-	0
	-	-	-	0
	-	-	-	-
	4.562	4.480	4.400	4320
	4.562	4.480	4.400	4320
	-	-	-	-
	-	-	-	0
	-	-	-	0
	-	-	-	-

Behandelvorschlag

Onderwerp	Aanbevelingen Commissie Evaluatie Vergaderstructuur gemeenteraad Hengelo		
Zaaknummer	2097510	Portefeuillehouder	Burgemeester Schelberg
Belangrijkste beslissing / -besprekingspunten	In te stemmen met de aanbevelingen rond de vergaderstructuur zoals deze zijn opgenomen in het bijbehorende raadsvoorstel.		
Historie	Bij de start van deze raadsperiode 2014-2018 heeft de gemeenteraad van Hengelo een nieuw Reglement van Orde voor de raadsvergaderingen en andere werkzaamheden vastgesteld (22 april 2014). Daarmee werd besloten tot een andere vergaderstructuur, namelijk een tweewekelijkse cyclus van Politieke Markten en Raadsvergaderingen, niet in beton gegoten, maar een continue ontwikkelproces. Vlak na de start is op 10 september 2014 besloten dat de beide voorzitters van het presidium gezamenlijk als specifiek aandachtspunt hebben het tussentijds evalueren van de nieuwe vergaderstructuur en het zo nodig en mogelijk doen van voorstellen tot verdere ontwikkeling van deze structuur. De uitkomst van deze evaluatie zijn onder andere de "aanbevelingen en discussiepunten" die in dit voorstel zijn benoemd. De raad wordt gevraagd om in te stemmen met de aanbevelingen die door de evaluatiecommissie zijn gedaan.		
	Dit raadsvoorstel zal tijdens de Politieke Markt gelijktijdig worden besproken met: - Herziening Reglement van Orde werkzaamheden van de raad en politieke markt (2093670) - Protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen (2097512)		

Politieke Markt	Datum 22 maart			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Vincent Mulder	Anke Haarhuis	Ruimte 1 (boven)	Bestuur	100 min
Doel van de sessie	Oordeelsvorming ter voorbereiding op besluitvorming in de raad			
Behandeladvies	De deelnemers aan de sessie worden gevraagd om hun mening te geven over de voorgestelde aanbevelingen en discussiepunten en te adviseren voor raadsbehandeling.			
Spreekrecht publiek	ja ☐		duur: max 5 minuten per spreker	

Raad	4 april	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies	De raad wordt geadviseerd dit voorstel als hamerstuk te agenderen voor de raadsvergadering.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2097510		GRI	
ONDERWERP			
Aanbevelingen Commissie Evaluatie Vergaderstructuur gemeenteraad Hengelo			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

In te stemmen met de aanbevelingen rond de vergaderstructuur zoals deze zijn opgenomen in dit raadsvoorstel.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Bij de start van deze raadsperiode 2014-2018 heeft de gemeenteraad van Hengelo een nieuw Reglement van Orde voor de raadsvergaderingen en andere werkzaamheden vastgesteld (22 april 2014). Daarmee werd besloten tot een andere vergaderstructuur, namelijk een tweewekelijkse cyclus van Politieke Markten en Raadsvergaderingen, niet in beton gegoten, maar een continue ontwikkelproces. Vlak na de start is op 10 september 2014 besloten dat de beide voorzitters van het presidium gezamenlijk als specifiek aandachtspunt hebben het tussentijds evalueren van de nieuwe vergaderstructuur en het zo nodig en mogelijk doen van voorstellen tot verdere ontwikkeling van deze structuur. Deze evaluatie is inmiddels gehouden en alle informatie die is verzameld is verwerkt in een lijst van "aanbevelingen en discussiepunten".

De raad wordt nu gevraagd om in te stemmen met de aanbevelingen die door de evaluatiecommissie zijn gedaan.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,**DATUM**

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2097510	Eeftink/Haarhuis	GRI	-
ONDERWERP			
Aanbevelingen Commissie Evaluatie Vergaderstructuur gemeenteraad Hengelo			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Bij de start van deze raadsperiode 2014-2018 heeft de gemeenteraad van Hengelo een nieuw Reglement van Orde voor de raadsvergaderingen en andere werkzaamheden vastgesteld (922 april 2014). Daarmee werd besloten tot een andere vergaderstructuur, namelijk een tweewekelijkse cyclus van Politieke Markten en Raadsvergaderingen, niet in beton gegoten, maar een continue ontwikkelproces.

Vlak na de start is op 10 september 2014 besloten dat de beide voorzitters van het presidium gezamenlijk als specifiek aandachtspunt hebben het tussentijds evalueren van de nieuwe vergaderstructuur en het zo nodig en mogelijk doen van voorstellen tot verdere ontwikkeling van deze structuur, waarbij ze ervoor zorgen dat het gehele presidium bij deze taak betrokken blijft.

Daartoe is in het presidium van 3 november 2015 een plan van aanpak besproken en vastgesteld om invulling te geven aan de evaluatie van de vergaderstructuur (en daarmee ook de vergadercultuur) van de gemeenteraad van Hengelo. De commissie bestaande uit Roel Kok, Bas van Wakeren, Gerrit-Jan Eeftink en Anke Haarhuis (secretariaat) heeft vervolgens een vragenlijst opgesteld die is besproken met alle fracties afzonderlijk en met het college. Daarnaast is gekeken naar de input van ambtenaren die reeds betrokken waren geweest bij een politieke markt. Hiervoor is door de griffie een tweetal sessies georganiseerd om de ervaringen van de medewerkers te horen en te verzamelen.

Uiteindelijk is alle informatie die de evaluatie commissie heeft verzameld verwerkt in een lijst van "aanbevelingen en discussiepunten". Deze punten zijn daarna plenair met alle fracties en het college in een benen-op-tafel-gesprek besproken en liggen momenteel voor in een aantal verschillende raadsadviezen c.q. concept-besluiten. Er worden voorstellen gedaan om afspraken met elkaar te herbevestigen, maar er worden ook concrete wijzigingen van het Reglement van Orde (RvO) voorgesteld. De griffie heeft dit moment mede benut om een aantal artikelen uit het RvO aan te passen aan nieuwe wetgeving (o.a. de Gemeentewet) en om een aantal artikelen beter aan te laten sluiten bij de Hengelose praktijk (dit bleek werkende weg nadat we met de nieuwe structuur aan de slag waren gegaan).

Tijdens de evaluatie kwam bij het rondje langs de fracties ook het onderwerp "afsplittingsen van fracties" veelvuldig op tafel, en dan met name de wens om daar afspraken met elkaar over te maken. Deze regels zijn meegenomen bij het raadsadvies om te komen tot een herziening van het RvO. Daarnaast kwam tijdens een ingelast fractievoorzittersoverleg begin 2017 nog een onderwerp naar voren, namelijk een protocol voor (mogelijke) integriteitsschendingen door raadsleden/wethouders of fractievertegenwoordigers. In het fractievoorzittersoverleg is afgesproken dat de raad graag een nader raadsadvies voorgelegd wil hebben rond het bevorderen van de bestuurlijke integriteit binnen de gemeente Hengelo.

De griffie heeft dan ook een drietal raadsadviezen met bijbehorende (concept) raadsbesluiten opgesteld:

- 1) Aanbevelingen Commissie Evaluatie Vergaderstructuur gemeenteraad Hengelo (nr. 2097510)
- 2) Herziening Reglement van Orde voor de vergadering en andere werkzaamheden van de raad en Politieke Markt, inclusief de regels en afspraken rond afsplittingsen van fracties (nr. 2093670)
- 3) Protocol (mogelijke) integriteitsschendingen wethouders, raadsleden of fractievertegenwoordigers (nr. 2097512)

INHOUD VAN HET VOORSTEL

In dit raadsvoorstel staan de aanbevelingen beschreven die de commissie doet n.a.v. de rapportage evaluatie van de vergaderstructuur en vergadercultuur. Deze aanbevelingen zijn niet zozeer te vatten in regels maar hebben meer te maken met onze cultuur, de wijze van omgang met elkaar, en het respecteren van de rollen die de verschillende deelnemers in deze vergaderstructuur kunnen aannemen.

De evaluatie van de vergaderstructuur van de Hengelose gemeenteraad is gebaseerd op de vijf

uitgangspunten die bij de invoering van deze werkwijze ook leidend waren, namelijk:

1. Dualer debatteren;
2. Efficiënter vergaderen, kortere vergadercyclus;
3. Focus op belangrijke onderwerpen / hoofdlijnen;
4. Meer mogelijkheden tot gesprek met inwoners;
5. Meer tijd voor de raad om 'meer naar buiten' te gaan.

De evaluatiecommissie heeft deze uitgangspunten als kapstok genomen voor de aanbevelingen die zij doet.

Ad1: Dualer debatteren

Advies van de commissie, (opnieuw) als raad uitspreken dat:

Bij beeldvormende Markt:

- het accent ligt op kennisuitwisseling, kennis verbetering, vrije discussie
- de voorzitter begeleidend/'gespreksleider' is
- de rol van de wethouder beperkt is.

Bij oordeelsvormende Markt:

- het accent ligt op standpuntbepaling
- de sessievoorzitter sturend (op het proces) is.

Bij de raadsvergadering:

- we gebruik gaan maken van spreekgestoelte
- we gaan experimenteren met interruptiemicrofoons
- de voorzitter sturend is.

Ad 2: Efficiënter vergaderen, kortere vergadercyclus

Advies van de commissie, (opnieuw) als raad uitspreken dat:

Bij beeldvormende Politieke Markt:

- De beeldvormende politieke markt het accent heeft liggen op kennisuitwisseling, kennis vermeerderen, informatie verkrijgen, vrij discussiëren zonder dat er een college-standpunt voorligt.
- De beeldvormende politieke markt ook kan worden gebruikt met als doel dat het college ideeën ophaalt of meningen van de raad proeft over een voorgenomen beleidsrichting, zodat het college kan proeven/ voelen 'zijn wij in de voorbereiding op de goede weg of niet? Per sessie wordt via het behandelvoorstel duidelijk gemaakt wat de bedoeling is van die sessie.
We spreken expliciet met elkaar af dat in een beeldvormende markt géén rondjes worden gemaakt, het is een gesprek, en de sessievoorzitter is dan ook meer de gespreksleider.

Bij oordeelsvormende Politieke Markt:

- dat fracties kort en bondig hun standpunt/mening weergevende voorzitter aan het eind van de sessie duidelijk moet kunnen concluderen wát de overgebleven discussiepunten voor de raad zijn.
- uitgangspunt is een totale behandeling van het voorstel in maximaal 3 termijnen (incl. de bespreking in de Raad) voor de raadsvoorstellen, geen herhaling van inbreng.

Bij Raad:

- Uitleg nodig is van de werking van het Vragenrecht.
In artikel 46 van het RvO is het Vragenkwartier geregeld. Wij hebben de eis van 'actualiteit' niet opgenomen in het artikel en ook niet in de toelichting op dit artikel. Het is inhoudelijk lastig om te bepalen wat actueel is, en door wie dat dan moet gebeuren. Wat voor de één niet-actueel is, kan dat voor een ander wel zijn. Een eventuele actualiteitseis levert een inperking op van het Vragenrecht die de wetgever blijkens de toelichting op artikel 155 Gemeentewet - dat is de basis voor het vragenrecht- niet toelaat. Ook de VNG heeft in haar Model RvO rond het vragenkwartier geen actualiteits-eis opgenomen. Desalniettemin doet de raad een oproep aan zichzelf om het Vragenrecht enkel te gebruiken voor korte vragen die zodanig actueel zijn dat ze niet via schriftelijke vragen aan het college kunnen worden gesteld.

- dat het punt "Actualiteiten van het college" wordt opgenomen in ons Reglement van Orde. Waarbij het college op de dag van de raadsvergadering tot 12.00 uur de gelegenheid krijgt om actuele punten door te geven.
- dat we uitgaan van een totale behandeling van een raadsvoorstel/besluit in maximaal 3 termijnen (inclusief oordeelsvormende Pol. Markt) geen herhaling van inbreng in de verschillende vergaderingen.
- Ligt het accent op (definitieve) besluitvorming

aanvulling op dit punt n.a.v. de behandeling in de politieke markt van 22 maart:

de raadsleden zien graag het resultaat van de behandeling van een stuk in de oordeelsvormende politieke markt terug in het raadsvoorstel. De commissie herkent zich in deze opmerking, die ook in onderstaand kader al was aangeduid. De commissie doet de aanbeveling dat de sessievoorzitter aan het eind van de oordeelsvormende politieke markt een zo duidelijk mogelijke conclusie trekt over wat er behandeld is in de oordeelsvormende politieke markt, en welke punten nog aan de orde komen in de raadsvergadering (bijvoorbeeld omdat een fractie aangeeft een motie of een amendement over een bepaald deel van het voorstel te willen indienen..etc... De commissie vindt dat het Behandelvoorstel de juiste plaats is om het resultaat van behandeling van de oordeelsvormende politieke markt vast te leggen. De sessievoorzitter en de griffie zullen dit verzorgen.

Ook het college heeft aangegeven dat zij soms aanleiding zien om het raadsvoorstel te wijzigen of te verduidelijken na behandeling van het raadsvoorstel in een oordeelsvormende politieke markt.

Dat is een kwestie van goed overleg tussen de griffie en het college hoe dan te handelen: bij belangrijke wijzigingen zal het college het raadsvoorstel terug willen nemen en tijd willen nemen om aanpassingen goed door te voeren. Het raadsvoorstel zal dan niet in de eerstvolgende raadsvergadering geagendeerd kunnen worden. Bij kleine wijzigingen in het raadsvoorstel die niet opnieuw besluitvorming in het college vragen (is ter beoordeling aan het college zelf), kan de besluitvorming door de raad mogelijk wel in de eerstvolgende raadsvergadering plaatshebben.

Nog enige noties bij de punten dualer debatteren en efficiënter vergaderen:

Politieke Markt:

De rol van sessie voorzitter is erg belangrijk, met name ook om deelnemers (ook wethouders) op rol te wijzen. Er moet veel meer dialoog zijn, de deelnemers moeten nieuwsgierig zijn naar de inhoud en de informatie. Graag zien de raadsleden dat de hoofdzaak van wat is ingebracht in de oordeelsvormende Politieke Markt ook terug te lezen is in het voorstel dat in de raad aan de orde is. De sessie voorzitter, ondersteund door de griffier, zou aan het einde van de Politieke Markt duidelijke conclusies kunnen trekken, die dan in het raadsvoorstel/behandelvoorstel worden opgenomen.

Ambtenaren kunnen deelnemen vanuit deskundigheid, pas wel op dat het niet te technisch (te ingewikkeld) aan tafel wordt. Raad wil ook graag nog wel de afweging van het college over een voorstel horen. De wethouder is dan een gelijke deelnemer aan de dialoog, net als ambtenaren die hun deskundigheid inbrengen. Dat is niet de cultuur in Hengelo, dat willen we veranderen.

Het college aan de andere kant, wil niet alleen vragen beantwoorden, maar ook graag, met een open bedoeling, eens iets inbrengen in de discussie. Iets neerleggen bij de deelnemers aan de Politieke Markt.

Bij een beeldvormende Politieke Markt, (zeker een waarbij raadsleden vooral geïnformeerd worden en vragen kunnen stellen en het college niet iets ophaalt), hadden de ambtenaren aanvankelijk meer positie en de rol van de wethouder was beperkt, dat is i.h.a. weer veranderd, dat is jammer.

Raadsvergadering:

Burgemeester wil graag de raad als laatste het woord geven. De wethouders bieden het stuk namens college aan, dragen het voor en stellen de raad bijvoorbeeld 3 vragen. Vervolgens kan raad reageren en met elkaar in discussie gaan. Dit dwingt tot onderlinge discussie en niet tot het vraag en antwoord spel. Nu kan de raad nauwelijks onderling met elkaar in discussie, telkens wordt er gevraagd "wat is uw vraag?" terwijl men soms gewoon wil reageren op elkaar. Dit beperkt de raad in het voeren van discussie. Tegen argument in deze redenering is: de raad is besluitvormend en discussie moet in de oordeelsvormende pol. Markt; maar we zouden deze omkering ook kunnen gebruiken in de oordeelsvormende politieke markt.

Ad. 3 Focus op belangrijke onderwerpen / hoofdlijnen

Advies van de commissie, (opnieuw) als raad uitspreken dat:

- Het behandelvoorstel een hulpmiddel is om als raad te kunnen focussen op de belangrijke onderwerpen. Hamvragen bij het aanbieden van stukken of onderwerpen aan de raad ter besluitvorming zijn: Waarom gaat de raad hierover? En wat is precies de rol / bevoegdheid van de Raad? Dit dwingt de opsteller van het stuk (maar ook het college) om kritisch te kijken naar de stukken die ter besluitvorming dan wel ter beeldvorming aan de raad worden aangeboden. Vervolgens probeert de griffie in het behandelvoorstel juist die onderwerpen/ dilemma's en/of vraagstukken uit het voorstel onder de aandacht te brengen van de raad die belangrijk zijn voor het debat, of waarover van de raad echt een mening of een standpunt wordt gevraagd. Dit zodat de discussie in de politieke markt of het debat in de raadsvergadering zich daar op kan toespitsen.

Het behandelvoorstel moet nadrukkelijk worden gezien worden als een hulpmiddel voor de raadsleden om te focussen op de hoofdlijnen en zeker niet als een keurslijf.

Bij oordeelsvormende Politieke Markt:

- Belangrijkste tip: herbevestigen dat er in de oordeelsvormde markt geen technische vragen worden gesteld.

Bij Raad:

- geen herhaling van bijdragen in de raadsvergadering die al in de Politieke Markt zijn gedaan, zodat we uitgaan van 1, maximaal 2, termijn(en) nog in de raad;
- de selectie van directe hamerstukken goed werkt, dit blijven doen (herbevestigen);
- dat het voor de agendering van een besprekstuk NIET altijd nodig is, dat er een motie of amendement wordt ingediend¹.
- **Oproep:** dat er tijdens het vragenkwartier uitsluitend korte vragen gesteld zouden moeten worden, die kunnen worden gelinkt aan de actualiteit (hiervoor al toegelicht).

Ad 4. Meer mogelijkheden tot gesprek met inwoners

Advies van de commissie, (opnieuw) als raad uitspreken dat:

- dat de bijeenkomsten die vanuit de raad worden georganiseerd, uitnodigend moeten zijn voor burgers/ vertegenwoordigers van maatschappelijke instellingen om in gesprek te komen, deel te nemen. Vooral bij beeldvormende sessies op de Politieke Markt ("open" ontvangst op de locatie, laagdrempelige opstelling, voorzitter/ gespreksleider, moeten wij de mensen actief blijven uitnodigen om deel te nemen aan het gesprek, etc);
- dat raadsleden zelf ook actief de inwoners/aanwezigen tijdens de sessie in het gesprek blijven betrekken, het is dus niet alleen de taak van de voorzitter/gespreksleider;
- de raad het spreekrecht tijdens de oordeelsvormende markt handhaaft volgens geldende regels;
- dat het verder primair aan de fracties en de raadsleden zélf is om buiten de officiële gemeentelijke vergadermomenten in gesprek te komen met inwoners / maatschappelijke organisaties

Ad. 5 Meer tijd voor de raad om 'meer naar buiten' te gaan

Advies van de commissie, (opnieuw) als raad uitspreken dat:

- er vanuit de griffie/gemeente zoveel mogelijk wordt ingepland / georganiseerd op de vaste vergaderavonden in de jaarplanning van de raad;

¹ Dit was oorspronkelijk wel het uitgangspunt. Inmiddels wordt daar door de sessievoorzitters soepeler mee omgegaan. Het komt met enige regelmaat voor dat een sessiedeelnemer tijdens de politieke markt nieuwe gezichtspunten opdoet van andere sessiedeelnemers of van burgers, die hij nog niet met zijn fractie heeft kunnen delen. In dat geval vraagt de fractie bedenktijd om eventueel zijn standpunt bij te stellen. De sessievoorzitters hanteren dan de lijn dat de fractie dan wel heel duidelijk moet aangeven op welk aspect hij nog terug wil komen in de raadsvergadering of 'wat nog het discussiepunt voor de raadsvergadering is'. Op die manier hoeft in de raadsvergadering niet het hele debat te worden overgedaan, maar wordt alleen nog ingegaan op de openstaande discussiepunten

- het verder aan de afzonderlijke fracties is om buiten de officiële gemeentelijke vergadermomenten “de boer op te gaan”;
- We voorlopig af zien van een vaste avond per week vergaderen. **Verduidelijking van dit punt n.a.v. de behandeling in de politieke markt van 22 maart:** diverse fracties hebben geopperd om de huidige vergadercyclus – die bestaat uit om de 2 weken 2 avonden te vergaderen, dus één week vergadervrij – te vervangen door een vergadercyclus waarbij de raad elke week één avond vergadert, dat wil zeggen in week 1 een politieke markt/en aansluitend een raadsvergadering, in week 2 een politieke markt/ aansluitend een raadsvergadering, in week 3 idem dito...etc... In de bijlage is op bladzijde 20 en 21 toegelicht waarom de commissie adviseert om van dit idee voorlopig af te zien.
- **Extra aanbeveling naar aanleiding van de behandeling in de politieke markt:**

De commissie adviseert

en

na afloop van de Politieke Markt.

BESPREK- EN BESLISPUNTEN

De raad besluit:

- In te stemmen met de aanbevelingen rond de vergaderstructuur zoals opgenomen in dit raadsvoorstel.

FINANCIËLE ASPECTEN

N.v.t.

BIJLAGE(N)

Bijlage1: “Rapportage van de commissie Evaluatie Vergaderstructuur Gemeenteraad Hengelo d.d. 1-12-2016”.

Rapportage van de Commissie Evaluatie Vergaderstructuur Gemeenteraad Hengelo

---

De evaluatie van de vergaderstructuur van de Hengelose gemeenteraad is gebaseerd op de volgende vijf uitgangspunten:

- 1) Dualer debatteren
- 2) Efficiënter vergaderen, kortere vergadercyclus
- 3) Focus op belangrijke onderwerpen / hoofdlijnen
- 4) Meer mogelijkheden tot gesprek met inwoners
- 5) Meer tijd voor de raad om 'meer naar buiten' te gaan.

Bijgaand bieden wij het rapport aan, waarin uitvoerig verslag wordt gedaan van de inventarisatie bij alle fracties. Op grond van dit rapport doet de Commissie de hieronder genoemde aanbevelingen. Vervolg procedure: debat in politieke markt/ of benen op tafel gesprek? Daarna volgt een raadsbesluit waarbij ook de voorstellen zitten tot aanpassing van de verordeningen.

Aanbevelingen:

1. Dualer debatteren

De commissie adviseert:

- A. Bij beeldvormende Markt:
  - dat het accent ligt op kennisuitwisseling, kennis verbetering, vrije discussie
  - de voorzitter is begeleidend/'gespreksleider'
  - de rol van de wethouder is beperkt
- B. Bij oordeelsvormende Markt:
  - het accent ligt op standpuntbepaling
  - de sessievoorzitter is sturend (proces)
- C. Bij Raad:
  - gebruik maken van spreekgestoelte
  - experimenteren met interruptiemicrofoons
  - de voorzitter is sturend

2. Efficiënter vergaderen, kortere vergadercyclus

De commissie adviseert:

- A. Bij beeldvormende Markt:
  - karakter goed uitleggen en laten bevestigen(!) het is een open 'gespreksvorm' gericht op informatie-uitwisseling tussen alle aanwezigen. Het kan voor de verschillende aanwezigen tegelijkertijd meerdere doelen dienen! Per sessie in het behandelvoorstel duidelijk maken wat de bedoeling is van die sessie
  - nadrukkelijk een rol voor het presidium/sessievoorzitter in de definitieve voorbereiding en inrichting van de sessie op de politieke markt
  - expliciet afspreken, dat er géén rondjes worden gemaakt, het is een gesprek
- B. Bij oordeelsvormende Markt:
  - dat fracties kort en bondig hun standpunt/mening weergeven

- de voorzitter aan het eind van de sessie duidelijk moet kunnen concluderen wát de overgebleven discussiepunten voor de raad zijn
  - uitgangspunt is een totale behandeling van het voorstel in maximaal 3 termijnen (incl. de bespreking in de Raad) voor de raadsvoorstellen, geen herhaling van inbreng
- C. Bij Raad:
- uitleg van de werking van het Vragenrecht
  - dat het punt “Actualiteiten van het college” wordt opgenomen in ons Reglement van Orde
  - dat een totale behandeling van maximaal 3 termijnen (incl. Pol.Markt) voor de raadsvoorstellen het uitgangspunt is, geen herhaling van inbreng
  - accent ligt op (definitieve) besluitvorming
3. **Focus op belangrijke onderwerpen / hoofdlijnen**
De commissie adviseert:
- A. Algemeen:
- een toelichting te geven op de bedoeling van het Behandelvoorstel
- B. Bij oordeelsvormende politieke markt:
- geen technische vragen te stellen (herbevestigen)
- C. Bij Raad:
- geen herhaling van bijdragen in de raadsvergadering zodat we uitgaan van 1, maximaal 2, termijn(en) nog in de raad
  - selectie van directe hamerstukken werkt goed, blijven doen (herbevestigen)
  - dat het voor de agendering van een besprekstuk NIET altijd nodig is, dat er een motie of amendement wordt ingediend. Deze lijn laten bevestigen
  - oproep: dat tijdens het vragenkwartier uitsluitend korte vragen gesteld zouden moeten worden, die kunnen worden gelinkt aan de actualiteit
4. **Meer mogelijkheden tot gesprek met inwoners**
De commissie adviseert:
- dat de bijeenkomsten die vanuit de raad worden georganiseerd, uitnodigend moeten zijn voor burgers/ vertegenwoordigers van maatschappelijke instellingen om in gesprek te komen, deel te nemen. Vooral bij beeldvormende sessies op de politieke markt (“open” ontvangst op de locatie, laagdrempelige opstelling, voorzitter/ gespreksleider moet de mensen actief blijven uitnodigen om deel te nemen aan het gesprek, etc)
  - dat raadsleden zelf ook actief de inwoners/aanwezigen tijdens de sessie in het gesprek blijven betrekken, het is dus niet alleen de taak van de voorzitter/gespreksleider
  - het spreekrecht tijdens de oordeelsvormende markt te handhaven volgens geldende regels
  - dat het verder aan de fracties, raadsleden zelf is om buiten de officiële gemeentelijke vergadermomenten in gesprek te komen met inwoners / maatschappelijke organisaties
5. **Meer tijd voor de raad om ‘meer naar buiten’ te gaan**
De commissie adviseert:
- dat er vanuit de griffie/gemeente zoveel mogelijk wordt ingepland / georganiseerd op de vaste vergaderavonden in de jaarplanning van de raad

- het verder aan de afzonderlijke fracties is om buiten de officiële gemeentelijke vergadermomenten “de boer op te gaan”
- Voorlopig af te zien van een vaste avond per week vergaderen

6. **Mogelijke regels bij afsplitsing**

Niemand komt aan de rechten van raadsleden als genoemd in de Gemeentewet. Maar men wil wel strenger zijn bij afsplitsingen

De commissie adviseert:

- herberekening van het fractie-ondersteuningsgeld, maar alleen vanuit de fractie die het raadslid heeft verlaten
- dat een afgesplitst raadslid geen fractievertegenwoordigers kan benoemen, artikel 6B van het RvO aanpassen
- afgesplitste raadsleden alleen aanduiden met hun eigen naam
- definitie fractie: een fractie is alleen een fractie als hij bestaat uit raadsleden die door het centraal stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard. Opnemen in het RvO
- raadsleden die uit een fractie stappen en blijven zitten, worden met ‘lid’ en naam aangeduid en als ‘groep’ en naam als het om meerdere afgescheiden raadsleden gaat. Opnemen in het RvO
- een raadslid dat uit een fractie is gestapt en blijft zitten, heeft geen recht op een fractiekamer; anders gezegd, alleen fracties (raadsleden die door het centraal stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard) hebben recht op een fractiekamer
- dat een afgesplitst raadslid niet deelneemt aan het fractievoorzittersoverleg
- ingangsdatum: per direct na het besluit in de raad waarbij het RvO is aangepast

7. **Diverse aanpassingen van het R.v.O. vanuit andere redenen**

De commissie adviseert:

- in te stemmen met de door ons in de praktijk gehanteerde volgorde van “stemmen in de raad” en dit ook vast te leggen in het RvO, d.w.z. eerst Amendement (en) – dan motie(s) en dan over het voorstel zelf
- m.b.t. een Initiatiefvoorstel de wijziging in de procedure over te nemen
- tot een wijziging van artikel 6b fractievertegenwoordigers i.v.m. het aannemen van werk voor de gemeente
- in te stemmen met de wijziging van artikel 5b.lid4 onderzoek geloofsbrieven bij beëdiging, benoeming wethouders over de VOG van maximaal 6 maanden oud
- in te stemmen met het toevoegen van de teksten over *Nederlanderschap of onderdaan van een EU-staat, én Ontheffing Woonplaatsvereiste* aan de toelichting op artikel 5b van het RvO

Bijlage Evaluatie Vergaderstructuur

30-09-2016

Inhoud

1..	Inleiding	6
2..	De 5 uitgangspunten van de evaluatie van de vergaderstructuur	6
3..	Uitgangspunt 1: Dualer debatteren	6
4..	Uitgangspunt 2: Efficiënter Vergaderen/ kortere vergadercyclus	9
5..	Uitgangspunt 3: Focus op belangrijke onderwerpen/ hoofdlijnen	12
6..	Uitgangspunt 4: Meer mogelijkheden tot gesprek met inwoners	16
7..	Uitgangspunt 5: Meer tijd voor de raad om "naar buiten" te gaan	19
8..	Mogelijke regels bij afsplitsingen	21
9..	Aanpassingen van het ' RvO voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de politieke markt van de gemeente Hengelo'	26
	Bijlage 1 Notitie van presidium aan fractievoorzitters mbt dual debatteren	30

1. Inleiding

In deze bijlage hebben we de opbrengst van de evaluatie, van de ronde langs de fracties en het college, gekoppeld aan de basis van de nieuwe vergaderstructuur. Met andere woorden, de evaluatie gerelateerd aan de uitgangspunten zoals we die hebben geformuleerd toen we als raad de nieuwe vergaderstructuur hebben vastgesteld.

Het bleek lastig om alle opmerkingen uit de evaluatie exact toe te delen aan de 5 uitgangspunten. Wij denken dat we de ‘rode draad’ uit de gemaakte opmerkingen per uitgangspunt wel goed te pakken hebben.

En aanvullend aan de 5 uitgangspunten is er een hoofdstuk toegevoegd hoe je kan omgaan met afsplitsingen, en een hoofdstuk over de doorwerking van wijzigingen in de Gemeentewet op ons Reglement van Orde.

2. De 5 uitgangspunten van de evaluatie van de vergaderstructuur

De nieuwe vergaderstructuur moest (mede) bijdragen aan de wensen van de raad om te komen tot:

- 1) Dualer debatteren
- 2) Efficiënter vergaderen, kortere vergadercyclus
- 3) Focus op belangrijke onderwerpen / hoofdlijnen
- 4) Meer mogelijkheden tot gesprek met inwoners
- 5) Meer tijd voor de raad om ‘meer naar buiten’ te gaan.

We hebben in 2014 niet een zeer uitgebreid raadsvoorstel gemaakt, dat uitvoerig duidelijk maakt wat we precies onder de 5 uitgangspunten verstaan. In 2014 was meer het uitgangspunt ‘niet te veel opschrijven, maar gewoon vooral doen’. Met name het Reglement van Orde en de toelichting erop is eigenlijk het meest uitvoerige document.

3. Uitgangspunt 1: Dualer debatteren

Dualer debatteren is als begrip niet zelfstandig beschreven. We kunnen ook wel stellen dat de gehele nieuwe vergaderstructuur beoogt een bijdrage te leveren aan het dualer debatteren.

Kernpunt van dualer debatteren is, menen wij, dat we als raad ‘meer met elkaar in debat moeten gaan en in debat moeten zijn, meer dan met het college’. Dat blijkt bijvoorbeeld uit:

- het feit dat feitelijke en technische vragen niet meer in de oordeelsvormende Politieke Markt of in de raad moeten worden gesteld; de week voor de Politieke Markt moeten we benutten voor het stellen van technische vragen. Dat betekent dat tijdens de politieke markt geen tijd wordt verspild aan een vraag- en antwoord spel tussen een raadslid en het collegelid, met name niet tijdens oordeelvormende Politieke Markt en in de raadsvergadering. Dus is er meer tijd voor het uitwisselen van echte standpunten van de sessiedeelnemers, ‘wat vind ik ervan?’ en voor onderlinge discussie tussen raadsleden;
- Direct in onderling debat met elkaar, vanaf de 1^e termijn.

Opmerkingen van de fracties, gerelateerd aan 'dualer debatteren'.

De fracties hebben een aantal reacties gegeven in de evaluatieronde die betrekking hebben op dualer debatteren. De rode draad uit deze opmerkingen:

Politieke Markt (BEELDVORMEND):

- a. Fracties moeten niet te snel een standpunt innemen.

Politieke Markt (OORDEELSVORMEND):

- a. Er worden nog te weinig echte oordelen gegeven in een PM.
- b. Weinig debat (ligt niet aan format)
- c. Weinig kritische vragen, geen ruimte voor kritische vragen
- d. Er moet een debat worden gevoerd, maar sessies worden afgeraffeld
- e. Voorzitters zijn sturend i.p.v. begeleidend
- f. Wethouders gaan gemakkelijk aan vragen voorbij
- g. Raadsleden (ook collegeleden) moeten meer to-the- point komen.
- h. Men is to-the-point, scherp
- i. Géén rondjes maken, deelnemers melden zich zelf wel als ze iets willen zeggen
- j. Aangeven van besprekpunten is fijn, maar de selectie kan soms beter
- k. Voorzitter moet scherp zijn op het bespreken van de besprekpunten
- l. Lijkt nog wel veel op "oude commissies"
- m. Nog veel gericht op debat raad > college ipv raad <>raad.
- n. Sessievoorzitter moet interrupties, met beleid, toelaten.
- o. Je kunt goed je punt maken (onze punten komen goed over)

Raadsvergadering:

- a. Raadsvergadering moet dualer - méér debat onderling tussen raadsleden
- b. Spreekgestoelte:
  - (MEER) gebruiken (vóór)
  - Géén spreekgestoelte
  - af en toe, niet zwaarder maken dan het is
- c. Minder interrupties op elkaar
- d. Als de burgemeester portefeuillehouder is, dan een andere raadsvoorzitter.

Antwoorden op de reacties op het thema 'dualer debatteren'

Algemene reactie op de meeste bovengenoemde punten:

'wat kun je er zelf aan doen om tot verbetering te komen?'

Ieder raadslid zal in meerdere of mindere mate herkenning hebben bij de gemaakte opmerkingen. Het is vooral aan de raadsleden en de fracties zelf om kritisch naar zichzelf te kijken en te beoordelen of het eigen gedrag of de eigen bijdrage anders en beter kan. In dit kader willen we ook verwijzen naar de cursus debatvaardigheden die we eind 2014 hebben gevolgd, en waaruit diverse tips naar

voren zijn gekomen, die wij via de fractievoorzitters aan de diverse fracties hebben aangeboden (bijlage 'Verbetering vergadercultuur' van 26 november 2014 bijgevoegd).

Op een aantal specifieke punten reageren wij als volgt:

Beeldvormende Politieke Markt

Op de beeldvormende politieke markt is het 'dualer debatteren' veel minder van toepassing. De beeldvormende politieke markt heeft het accent liggen op kennisuitwisseling, kennis vermeerderen, informatie verkrijgen, vrij discussiëren zonder dat er een college-standpunt voorligt. De beeldvormende politieke markt wordt in de praktijk ook wel eens gebruikt met als doel dat het college ideeën ophaalt of meningen van de raad proeft over een voorgenomen beleidsrichting, zodat het college kan proven/ voelen 'zijn wij in de voorbereiding op de goede weg of niet?'

Punten bij de oordeelsvormende Politieke Markt:

Punt e: Voorzitters zijn sturend in plaats van begeleidend.

'nadere uitleg van het uitgangspunt'.

Uitgangspunt bij de nieuwe structuur is wel dat de voorzitter op de tijd stuurt, en dat hij stuurt op de inhoud, dat wil zeggen dat hij de raadsleden probeert bij de gevraagde beslispunten te houden, dus de voorzitter is inhoudelijk goed op de hoogte van het onderwerp waarvan hij voorzitter is, en hij moet goed samenvatten ..etc. Enige sturing mag dus verwacht worden van de voorzitters. Dit principe van sturing is inmiddels in de praktijk al wat afgezwakt en op het punt, als een raadslid zich echt niet aan de besprekpunten uit het behandelvoorstel wil houden, dan laat de voorzitter dat toch toe. Daarbij zal de voorzitter het betreffende raadslid en de sessiedeelnemers er wel nadrukkelijk op wijzen dat er afgeweken wordt van de beslispunten die aan de raad zijn voorgelegd.

Punten van de raadsvergadering:

Punt b: spreekgestoelte.

'wat hebben we afgesproken'

We hebben met elkaar afgesproken dat we in de tijdelijke vergaderopstelling van de raad in de Waterstaatskerk de ruimte nemen om te experimenteren met vergadervormen. Daar hoort bijvoorbeeld bij dat we ook gaan vergaderen zonder eigen microfoons, je termijn houden vanaf een spreekgestoelte en we gaan gebruik maken van interruptiemicrofoons.

Punt c: minder interrupties op elkaar:

'nadere uitleg van het begrip interrupties'

Een interruptie is wel een vraag en niet zoals nu wel gebeurt, een manier om een extra termijn voor jezelf te creëren/ nog eens je mening te geven. De raadsvoorzitter moet gesteund worden om het gebruik van een interruptie zuiver te houden.

Punt d: Als de burgemeester portefeuillehouder is, dan een andere raadsvoorzitter.

'nadere uitleg van de gemeentewet'

In de Gemeentewet is een dergelijke bepaling die deze mogelijkheid creëert niet opgenomen, en ook niet in het model RvO van de VNG of in ons eigen RvO. De vraag is dus of dit mag worden geregeld en zo ja of we dat dan zouden willen.

De gemeentewet heeft het in artikel 77 wel geregeld dat 'Bij verhindering of ontstentenis van de burgemeester wordt het voorzitterschap van de raad waargenomen door het langstzittende lid van de raad'. Als de burgemeester als portefeuillehouder het woord voert behoeft hij dus niet zich te laten vervangen door het langstzittende lid van de raad'. Hij is dan immers wel gewoon aanwezig. Echter in de praktijk kunnen zich uitzonderlijke omstandigheden voordoen waarbij de burgemeester moeite kan hebben om inhoud en voorzitterschap in een persoon te verenigen. Bijvoorbeeld als het vertrouwen in de burgemeester ter discussie staat. In dat geval zal de burgemeester overwegen om het voorzitterschap over te dragen aan het langstzittende raadslid.

4. Uitgangspunt 2: Efficiënter Vergaderen/ kortere vergadercyclus

Het doel van de nieuwe vergaderstructuur op dit punt is tweeledig:

- een vermindering van het aantal vergaderuren,
- een snellere doorlooptijd van de vergaderstukken in het besluitvormingsproces (zeker bij stukken die weinig tot geen beleidsruimte bieden voor een nadere afweging of een geringe politieke attentiewaarde hebben).

Hiertoe zijn de volgende middelen/ instrumenten ingezet:

- Direct agenderen van sommige stukken als Hamerstuk op de agenda van de Raad door het presidium:
- Stukken die wél naar de Politieke Markt gaan, worden geagendeerd met een begin- en eindtijd:
- Het begeleidend behandelvoorstel moet de discussie verhelderen / ondersteunen
- Bij oordeelsvormende markt gevolgd door een raadsbehandeling, gaan we uit van een behandeling in 3 termijnen.

De fracties hebben een aantal reacties gegeven in de evaluatieronde die van toepassing zijn op dit uitgangspunt. Hieronder de gemaakte opmerkingen:

Opmerkingen richting de Politieke Markt:

- a. Het agenderen op tijd wordt enerzijds als positief ervaren (vooral naar externen) maar anderzijds als negatief want de tijd is vaak te kort.
- b. Niet alle raadsleden hoeven elke avond aanwezig te zijn, dat is positief
- c. We moeten, vooral in beeldvormende sessies, géén rondjes meer maken langs de aanwezigen of ze iets willen zeggen. Iemand die een bijdrage wil leveren meldt zich wel!
- d. Vaak/ Soms willen alle fracties iets zeggen en dus vergaderen we langer en meer ???
- e. Eén fractie heeft aangegeven, dat men wel vindt dat ze nu beter een punt kan maken. De punten die ze willen maken, komen nu goed over!
- f. Er zijn opmerkingen gemaakt over het (overwegen van) invoeren van spreektijd (de meningen zijn verdeeld) en interruptiemicrofoons (waar een duidelijke meerderheid vóór is).

- g. Minder interrupties op elkaar geven, en de sessievoorzitter moet interrupties, met beleid, toelaten.
- h. Het benoemen van de bespreekpunten in het behandelvoorstel is fijn, maar de selectie kan soms beter. De focus van de discussie moet op de échte bespreekpunten liggen.
- i. De sessievoorzitter moet scherp zijn op de bespreekpunten, op dat wat werkelijk voorligt (is niet altijd gemakkelijk, wordt ook erkend).
- j. De sessievoorzitter is meer sturend dan begeleidend aanwezig
- k. De sessievoorzitter moet meer gesteund worden door de vergadering en de positie van de voorzitter moet worden gerespecteerd!
- l. De bijdrages van de wethouders duren nu vaak te lang, dat kan korter en meer to-the-point.
- m. Er is behoefte aan het duidelijk(er) afsluiten/concluderen aan het eind van een sessie op de politieke markt, vooral als het stuk richting besluitvorming in de raad gaat (motie, amendement/ bespreekpunt vanwege een specifiek deel van het agendapunt).
- n. Een presentatie in de politieke markt, kan soms verduidelijken. Maar vaak is het een herhaling van de stukken, zijn ze te lang en /of overbodig!
- o. Er worden ook vaak “oordelen” van de deelnemers in een beeldvormende politieke markt gevraagd zonder onderliggende stukken. Dat vinden (sommige) fracties lastig
- p. Tijdens een oordeelsvormende politieke markt worden er, volgens sommige fracties, juist nog te weinig oordelen gegeven

Opmerkingen richting de raadsvergadering:

- q. De burgemeester leidt de vergadering goed/moet meer consequent de regels c.q. afspraken handhaven
- r. de actualiteiten van het college worden wisselend beoordeeld, enerzijds positief anderzijds “voor de bühne”
- s. Het is jammer dat de raad vervolgens niet kan ingaan op de actualiteiten van het college
- t. Actualiteiten en vragen mogen ook ter plekke worden gesteld volgens enkelen
- u. Te vaak wordt de discussie van de politieke markt in de raad overgedaan.
- v. Een andere mening daarover is dat een oordeel pas in de besluitvormende vergadering (dus de Raadsvergadering) echt definitief is.
- w. De meningen zijn verdeeld over het gebruik van spreekgestoelte.
- x. Ook over spreektijd zijn de meeste meningen verdeeld, de één wil spreektijd voor iedereen gelijk, de ander wil naar grootte van de fractie,
- y. Het merendeel vindt het vragenkwartier te lang (één fractie wil echter terug naar een vragenhalfuur) en de vragen zijn vaak niet actueel maar wel technisch, dus kunnen ook aan een wethouder worden gesteld.
- z. Er is één fractie uitgesproken tegen een interruptie microfoon, de rest is wel voor.

Antwoorden op de reacties op het thema efficiënter vergaderen/ kortere vergadercyclus

Algemene reactie op de meeste bovengenoemde punten:

‘wat kun je er zelf aan doen om tot verbetering te komen?’

Ook bij veel van deze bovengenoemde aspecten geldt dat ieder *raadslid* in meer of mindere mate herkenning heeft bij de gemaakte opmerkingen. Het is vooral aan de raadsleden en de fracties zelf om per punt kritisch naar zichzelf te kijken en te beoordelen of het eigen gedrag of de eigen bijdrage anders en beter kan. In dit kader willen we ook verwijzen naar de cursus debatvaardigheden die we eind 2014 hebben gevolgd, en waaruit diverse tips naar voren zijn gekomen, die wij via de fractievoorzitters aan de diverse fracties hebben aangeboden (bijlage 'Verbetering vergadercultuur' van 26 november 2014 bijgevoegd). Ook het *presidium* staat in elke vergadering stil bij de punten a. tijd van de sessie, c. geen rondjes maken, zeker niet bij beeldvormende sessies, d. hoe om te gaan met interrupties, i. scherp zijn op de bespreekpunten, m. duidelijk afconcluderen, en n. het karakter van de presentatie, en probeert daar lessen uit te trekken voor een volgende keer.

Op enkele specifieke punten rond efficiënter vergaderen/ kortere cyclus reageren wij als volgt:

1. Uitgangspunt was dat de cyclus korter zou worden is dat gelukt?

Reactie: Ja de cyclus is korter, zeker voor directe hamerstukken. Voor andere stukken is de cyclus soms niet korter dan in de commissiestructuur, maar ook niet langer. Als de trits beeldvormend – oordeelsvormend- besluitvormend wordt gevolgd dan kan de cyclus langer zijn, maar de raad heeft dan bij die punten ook haar focus willen leggen.

2. Uitgangspunt was dat het aantal vergaderuren zou verminderen, is dat gelukt ?

Reactie: is beantwoord bij uitgangspunt 5 'Meer tijd voor de raad om 'naar buiten te gaan'.

Het aantal vergaderuren is daadwerkelijk verminderd.

De raadsvergaderingen zijn in de regel vroeger afgelopen dan in de oude structuur, en dat geldt ook voor de sessies op de politieke markt. En als we onverhoopt te weinig tijd hebben gepland dan kan er al 2 weken later een vervolg van de sessie plaatsvinden: dat was in het oude systeem pas na 5 weken. Ook behandelen we de agendapunten waarover besluitvorming in de raad kan plaatsvinden in de regel in ongeveer 3 termijnen: meestal wordt in een oordeelsvormende Politieke markt 1 termijn gebruikt, en een hele korte 2^e termijn. In de raad volgt dan vaak ook een termijn en een korte 2^e termijn. We zouden consequenter kunnen letten op het gebruik van het aantal termijnen.

3. Punt j; Over het sturend of begeleidend zijn van de sessievoorzitter

Reactie: Is hiervoor onder 'dualer debatteren' op ingegaan.

4. Punt c: Karakter / verschil tussen beeldvormende sessies en oordeelsvormende sessies aangeven

Reactie: zie vooral hoofdstuk 4, waarin we de afspraken en de setting van beeldvormende sessies nog eens hernieuwen.

5. Punten w, x en z: In raadsvergaderingen spreekijd overwegen, interruptiemicrofoons overwegen..etc..

Reactie: spreekijd invoeren is ter discussie aan de raadsleden, interruptiemicrofoons overwegen is ook beargumenteerd onder het punt 'dualer debatteren'.

6. Punt n; Een presentatie in de politieke markt, kan soms verduidelijken. Maar vaak is het een herhaling van de stukken, zijn ze te lang en /of overbodig!

Reactie: Vanaf het begin van de nieuwe vergaderstructuur heeft de griffie erop gestuurd dat presentaties kort en bondig moeten zijn en een toegevoegde waarde moeten leveren op de documenten die voor de deelnemers reeds beschikbaar zijn. Helaas kwam het toch een aantal keren voor dat de inhoud van de presentatie op de avond zelf NIET aansloot op het onderwerp,

er kwamen dilemma's of vragen op tafel waar de deelnemers aan de sessie zich niet op voor hadden bereid en waar de voorzitter geen weet van had, of er stond alleen maar informatie in die ook reeds te lezen was in de beschikbare documenten. Dit leidde tot veel onvrede en verwarring bij tijdens de vergadering en is zonde van de kostbare discussietijd.

Naar aanleiding daarvan heeft het presidium een strakkere lijn ingezet tav presentaties:

- deze moeten absoluut de vrijdag voor de Pol. Markt bij de griffie binnen zijn en worden door de griffie én de voorzitter beoordeeld.
- moeten kort, bondig en van toegevoegde waarde zijn zodat de presentatie een hulpmiddel is bij de bespreking.

7. Diverse opmerkingen rond Vragenkwartier en actualiteiten van het college

'nadere uitleg van het begrip Vragenrecht'

- Op het karakter van het Vragenkwartier komen we uitvoerig terug onder uitgangspunt 3 'Focus op hoofdlijnen'. Op de vraag van enkele raadsleden om ter vergadering met (nieuwe) vragen te komen, adviseren wij om dat niet toe te staan. Doel van een vraag moet toch vooral ook zijn dat je een goed antwoord krijgt; je ontnemt de wethouder zo de kans om een goed antwoord voor te bereiden.

- Actualiteiten van het college: dit (inmiddels) vaste agendapunt is niet vastgelegd in ons Reglement van Orde. Het zit ook niet in het Model RvO van de VNG. We hebben dit agendapunt pas lopende de nieuwe vergaderstructuur ingevoerd. Het is aan de raad zelf om te bediscussiëren of de 'actualiteiten van het college' alsnog met regels in het RvO moet worden opgenomen. Daarbij merken wij op dat het college toch eigenlijk maar weinig gebruik maakt van dit agendapunt, terwijl het college heeft aangedrongen op het invoeren van deze mogelijkheid. Daartegenover staat dat de griffie sinds 2014 het aanbod heeft gedaan om op extranet ruimte te bieden aan ieder collegelid om een eigen pagina te hebben waar iedere wethouder zijn eigen informatie/ actualiteiten aan de raad kwijt kan.

5. Uitgangspunt 3: Focus op belangrijke onderwerpen/ hoofdlijnen

Doel van de focus op hoofdlijnen was in 2014 dat we ons als raad meer bezig zouden houden met dé belangrijke issues. Dat is al inherent aan het systeem van de politieke markt. Daarmee samen hangt een reeks van kleinere maatregelen:

- De introductie van directe hamerstukken voor de raadsvergadering (zodat we in de Politieke Markt meer tijd hebben voor de echt belangrijke onderwerpen):
- Introductie van het Behandelvoorstel (zodat raadsleden zich zeer bewust zijn van wat er nu precies ter besluitvorming voorligt, waar het debat over gaat);
- Het raadslid houdt zich aan het behandelvoorstel per agendapunt.
- Ieder is zich zeer bewust van de tijd/zelfdiscipline: de deelnemers accepteren de gegeven behandeltijd.
- Bij een oordeelsvormende politieke markt geen technische en feitelijke vragen stellen (die stelt het raadslid in de week ervoor aan de ambtenaar),
- Geen herhaling in de raad, uitgangspunt is totaal 3 termijnen.
- (De wijze van debatteren heeft ook zijn raakvlakken met de focus op hoofdlijnen)

In de evaluatieronde langs de fracties en het college zijn er slechts enkele opmerkingen gemaakt die direct te herleiden zijn naar de focus op de hoofdlijnen. Toch zijn er een aantal zaken die wij graag onder uw aandacht brengen, rond de focus op hoofdlijnen.

Focus op hoofdlijnen in het debat, en behandelvoorstel.

Het doel was, in lijn met het eerste punt, dual debatteren, dat de raad zich ook echt zou gaan richten op de hoofdlijnen. Met name kaderstelling, echte majeure onderwerpen zouden we gaan bediscussiëren met elkaar.

Dat vergt een bepaalde discipline van de verschillende actoren in het besluitvormingsproces, niet alleen raadsleden, maar ook collegeleden en voorzitters moeten scherp zijn op de hoofdlijnen van de voorliggende stukken, maar ook tijdens het debat.

In 2014 gingen we er nog vanuit dat de raadsleden zich zouden houden aan het Behandelvoorstel wat het presidium bij het agendapunt heeft gevoegd, zodat we ook echt als raad zouden focussen op de beslispunten die op dat moment aan de orde zijn en waar de raad een besluit over wordt gevraagd te nemen. Dat uitgangspunt is wat te strikt gebleken. Het komt regelmatig voor dat een raadslid zich zeer bewust niet wenst te houden aan het onderwerp, afwijkt van de punten van het Behandelvoorstel en bijvoorbeeld toch in wil gaan / terug wil komen op een eerder genomen besluit rond dat onderwerp. *De sessievoorzitter kan het raadslid en de andere sessiedeelnemers daarop wijzen, maar het raadslid bepaalt uiteindelijk zelf de inhoud van zijn bijdrage.*

Karakter van het Behandelvoorstel

Hamvraag bij het aanbieden van stukken of onderwerpen voor het besluitvormingsproces moet zijn: Waarom gaat de raad hierover? En wat is precies de rol / bevoegdheid van de Raad? Dit dwingt de opsteller van het stuk (maar ook het college) om kritisch te kijken naar de stukken die ter besluitvorming dan wel ter beeldvorming aan de raad worden aangeboden. Vervolgens probeert de griffie juist dié onderwerpen/ dilemma's en/of vraagstukken op te nemen in het behandelvoorstel, zodat de discussie in de politieke markt of het debat in de raadsvergadering zich daar op kan toespitsen. Het behandelvoorstel moet nadrukkelijk worden gezien worden als een hulpmiddel voor de raadsleden om te focussen op de hoofdlijnen en zeker niet als een keurslijf zoals door één fractie aangegeven is.

Bij raadstukken die in een reeks elkaar opvolgen (zoals bij projecten) wordt de besluitvorming getrechterd van hoofdlijnen naar steeds concreter.

Geen herhaling in de raad, uitgangspunt is 3 termijnen (bezien over een oordeelsvormende markt en daaraan aansluitend de raadsvergadering)

Dit uitgangspunt is een beetje ondergesneeuwd geraakt. Beeldvorming, oordeelsvorming, besluitvorming. De gedachte was dat met name in de oordeelsvormende politieke markt vooral het inhoudelijke debat plaatsvindt, en dat er vervolgens in de raad alleen nog wordt gesproken over de moties en amendementen rond het voorstel, en dat niet het hele debat weer in zijn volle breedte wordt herhaald in de raad.

Opmerkingen vanuit de fracties en/of het college:

Zoals hierboven opgemerkt, zijn in de evaluatieronde langs de fracties en het college slechts enkele opmerkingen gemaakt die direct te herleiden zijn naar de focus op de hoofdlijnen. Het college geeft aan de focus op belangrijke onderwerpen/hoofdlijnen wisselend te vinden maar anderzijds wordt door één van de fracties het college zelf verweten te langdradig te zijn in de bijdrages, waardoor de focus op hoofdlijnen ook wordt verloren.

Daarnaast zijn in de evaluatie een aantal opmerkingen gemaakt die wel zijdelings met dit punt te maken hebben. Die staan hieronder nog opgesomd, tevens voorzien van een reactie.

a. Er worden nog veel technische vragen gesteld tijdens de Politieke Markten.

Reactie: Dit vergt zoals hierboven reeds is aangegeven de nodige discipline. Tijdens de debatcursus die in het najaar van 2014 is gehouden was dit ook één van de observaties van de trainers. Zij schreven toen: *“door de hoeveelheid aan technische en open vragen komen de standpunten van de raadsleden niet goed naar de voorgrond en wordt er te weinig op hoofdlijnen gedebatteerd, waardoor geen duidelijk oordeel wordt gevormd. <...>Wanneer raadsleden hun vragen scherper formuleren en in de oordeelsvormende vergadering minder tijd aan de details besteden en meer op hoofdlijnen debatteren zal dit het debat en de besluitvorming in de gemeente ten goede komen”*. Zij hebben destijds ook een aantal gerichte tips gegeven, die we opnieuw bij de fracties en de sessievoorzitters onder de aandacht kunnen gaan brengen.

Conclusie/ advies: raadsleden spreek elkaar daar over en weer op aan.

b. De selectie van directe Hamerstukken werkt goed (en dus houdt je de stukken over waar nog wel discussie over kan plaatsvinden).

Reactie: het presidium doet zijn best om de inschatting zo goed mogelijk te doen. Mocht de raad vinden dat een direct hamerstuk toch naar de Politieke Markt toe moet, dan kan de raad dat besluiten aan het begin van de raadsvergadering bij het agendapunt ‘Vaststellen van de agenda’ , artikel 9 RvO.

c. Oordeelsvormende markt en dan door als hamerstuk of bespreekstuk naar de raad: is voor de agendering als bespreekstuk altijd een motie of een amendement nodig?.

Reactie: Dit was oorspronkelijk wel het uitgangspunt. Inmiddels wordt daar door de sessievoorzitters soepeler mee omgegaan. Het komt met enige regelmaat voor dat een sessiedeelnemer tijdens de politieke markt nieuwe gezichtspunten opdoet van andere sessiedeelnemers of van burgers, die hij nog niet met zijn fractie heeft kunnen delen. In dat geval vraagt de fractie bedenktijd om eventueel zijn standpunt bij te stellen. *De sessievoorzitters hanteren dan de lijn dat de fractie dan wel heel duidelijk moet aangeven op welk aspect hij nog terug wil komen in de raadsvergadering of ‘wat nog het discussiepunt voor de raadsvergadering is’*. Op die manier hoeft in de raadsvergadering niet het hele debat te worden overgedaan, maar wordt alleen nog ingegaan op de openstaande discussiepunten. Het is aan de raad zelf om elkaar daar over en weer ook op aan te spreken en de raadsvoorzitter te steunen in het inhoudelijke debat.

d. Het vragenkwartier wordt (mis)bruikt voor de verkeerde vragen.

Een aantal fracties is van mening dat het vragenkwartier specifiek bedoeld is voor korte, snelle, en met name ACTUELE vragen.

Reactie: In artikel 46 van het RvO hebben wij ons Vragenkwartier geregeld. Wij hebben de eis van 'actualiteit' niet opgenomen in het artikel en ook niet in de toelichting op dit artikel. Het is inhoudelijk lastig om te bepalen wat actueel is, en door wie dat dan moet gebeuren. Wat voor de één niet-actueel is, kan dat voor een ander wel zijn. De griffie is van mening dat een eventuele actualiteitseis een inperking oplevert van het Vragenrecht die de wetgever blijkens de toelichting op artikel 155 Gemeentewet - dat is de basis voor het vragenrecht- NIET toelaat. Ook

de VNG heeft in haar Model RvO rond het vragenkwartier geen actualiteits-eis opgenomen.

Advies: niet veranderen.

e. De kwaliteit van de raadsvoorstellen is vaak onvoldoende.

Kwaliteit van raadsstukken heeft wel zeker een relatie met het thema 'Focus op hoofdlijnen'.

Als het raadsvoorstel duidelijk aangeeft:

- wat de beslispunten zijn,
- wat de eerdere besluitvorming is geweest (BOB-model) en
- waarom de raad erover gaat/ waarom een besluit wordt gevraagd,

dan bevordert dat zeker de focus van de raadsleden in het debat en debatteren ze over de kern van de zaak.

Reactie: zonder nadere duiding is het lastig om deze opmerking over de kwaliteit van de raadsstukken te bevestigen of te ontkrachten. Vanuit de griffie merken wij dat soms niet voldoende duidelijk wordt gemaakt waarom de raad bevoegd is (waarom gaat de raad er over), en dat vaak de eerdere betrokkenheid van de raad niet wordt genoemd (er ligt nu een voorstel omdat de raad er een motie over heeft aangenomen) of niet wordt genoemd dat er reeds een beeldvormende PM heeft plaatsgevonden. Kortom de politieke antenne ontbreekt nogal eens in de raadsvoorstellen. Wij doen ons best om de eerdere meningsvorming of besluitvorming die de raad over het onderwerp heeft gehad alsnog in het Behandelvoorstel op te nemen, zodat de raadsleden niet hoeven te zoeken wanneer ze al eerder over het onderwerp hebben gesproken.

Het blijft klaarblijkelijk lastig om een goed op de raad toegesneden raadsvoorstel te schrijven. Er is de afgelopen jaren herhaaldelijk aandacht besteed aan het schrijven van de bestuurlijke stukken: ook in het format dat gemeentebreed gebruikt wordt zijn nieuwe 'sturende' voorbeeldvragen opgenomen. De griffie probeert daarom via het behandelvoorstel wel de noodzakelijke onderdelen voor een goed raadsvoorstel boven tafel te krijgen en op te schrijven.

f. Het behandelvoorstel is nuttig, maar is niet altijd goed/helder genoeg geformuleerd.

Reactie: wij zijn blij dat de raad het behandelvoorstel als nuttig ervaart. Maar de opmerking klopt: de helderheid van ons Behandelvoorstel hangt ondermeer af van de helderheid van het aangeboden stuk. Als het stuk op bepaalde punten niet helder genoeg is, hebben wij

beperkte tijd om de specifieke besprekpunten helder te krijgen (al dan niet na telefonisch contact met de opsteller van het stuk). Soms lukt het ons niet om de betrokken medewerker hierover inhoudelijk te kunnen raadplegen, en dan gaan we vooral uit van de inhoud van het stuk zoals dat door het college aan de raad is aangeboden.

- g. Het college mist de “out of the box” onderwerpen zoals destijd op Trefpunt.

Reactie: zonder nadere toelichting is niet goed te duiden wat het college precies mist aan ‘out of the box’onderwerpen. Dit soort onderwerpen kunnen inderdaad prima op een Politieke Markt geagendeerd worden, ze zijn alleen nog niet veel aangeboden of gevraagd de afgelopen periode.

Wat wel is gebeurd: discussie over de binnenstad, door een groep raadsleden ge-entameerd, verzoeken van raadsleden om punten op de agenda te zetten; zoals skatepark, passend onderwijs, de situatie rond TSN..etc...

Ook het college kan zelf out-of-the-box onderwerpen aandragen. Misschien heeft het ook te maken met de periode waarin we leven: veel uitvoeringswerkzaamheden rond de transitie, bezuinigingen..?

6. Uitgangspunt 4: Meer mogelijkheden tot gesprek met inwoners

Kernpunt

Bij de invoering van de nieuwe vergaderstructuur was de wens van de raadsleden om meer en beter in gesprek te komen met de inwoners van Hengelo sterk aanwezig.

Zelf contact maken met burgers en instellingen is ook een verantwoordelijkheid van de raadsleden en fracties zelf. Ze kunnen als fractie bijvoorbeeld een eigen (werk)bezoek organiseren: bij Uitgangspunt 5 ‘meer tijd voor de raad om meer naar buiten te gaan’ wordt daar nader op ingegaan.

Maar anderzijds is het ook een punt voor de gemeenteraad zelf om rond het formele vergadermoment van de politieke markt na te denken hoe wij burgers/betrokkenen en/of vertegenwoordigers van instanties betrekken bij onze meningsvorming en besluitvorming.

We kennen in Hengelo géén spreekrecht tijdens onze raadsvergaderingen. Ook in het model RvO van de VNG is geen spreekrecht voor burgers in de raadsvergadering opgenomen. De inwoners en instellingen en andere belanghebbenden van Hengelo hebben tijdens de Politieke Markt mogelijkheden om in te spreken. En juist één van de doelstellingen van de opzet van de politieke markt was om, ***m.n. tijdens een beeldvormende politieke markt***, beter in gesprek te komen met burgers of vertegenwoordigers van belangenorganisaties. We hebben zelfs de term ***“gesprekstafel”*** genoemd, inwoners of andere belangstellenden komen gelijkwaardig en volwaardig aan tafel zitten om mee te praten. Op deze manier is er meer ruimte voor de inwoners van Hengelo om een inbreng te hebben tijdens het raadsproces.

Voor een oordeelsvormende Politieke Markt is het spreekrecht, zoals we dat ook in de commissiestructuur kenden, gebleven op max. 5 minuten per inspreker. Uiteraard kunnen raadsleden wél verduidelijkende vragen stellen aan de sprekers, direct na hun inspraakreactie. Maar het is niet de bedoeling dat sprekers vervolgens deelnemen aan het debat.

Bij een beeldvormende Politieke Markt is het spreekrecht van burgers niet gelimiteerd. Het presidium stelt volgens artikel 32 van het RvO een behandelvoorstel vast, waarin ook is opgenomen hoe de burgers kunnen meepraten bij de beeldvormende sessies. Meestal nemen wij op dat burgers volop kunnen meepraten over het onderwerp dat geagendeerd is, en dat de sessievoorzitter verantwoordelijk is voor de orde van de sessie zodat ook andere deelnemers en raadsleden aan bod komen.

Opmerkingen van de fracties en college, gerelateerd aan'meer in gesprek met de inwoners' en antwoord op de opmerking.

Om diverse redenen komt "het beter in gesprek komen met inwoners" (nog) niet uit de verf. Elke fractie, maar ook het college, heeft hier, in negatieve zin, opmerkingen over gemaakt die sterk overeen komen met elkaar.

Opmerking a) het beter, en direct, uitnodigen voor de politieke markt.

Meerdere fracties hebben aangegeven dat ze vinden dat "we" als raad de burgers méér actief moeten uitnodigen. De belangstelling en deelname aan een politieke markt varieert sterk. In het algemeen is de ervaring dat als er een rechtstreeks belang is dat een behoorlijke groep mensen nog wel geneigd is om te komen.

Antwoord: Dit is inderdaad een punt van aandacht. Bij de start van de nieuwe werkwijze is er, in overleg met de afdeling Communicatie, voor gekozen om de vergaderavonden op de standaard wijze aan te kondigen. Dat wil zeggen op de website Hengelo.nl, via Hengelo's Weekblad en ook via de social media van de gemeente (bijv. Twitter). Daarnaast worden in overleg met het college en/of de betrokken ambtenaar direct belanghebbenden bij het onderwerp (bijv. burgers of organisaties die een zienswijze hebben ingediend, of organisaties die betrokken zijn bij de inhoud van het voorstel) gewezen op de politieke markt.

Uit een tussentijdse evaluatie met de afdeling communicatie kwam ook naar voren dat dit punt breder en intensiever opgepakt zou kunnen worden door de griffie en de afdeling communicatie. Voor suggesties zie onderstaande tabel.

Uitnodiging	Belanghebbenden actief uitnodigen, opnemen in het protocol i.s.m. beleidsafdeling	Griffie voert uit
Hengelo.nl	Beeldbutton – wervende tekst over een belangrijk agendapunt PM/raad; verwijzing naar bestuursagenda + audiostreaming (raad)	Afd. Communicatie voert uit
	Zoekmachine verbeteren	Afd. Communicatie + afd. ICT
	Teksten + foto's updaten	Afd. Communicatie voert uit
Gemeentenieuws in Hengelo's Weekblad	Wervende tekst over een belangrijk agendapunt PM/raad; tijden + locaties	Afd. Communicatie helpt bij wervende tekst

	vermelden	
	Redactioneel artikel bij belangrijke agendapunten	Afd. Communicatie voert uit
Twitter	Account gemeenteraad074: voor, tijdens, na vergaderingen twitteren; gemeente kan retweeten	Griffie voert uit. Afd. Communicatie biedt training en ondersteuning
	Gemeentelijk account: aankondigen bijeenkomsten; retweeten Gemeenteraad 074	Afd. Communicatie voert uit
Intranet	wervende tekst over een belangrijk agendapunt PM/raad; verwijzing naar bestuursagenda + audiostreaming (raad)	Afd. Communicatie voert uit, plaatst onder Korte mededelingen

opmerking b) de 'fysieke' omgeving van de vergaderlocatie: o.a. de bezoekers beter ontvangen/welkom heten, de opstelling van de vergaderzaal.

Antwoord: De ontvangst van bezoekers van een politieke markt is genoemd als verbeterpunt. Veel mensen moeten een drempel over om bij de politiek hun zegje te komen doen. Als de ontvangst goed is, kan het de burger op zijn gemak stellen en helpen om meer ontspannen deel te nemen aan het gesprek.

Suggestie: Voor een deel gebeurt het welkom heten door de voorzitter bij de start van een sessie, maar het zou beter kunnen/moeten bij binnenkomst in het gebouw. Bijvoorbeeld via een "gastvrouw / gastheer van de raad" (dat zou mogelijk wisselend een raadslid/fractievertegenwoordiger of een bepaalde fractie kunnen zijn) die de bezoekers bij binnenkomst opvangt, even kort wegwijs maakt richting garderobe /koffie en het programma van die avond met de verschillende sessies.

Opmerking c. De opstelling van de zaal: onderscheid Beeldvormende en Oordeelsvormende Politieke markt

De opstelling van de zaal is mede bepalend voor het goede verloop van een vergadering. Hierbij maakt het verschil of er een beeldvormende dan wel een oordeelsvormende sessie is geprogrammeerd. Voor een oordeelsvormende sessie, die bedoeld is als voorbereidende bespreking voor besluitvorming in de raad, is toch een meer formele setting vereist dan voor een beeldvormende sessie.

Antwoord:De afgelopen periode hebben we in het stadhuis van Hengelo moeten roeien met de riemen die we hadden. De locaties die beschikbaar waren voor de politieke markten hadden de nodige fysieke beperkingen, o.a. moeilijk te verwisselen opstellingen, vrijwel alleen maar rechthoekige tafels, beperkingen vanwege de audio-opname apparatuur, etcetera. Daarom was het wel lastig om op een goede manier uitvoering te geven aan de oorspronkelijke bedoeling van laagdrempelige losse gespreksessies, vooral bij de beeldvormende sessies.

Beeldvormende sessies; ander karakter, andere setting

Dat neemt niet weg dat we toch al geëxperimenteerd hebben met:

- lossere opstellingen (zonder tafels),

- raadsleden en publiek door elkaar,
- de voorzitter treedt op als gespreksleider en niet zozeer als voorzitter,
- wethouders gaan weer wat meer naar de achtergrond bij beeldvormende sessies , (zoals ook in het begin de bedoeling was), en meer in gesprek met de gemeentelijke medewerkers, de deskundigen,
- Qua uitstraling ook de bezoekers meer uit te nodigen om deel te nemen aan het gesprek.

Advies: Nogmaals bevestigen dat dit het karakter is van beeldvormende sessies is wat wij als raad willen nastreven.

In de tijdelijke vergaderlocaties van het MFA Berflo Es gaan we hier verder mee experimenteren en ook voor de vernieuwbouw van het stadhuis is dit een zéér belangrijk aandachtspunt.

Opmerking d. De vergaderorde tijdens de sessie; er is geen gelijkwaardig gesprek met de burger, de rol en positie van de voorzitter is erg belangrijk, en de voorzitter moet ook tijdens de sessie de burgers blijven uitnodigen om deel te nemen.

Antwoord: Het belangrijkste punt hierbij is dat de wijze waarop wij met elkaar vergaderen (de vergaderorde) ook niet echt uitnodigt mee te praten, zelfs niet bij beeldvormende sessies. Zoals hierboven ook al aangestipt is er vaak een (te) strakke opstelling, iedereen achter een tafel met microfoon (die ook nog gebruikt moet worden), dat schept afstand.

Voor een oordeelsvormende vergadering moet er uiteraard wel een vergaderorde zijn, we willen immers met elkaar dat de oordeelsvormende bespreking, het voorportaal van de raadsvergadering is, dus in totaal 3 termijnen, en een duidelijke conclusie voor hamerstuk dan wel bespreekstuk voor de raad.

Tijdens een beeldvormende sessie kunnen de raadsleden, de burgers en de wethouder “losser” het gesprek aangaan in plaats van erg formeel. Dus geen strakke “rondjes” houden om meningen of vragen op te halen, geen lange bijdrages, niet te veel herhalingen, maar meer in gespreksvorm met elkaar vergaderen. Dit vergt naast de nodige aandacht van de sessievoorzitters en de wethouders óók een andere wijze van voorbereiding in de fracties. Tijdens de debatcursus eind 2014 is daar aandacht aan geschonken en naar aanleiding daarvan is er de notitie van het presidium aan de fractievoorzitters gestuurd. (zie bijlage, al meermalen genoemd).

Advies: Deze punten gaan we nogmaals onder de aandacht brengen.

7. Uitgangspunt 5: Meer tijd voor de raad om “naar buiten” te gaan

Kernpunt:

De raad zou, door de clustering van de vergaderavonden tot een dinsdag en woensdag, ééns in de twee weken, meer tijd hebben om ‘de boer op te gaan’.

Kanttekeningen van de fracties en het college bij 'meer tijd om naar buiten te gaan'

Opmerking 1: Het college vraagt zich nadrukkelijk af of de raad inderdaad meer tijd heeft gekregen om naar buiten te gaan. Er is één fractie, plus het college, die expliciet hebben aangegeven dat men van mening is dat we méér vergaderen i.p.v. minder.

Antwoord: bij de start van deze nieuwe vergaderstructuur in april 2014 is er een inventarisatie gehouden van het aantal vergadermomenten/bijeenkomst in een heel kalenderjaar met de oude structuur (januari t/m december 2013). In dat jaar hadden we in totaal 98 vergadermomenten. Dat waren 78 'formele' vergaderavonden zoals: IBR, Commissievergaderingen, Raadsvergaderingen en Trefpunt en Presidium. Verder waren er 20 aanvullende avonden zoals Techn. Beraad en werkbezoeken.

In de nieuwe structuur hadden we in 2015 (dat is het eerste volle kalenderjaar dat met de nieuwe structuur is gewerkt) 60 'formele' vergadermomenten van de Politieke markt (24 x) Raadsvergadering (16 keer) en 20 x een Presidiumvergadering. Daarnaast waren er 12 aanvullende avonden (6x Techn. beraad, 4 keer bijeenkomst i.v.m. de Twenteraad, 1 x werkbezoek en 1x een groepsinterview voor de raad). Het totaal voor 2015 komt daarmee op 72 keer.

Naar onze mening geeft deze jaarplanning van de gemeenteraad meer ruimte voor fracties om op eigen initiatief maatschappelijke organisaties, sportverenigingen, wijk- en of buurtverenigingen of bedrijven te bezoeken. Of fracties dat doen is aan hen.

Opmerking 2: ga naar één vaste avond per week. Door enkele raadsleden/fracties is gesuggereerd om alles op één vaste avond te plannen, zoals bijvoorbeeld in Almelo, en dan over te gaan op een ritme van één avond per week. Dit schept volgens een fractie duidelijkheid voor de burger.

Antwoord: de griffie heeft hier naar gekeken en wij zien in deze cyclus vanuit logistiek oogpunt de nodige nadelen:

- er gaan veel cycli/raadsrondes door elkaar lopen -> dat werkt voor iedereen erg onoverzichtelijk;
  - Omdat Hengelo de Politieke Markt gebruikt als voorportaal voor besluitvorming in de Raad, wordt het doorsluizen van stukken via Politieke Markt naar de raadsvergadering omslachtig in deze situatie. Het kan in de praktijk niet binnen één week (de fractievoorbereiding voor moties/amendement heeft dan zeer weinig tijd en de publicatie in Hengelo's Weekblad wordt erg lastig en onnauwkeurig (onderwerpen moeten dan steeds onder voorbehoud worden aangeleverd). Daar zal dan toch een week extra tijd voor genomen moeten worden, kortom de cyclus zal in de praktijk langer worden dan nu het geval is.
- Opmerking: In Almelo heeft men wel een wekelijkse cyclus maar het is daar veel minder gebruikelijk dat stukken in een oordeelsvormende Politieke markt worden besproken, die dan vervolgens doorlopen naar de daarop volgende raadsvergadering. Hun besluitvormingsproces zit anders in elkaar en kan niet één op één met ons proces vergeleken worden.

- het presidium zal dan ook vaker bij elkaar moeten komen, omdat er (bijna) wekelijks een nieuwe agenda voor Raad dan wel Pol. Markt vastgesteld dient te worden.
- kleine(re) fracties moeten elke dinsdag aan de bak! (bij grotere fracties kan mogelijk beter verdeeld worden op inhoud van onderwerp)
- ook vaker wekelijks een fractievergadering (dat is nu ook niet voor elke fractie het geval)

Kortom: dit systeem heeft volgens de griffie meer nadelen dan voordelen. **Advies:** niet overgaan tot een wekelijks cyclus.

De gedachte om een wekelijkse cyclus in te stellen met op dezelfde dag een raadsvergadering en aansluitend de politieke markt hebben we nu niet verder uitgewerkt, in de wetenschap dat het de komende jaren ook praktisch onmogelijk is om dit te organiseren (Politieke Markt vindt plaats in de Berflo Es en daar kan geen raadsvergadering plaatsvinden, en de raadsvergadering vindt plaats in de Waterstaatskerk en daar is geen ruimte voor verschillende zalen van de Politieke Markt).

8. Mogelijke regels bij afsplitsingen

Diverse fracties hebben aangegeven toe te willen naar duidelijkere / strengere regels bij afsplitsingen. De 'rode draad' van de gemaakte opmerkingen tijdens de evaluatieronde was:

- a. Streng zijn voor afsplitsingen van fracties
- b. Nieuwe Regels laten ingaan per 2018, sommige fracties willen dat al eerder
- c. Regels conform Tweede Kamer instellen (afsplittings zijn géén fractie, dus geen kamer, geen vergoeding etc.)
- d. Verder als onafhankelijk raadslid
- e. Naamgeving beperken tot "fractie....."
- f. Met voorkeurstemmen gekozen, dan recht op nieuwe eenmansfractie
- g. Rekening houden met afsplitsingen, 100% faciliteren (eigen ruimte en allemaal fractievoorzitter)
- h. Ná afsplitsing niet automatisch een nieuwe fractie
- i. Vóór betere regels; uniformering in naam, huisvesting en budgettering etc.
- j. Met terugwerkende kracht laten ingaan, ontmoedigingsbeleid
- k. Bij halen van kiesdrempel kan iemand zelf kiezen voor wel/niet behouden van de zetel
- l. Uitbreiden van regels/rechten na afsplitsing, o.a. personele ondersteuning (assistent / volger) + spreektijd

Achtergrond informatie:

Strenger zijn bij afsplitsingen, waar gaat het dan over?

- Al dan niet gebruikmaken van een nieuwe naam:
- Al dan niet gebruikmaken van fractie-ondersteuningsgelden:
- Al dan niet recht hebben op fractievertegenwoordigers, die niet op de lijst hebben gestaan want die lijst was er niet.
- Al dan niet recht hebben op een fractiekamer.
- Deelname aan het fractievoorzittersoverleg.

Waar gaat het niet over?

Het gaat uiteraard niet over het recht van het raadslid om raadslid te blijven nadat het raadslid uit zijn fractie is gestapt. En ook niet over alle andere rechten die elk raadslid heeft volgens de Gemeentewet, zoals het recht op het stellen van schriftelijke vragen, het indienen van moties en amendementen..etc...

Enkele regels elders rond afsplitsingen en fracties

Sommige gemeenten, waaronder Enschede, hanteren strengere regels rond afsplitsingen en fracties. Ook de Tweede kamer is strikter. Enkele voorbeelden zijn:

Enschede:

- Voor de nieuw gevormde fractie is er geen recht op het volledige basisbedrag plus een bedrag per raadslid; er volgt een herberekening tussen het uitgestapte raadslid en de fractie die hij heeft verlaten, zodat niet alle fracties een herberekening krijgen, en het raadslid krijgt dus een x-ste deel van het basisbedrag van de fractie die hij heeft verlaten.
- Er mogen geen fractievertegenwoordigers worden benoemd want in het RvO van Enschede staat dat dat recht alleen toekomt aan fracties die op grond van de verkiezingsuitslag zitting hebben in de raad.
- In commissies waarin het raadslid benoemd was, blijft hij gewoon benoemd.
- Beleid van het presidium is dat de leden van de raad die zich afsplitsen aanduiden met hun eigen naam. Zo wordt voorkomen dat er zich tussentijds nieuwe fracties in de raad vormen met nieuwe namen zonder dat de kiezer daar invloed op heeft (gehad).

Tweede Kamer:

De Tweede Kamer heeft in april 2015 **een notitie** geschreven over de afsplitsing van fracties in de Tweede Kamer. Dit onderwerp is daar volop in discussie en dit zal waarschijnlijk gaan leiden tot veranderingen van de huidige reglementen.

In de notitie wordt een onderscheid gemaakt tussen de rechten die voortvloeien uit het Kamerlidmaatschap en de rechten die voortvloeien uit het fractielidmaatschap. De notitie biedt handvaten om fractiesplitsingen te ontmoedigen. De redenering van de Tweede Kamer is dat ze niet zal tornen aan de rechten die het kamerlidmaatschap met zich mee brengt. Maar omdat in de Grondwet is vastgesteld dat de Tweede Kamer zelf haar eigen reglementen van orde vaststelt, kan diezelfde Tweede Kamer ook gaan over de inperking van rechten van leden die zich hebben afgesplitst van een fractie.

Wat is een fractie ?

Volgens het VNG 2014 Model RvO en ons huidige RvO 2014

Ten tijde van het voorbereiden en vaststellen van ons huidige Reglement van Orde stuurde ook de VNG een' Model Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad 2014'. Ons huidige artikel 6a Fracties volgt bijna woordelijk artikel 7 Fracties van de Model verordening van de VNG.

Artikel 7. Fracties

1. Raadsleden die door het centraal stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard, worden bij de aanvang van de zitting als één fractie beschouwd.
2. Als boven de kandidatenlijst een aanduiding was geplaatst, voert de fractie in de raad deze aanduiding als naam. Als daar geen aanduiding was geplaatst, deelt de fractie in de eerste raadsvergadering aan de voorzitter mee welke naam deze fractie in de raad zal voeren.
3. De namen van de fractievoorzitter en diens plaatsvervanger worden zo spoedig mogelijk doorgegeven aan de voorzitter.
4. Als één of meer raadsleden van één of meer fracties als zelfstandige fractie gaan optreden of als één of meer raadsleden van een fractie zich aansluiten bij een andere fractie, wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter.
5. Een nieuwe naam van een fractie voldoet aan de eisen uit artikel G 3 van de Kieswet en wordt gebruikt met ingang van de eerstvolgende raadsvergadering na naamswijziging.

Overigens zijn gemeenten niet verplicht de modelverordening van de VNG te volgen. De modelverordening van de VNG houdt bijvoorbeeld geen rekening met ons model van politieke markten.

Hoe ontstaat een fractie?

Duidelijk is dat een fractie ontstaat doordat de gekozen leden van een fractie bij de verkiezingen op dezelfde lijst hebben gestaan. Dat is ook in ons RvO van Hengelo het geval.

Ontstaat er een nieuwe fractie als er sprake is van een afgesplitste 'fractie'?

Zoals de regelingen van de Tweede kamer tot nu toe zijn geformuleerd, is dat nog wel het geval. En dat is ook in ons RvO Hengelo het geval, zie artikel 6a lid4. Het voorstel van de Tweede Kamer is om afsplitsingen te ontmoedigen, door de afgesplitste leden geen fractie meer te laten vormen. Hierdoor ontstaat er volgens de notitie een zuivere lijn: *'alle leden hebben de rechten die rechtstreeks voortvloeien uit hun Kamerlidmaatschap en alléén de leden die na de verkiezingen (via een lijst) een fractie vormen komen de rechten toe die voortvloeien uit het fractielidmaatschap'*.

Verder wordt in de notitie van de Tweede kamer ingegaan op nog een paar 'ongeschreven regels' die wel worden gehanteerd:

- Kamerleden die blijven zitten worden met 'lid' aangeduid, als het om één afscheiden kamerlid gaat, en als 'groep' als het om meerdere afgescheiden Kamerleden gaat;
- Afgesplitste Kamerleden krijgen aanzienlijk minder spreektijd.

Een en ander doorredenerend voor de Hengelose situatie betekent dat wij bijvoorbeeld de volgende vragen tegenkomen en moeten beantwoorden:

- Is een afgesplitst raadslid automatisch fractievoorzitter en kan hij dan deelnemen aan het fractievoorzittersoverleg:
- Is een afgesplitst raadslid automatisch fractievoorzitter en is hij dan automatisch lid van de vertrouwenscommissie voor de burgemeester:
- Is een afgesplitst raadslid automatisch fractievoorzitter en heeft hij dan recht op een aanvullende vergoeding ook al is hij fractievoorzitter van een eenmansfractie die alleen uit zijn eigen persoon bestaat.

Afsplitsen en naamgeving

Enschede

Beleid van het presidium is dat de leden van de raad die zich afsplitsen aanduiden met hun eigen naam. Zo wordt voorkomen dat er zich tussentijds nieuwe fracties in de raad vormen met nieuwe namen zonder dat de kiezer daar invloed op heeft gehad .

Tweede Kamer

Omgeschreven regel: Kamerleden die blijven zitten worden met 'lid' aangeduid, als het om één afgescheiden Kamerlid gaat, en als 'groep' als het om meerdere afgescheiden Kamerleden gaat.

Hengelo

In artikel 6a van ons RvO is toegestaan dat afgesplitste fracties ook een eigen naam kunnen gaan hanteren, die wel schriftelijk aan de voorzitter moet worden meegedeeld.

VNG

De modelverordening van de VNG hanteert een vergelijkbare formulering als Hengelo.

Afsplitsen en het recht op fractievergoeding

Enschede

Voor de nieuw gevormde fractie is er geen recht op het volledige basisbedrag plus een bedrag per raadslid; er volgt een herberekening tussen het uitgestapte raadslid en de fractie die hij heeft verlaten, zodat niet alle fracties een herberekening krijgen, en het raadslid krijgt dus een x-ste deel van het basisbedrag van de fractie die hij heeft verlaten.

Tweede Kamer

De Tweede Kamer hanteert dezelfde regeling als Enschede.

Hengelo

In onze verordening op de fractievergoeding is geregeld dat de nieuwe fractie recht heeft op zowel het variabele deel per raadslid als op het vaste bedrag dat iedere fractie krijgt. Met andere woorden alle dan reeds verstrekte bijdragen van alle fracties moeten worden herberekend naar de nieuwe situatie, immers er is een nieuwe fractie bijgekomen, die ook weer recht heeft op het basisbedrag (3 staat tot 1).

VNG

De VNG heeft laatstelijk in 2015 een 'Modelverordening ambtelijke bijstand en fractievergoeding' gepubliceerd. Deze Modelverordening gaat er vanuit dat raadsleden bij afsplitsingen alleen het

variabele deel van de verstrekte bijdrage meekrijgen naar de nieuwe fractie en dus niet het vaste deel.

Afsplitsen en het recht op een fractievertegenwoordiger

Enschede

In het RvO van Enschede is bepaald dat de mogelijkheid van het benoemen van zgn. commissieleden (ander woord voor fractievertegenwoordiger), enkel toekomt aan fracties die op grond van de verkiezingsuitslag zitting hebben in de raad.

Hengelo

In ons RvO hebben wij in artikel 6B het nodige geregeld rond fractievertegenwoordigers. Onder meer vinden wij dat een fractievertegenwoordiger op de kandidatenlijst van de fractie moet staan.

In het tweede lid hebben wij opgenomen dat 'in bijzondere gevallen kan met instemming van de overige fracties ontheffing worden verleend van de voorwaarde genoemd onder 1.'

Achteraf kunnen we stellen dat dit lid wat gebrekkig is geformuleerd: 'met instemming van de overige fracties' suggereert dat fracties zelfstandig hierover een besluit nemen. Beter was het geweest om de raad via een raadsbesluit te vragen hierover een besluit te nemen. Ook de 'bijzondere gevallen' zijn niet nader omschreven.

Hoe dan ook: aangezien in de praktijk blijkt dat de fracties niet instemmen met verzoeken van afgesplitste raadsleden om een fractievertegenwoordiger voor hun 'fractie' te benoemen, wordt nu geopperd om deze mogelijkheid nu te laten vervallen.

VNG

De VNG heeft in zijn modelverordening op de raadscommissie 2014 een artikel opgenomen over fractievertegenwoordigers. De VNG formuleert meerdere mogelijkheden: je kunt als gemeente bepalen dat fractievertegenwoordigers op de kandidatenlijst van de fractie moeten hebben gestaan. Maar dat hoeft niet.

Afsplitsen en huisvesting

Huisvesting van fracties en het gebruikmaken van computer en printfaciliteiten is gebruikelijk in Hengelo, en niet ergens vastgelegd in een reglement o.i.d. Met andere woorden er is sprake van ongeschreven regels. Echter ook ongeschreven regels kunnen veranderen, als de raad dat wenst.

Tot nu toe wordt voor iedere fractie, ook afgesplitste raadsleden huisvesting geregeld, en een computer in de kamer en printfaciliteiten. De vraag is of we deze rechten ook aan toekomstige afgesplitste raadsleden willen geven.

9. Aanpassingen van het ' RvO voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de politieke markt van de gemeente Hengelo'

Er zijn drie aanleidingen tot aanpassingen:

- N.a.v. de evaluatie van de vergaderstructuur;
- Werkende weg wijzigingen die nodig zijn;
- Aanpassingen n.a.v. wijzigingen in de Gemeentewet (*circulaire van het Ministerie van BZK en aanbevelingen door de VNG*)

De mogelijke aanpassingen hebben betrekking op de volgende onderdelen:

1. Volgorde van behandeling bij stemming over raadsbesluit, moties en amendementen.

Praktijk in Hengelo is:

- a. Dat de voorzitter eerst het meest verstrekkende amendement in stemming brengt, dan de minder verstrekkende amendementen. En als de amendementen over exact hetzelfde onderwerp gaan, ook duiden dat, als een verder strekkend amendement is aangenomen, dat betekent dat een minder verstrekkend amendement dan niet meer in stemming hoeft te worden gebracht;
- b. Dat de voorzitter dan de moties in stemming brengt, ook qua verstrekkendheid geschat;
- c. Dat de voorzitter vervolgens het besluit inclusief aangenomen amendement(en) in stemming brengt;
- d. Dat de voorzitter stemverklaringen achteraf laat afleggen met de logische gedachte dat je dat achteraf moet doen omdat je dan zeker weet wat je hebt gestemd, echter een stemverklaring dient geen tweede termijn te worden waarin de tweede termijn nog eens dunnetjes wordt overgedaan.

RvO Hengelo van 2014, artikel 27

Mogelijkheid 1: er zijn alleen amendementen op het raadsvoorstel ingediend: dan geldt:

- a. Eerst stemmen over de amendementen, en wel eerst over het meest verstrekkende amendement;
- b. Dan de stemming over het raadsvoorstel.

Mogelijkheid 2: er zijn alleen moties bij het raadsvoorstel ingediend: dan geldt:

- a. Eerst stemmen over het voorstel;
- b. Dan stemmen over de motie (s).

Mogelijkheid 3: er zijn zowel amendementen als moties ingediend bij het raadsvoorstel: dan geldt:

- a. Eerst stemmen over de amendementen;
- b. Dan stemmen over de moties;
- c. Dan stemmen over het raadsvoorstel.

Artikel 19. Volgorde stemming over amendementen en moties

1. Als een amendement op een aanhangig voorstel is ingediend, wordt eerst over dat amendement gestemd en vervolgens over het voorstel zoals het dan luidt in zijn geheel.
2. Als een subamendement is ingediend, wordt eerst over het subamendement gestemd en vervolgens over het amendement waarop dat betrekking heeft.
3. Als meerdere amendementen of subamendementen op een aanhangig voorstel zijn ingediend, wordt, onverminderd het eerste en tweede lid, eerst over het meest verstrekkende amendement of subamendement gestemd.
4. Als aangaande een aanhangig voorstel een motie is ingediend, wordt eerst over het voorstel gestemd en vervolgens over de motie.

De raad kan besluiten van deze volgorde af te wijken.

Conclusie/advies:

Het herziene voorstel van de VNG van 2016 komt heel erg dicht bij onze praktijk.

De keuze is:

- of het herziene Model VNG overnemen, waarbij het dan wel zo is dat de raad dan steeds moet besluiten over de volgorde van het stemmen over het voorstel en de moties.
- ofwel we nemen het herziene voorstel van de VNG over en wij herformuleren lid 4 naar onze eigen praktijk, te weten eerst stemmen over de moties en dan over het raadsvoorstel.

Mij lijkt het laatste: ik denk dat het heel vaak zo is dat een raadslid bij zijn keuze om voor of tegen het raadsvoorstel te stemmen, mede laat afhangen van het feit of er voor of tegen een motie is gestemd en waarmee bijvoorbeeld een oproep aan het college wordt gesteund.

2. Wijziging in de procedure rond een Initiatiefvoorstel.

Uit het nieuw aan de Gemeentewet toegevoegde vierde lid van artikel 147a volgt dat de gemeenteraad geen besluit mag nemen over een initiatiefvoorstel dan nadat het college in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van de raad te brengen. Uiteraard moet het college hiervoor een redelijke termijn krijgen. Dit leidt tot het volgende nieuwe artikel 42:

Artikel 42. Initiatiefvoorstel

1. Raadsleden dienen initiatiefvoorstellen schriftelijk in bij de voorzitter. **Deze brengt een ingediend voorstel zo spoedig mogelijk ter kennis van het college**
2. **Het college kan binnen 30 dagen** nadat het ter kennis is gesteld van een voorstel **schriftelijk wensen en bedenkingen** met betrekking tot het voorstel **ter kennis van de raad brengen**.
3. Een voorstel wordt **nadat het college schriftelijk wensen of bedenkingen ter kennis van de raad heeft gebracht** of kenbaar heeft gemaakt hiertoe niet te zullen overgaan, dan wel nadat de in het tweede lid gestelde termijn is verlopen op de agenda van de eerstvolgende raadsvergadering

geplaatst, tenzij de schriftelijke oproep hiervoor reeds verzonden is. In dat geval wordt het voorstel op de agenda van de daaropvolgende raadsvergadering geplaatst.

Conclusie/advies: artikel 42 zoals hierboven geformuleerd overnemen in ons reglement van orde, en 30 dagen als een redelijke termijn voor het college op te nemen.

3. Wijziging van artikel 6b Fractievertegenwoordigers

Wijziging 1:

In het vierde lid van dit artikel staat dat artikel 15 van de Gemeentewet van overeenkomstige toepassing is op een fractievertegenwoordiger. Dat betekent bijvoorbeeld dat ook een fractievertegenwoordiger geen werk mag aannemen ten behoeve van de gemeente. Die verwijzing wordt nu geschrapt omdat de VNG dit te ver vindt gaan.

Toelichting bij dit artikel van de VNG: 'De verwijzing naar artikel 15 van de Gemeentewet ('verboden handelingen') is geschrapt. Dit omdat het enerzijds te ver lijkt gaan ten aanzien van commissieleden die niet ook raadslid zijn, en anderzijds omdat er een taak bij gedeputeerde staten belegd werd (verlenen ontheffing) zonder dat gemeenten daar een expliciete grondslag voor hebben'.

Conclusie/advies: dit voorstel overnemen en ons RvO aanpassen.

Wijziging 2:

De VNG heeft de facultatieve volzin waarmee bepaald kon worden dat niet-raadsleden alleen fractievertegenwoordigers konden worden als ze tijdens de laatste vergadering op de kieslijst van de betreffende fractie hebben gestaan, geschrapt. Dit met de aantekening dat de gemeenten het natuurlijk wel mogen regelen als de raad dat zelf wil.

Conclusie/advies: als raad hierover van gedachten wisselen en een voorkeur uitspreken.

4. Wijzigingen van artikel 5b Onderzoek geloofsbriefen: beëdiging, benoeming wethouders.

Wij hebben deze gelegenheid benut om zowel het artikel 5b als de toelichting op dit artikel te herformuleren en te verduidelijken. In ieder geval zijn ook de volgende wijzigingen meegenomen:

Verklaring omtrent Gedrag (VOG)

Tijdens de laatste tussentijds benoeming van een wethouder in Hengelo is het volgende gebleken:

Wij hebben in het Reglement van Orde opgenomen dat wij de kandidaat- wethouder vragen om aan de commissie 'Benoembaarheid wethouder' een verklaring omtrent gedrag (VOG) te overleggen. Wij hebben niet aangegeven hoe lang geleden de op de functie van het beoogde wethouderschap gerichte VOG aan de kandidaat wethouder moet zijn afgegeven. Zo kan het in theorie voorkomen dat de kandidaat wethouder wordt beoordeeld op basis van een VOG van jaren geleden, waarbij gebeurtenissen rond de kandidaat na die tijd niet zijn getoetst. Dat willen we voorkomen door een termijn op te nemen, dat de VOG – die gericht moet zijn op de toetsing van de kandidaat wethouder - met het oog op de functie van wethouder- bij indiening bij de commissie maximaal 6 maanden oud mag zijn. De termijn van 6 maanden wordt in de toelichting op het voorschrift opgenomen.

Artikel 5b, lid 4, zesde aandachtstreepje als volgt te wijzigen:

- De op de functie van het beoogde wethouderschap gerichte verklaring omtrent gedrag (VOG),

Daarnaast is een feit dat de behandeltijd van de VOG vaak lang duurt; het komt voor dat de wethouder wordt benoemd terwijl hij de VOG nog niet heeft kunnen overleggen aan de commissie en er dus op dat punt nog geen oordeel van de commissie is gegeven. De raadsvoorzitter geeft dit dan tijdens de raadsvergadering aan en geeft aan dat de kandidaat wethouder benoemd kan worden, maar dat als later mocht blijken dat er geen goede VOG wordt afgegeven, dat de benoeming dan weer terug komt op de vergadering van de raad.

Nederlandschap of onderdaan van een EU staat

De benoembaarheidsvereisten van een kandidaat wethouder in de gemeentewet zijn momenteel geregeld in de artikelen 36a, 36b en 41b en 41 c van de Gemeentewet. Via artikel 36a komt ook artikel 10, derde lid, Gemeentewet in beeld en dat betekent dat ook een wethouder aan de commissie moet kunnen aantonen dat hij een onderdaan is van een EU land (via een uittreksel uit de Basisregistratie Personen) dat ook niet ouder mag zijn dan 6 maanden. Ook deze termijn wordt in de toelichting op het voorschrift opgenomen.

Ontheffing woonplaatsvereiste

Uit het uittreksel uit het bevolkingsregister dat de kandidaat wethouder aan de commissie moet overleggen zal blijken of de kandidaat wethouder wel of niet woonachtig is in onze gemeente. Als dat niet het geval is, is het wel zo praktisch dat de kandidaat wethouder per direct schriftelijk aan de raad een verzoek doet tot ontheffing van het ingezetenschap van de gemeente als bedoeld in artikel 36a, tweede lid, Gemeentewet.

Conclusie/advies:

- in te stemmen met de wijziging van artikel 5b, lid 4, en in te stemmen met het toevoegen van deze teksten aan de toelichting op artikel 5b van het Reglement van Orde, separaat bijgevoegd.

Bijlage: Notitie van presidium aan fractievoorzitters mbt duaal debatteren

Aan: De fractievoorzitters Van: Het presidium

Ond: **Verbetering vergadercultuur**

Datum: 26 november 2014 (*enigszins aangepast n.a.v. bespreking in het presidium van 17 november*).

Inleiding

Momenteel volgen diverse raadsleden de cursus debatvaardigheden die door debat.nl wordt gegeven. Merkbaar is dat diverse raadsleden het door hun geleerde in de praktijk proberen te brengen in de politieke markt en in de raadsvergadering. Sommige raadsleden daarentegen blijven een beetje achter in dit 'veranderproces'. Het presidium, als de agendacommissie namens de raad, en leverancier van de sessievoorzitters staat iedere vergadering kort stil bij en blikt terug op de wijze waarop de politieke markt en de raadsvergadering zijn verlopen en proberen uit die terugblikken verbeterpunten te halen: primair om als sessievoorzitter nog beter te gaan voorzitten.

Maar het presidium ziet ook in brede zin meer kansen voor verbetering van de vergaderorde en -cultuur: om die kansen optimaal te benutten betrekken wij u als fractievoorzitters graag bij onze aanzetten voor verdere verbetering en wij hopen dat wij op uw draagvlak en steun kunnen rekenen.

In de cursus debatteren voor raadsleden zijn 5 Gouden regels geformuleerd:

- 1. Betoog niet langer dan 3 minuten, zonder herhaling:**
- 2. Meer interactie door appèl te doen op de andere raadsleden om te reageren op je betoog:**
- 3. Zelf minimaal op 1 persoon reageren:**
- 4. Van standpunt durven veranderen:**
- 5. Geen uitgeschreven verhalen voorlezen – *werk met steekwoorden !* (geen herhaling)**

Het presidium stelt het op prijs om van de fracties feedback te ontvangen over de Gouden regels en over onze eigen verbeterpunten die we hieronder hebben geformuleerd.

Een deel van de verbeterpunten betreffen de voorbereiding van de fracties op de sessies van de politieke markt en de raadsvergadering.

Een ander deel betreft afspraken die wij als sessievoorzitters maken, en die bij u bekend moeten zijn.

Het is wenselijk dat ieder raadslid zich met gelijke verwachtingen op een sessie kan voorbereiden.

Algemeen, voor iedereen:

- * Het voorlezen van een bijdrage is niet wenselijk: 'raadsleden, spreek elkaar daarop aan'.
- * Bereid uw betoog of bijdrage voor met steekwoorden:
- * Wees beknopt: niet meer 'voor ons ligt de nota....' En dan een deel van de nota die er ligt, herhalen in uw betoog. Iedereen kent de nota immers.
- * Diverse lessen uit de debatcursus in de voorbereiding van stukken in de fractie: analyseer de stukken volgens een vast stramien: 'Probleem, Oplossing, Gevolgen'.

Specifiek voor de politieke markt:

- * Bij een oordeels-vormende vergadering: het kan verfrissend kunnen zijn als de sessievoorzitter begint met: wie is voor het voorstel, of wie is tegen het voorstel? Om zo de discussie meteen op het 'springende punt' te zetten.

*De sessievoorzitters maken geen rondjes meer langs alle aanwezige raadsleden.

*De voortgang ('time- management') tijdmanagement versus losheid !! politieke discussie was nog niet gevoerd. (*nadere uitleg bij deze opmerking*)

Let goed op het verschil in karakter van een Beeldvormende of een Oordeels vormende politieke markt. (*vereist nog nadere uitleg wat dat verschil is*) Beeldvorming en oordeelsvorming zijn niet altijd scherp te knippen.

* Oordeelsvormend is ter voorbereiding van een besluit in de raadsvergadering.

* Beeldvormend kan tweeledig zijn: enerzijds beeldvorming ten behoeve van de raad, informatie verzameling voor de raad, om zich een beeld te vormen van het onderwerp. Anderzijds beeldvorming ten behoeve van het college, waar het college zich een beeld kan vormen hoe fracties ten opzichte van een onderwerp staan, aan de hand waarvan het college een verdere procedurele lijn kan bepalen en verder kan uitwerken.

Deze twee vormen van beeldvorming benadrukken het belang van een duidelijke omschrijving wat van de raad verwacht wordt. Dit is een aandachtspunt voor de aangeleverde stukken en voor heldere duiding in de behandelvoorstellen.

De sessievoorzitter houdt (met steun van de griffie) de gestelde vragen bij en controleert of er antwoorden gegeven zijn.

Raadsleden, denk aan de burger: speel daadwerkelijk in op wat hij zegt, haak aan op wat hij zegt, betrek hem echt actief bij de sessie, zeker als het een beeldvormende sessie is.

De sessievoorzitter vat een betoog samen, zeker bij een lang betoog. (*hierover bestaat verschil van mening in het presidium*)

Er is vooral discussie in de oordeelsvormende politieke markt, want daar kun je elkaar nog overtuigen van jouw standpunt. Er is debat in de raad. Discussie is niet hetzelfde als debat.

Kondig in de politieke markt moties en amendementen aan. Een motie of een amendement op de dag van de raadsvergadering delen met de andere fracties gaat niet werken.

Specifiek voor de raadsvergadering:

Procesvoorstel omkeren van de termijnen: De voorzitter kan de invulling van de termijnen omkeren.

- 1^e termijn, eerst het college laten toelichten, dan de raad met standpunten, indienen moties en amendementen en vragen voor het college:

- 2^e termijn, weer eerst het college met beantwoording van vragen en standpunten over de moties en amendementen, en afsluitend het debat in en tussen raadsleden onderling. (*het RvO laat dit toe, hoeft hiertoe niet te worden aangepast*)

Experimenteren met twee microfoons: raadsleden spreken van achter het kathedraal, en spreken daarmee de raad toe in plaats van dat het college wordt toegesproken. Interruptie via 2 microfoons in de raadzaal.

Voorstel komt om het 'Vragenkwartier en Actualiteiten vanuit het college' voor het begin van de raadsvergadering te doen.

Behandelvoorstel

Onderwerp	Herziening Reglement v. Orde voor de vergadering & andere werkzaamheden vd raad & politieke markt		
Zaaknummer	2093670	Portefeuillehouder	Burgemeester Schelberg
Belangrijkste beslis / -besprekpunten	De raad besluit: 1. Vast te stellen “Het Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de Politieke Markt van de gemeente Hengelo” (voorschriften + toelichting + relevante artikelen uit de Gemeentewet); 2. In te stemmen met het toepassen van het overgangsrecht voor bestaande afgesplitste fracties, als verwoord in 2d van het raadsvoorstel.		
Historie	Zoals afgesproken bij het begin van deze raadsperiode is de nieuwe vergaderstructuur (2-wekelijkse cyclus met Politieke Markten en Raadsvergaderingen) halverwege deze raadsperiode geëvalueerd. De evaluatiecommissie heeft alle informatie verzameld en verwerkt in een lijst van “aanbevelingen en discussiepunten”. Deze punten zijn vervolgens plenair met alle fracties en het college in een benen-op-tafel-gesprek besproken en liggen momenteel voor in een aantal verschillende raadsadviezen c.q. concept-besluiten. In dit raadsvoorstel wordt voorgesteld om een aantal concrete wijzigingen van het Reglement van Orde (RvO) door te voeren. De griffie heeft dit moment mede benut om een aantal artikelen uit het RvO aan te passen aan nieuwe wetgeving (o.a de Gemeentewet) en om een aantal artikelen beter aan te laten sluiten bij de Hengelose praktijk (dit bleek werkende weg nadat we met de nieuwe structuur aan de slag waren gegaan). Bovendien kwamen tijdens de evaluatie bij het rondje langs de fracties ook het onderwerp “afsplitsingen van raadsleden uit fracties” veelvuldig op tafel, en dan met name de wens om hierover nadere afspraken met elkaar te maken. Een aantal van deze afspraken/regels zijn ook meegenomen in dit voorliggend raadsadvies voor herziening van het RvO.		
	Dit raadsvoorstel zal tijdens de Politieke Markt gelijktijdig worden besproken met: - Aanbevelingen Evaluatie Vergaderstructuur (2097510) - Protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen (2097512)		

Politieke Markt	Datum 22 maart			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Vincent Mulder	Anke Haarhuis	Ruimte 1 (boven)	Bestuur	100 min
Doel van de sessie	Oordeelsvorming ter voorbereiding op besluitvorming in de raad.			
Behandeladvies	De deelnemers aan de sessie worden gevraagd hun mening te geven over de voorgestelde wijzigingen in het Reglement van Orde en te adviseren voor behandeling in de raad.			
Spreekrecht publiek	ja		duur: max 5 minuten per inspreker	

Raad	4 april	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies	De raad wordt geadviseerd dit voorstel als hamerstuk op de agenda van de raad te agenderen.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2093670	Eeftink/ Haarhuis	GRI	Schelberg
ONDERWERP			
Herziening Reglement v. Orde voor de vergadering & andere werkzaamheden vd raad & politieke markt			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

1. Vast te stellen "Het Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de Politieke Markt van de gemeente Hengelo" (voorschriften + toelichting + relevante artikelen uit de Gemeentewet);
2. In te stemmen met het toepassen van het overgangsrecht voor bestaande afgesplitste fracties, als verwoord in 2d van het raadsvoorstel.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Zoals afgesproken bij het begin van deze raadsperiode is de nieuwe vergaderstructuur (2-wekelijkse cyclus met Politieke Markten en Raadsvergaderingen) halverwege deze raadsperiode geëvalueerd. De evaluatiecommissie heeft alle informatie verzameld en verwerkt in een lijst van "aanbevelingen en discussiepunten". Deze punten zijn vervolgens plenair met alle fracties en het college in een benen-op-tafel-gesprek besproken en liggen momenteel voor in een aantal verschillende raadsadviezen c.q. concept-besluiten. In dit raadsvoorstel wordt voorgesteld om een aantal concrete wijzigingen van het Reglement van Orde (RvO) door te voeren.

De griffie heeft dit moment mede benut om een aantal artikelen uit het RvO aan te passen aan nieuwe wetgeving (o.a de Gemeentewet) en om een aantal artikelen beter aan te laten sluiten bij de Hengelose praktijk (dit bleek werkende weg nadat we met de nieuwe structuur aan de slag waren gegaan).

Bovendien kwamen tijdens de evaluatie bij het rondje langs de fracties ook het onderwerp "afsplitsingen van raadsleden uit fracties" veelvuldig op tafel, en dan met name de wens om hierover nadere afspraken met elkaar te maken.

Een aantal van deze afspraken/regels zijn ook meegenomen in dit voorliggend raadsadvies voor herziening van het RvO.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2093670	G.J. Eeftink	GRI	--
ONDERWERP			
Herziening Reglement van Orde voor de vergadering en andere werkzaamheden van de raad en Politieke Markt			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Bij de start van deze raadsperiode 2014-2018 heeft de gemeenteraad van Hengelo een nieuw Reglement van Orde voor de raadsvergaderingen en andere werkzaamheden vastgesteld (22 april 2014). Daarmee werd besloten tot een andere vergaderstructuur, namelijk een tweewekelijkse cyclus van Politieke Markten en Raadsvergaderingen, niet in beton gegoten, maar een continu ontwikkelproces.

Vlak na de start is op 10 september 2014 besloten dat de beide voorzitters van het presidium gezamenlijk als specifiek aandachtspunt hebben het tussentijds evalueren van de nieuwe vergaderstructuur en het zo nodig en mogelijk doen van voorstellen tot verdere ontwikkeling van deze structuur, waarbij ze ervoor zorgen dat het gehele presidium bij deze taak betrokken blijft.

Daartoe is in het presidium van 3 november 2015 een plan van aanpak besproken en vastgesteld om invulling te geven aan de evaluatie van de vergaderstructuur (en daarmee ook de vergadercultuur) van de gemeenteraad van Hengelo. De commissie bestaande uit Roel Kok, Bas van Wakeren, Gerrit-Jan Eeftink en Anke Haarhuis (secretaris) heeft vervolgens een vragenlijst opgesteld die is doorgenomen met alle fracties afzonderlijk en met het college. Daarnaast is gekeken naar de input van ambtenaren die reeds betrokken waren geweest bij een Politieke Markt. Hiertoe is door de griffie een tweetal sessies georganiseerd om de ervaringen van de medewerkers te horen en te verzamelen.

Uiteindelijk is alle informatie die de evaluatie commissie heeft verzameld verwerkt in een lijst van "aanbevelingen en discussiepunten". Deze punten zijn daarna met alle fracties en het college in een benen-op-tafel-gesprek besproken en liggen momenteel voor in een aantal verschillende raadsadviezen c.q. concept-besluiten. Er worden voorstellen gedaan om afspraken met elkaar te herbevestigen, maar er worden ook concrete wijzigingen van het Reglement van Orde (RvO) voorgesteld.

De griffie heeft dit moment mede benut om een aantal artikelen uit het RvO aan te passen aan nieuwe wetgeving (o.a. de Gemeentewet) en om een aantal artikelen beter aan te laten sluiten bij de Hengelose praktijk (dit bleek werkende weg nadat we met de nieuwe structuur aan de slag waren gegaan). Tijdens de evaluatie kwam bij het rondje langs de fracties ook het onderwerp "afsplittingsen van fracties" veelvuldig op tafel, en dan vooral de wens om daar afspraken met elkaar over te maken. Deze regels zijn ook meegenomen bij het raadsadvies om te komen tot een herziening van het RvO.

Daarnaast kwam tijdens een ingelast fractievoorzittersoverleg begin 2017 nóg een onderwerp naar voren, namelijk een protocol voor (mogelijke) integriteitsschendingen door raadsleden/wethouders of fractievertegenwoordigers. In het fractievoorzittersoverleg is afgesproken dat de raad graag een nader raadsadvies voorgelegd wil hebben rond het bevorderen van de bestuurlijke integriteit binnen de gemeente Hengelo.

De griffie heeft dan ook een drietal raadsadviezen met bijbehorende (concept) raadsbesluiten opgesteld:

- 1) Aanbevelingen Commissie Evaluatie Vergaderstructuur gemeenteraad Hengelo (nr. 2097510)
- 2) Herziening Reglement van Orde voor de vergadering en andere werkzaamheden van raad en Politieke Markt, inclusief de regels en afspraken rond afsplittingsen van fracties (nr. 2093670)
- 3) Protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen wethouders, raadsleden of fractievertegenwoordigers (nr. 2097512)

INHOUD VAN HET VOORSTEL

In dit raadsadvies worden voorstellen gedaan om het reglement van orde van de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad aan te passen. Enerzijds komen deze wijzigingen voort uit externe wetgeving, bijvoorbeeld de gemeentewet, anderzijds zijn er ook werkende weg de afgelopen periode voorstellen gekomen uit onze eigen praktijk, om het reglement aan te passen. Als laatste was er de wens om regels te stellen over het afsplitsen van raadsleden bij fracties. In dit raadsadvies wordt voorgesteld om ook hiervoor artikelen in ons reglement van orde (dan wel in de toelichting) op te nemen.

2A. Wijzigingen in het RvO vanwege externe wetgeving

De evaluatiecommissie stelt voor de onderstaande artikelen aan te passen:

Artikel 6 B : Nevenwerkzaamheden fractievertegenwoordiger

Overwegingen:

In ons reglement van orde staat dat de artikelen 10,11,12,13, en 15 Gemeentewet van overeenkomstige toepassing zijn op de fractievertegenwoordigers. De VNG stelt voor om de verwijzing naar artikel 15 Gemeentewet (dat artikel betreft de "verboden handelingen" voor een raadslid) voor fractievertegenwoordigers te schrappen. De VNG vindt het enerzijds te ver gaan om voor fractievertegenwoordigers ook deze handelingen te verbieden, en anderzijds was er voor fractievertegenwoordigers daardoor ook een ontheffing belegd bij GS van de Provincie die geen expliciete wettelijke grondslag heeft.

Tijdens het Benen-op-Tafel overleg is hier uitgebreid over gediscussieerd en liepen de meningen uiteen. Een aantal fracties/aanwezigen willen de verwijzing handhaven onder het idee : "gelijke monniken- gelijke kappen", dit voorkomt discussies. Andere aanwezigen willen de verwijzing wél schrappen, een fractievertegenwoordiger is immers géén raadslid, en heeft dus ook géén stem in de raadsvergadering, geen directe beslissingsbevoegdheid.

Advies van de commissie:

Het advies van de VNG overnemen en de expliciete verwijzing naar art. 15 Gemeentewet verwijderen uit artikel 6B, vierde lid, RvO en dit lid te vernummeren tot lid 3 (zie Hoofdstuk 2c Wijzigingen RvO wegens afsplitsingen van fracties, waardoor artikel 6B RvO vernummerd moet worden).

Artikel 42: Initiatiefvoorstel

Overwegingen:

Uit het nieuw aan de Gemeentewet toegevoegde vierde lid van artikel 147a volgt dat de gemeenteraad geen besluit mag nemen over een initiatiefvoorstel dan nadat het college in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van de raad te brengen.

Uiteraard moet het college hiervoor een redelijke termijn krijgen. Dit leidt tot een nieuw artikel 42 RvO waarbij 30 dagen als een redelijke termijn voor het college is opgenomen, en waarbij enige bestaande leden van dat artikel ook geherformuleerd worden en waarbij enige andere leden kunnen vervallen.

Advies van de commissie:

- Het gewijzigde artikel 42 RvO vast te stellen met de termijn van 30 dagen voor het college, en de toelichting op het RvO dienovereenkomstig aan te passen.

2B. Wijzigingen in het RvO vanwege eigen bevindingen

Artikel 5B Regels bij benoemingen wethouder

Overwegingen:

In artikel 5B van het RvO gaat het om het toetsen van de integriteit van kandidaat- wethouders. Dat artikel is in het RvO opgenomen n.a.v. een brief hierover van de CdK van de provincie Overijssel van februari 2014. Zij legde de integriteitstoets van kandidaat wethouders primair neer bij de burgemeester. De Modelverordening van de VNG van begin 2014 heeft de taak ook bij de raad neergelegd. De VNG adviseert een commissie te benoemen die bestaat uit drie raadsleden om de integriteitstoets van kandidaat wethouders uit te voeren. De regeling in ons RvO is gebaseerd op de VNG verordening en op de meer uitvoerige regeling zoals Deventer en de provincie Overijssel zelf hebben opgenomen in hun RvO.

Mede naar aanleiding van opmerkingen van raadslid Knecht die in de commissie zat die zich bezighield met de toets van kandidaat-wethouder Bruggink, wordt hierna voorgesteld om artikel 5B van ons RvO aan te passen en de toelichting op artikel 5B ook aan te passen. Zie verder voor een uitvoerige toelichting de bijlage.

Advies van de commissie:

Artikel 5B te herformuleren, zoals opgenomen in het nieuw vast te stellen RvO (voorschrift en toelichting).

Artikel 9 Agenda

Overwegingen:

Het presidium stelt de voorlopige agenda voor de raadsvergadering vast. Daarbij plaatst het presidium, op basis van een inhoudelijke en procesmatige afweging, ook raadsvoorstellen als DIRECT hamerstuk op de agenda. Het kan zijn dat een raadslid toch meer dan een stemverklaring wil afleggen over dit punt en erover wil debatteren en bijvoorbeeld een motie of amendement wil indienen: dan moet daar ruimte voor worden gegeven. Nu is die ruimte minimaal, o.a. doordat de raad ter vergadering, bij meerderheid, moet instemmen met de wijziging van de agendering.

Advies:

In artikel 9 RvO een nieuw lid 3 op te nemen waarbij de mogelijkheid wordt geboden om een DIRECT geagendeerd hamerstuk op verzoek van een raadslid dan wel van een minderheid van de raad, alsnog ter vergadering als besprekingsstuk te agenderen. Daartoe moet het raadslid een schriftelijk gemotiveerd verzoek bij de griffie indienen, uiterlijk om 12.00 uur op de dag van de vergadering (gelijk aan de deadline voor bestuurlijke actualiteiten van het college). De oorspronkelijke leden 3 tot en met 6 te vernummen tot de leden 4 tot en met 7.

Artikel 27 Stemmen over moties en amendementen.

Overwegingen:

Artikel 27 RvO regelt de 'stemming over amendementen en moties'. Gebleken is dat de volgorde van stemming over een aanhangig voorstel waar ook een motie over is ingediend, niet overeen komt met onze praktijk van stemmen. Zie verder voor een uitvoerige toelichting de bijlagen 1 en 2.

Advies van de commissie:

- Lid 5 van artikel 27 RvO als volgt aan te passen:

indien aangaande een aanhangig voorstel een motie is ingediend wordt eerst over de motie(s) gestemd en vervolgens over het voorstel.

En de toelichting op artikel 27 RvO dienovereenkomstig aan te passen.

Artikel 19 Spreektermijnen

Overwegingen:

Bij de start van deze nieuwe werkwijze van de gemeenteraad van Hengelo is als uitgangspunt het B-O-B model gekozen, beeldvorming-oordeelsvorming-besluitvorming. Daarbij is destijds aangegeven dat een bespreking van een concreet raadsvoorstel met bijbehorend raadsbesluit (dus de fasen oordeelsvorming en besluitvorming), in maximaal 3 termijnen zou geschieden. Deze termijnen kunnen dan verdeeld zijn over de beeldvormende politieke markt en de raadsvergadering. In de praktijk proberen de voorzitters hier zoveel mogelijk naar te handelen, echter hierover is niets opgenomen in het RvO.

Advies van de commissie:

In de toelichting op het RvO bij artikel 19 "aantal spreektermijnen" dit uitgangspunt nader toelichten. (zie de bijlagen 1 en 2 voor de omschrijving).

Aanvulling op dit punt n.a.v. de behandeling in de politieke markt van 22 maart:

Het beginsel van 3 termijnen wordt ondersteund. Wel is er de aanvullende opmerking gemaakt dat als het een besprekingsstuk in de raad wordt, omdat er een motie of een amendement wordt ingediend, dat we dan in de raadsvergadering uitgaan van behandeling in 2 termijnen. Als het besprekingsstuk wordt omdat een fractie nieuwe gezichtspunten heeft gekregen die men nog wil bespreken in de fractie, dan zal de behandeling in de raadsvergadering in 1 termijn toereikend moeten zijn. De commissie heeft deze opmerking toegevoegd aan de toelichting op artikel 19 RvO.

Artikel 35 Sessiedeelnemers en fractievertegenwoordigers

Overwegingen:

Recentelijk is in het presidium aan de orde geweest dat er zo nu en dan onduidelijkheid ontstaat over het aantal raadsleden en fractievertegenwoordigers van één fractie, dat deel mag nemen aan een beeldvormende sessie op de politieke markt. In artikel 35 RvO staat dat 'van een fractie één raadslid of fractievertegenwoordiger aan een sessie kan deelnemen'. In het artikel is dus geen onderscheid gemaakt

tussen beeldvormende en oordeelsvormende sessies in relatie tot het aantal deelnemende raadsleden of fractievertegenwoordigers uit één fractie.

In de praktijk is het zo dat bij beeldvormende politieke markten meerdere raadsleden en fractievertegenwoordigers van eenzelfde fractie deel kunnen nemen aan de sessie. Dit met de gedachte dat een beeldvormende sessie meer het karakter heeft van een gesprek. Nu mag dit natuurlijk aan de andere kant niet betekenen dat de mensen die ook mee willen praten in een beeldvormende sessie zich 'verdrongen' zien worden door het grote aantal raadsleden dat deelneemt aan de beeldvormende sessie. De sessievoorzitter mag dit dan signaleren en een voorstel doen tot herindeling van de setting waarin gesproken wordt zodat mensen die willen meepraten zich uitgenodigd voelen om ook echt deel te nemen aan de beeldvormende sessie.

Advies:

Artikel 35 RvO als volgt te herformuleren:

Lid 1: Van een fractie kunnen meerdere raadsleden of fractievertegenwoordigers aan een beeldvormende sessie deelnemen.

Lid 2: Van een fractie kan één raadslid of fractievertegenwoordiger aan een oordeelsvormende sessie deelnemen.

Lid 3: Het presidium kan in bijzondere gevallen bepalen dat er bij een oordeelsvormende sessie meer deelnemers per fractie mogen zijn.

Het bestaande lid 3 te vernummeren tot lid 4.

De toelichting op artikel 35 RvO dienovereenkomstig aan te passen.

Artikel 46 Vragenkwartier + toevoegen Bestuurlijke actualiteiten van het college

Overwegingen:

Bij de invoering van de vergaderstructuur in 2014 zijn de raadscommissies verdwenen. Op de agenda van de raadscommissies stond een vast agendapunt 'mededelingen van het college'. Bij de invoering van de huidige vergaderstructuur heeft het college aangegeven wel de behoefte te houden aan een mogelijkheid om de raad mondeling mededelingen te doen over actuele zaken die raken aan de werkzaamheden van het college. Dit is in 2014 praktisch opgelost door aan de raadsagenda een agendapunt 'Bestuurlijke actualiteiten van het college' toe te voegen. Bij dit agendapunt worden vergelijkbare procedure regels toegepast als rond het Vragenkwartier.

Bij het Vragenkwartier is nu de termijn waarop raadsleden vragen kunnen indienen gesteld op 24 uur voor aanvang van de raadsvergadering. In de praktijk hanteren we het tijdstip van 9.00 uur .

Advies van de commissie:

- Artikel 46 RvO Vragenkwartier te vernummeren tot artikel 46a RvO Vragenkwartier, en de termijn voor het indienen van vragen te wijzigen 'uiterlijk om 9.00 uur op de dag van de aanvang van de raadsvergadering';
- Toe te voegen artikel 46b RvO Bestuurlijke actualiteiten van het college, zie de formulering in de bijlage;
- De toelichting van het RvO op deze artikelen de tekst te verwerken die hiervoor is geformuleerd bij de overwegingen.

2C. Wijzigingen in het RvO wegens afsplitsingen van fracties

In de gesprekken die de commissie 'evaluatie vergaderstructuur' heeft gevoerd hebben diverse fracties aangegeven toe te willen naar duidelijkere dan wel strengere regels bij afsplitsingen. De opmerkingen tijdens de evaluatieronde liepen daarbij wel uiteen:

- a) Streng zijn voor afsplitsingen van fracties;
- b) Nieuwe regels laten ingaan per 2018, sommige fracties willen dat al eerder;
- c) Regels conform Tweede Kamer instellen (afsplitsingen zijn géén fractie, dus geen kamer, geen vergoeding etc.);
- d) Verder als onafhankelijk raadslid, naamgeving afgesplitste fractie beperken tot "fractie....";
- e) Met voorkeurstemmen gekozen, dan recht op nieuwe eenmansfractie;
- f) Rekening houden met afsplitsingen, 100% faciliteren (eigen ruimte en allemaal fractievoorzitter);
- g) Ná afsplitsing niet automatisch een nieuwe fractie;
- h) Vóór betere regels; uniformering in naam, huisvesting en budgettering etc.;
- i) Met terugwerkende kracht laten ingaan, ontmoedigingsbeleid;
- j) Bij halen van kiesdrempel kan iemand zelf kiezen voor wel/niet behouden van de zetel;
- k) Uitbreiden van regels/rechten na afsplitsing, o.a. personele ondersteuning (assistent / volger) + spreektijd.

De werkgroep heeft de signalen en opmerkingen opgepakt en heeft onderzocht welke mogelijkheden er zijn. Daarbij heeft de werkgroep nadrukkelijk het speelveld afgebakend: de werkgroep komt alleen met voorstellen die in de eigen invloedssfeer van de raad liggen. De voorstellen gaan uitsluitend over zaken die de raad zelf kan regelen en 'tot de eigen huishouding van de raad' behoren. Te denken valt aan zaken die wij als raad in ons eigen Reglement van Orde kunnen en mogen vaststellen.

De voorstellen gaan uiteraard niet over het recht van het raadslid om raadslid te blijven nadat het raadslid uit zijn fractie is gestapt. En ook niet over alle andere rechten die elk raadslid heeft volgens de Gemeentewet, zoals het recht op het stellen van schriftelijke vragen, het indienen van moties en amendementen..etc...

Puntsgewijs komen wij tot de volgende overwegingen en advies:

2a. Wat is een fractie?

De definitie van een fractie opgenomen in ons huidige artikel 6A van het RvO.

Overwegingen:

Afgesplitste raadsleden worden niet als een fractie beschouwd.

De definitie van een fractie is opgenomen in artikel 6A, eerste lid, van dit RvO. Tot het moment van de vaststelling van dit nieuwe RvO zijn in dit artikel de nodige leden opgenomen die het voor afgesplitste raadsleden mogelijk maakte om als een zelfstandige fractie door te gaan en een nieuwe naam aan te nemen. Bij deze wordt de raad geadviseerd om hierin verandering aan te brengen.

Leden van de raad die zich afsplitsen van een bestaande fractie worden voortaan aangeduid met hun eigen achternaam en deze eigen achternaam wordt ook actief gebruikt in de raadsvergaderingen, in de politieke markt en in de formele communicatie van de gemeente naar buiten.

Wij voorkomen hiermee dat er tussentijds nieuwe fracties in de raad gevormd worden met nieuwe namen zonder dat de kiezer daar invloed op heeft gehad.

Dit betekent dat:

- raadsleden die zijn afgesplitst geen nieuwe fractie meer vormen cq. geen fractie meer zijn;
- een raadslid dat alleen verder gaat, wordt aangeduid met 'lid... gevolgd door de achternaam';
- meerdere raadsleden die samen verder gaan, worden aangeduid met 'groep.... gevolgd door de achternaam van een van de raadsleden';
- een raadslid dat overstapt van een bestaande fractie naar een andere fractie onder de naam van die fractie wordt aangeduid.

Advies:

Artikel 6a van het RvO als volgt te herformuleren:

1. Raadsleden die door het centraal stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard, worden bij de aanvang van de zitting als één fractie beschouwd.
2. Als boven de kandidatenlijst een aanduiding was geplaatst, voert de fractie in de raad deze aanduiding als naam. Als daar geen aanduiding was geplaatst, deelt de fractie in de eerste raadsvergadering aan de voorzitter mee welke naam deze fractie in de raad zal voeren.
3. De namen van de fractievoorzitter en diens plaatsvervanger worden zo spoedig mogelijk doorgegeven aan de voorzitter.
4. Als één of meer raadsleden van één of meer fracties zich afsplitsen van hun fractie(s) of als één of meer raadsleden van een fractie zich aansluiten bij een andere fractie, wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter. Als meerdere afgesplitste raadsleden gezamenlijk verder gaan, doen zij zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling aan de voorzitter van de raad onder welke achternaam hun groep kan worden aangeduid. De achternaam is één van de achternamen van de afgesplitste raadsleden.
5. Een afgesplitst raadslid wordt vanaf de eerstvolgende politieke markt of raadsvergadering na de mededeling ervan als bedoeld in lid 4, aangeduid met 'lid... *gevolgd door de achternaam*'.
6. Meerdere raadsleden die samen verder gaan, worden vanaf de eerstvolgende politieke markt of raadsvergadering na de mededeling ervan als bedoeld in lid 4, aangeduid met 'groep.... *gevolgd door de achternaam van één van de raadsleden*'.
7. Een raadslid dat overstapt van een bestaande fractie naar een andere fractie wordt onder de naam van die andere fractie aangeduid.

2b Afgesplitst(e) raadslid(leden) en fractievertegenwoordigers

Overwegingen:

- Als een afgesplitst raadslid of raadsleden geen fractie meer zijn dan ligt het voor de hand dat deze afgesplitste raadsleden ook geen fractievertegenwoordigers kunnen aanstellen. Artikel 6B, lid 1 van het RvO spreekt immers over het recht dat een fractie heeft op het voordragen van een fractievertegenwoordiger.
- In die zin is het bestaande lid 2 van artikel 6B van het RvO ook niet meer van toepassing op afgesplitste raadsleden: 'in bijzondere gevallen kan met instemming van de overige fracties ontheffing worden verleend van de voorwaarde genoemd in lid 1, te weten dat een fractievertegenwoordiger op de kandidatenlijst moet hebben gestaan'.
Hoe dan ook: aangezien in de praktijk blijkt dat de fracties niet instemmen met verzoeken van afgesplitste raadsleden om een fractievertegenwoordiger voor hun 'fractie' te benoemen, stellen wij voor om deze mogelijkheid nu te laten vervallen.

Advies:

De overwegingen rond de mogelijkheid om fractievertegenwoordigers aan te stellen op te nemen in de toelichting van artikel 6B van het RvO:

Lid 2 van artikel 6b vervallen te verklaren, aangezien de raad in de praktijk geen gebruik maakt en zal maken van deze ontheffingsmogelijkheid, en de bestaande leden 3 tot en met 8 te vernummern tot de leden 2 tot en met 7.

2c Afgesplitst(e) raadslid(leden) en fractievoorzittersoverleg

Overwegingen:

In Hengelo is er een fractievoorzittersoverleg. Dit overleg is in artikel 4B RvO vastgelegd.

De burgemeester is voorzitter van het fractievoorzittersoverleg en hij stelt de concept-agenda vast. Op de agenda staan zaken die de eigen huishouding van de raad betreffen, zoals een RvO over de huishouding

van de raad, een nieuwe Integriteitscode, is er behoefte aan een raadsexcursie of aan raadsbrede opleidingen, etc...

Aangezien een afgesplitst raadslid geen fractie is, maar een lid of een groep vormt, zal dat raadslid geen deel uitmaken van het fractievoorzittersoverleg.

Advies:

Deze laatste overweging opnemen in de toelichting van artikel 4B RvO.

2d Afgesplitst(e) raadslid(leden) en recht op een fractiekamer

Overwegingen:

Handelwijze tot nu toe was dat een afgeplitst raadslid een eigen 'fractiekamer' kreeg. Aangezien in het stadhuis de benodigde ruimte beperkt was, betekent dat een herverdeling van de bestaande vierkante meters over het nieuwe aantal fracties, met als gevolg (soms aanzienlijke) verbouwkosten.

In de tijdelijke huisvesting in het gebouw Markant zijn er geen mogelijkheden tot verbouwing, als een of meer raadsleden zich afsplitsen. Wij menen dan ook dat een afgeplitst raadslid in de huidige situatie geen recht meer kan doen gelden op een eigen kamer.

In de nieuwe situatie na de verbouw van het stadhuis zullen fracties naar waarschijnlijkheid 'hun' kamer gaan delen: overdag zullen de fractiekamers deel gaan uitmaken van de vergadercapaciteit die nodig is voor de medewerkers van de gemeente, zodat de fracties hun kamer niet meer zo in kunnen richten als hij nu is ingericht. Mogelijk dat er dan wel ruimte aanwezig is om ook aan afgesplitste raadsleden 's avonds vergaderruimte toe te delen.

2e. Afgesplitst(e) raadslid(leden) en recht op fractie ondersteuningsgelden

In de nu geldende verordening op de fractieondersteuning is geregeld dat de nieuwe fractie recht heeft op zowel het variabele deel per raadslid als op het vaste bedrag dat iedere fractie krijgt. Met andere woorden, alle dan reeds verstrekte bijdragen van alle fracties worden bij een afsplitsing herberekend naar de nieuwe situatie, immers er is een nieuwe fractie ontstaan die ook weer recht heeft op het basisbedrag.

Overwegingen:

Met deze huidige regeling wordt een afsplitsing door een raadslid feitelijk beloond: hij krijgt immers, naast zijn variabele deel als raadslid ook het vaste bedrag mee. De VNG heeft laatstelijk in 2015 een 'Modelverordening ambtelijke bijstand en fractievergoeding' gepubliceerd. In de Modelverordening gaat de VNG er vanuit dat raadsleden bij afsplitsing alleen het variabele deel van de bijdrage meekrijgen.

Advies:

De griffie op te dragen om de verordening op de fractieondersteuning te herzien in bovengenoemde zin, zodat de raad een voorstel daartoe in 2017 tegemoet kan zien en de inwerking treding van de nieuwe verordening te stellen vanaf maart 2018.

2f. Afgesplitst(e) raadslid(leden) en het rechtspositiebesluit raads- en commissieleden

Artikel 8b Rechtspositie besluit raads- en commissieleden luidt als volgt:

1. Naast de vergoeding voor de werkzaamheden ontvangen fractievoorzitters voor de duur van hun voorzitterschap per jaar een toelage gelijk aan 1,2% van de vergoeding op jaarbasis en een toelage gelijk aan 0,4% van de vergoeding op jaarbasis voor elk lid dat de fractie buiten de fractievoorzitter telt. De toelagen tezamen bedragen ten hoogste 6,4% van de vergoeding op jaarbasis.
2. Voor de toepassing van het eerste lid stelt de burgemeester vast:
  - a) hoeveel leden een fractie telt;
  - b) de duur van het fractievoorzitterschap.

Overwegingen:

Aangezien wij op het standpunt staan dat afgesplitste raadsleden geen fractie meer vormen, ligt het in de rede dat deze vergoeding niet meer wordt toegekend aan een afgesplitst raadslid.

Advies:

De vergoeding voor de nu bekende afgesplitste raadsleden in stand te houden tot aan de verkiezingen van maart 2018, en voor toekomstige afsplitsingen deze vergoeding niet meer te verstrekken.

2d. Inwerkingtreding RvO, overgangsrecht voor bestaande afgesplitste raadsleden.

Overwegingen:

De datum van inwerkingtreding van het RvO is gesteld op 1 mei 2017. Dat betekent dat alle wijzigingen vanaf die datum worden ingevoerd en van kracht worden.

De commissie is van mening dat de huidige afgesplitste fracties hun rechten dienen te behouden. Immers de spelregels zijn veranderd nadat deze afsplitsingen hebben plaatsgevonden en wij vinden het niet passend om de nieuwe regels met terugwerkende kracht toe te passen op een bestaande situatie.

Mocht er in deze raadsperiode tot maart 2018 nóg een afsplitsing plaatsvinden, dan zijn de nieuwe regels wel op die nieuwe afsplitsing wel van toepassing. En in de nieuwe raadsperiode, na maart 2018, valt er vanzelfsprekend geen enkele fractie meer onder de overgangssituatie en is de werking van het nieuwe RvO op afsplitsingen na maart 2018 volledig.

Advies:

Als raad in te stemmen met dit overgangsrecht voor bestaande afgesplitste fracties.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

De raad besluit:

1. Vast te stellen “Het Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de Politieke Markt van de gemeente Hengelo” (voorschriften + toelichting + relevante artikelen uit de Gemeentewet);
2. In te stemmen met het toepassen van het overgangsrecht voor bestaande afgesplitste fracties, als verwoord in 2d van het raadsvoorstel.

FINANCIËLE ASPECTEN

BIJLAGE(N)

Bijlage 1: rapport ‘aanbevelingen van de commissie Evaluatie Vergaderstructuur Gemeenteraad Hengelo dd. 1-12-2016;

Bijlage 2: “ Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de Politieke Markt van de gemeente Hengelo”, (voorschriften + toelichting + relevante artikelen uit de Gemeentewet)

Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en de politieke markt van de gemeente Hengelo

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In dit reglement wordt verstaan onder:

- a. Reglement van orde: reglement als bedoeld in artikel 16 van de Gemeentewet;
- b. Raadsvoorzitter: de voorzitter van de raad (de burgemeester op basis van artikel 9 van de Gemeentewet) of diens waarnemer;
- c. Waarnemend raadsvoorzitter: het raadslid dat overeenkomstig artikel 77 van de Gemeentewet, is aangewezen als waarnemer van de raadsvoorzitter;
- d. Politieke markt: verzameling van sessies;
- e. Sessie: op beeld- en/of oordeelsvorming gerichte behandeling van een vraagstuk tijdens de politieke markt, al dan niet ter voorbereiding op besluitvorming door de raad;
- f. Sessievoorzitter: een raadslid, door de raad benoemd tot voorzitter van een sessie op de politieke markt;
- g. Sessiedeelnemer: raadslid of niet raadslid (o.a. inwoners, leden van het college, ambtenaren, fractievertegenwoordigers) dat deelneemt/bijdraagt aan een sessie in de politieke markt;
- h. Fractievertegenwoordiger: een niet raadslid, op voordracht van een raadsfractie overeenkomstig artikel 35 van dit reglement door de raad benoemd, die namens betreffende fractie als sessie-deelnemer optreedt;
- i. Amendement: een voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen;
- j. Subamendement: een voorstel tot wijziging van een aanhangig amendement, zodanig geformuleerd dat het direct kan worden opgenomen in het amendement waarop het betrekking heeft;
- k. Motie: een korte en gemotiveerde schriftelijke verklaring over een onderwerp waarmee een oordeel, wens of verzoek wordt uitgesproken;
- l. Voorstel van orde: een voorstel betreffende de orde van de raadsvergadering of sessie in de politieke markt;
- m. Initiatiefvoorstel: een voorstel voor een verordening of een ander voorstel, als bedoeld in artikel 147a van de Gemeentewet;
- n. Website: de website van de gemeente Hengelo;
- o. Toehoorder: bezoeker van een politieke markt niet zijnde een sessiedeelnemer.

Artikel 2 De voorzitters

1. De raadsvoorzitter, de waarnemend raadsvoorzitter en de sessievoorzitters van de politieke markt zijn belast met:
  - a. het leiden van de raadsvergadering cq de sessie op de politieke markt;
  - b. het handhaven van de orde;
  - c. het doen naleven van het reglement van orde;
  - d. hetgeen de Gemeentewet of dit reglement hen verder opdraagt.
2. De sessievoorzitters worden door de raad uit zijn midden benoemd.
3. Het voorzitterschap van de waarnemend voorzitter en een sessievoorzitter eindigt:
  - a. door beëindiging van het lidmaatschap van de raad;
  - b. door ontslag op eigen verzoek en;
  - c. door ontslag door de raad, wanneer hij/zij naar het oordeel van de raad door handelen of nalaten ernstig nadeel toebrengt aan het in hem te stellen vertrouwen.

Artikel 3 De griffier

1. De griffier is in elke raadsvergadering aanwezig.
2. Bij afwezigheid wordt de griffier vervangen door een door de raad daartoe aangewezen plaatsvervangend griffier.
3. De griffier kan, indien hij daartoe door de raadsvoorzitter of sessievoorzitter van de politieke markt wordt uitgenodigd, aan de beraadslagingen als bedoeld in dit reglement deelnemen.
4. De griffier wijst ter ondersteuning van de sessies in de politieke markt een medewerker van de griffie aan als griffier van een sessie of is zelf griffier van een sessie.
5. De griffier kan bij iedere sessie van de politieke markt aanwezig zijn.

Artikel 4a Het presidium

1. De raad heeft een presidium.
2. Het presidium bestaat uit de waarnemend raadsvoorzitter die tevens voorzitter van het presidium is, en de sessievoorzitters.
3. De griffier of diens vervanger is in elke vergadering van het presidium aanwezig.
4. Het presidium is bevoegd besluiten te nemen als meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden vertegenwoordigd is.
5. De leden van het presidium brengen bij besluiten ieder een stem uit. Bij het staken van de stemmen beslist de stem van de voorzitter van het presidium.
6. De raadsvoorzitter is adviserend lid van het presidium.
7. De griffier is secretaris van het presidium.
8. Het presidium stelt de voorlopige raadsagenda en de agenda's van de sessies op de politieke markt vast.
9. Het presidium heeft naast de taken als omschreven in dit reglement tot taak, het doen van aanbevelingen aan de raad inzake de organisatie van de werkzaamheden van de raad.
10. De vergaderingen van het presidium zijn niet openbaar.
11. Van de vergadering van het presidium wordt een openbare afsprakenlijst gemaakt.
12. De raadsvoorzitter kan voorstellen het college te verzoeken medewerkers van de gemeente uit te nodigen voor een vergadering van het presidium.

Artikel 4b Fractievoorzittersoverleg

- a. Er is een fractievoorzittersoverleg dat wordt gevormd door de voorzitters van de fracties in de raad en de raadsvoorzitter die tevens voorzitter is;
- b. Het fractievoorzittersoverleg komt bijeen op verzoek van de burgemeester en van een of meer van zijn leden;
- c. Het fractievoorzittersoverleg vergadert voor het overige indien de leden dit nodig achten;
- d. De griffier is secretaris van het fractievoorzittersoverleg;
- e. Van het fractievoorzittersoverleg wordt een afsprakenlijst gemaakt. De lijst ligt voor de leden ter inzage bij de griffie.

Hoofdstuk 2 Toelating van nieuwe raadsleden; benoeming wethouders; fracties; fractievertegenwoordigers

Artikel 5a Onderzoek geloofsbrieven; beëdiging; benoeming raadsleden

1. Bij elke benoeming van een nieuw lid van de raad stelt de raad een commissie in bestaande uit drie leden van de raad. De commissie onderzoekt de geloofsbrieven, de daarop betrekking hebbende stukken van nieuw benoemde leden en de processen-verbaal van de stembureaus.
2. De commissie brengt na haar onderzoek van de geloofsbrieven verslag uit aan de raad en doet daarbij een voorstel voor een besluit. In het verslag wordt indien van toepassing melding gemaakt van een minderheidsstandpunt.
3. Het onderzoek van het proces-verbaal van het centraal stembureau gebeurt in de laatste samenkomst van de raad in oude samenstelling na de verkiezingen.
4. Na een raadsverkiezing roept de raadsvoorzitter de toegelaten leden van de raad op om in de eerste vergadering van de raad in nieuwe samenstelling de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.
5. In geval van een tussentijdse vacaturevervulling roept de raadsvoorzitter een nieuw benoemd lid van de raad op voor de vergadering van de raad waarin over diens toelating wordt beslist om de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.

Artikel 5b Onderzoek geloofsbrieven; beëdiging; benoeming wethouders

1. Bij elke benoeming van een wethouder stelt de voorzitter van de raad een commissie in bestaande uit drie leden van de raad en de voorzitter van de raad.
2. De commissie verricht onderzoek naar de benoembaarheid van een of meer kandidaat-wethouders en adviseert de gemeenteraad schriftelijk hierover.
3. De kandidaat-wethouder overlegt de documenten en informatie die nodig zijn voor de in de hiernavolgende lid door de commissie te verrichten toetsing. De kandidaat-wethouder maakt bovendien alle overige door hem in dat verband relevant geachte informatie aan de commissie kenbaar.
4. De commissie toetst de van de kandidaat-wethouder ontvangen documenten en de overige schriftelijke en mondelinge gegeven informatie aan de hand van:
  - de benoembaarheidvereisten zoals opgenomen in de artikelen 36a en 10 Gemeentewet;
  - de vereisten omtrent onverenigbare functies zoals opgenomen in artikel 36b Gemeentewet;
  - de vereisten omtrent nevenfuncties zoals opgenomen in artikel 41b Gemeentewet;
  - de vereisten omtrent onverenigbare of verboden handelingen zoals opgenomen in de artikelen 41c en artikel 15 Gemeentewet;
  - de gedragscode voor politieke ambtsdragers van de gemeente Hengelo;
  - de op de functie van het beoogde wethouderschap gerichte verklaring omtrent gedrag (VOG);
  - de aangeleverde kopieën van onder andere getuigschriften, diploma's en certificaten van de opgegeven opleiding(en) en scholing.
5. De commissie verricht haar werkzaamheden in een niet openbare vergadering waarvan geen verslag wordt opgemaakt.
6. De kandidaat-wethouder wordt in de gelegenheid gesteld de documenten en aangedragen informatie mondeling toe te lichten.
7. De commissie brengt na haar onderzoek verslag uit aan de raad en geeft op basis van de beoordeelde informatie schriftelijk advies aan de raad ten aanzien van de benoembaarheid van de voorgedragen kandidaat-wethouder. Indien de commissie niet unaniem is in haar oordeel wordt hiervan melding gemaakt in het advies.
8. In de vergadering van de raad waarin de wethouder wordt benoemd legt hij de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af.

Artikel 6a Fracties

1. De leden van de raad, die door het centraal stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard, worden bij de aanvang van de zitting van de raad als één fractie beschouwd. Is onder een lijstnummer slechts één lid verkozen, dan wordt dit lid als een afzonderlijke fractie beschouwd.
2. Indien boven de kandidatenlijst een aanduiding was geplaatst, voert de fractie in de raad deze aanduiding als naam. Indien geen aanduiding boven de kandidatenlijst was geplaatst, deelt de fractie in de eerste vergadering van de raad aan de raadsvoorzitter mee welke naam deze fractie in de raad zal voeren.
3. De raadsvoorzitter wordt zo spoedig mogelijk in kennis gesteld van de namen van degenen die als voorzitter van de fractie en als diens plaatsvervangers optreden.
4. Als één of meer raadsleden van één of meer fracties zich afsplitsen van hun fractie(s) of als één of meer raadsleden van een fractie zich aansluiten bij een andere fractie, wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter. Als meerdere afgesplitste raadsleden gezamenlijk verder gaan, doen zij zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling aan de voorzitter van de raad onder welke achternaam hun groep kan worden aangeduid. De achternaam is één van de achternamen van de afgesplitste raadsleden.
5. Een afgesplitst raadslid wordt vanaf de eerstvolgende politieke markt of raadsvergadering na de mededeling ervan als bedoeld in lid 4, aangeduid met 'lid... gevolgd door de achternaam'.
6. Meerdere raadsleden die samen verder gaan, worden vanaf de eerstvolgende politieke markt of raadsvergadering na de mededeling ervan als bedoeld in lid 4, aangeduid met 'groep.... gevolgd door de achternaam van één van de raadsleden'.
7. Een raadslid dat overstapt van een bestaande fractie naar een andere fractie wordt onder de naam van die andere fractie aangeduid.

Artikel 6b Fractievertegenwoordigers

1. Een raadsfractie kan namens de betreffende fractie een fractievertegenwoordiger voordragen voor benoeming door de raad. Deze fractievertegenwoordiger moet tijdens de laatste verkiezingen van de raad geplaatst zijn op de kandidatenlijst van de fractie.
2. Iedere fractie heeft recht op maximaal twee fractievertegenwoordigers.
3. De artikelen 10, 11, 12 en 13 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing op een fractievertegenwoordiger.
4. Voor de toetsing aan de benoembaarheidsvereisten, bedoeld in het vijfde lid, is artikel 5a van dit reglement voor fractievertegenwoordigers van overeenkomstige toepassing.
5. De raadsvoorzitter nodigt de fractievertegenwoordigers van de raad uit om in dezelfde raadsvergadering als waarin zij worden benoemd de eed of verklaring en belofte af te leggen gelijk raadsleden doen zoals bedoeld in artikel 14 Gemeentewet.
6. De raad kan een fractievertegenwoordiger ontslaan op voorstel van de fractie op wiens voordracht de fractievertegenwoordiger is benoemd.
7. De zittingsperiode van een fractievertegenwoordiger eindigt in ieder geval aan het einde van de zittingsperiode van de raad.

Hoofdstuk 3 Vergaderingen

Paragraaf 1 Tijdstip van vergaderen; voorbereidingen en verslaglegging

Artikel 7 Vergaderfrequentie, tijdstip en duur van de vergaderingen

1. De raadsvergaderingen worden bij aanvang van een kalenderjaar in een vergaderschema vastgelegd en vinden over het algemeen eens in de twee weken plaats op de woensdagavond, begint om 19.30 uur en eindigt uiterlijk om 22.00 uur. Het presidium kan in bijzondere gevallen een andere dag en aanvangsuur bepalen of een andere vergaderplaats aanwijzen.
2. De politieke markt vindt in de regel plaats eens in de twee weken op de dinsdagavond en begint om 19.30 uur en eindigt uiterlijk om 22.30 uur. Het presidium kan in bijzondere gevallen een andere dag en aanvangsuur bepalen of een andere vergaderplaats aanwijzen. Deze sessies kunnen parallel verlopen, met een maximum van drie gelijktijdige sessies. Zij kunnen in tijdsduur van elkaar verschillen.
3. Indien de agenda van de raadsvergadering of politieke markt niet geheel kan worden afgehandeld, worden de niet behandelde respectievelijk niet afgehandelde agendapunten doorgeschoven naar de agenda van een volgende raadsvergadering of politieke markt.

Artikel 8 Oproep raadsvergadering en politieke markt

1. De raadsvoorzitter zendt tenminste negen dagen voor een raadsvergadering leden van de raad en de fractievertegenwoordigers een schriftelijke oproep onder vermelding van dag, tijdstip en plaats van de vergadering.
2. De voorlopige agenda van de raadsvergadering en de daarbij behorende stukken, met uitzondering van de in artikel 25, eerste en tweede lid van de Gemeentewet bedoelde stukken, worden tegelijkertijd met de schriftelijke oproep verzonden.
3. Indien een aanvullende agenda van de raadsvergadering wordt vastgesteld als bedoeld in artikel 9, vierde lid, van dit reglement, worden deze agenda en de daarop vermelde voorstellen zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 48 uur voor aanvang van de vergadering aan de leden van de raad en de fractievertegenwoordigers gezonden.
4. Het presidium zendt tenminste negen dagen voor een politieke markt de leden van de raad en de fractievertegenwoordigers een schriftelijke oproep toe van de agenda van de politieke markt onder vermelding van dag, tijdstip en plaats van de markt.
5. De agenda van de politieke markt en de daarbij behorende stukken, met uitzondering van de in artikel 25, eerste en tweede lid van de Gemeentewet bedoelde stukken worden tegelijkertijd met de schriftelijke oproep verzonden.
6. Als omtrent de inhoud van stukken op grond van artikel 25, eerste of tweede lid van de Gemeentewet geheimhouding is opgelegd, blijven deze stukken overeenkomstig lid 2 en 5 onder berusting van de griffier en verleent deze de raadsleden op verzoek inzage.

Artikel 9 Agenda

1. Voordat de schriftelijke oproep voor de raadsvergadering en politieke markt wordt verzonden, stelt het presidium de voorlopige agenda van de raadsvergadering en de agenda voor de politieke markt vast.

2. Bij aanvang van de raadsvergadering stelt de raad de agenda vast. Op voorstel van een lid van de raad of de raadsvoorzitter kan de raad bij de vaststelling van de agenda onderwerpen aan de agenda toevoegen of van de agenda afvoeren of de volgorde van behandeling van de agendapunten wijzigen.
3. Indien een raadslid/fractie de aard van een agendapunt wil wijzigen (bijvoorbeeld van hamerstuk naar bespreekstuk) moet dit, met redenen omkleed, vóór 12.00 uur op de dag van de vergadering schriftelijk bij de griffie gemeld worden, zodat het betreffende agendapunt geagendeerd kan worden als bespreekpunt: "voorstel zonder tussenkomst van Politieke Markt".
4. In spoedeisende gevallen kan de raadsvoorzitter na het verzenden van de schriftelijke oproep tot uiterlijk 48 uur voor de aanvang van een raadsvergadering een aanvullende agenda opstellen.
5. Een met redenen omkleed, schriftelijk verzoek tot het agenderen van een onderwerp te behandelen tijdens een politieke markt kan bij het presidium worden ingediend door:
  - a. raadsleden en fractievertegenwoordigers,
  - b. de leden van het college,
  - c. burgers, maatschappelijke instellingen en bedrijven.
6. In spoedeisende gevallen kunnen raadsleden en de raadsvoorzitter wijzigingsvoorstellen op de agenda van de politieke markt schriftelijk via de griffie indienen bij het presidium, uiterlijk vrijdagochtend 10.00 uur voorafgaand aan de betreffende Politieke Markt. Het presidium beslist uiterlijk de daaropvolgende maandagochtend 10.00 uur over ingediend verzoek. Van wijzigingen op de agenda wordt zo spoedig mogelijk openbare kennisgeving gedaan.
7. Wanneer de raad een onderwerp onvoldoende voor de raadsvergadering voorbereid acht, kan hij het onderwerp verwijzen naar de Politieke Markt of aan het college nadere inlichtingen of advies vragen.

Artikel 10 De leden van het college en de gemeentesecretaris

1. De leden van het college hebben een doorlopende uitnodiging om in de raadsvergadering aanwezig te zijn en aan de beraadslagingen deel te nemen, tenzij de raadsvoorzitter anders beslist.
2. De leden van het college en de gemeentesecretaris hebben een doorlopende uitnodiging om op de Politieke Markt aanwezig te zijn en aan de beraadslagingen deel te nemen, tenzij het presidium anders beslist.

Artikel 11 Ter inzage leggen van stukken

1. Stukken, die ter toelichting van de onderwerpen of voorstellen op de agenda dienen, worden gelijktijdig met het verzenden van de schriftelijke oproep voor een ieder op het stadhuis ter inzage gelegd en gepubliceerd op de gemeentelijke website. De raadsvoorzitter maakt van de ter inzagelegging melding in de openbare kennisgeving bedoeld in artikel 12 van dit reglement. Indien na het verzenden van de schriftelijke oproep stukken ter inzage worden gelegd, wordt hiervan mededeling gedaan aan de leden van de raad en de fractievertegenwoordigers en zo mogelijk in een openbare kennisgeving.
2. Het origineel van een ter inzage gelegd stuk wordt niet buiten het stadhuis gebracht.
3. Indien omtrent stukken op grond van artikel 25 van de Gemeentewet geheimhouding is opgelegd, blijven deze stukken in afwijking van het eerste lid, onder berusting van de griffier en verleent de griffier de leden van de raad en fractievertegenwoordigers inzage.

Artikel 12 Openbare kennisgeving

1. De raadsvergadering en Politieke Markt worden door aankondiging in of één of meer dag-, nieuws-, of huis-aan-huisbladen, op de vooraankondigingen in de door de gemeente gebruikelijke wijze en door plaatsing op de gemeentelijke website openbaar gemaakt.
2. De openbare kennisgeving vermeldt:
  - a. de datum, aanvangstijd en plaats van de raadsvergadering en Politieke Markt en
  - b. de wijze waarop en de plaats waar een ieder de voorlopige agenda van de raadsvergadering en de agenda van de Politieke Markt en de daarbij behorende stukken kan inzien.
3. De (voorlopige) agenda en de daarbij behorende stukken worden, indien digitaal beschikbaar, op de gemeentelijke website geplaatst. Dit met uitzondering van de stukken als bedoeld in artikel 11 lid 3.

Artikel 13 Besluitenlijst / audioverslag

1. Van de raadsvergadering en de Politieke Markt worden een besluitenlijst en een digitale geluidsopname gemaakt.

2. De besluitenlijst van de raadsvergadering en de Politieke Markt wordt opgesteld onder verantwoordelijkheid van de griffier. De besluitenlijst wordt zo snel mogelijk na de laatstgehouden vergadering ter beschikking gesteld aan raadsleden, fractievertegenwoordigers en het college. Daarnaast wordt van de besluitenlijst openbare kennisgeving gedaan op de website.
3. Een digitale geluidsopname van de raadsvergadering en Politieke Markt wordt zo spoedig mogelijk na de laatstgehouden vergadering op de gemeentelijke website gepubliceerd.
4. De leden van de raad, de raadsvoorzitter, het college en de griffier hebben het recht binnen drie dagen na publicatie van de besluitenlijst een voorstel tot wijziging ervan bij de griffier in te dienen, indien de besluitenlijst naar hun oordeel onjuistheden bevat of niet duidelijk weergeeft hetgeen besloten is.
5. Indien er binnen drie dagen na publicatie van de besluitenlijst geen voorstel tot wijziging is ingediend, wordt de besluitenlijst geacht definitief te zijn vastgesteld.
6. Indien er binnen drie dagen na publicatie van de besluitenlijst voorstellen tot wijziging zijn ingediend, beslist het presidium over de voorgestelde wijziging(en). Daarna stelt het presidium, met inachtneming van de beslissing over de voorgestelde wijziging(en), de besluitenlijst definitief vast. De besluitenlijst wordt direct daarna ter beschikking gesteld aan raadsleden, fractievertegenwoordigers en college en op de gemeentelijke website gepubliceerd, dit laatste met uitzondering van besluiten op grond van artikel 25, eerste of tweede lid van de Gemeentewet geheimhouding is opgelegd.
7. De besluitenlijst houdt in:
  - a.
    1. met betrekking tot de raadsvergadering: de namen van de voorzitter, de griffier, de gemeentesecretaris, de wethouders en de ter vergadering aanwezige leden, alsmede de namen van de leden die afwezig waren en van overige personen die het woord gevoerd hebben;
    2. met betrekking tot de sessies in de Politieke Markt: de namen van de sessievoorzitter, de sessiedeelnemers en de op grond van artikel 3 vierde lid aangewezen griffier van de sessie;
  - b. een vermelding van de onderwerpen die aan de orde zijn geweest met een korte toelichting hierop;
  - c. het besluit van de raadsvergadering respectievelijk sessie;
  - d. een overzicht van het verloop van elke stemming in de raadsvergadering, met vermelding bij hoofdelijke stemming van de namen van de leden die voor of tegen stemden, onder aantekening van de namen van de leden die zich overeenkomstig de Gemeentewet van stemming hebben onthouden en met vermelding van de stemverklaringen;
  - e. het besluit van de ingediende initiatiefvoorstellen en ter raadsvergadering ingediende burgerinitiatief- voorstellen, voorstellen van orde, moties, amendementen en subamendementen;
  - f. bij het desbetreffende agendapunt de naam en de hoedanigheid van die personen aan wie het op grond van het bepaalde in artikel 23 van dit reglement door de raad is toegestaan deel te nemen aan de beraadslagingen.

Artikel 14 Ingekomen stukken

1. Bij de raad ingekomen stukken niet zijnde concept-raadsvoorstellen en - besluiten, waaronder schriftelijke mededelingen van het college aan de raad, worden door de griffier op een lijst geplaatst met een voorstel tot wijze van afdoening. Deze lijst wordt tenminste één keer in de twee weken met de beschikbare digitale bestanden aan de leden van de raad digitaal beschikbaar gesteld. Daarnaast wordt een schriftelijke set met bijbehorende stukken bij de griffie ter inzage gelegd.
2. Binnen twee weken na het beschikbaar stellen van de lijst van ingekomen stukken kan een raadslid via de griffier aan het presidium gemotiveerd een andere wijze van afdoening van een stuk voorstellen. Het presidium beslist over dit voorstel en maakt, indien besloten wordt tot een andere wijze van afdoening, dit kenbaar aan de raadsleden.
3. Indien er binnen twee weken na het beschikbaar stellen van de lijst van ingekomen stukken geen ander voorstel tot afdoening wordt ingediend, wordt geacht door de raad te zijn ingestemd met het in het eerste lid genoemde voorstel tot wijze van afdoening.
4. Nadat de wijze van afdoening vaststaat wordt de lijst ingekomen stukken met de beschikbare digitale bestanden op de website gepubliceerd.
5. Als de afzender van een ingekomen stuk een natuurlijke persoon is wordt het ingekomen stuk geanonimiseerd op de gemeentelijke website geplaatst.

Paragraaf 2 Orde van de raadsvergadering

Artikel 15 Presentielijst raadsvergadering

Bij binnenkomst in de vergaderzaal tekent ieder lid van de raad onmiddellijk de presentielijst. Aan het einde van elke vergadering wordt die lijst door de raadsvoorzitter en de griffier door ondertekening vastgesteld.

Artikel 16 Zitplaatsen

1. De raadsvoorzitter, de leden van de raad en de griffier hebben een vaste zitplaats, door de raadsvoorzitter bij aanvang van iedere nieuwe zittingsperiode van de raad aangewezen.
2. Indien daartoe aanleiding bestaat, kan de raadsvoorzitter de indeling herzien na overleg in het presidium.
3. De raadsvoorzitter draagt zorg voor een zitplaats voor de wethouders, gemeentesecretaris en overige personen, die voor de vergadering zijn uitgenodigd.

Artikel 17 Opening raadsvergadering: quorum

1. De raadsvoorzitter opent de vergadering op het vastgestelde uur, indien het daarvoor door de wet vereiste aantal leden van de raad blijkt de presentielijst aanwezig is.
2. Wanneer een kwartier na het vastgestelde tijdstip niet het vereiste aantal leden aanwezig is, bepaalt de raadsvoorzitter, na voorlezing van de namen van de afwezige leden, dag en uur van de volgende vergadering, met inachtneming van artikel 20 van de Gemeentewet.

Artikel 18 Primus bij hoofdelijke stemming

Alvorens de geagendeerde onderwerpen aan de orde te stellen deelt de raadsvoorzitter mede bij welk lid van de raad de hoofdelijke stemming zal beginnen. Daartoe wordt bij loting een volgnummer van de presentielijst aangewezen. Bij het daar genoemde lid begint de hoofdelijke stemming.

Artikel 19 Aantal spreektermijnen

1. De beraadslaging over een onderwerp of voorstel geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.
2. Elke spreektermijn wordt door de raadsvoorzitter afgesloten.
3. Een lid mag in een termijn niet meer dan één maal het woord voeren over hetzelfde onderwerp of voorstel.
4. Het derde lid is niet van toepassing op:
  - a. het lid dat een (sub)amendement, een motie of een initiatiefvoorstel heeft ingediend, voor wat betreft dat amendement, die motie of dat voorstel en
  - b. de rapporteur van een door de raad ingestelde commissie.
5. Bij de bepaling hoeveel keren een lid over hetzelfde onderwerp of voorstel het woord heeft gevoerd, wordt niet meegerekend een interruptie of het spreken over een persoonlijk feit of een voorstel van orde.
6. Het presidium kan in afwijking van het voorgaande voorstellen doen over de wijze van behandeling van een onderwerp in de raadsvergadering in de vorm van een bespreekvoorstel. Een dergelijk voorstel maakt deel uit van de in artikel 9 en 11 van dit reglement genoemde stukken.

Artikel 20 Spreektijd

1. Een lid van de raad alsmede de raadsvoorzitter kan een voorstel doen over de spreektijd van de leden en de overige aanwezigen.
2. Het presidium kan in een bespreekvoorstel een voorstel doen over de spreektijd van de leden en de overige aanwezigen. Een dergelijk voorstel maakt onderdeel uit van de in artikel 9 en 11 van dit reglement genoemde stukken.

Artikel 21 Handhaving orde en schorsing

1. Een spreker mag in zijn betoog niet worden gestoord, tenzij
  - a. de raadsvoorzitter het nodig oordeelt hem aan het opvolgen van dit reglement te herinneren,
  - b. een lid hem interrompeert. De raadsvoorzitter kan bepalen dat de spreker zonder verdere interrupties zijn betoog zal afronden.
2. Indien een spreker, zich bedient van beledigende of onbetamelijke uitdrukkingen, afwijkt van het in behandeling zijnde onderwerp, een andere spreker herhaaldelijk interrompeert, dan wel anderszins de orde verstoort, wordt hij door de raadsvoorzitter tot de orde geroepen. Indien de betreffende spreker, hieraan geen gevolg geeft, kan de raadsvoorzitter

hem gedurende de vergadering, waarin zulks plaats heeft, over het aanhangige onderwerp het woord ontzeggen.

3. De raadsvoorzitter kan ter handhaving van de orde de vergadering voor een door hem te bepalen tijd schorsen en - indien na de heropening de orde opnieuw wordt verstoord - de vergadering sluiten.

Artikel 22 Beraadslaging

1. De raad kan op voorstel van de raadsvoorzitter of een lid van de raad beslissen over één of meer onderdelen van een onderwerp of voorstel afzonderlijk te beraadslagen.
2. De raad kan op voorstel van de raadsvoorzitter of een lid van de raad beslissen over één of meer voorstellen of onderwerpen gezamenlijk te beraadslagen.
3. Op verzoek van een lid van de raad of op voorstel van de raadsvoorzitter kan de raad besluiten de beraadslaging voor een door hem te bepalen tijd te schorsen teneinde het college of de leden de gelegenheid te geven tot onderling nader beraad. De beraadslagingen worden hervat nadat de schorsingsperiode verstreken is. Degene die de schorsing heeft gevraagd, heeft na de hervatting als eerste het woord.

Artikel 23 Deelname aan de beraadslaging door anderen

1. De raad kan bepalen dat anderen dan de in de vergadering aanwezige leden van de raad, de wethouder, de gemeentesecretaris, de griffier en de raadsvoorzitter deelnemen aan de beraadslaging.
2. Een beslissing daartoe wordt op voorstel van de raadsvoorzitter of één der leden van de raad genomen alvorens met de beraadslaging ten aanzien van het aan de orde zijnde agendapunt een aanvang wordt genomen.

Artikel 24 Stemverklaring

Na het sluiten van de beraadslaging en nadat de raad gestemd heeft, heeft ieder lid het recht zijn uitgebrachte stem kort te motiveren.

Artikel 25 Beslissing

1. Wanneer de raadsvoorzitter vaststelt, dat een onderwerp of voorstel voldoende is toegelicht, sluit hij de beraadslaging, tenzij de raad anders beslist.
2. Nadat de beraadslaging is gesloten, vindt na een stemming over eventuele amendementen, de stemming plaats over het voorstel, zoals het dan luidt, in zijn geheel tenzij geen stemming wordt gevraagd.
3. Voordat de stemming over het voorstel in zijn geheel plaatsvindt, formuleert de raadsvoorzitter het voorstel over de te nemen eindbeslissing.

Paragraaf 3 Procedures bij stemmingen in de raadsvergadering

Artikel 26 Algemene bepalingen over stemming

1. De raadsvoorzitter vraagt of stemming wordt verlangd. Indien geen stemming wordt gevraagd en ook de raadsvoorzitter dit niet verlangt, stelt de raadsvoorzitter vast dat het voorstel zonder stemming is aangenomen.
2. In de vergadering aanwezige leden kunnen aantekening in de besluitenlijst vragen, dat zij geacht worden te hebben tegengestemd of overeenkomstig artikel 28 van de Gemeentewet niet aan de stemming te hebben deelgenomen.
3. Als een raadslid om stemming of hoofdelijke stemming vraagt doet de raadsvoorzitter daarvan mededeling aan de raad.
4. De stemming geschiedt bij handopsteking.
5. Bij hoofdelijke stemming roept de raadsvoorzitter leden van de raad bij naam op hun stem uit te brengen. De stemming begint bij het raadslid dat daarvoor overeenkomstig artikel 18 is aangewezen. Vervolgens geschiedt de oproeping naar de volgorde van de presentielijst.
6. Bij hoofdelijke stemming brengen ter vergadering aanwezige raadsleden, tenzij zij overeenkomstig artikel 28 van de Gemeentewet niet aan de stemming deel behoren te nemen, hun stem uit door het woord 'voor' of 'tegen' uit te spreken, zonder enige toevoeging.
7. Heeft een lid zich bij het uitbrengen van zijn stem vergist, dan kan hij deze vergissing herstellen voordat het volgende lid gestemd heeft. Bemerkt het lid zijn vergissing pas later, dan kan hij nadat de raadsvoorzitter de uitslag van de stemming bekend heeft gemaakt aantekening vragen dat hij zich heeft vergist. In de uitslag van de stemming brengt dit geen verandering.

8. De raadsvoorzitter deelt de uitslag na afloop van de stemming mede, met vermelding van het aantal voor en tegen uitgebrachte stemmen. Hij doet daarbij tevens mededeling van het genomen besluit.

Artikel 27 Stemming over amendementen en moties

1. Indien een amendement op een aanhangig voorstel is ingediend, wordt eerst over dat amendement gestemd.
2. Indien op een amendement een subamendement is ingediend, wordt eerst over het subamendement gestemd en vervolgens over het amendement.
3. Indien twee of meer amendementen of subamendementen op een aanhangig voorstel zijn ingediend, bepaalt de raadsvoorzitter de volgorde waarin hierover zal worden gestemd. Daarbij geldt, dat het meest verstrekkende amendement of subamendement het eerst in stemming wordt gebracht.
4. Nadat over alle amendementen is gestemd, vindt de eindstemming over het voorstel plaats. In het geval de amendementen zijn aangenomen, vindt de eindstemming plaats over het voorstel zoals dat luidt met inachtneming van de amendementen.
5. Indien aangaande een aanhangig voorstel een motie is ingediend, wordt eerst over de motie(s) gestemd en vervolgens over het voorstel.
6. Indien over een aanhangig voorstel zowel een motie als een (sub)amendement zijn ingediend, wordt eerst over het amendement gestemd overeenkomstig de eerste vier leden van dit artikel. Vervolgens wordt over de motie gestemd en dan vindt de eindstemming plaats over het voorstel zoals dat luidt met inachtneming van de amendementen.

Artikel 28 Stemming over personen

1. Wanneer een stemming over personen voor het doen van een voordracht of het opstellen van een voordracht of aanbeveling moet plaatshebben, benoemt de raadsvoorzitter drie leden tot stembureau.
2. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van de Gemeentewet van stemming moet onthouden is verplicht een stembriefje in te leveren. De stembriefjes dienen identiek te zijn.
3. Er hebben zoveel stemmen plaats als er personen zijn te benoemen, voor te dragen of aan te bevelen. De raad kan op voorstel van de raadsvoorzitter beslissen dat bepaalde stemmen worden samengevat op één briefje.
4. Het stembureau onderzoekt of het aantal ingeleverde stembriefjes gelijk is aan het aantal leden dat ingevolge het tweede lid verplicht is een stembriefje in te leveren. Wanneer de aantallen niet gelijk zijn worden de stembriefjes vernietigd zonder deze te openen en wordt een nieuwe stemming gehouden.
5. Voor het bepalen van de volstreekte meerderheid als bedoeld in artikel 30 van de Gemeentewet worden geacht geen stem te hebben uitgebracht die leden die geen behoorlijk stembriefje hebben ingeleverd. Onder een niet behoorlijk ingevuld stembriefje wordt verstaan:
  - a. een blanco ingevuld stembriefje,
  - b. een ondertekend stembriefje,
  - c. een stembriefje waarop meer dan één naam is vermeld, tenzij de stemming verschillende vacatures betreft,
  - d. een stembriefje waarbij, indien het een benoeming op voordracht betreft, op een persoon wordt gestemd die niet is voorgedragen,
  - e. een stembriefje waarbij op een andere persoon wordt gestemd dan die waartoe de stemming is beperkt.
6. In geval van twijfel over de inhoud van een stembriefje beslist de raad, op voorstel van de raadsvoorzitter.
7. Onder verantwoordelijkheid van de griffier worden de stembriefjes onmiddellijk na vaststelling van de uitslag vernietigd.

Artikel 29 Herstemming over personen

1. Wanneer bij de eerste stemming niemand de volstreekte meerderheid heeft verkregen, wordt tot een tweede stemming overgegaan.
2. Wanneer ook bij deze tweede stemming door niemand de volstreekte meerderheid is verkregen, heeft een derde stemming plaats tussen twee personen, die bij de tweede stemming de meeste stemmen op zich hebben verenigd. Zijn bij de tweede stemming de meeste stemmen over meer dan twee personen verdeeld, dan wordt bij een tussenstemming uitgemaakt tussen welke twee personen de derde stemming zal plaatshebben.

3. Indien bij tussenstemming of bij de derde stemming de stemmen staken, beslist terstond het lot.

Artikel 30 Beslissing door het lot

1. Wanneer het lot moet beslissen, worden de namen van hen tussen wie de beslissing moet plaatshebben, door de raadsvoorzitter op afzonderlijke, geheel gelijke, briefjes geschreven.
2. Deze briefjes worden, nadat zij door het stembureau zijn gecontroleerd, op gelijke wijze gevouwen, in een stembokaal gedeponeerd en omgeschud.
3. Vervolgens neemt de raadsvoorzitter een van de briefjes uit de stembokaal. Degene wiens naam op dit briefje voorkomt, is gekozen.

Paragraaf 4 Orde van de Politieke Markt

Artikel 31 Beeldvormend en oordeelsvormend karakter

1. De sessies op de Politieke Markt zijn gericht op beeldvorming en oordeelsvorming en bereiden de besluitvorming van de raad voor of dragen anderszins bij aan de volksvertegenwoordigende, kaderstellende of controlerende rol van de raad.
2. Een sessie op de Politieke Markt is gericht op actieve deelname door een raadslid of fractievertegenwoordiger, of op het door hen kennis kunnen nemen van hetgeen door anderen wordt gepresenteerd.

Artikel 32 Vaststellen bespreekvoorstel

1. Het presidium stelt ten behoeve van de afzonderlijke sessies in de Politieke Markt doel en wijze van behandeling evenals het voorgestelde resultaat vast in een bespreekvoorstel. Het bespreekvoorstel maakt onderdeel uit van de in artikel 9 en 11 genoemde, bij de agenda behorende, stukken.
2. Wijzigingsvoorstellen op het bespreekvoorstel voor een sessie in de Politieke Markt dienen schriftelijk en met redenen omkleed via de griffie te worden ingediend bij het presidium, uiterlijk op de vrijdagochtend om 10.00 uur voorafgaand aan de betreffende Politieke Markt. Het presidium beslist uiterlijk de daaropvolgende maandagochtend 10.00 uur over het ingediende verzoek. Een eventuele wijziging wordt uiterlijk 24 uur van tevoren op de website gepubliceerd. Indien er geen wijzigingsverzoeken zijn ingediend, wordt het bespreekvoorstel vrijdagochtend om 10.00 uur geacht definitief te zijn vastgesteld.

Artikel 33 Openbaarheid

1. De sessies in de Politieke Markt zijn openbaar.
2. In bijzondere gevallen kan het presidium besluiten dat een sessie in beslotenheid begint, gelet op een belang als bedoeld in artikel 10 Wet openbaarheid van bestuur en gelet op artikel 86 Gemeentewet.

Artikel 34 Sessievoorzitter

1. De sessievoorzitter draagt zorg voor behandeling van een agendapunt conform het bespreekvoorstel.
2. Aan het eind van de door hem voorgezeten sessie vat de sessievoorzitter de uitkomst van de sessie samen en formuleert een conclusie ten behoeve van de besluitenlijst.

Artikel 35 Sessiedeelnemers en fractievertegenwoordigers

1. Van een fractie kunnen meerdere raadsleden of fractievertegenwoordigers aan een beeldvormende sessie deelnemen.
2. Van een fractie kan één raadslid of fractievertegenwoordiger aan een oordeelsvormende sessie deelnemen.
3. Het presidium kan in bijzondere gevallen bepalen dat er bij een oordeelsvormende sessie meer deelnemers per fractie mogen zijn.
4. In het bespreekvoorstel kan opgenomen worden dat naast raadsleden, fractievertegenwoordigers, collegeleden en gemeentesecretaris, derden deelnemen aan de sessie.

Artikel 36 Uitkomst van een sessie

1. Iedere sessie leidt tot een concrete uitkomst, waarbij tevens over verdere stappen wordt geadviseerd aan het presidium.
2. Mogelijke uitkomsten van een sessie zijn:
  - a. een voorstel is besluitrijp als hamerstuk in de raad;
  - b. een voorstel is besluitrijp als debatstuk in de raad, waarbij aangegeven dient te worden over welke punten dit debat nog moet gaan;
  - c. een voorstel gaat over verdere informatie of aanpassing terug naar het college;
  - d. anderszins.

Artikel 37 Spreekrecht

Bij openbare sessies in de Politieke Markt kunnen aanwezige toehoorders (anders dan sessiedeelnemer) het woord voeren. Daarbij gelden de volgende bepalingen:

1. De sessievoorzitter vraagt bij aanvang van de sessie wie van de toehoorders gebruik willen maken van het spreekrecht.
2. De spreektijd van een toehoorder bij meningsvormende sessies bedraagt maximaal 5 minuten. De sessievoorzitter is bevoegd de spreektijd in bijzondere gevallen te verlengen of in te korten.
3. De sessievoorzitter geeft de toehoorders die zich daarvoor hebben opgegeven het eerst het woord.
4. De sessiedeelnemers kunnen vervolgens aanvullende vragen stellen die door de betrokken toehoorders worden beantwoord.
5. Daarna wordt de sessie conform bespreekvoorstel voortgezet.
6. Het presidium kan in bijzondere gevallen bepalen dat er bij een sessie geen spreekrecht is en legt dit vast in het bespreekvoorstel.

Artikel 38

De artikelen 20, 21 en 22 van dit reglement zijn van overeenkomstige toepassing op de orde van de Politieke Markt.

Hoofdstuk 4 Recht van leden

Artikel 39 Amendementen

1. Ieder lid van de raad kan tot het sluiten van de beraadslagingen in de raadsvergadering amendementen indienen. Een amendement kan het voorstel inhouden om een geagendeerd voorstel in één of meer onderdelen te splitsen, waarover afzonderlijke besluitvorming zal plaatsvinden. Alleen beraadslaagd kan worden over amendementen die ingediend zijn door leden van de raad, die de presentielijst getekend hebben en in de vergadering aanwezig zijn.
2. Ieder lid dat in de vergadering aanwezig is, is bevoegd op het amendement dat door een lid is ingediend, een wijziging voor te stellen (subamendement).
3. Elk (sub)amendement en elk voorstel moet om in behandeling genomen te kunnen worden schriftelijk bij de raadsvoorzitter worden ingediend, tenzij de voorzitter - met het oog op het eenvoudige karakter van het voorgestelde - oordeelt, dat met een mondelinge indiening kan worden volstaan.
4. Intrekking, door de indiener(s), van het (sub)amendement is mogelijk, totdat de besluitvorming door de raad heeft plaatsgevonden.

Artikel 40a Moties

1. Ieder lid van de raad kan in de raadsvergadering een motie indienen.
2. Een motie moet om in behandeling genomen te kunnen worden schriftelijk bij de raadsvoorzitter worden ingediend.
3. De behandeling van een motie over een aanhangig onderwerp of voorstel vindt tegelijk met de beraadslaging over dat onderwerp of voorstel plaats.
4. Intrekking door de indiener(s) van de motie is mogelijk totdat de besluitvorming door de raad heeft plaatsgevonden.

Artikel 40 b Motie vreemd (motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp)

1. Ieder lid van de raad kan in de raadsvergadering een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp indienen.
2. Een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp moet om in behandeling genomen te kunnen worden schriftelijk bij de raadsvoorzitter worden ingediend

3. De behandeling van een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp vindt plaats nadat alle op de agenda voorkomende onderwerpen zijn behandeld.
4. De indiener van de motie vreemd voert niet meer dan tweemaal het woord, de overige leden van de raad, de burgemeester en de wethouders niet meer dan eenmaal, tenzij de raad anders beslist.

Artikel 41 Voorstellen van orde

1. De raadsvoorzitter en ieder lid van de raad kan tijdens de raadsvergadering mondeling een voorstel van orde doen, dat kort kan worden toegelicht.
2. De sessievoorzitter en iedere sessiedeelnemer kan tijdens een sessie in de Politieke Markt een voorstel van orde doen, dat kort kan worden toegelicht.
3. Een voorstel van orde kan uitsluitend de orde van de vergadering respectievelijk die van de sessie in de Politieke Markt betreffen.
4. Over een voorstel van de orde beslissen de leden van de raad, respectievelijk sessiedeelnemers terstond.

Artikel 42 Initiatiefvoorstel

1. Raadsleden dienen initiatiefvoorstellen schriftelijk in bij de voorzitter. Deze brengt een ingediend voorstel zo spoedig mogelijk ter kennis van het college.
2. Het college kan binnen 30 dagen nadat het ter kennis is gesteld van een voorstel schriftelijk wensen en bedenkingen met betrekking tot het voorstel ter kennis van de raad brengen;
3. Een voorstel wordt nadat het college schriftelijk wensen of bedenkingen ter kennis van de raad heeft gebracht of kenbaar heeft gemaakt hiertoe niet te zullen overgaan, dan wel nadat de in het tweede lid gestelde termijn is verlopen op de agenda van de eerstvolgende raadsvergadering geplaatst, tenzij de schriftelijke oproep hiervoor reeds verzonden is. In dat geval wordt het voorstel op de agenda van de daaropvolgende raadsvergadering geplaatst.

Artikel 43 Collegevoorstel

1. Een voorstel voor een verordening of een ander voorstel van het college aan de raad, dat vermeld staat op de agenda van de raadsvergadering, kan niet worden ingetrokken zonder toestemming van de raad.
2. Indien de raad van oordeel is dat een voorstel als bedoeld in het eerste lid voor advies terug aan het college moet worden gezonden, bepaalt het presidium in welke vergadering het voorstel opnieuw geagendeerd wordt.

Artikel 44 Interpellatie

1. Het verzoek tot het houden van een interpellatie in de raadsvergadering wordt, behoudens in naar het oordeel van de raadsvoorzitter spoedeisende gevallen, ten minste 48 uur voor de aanvang van de raadsvergadering schriftelijk bij de raadsvoorzitter ingediend. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover inlichtingen worden verlangd alsmede de te stellen vragen.
2. De raadsvoorzitter brengt de inhoud van het verzoek zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige leden van de raad, het college en de burgemeester. Bij de vaststelling van de agenda van de eerstvolgende raadsvergadering wordt het verzoek in stemming gebracht. Bij toestemming van de raad bepaalt de raad op welk tijdstip tijdens de vergadering de interpellatie zal worden gehouden.
3. De interpellant voert niet meer dan tweemaal het woord, de overige leden van de raad, de burgemeester en de wethouders niet meer dan eenmaal, tenzij de raad anders beslist.

Artikel 45 Schriftelijke vragen

1. Schriftelijke vragen worden kort en duidelijk geformuleerd. De vragen kunnen van een toelichting worden voorzien. Bij de vragen wordt aangegeven, of schriftelijke of mondelinge beantwoording wordt verlangd. Vragen die niet voldoen aan het hiervoor gestelde worden per omgaande aan de indiener teruggestuurd.
2. De vragen worden bij de griffier ingediend. Deze draagt er zorg voor dat de vragen zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige leden van de raad en het college of de burgemeester worden gebracht.
3. Schriftelijke beantwoording vindt zo spoedig mogelijk plaats, in ieder geval binnen 30 dagen nadat de vragen zijn binnengekomen. Mondelinge beantwoording vindt plaats in de eerstvolgende raadsvergadering. Indien beantwoording niet binnen deze termijnen kan plaatsvinden, stelt het verantwoordelijk lid van het college of de burgemeester de vragensteller hiervan gemotiveerd in kennis, waarbij de termijn aangegeven wordt waarbinnen beantwoording zal plaatsvinden. Dit bericht wordt behandeld als een antwoord.

4. De antwoorden worden door (het verantwoordelijk lid van) het college of de burgemeester via de griffier aan de leden van de raad medegedeeld.
5. De vragensteller kan, bij schriftelijke beantwoording in de eerstvolgende raadsvergadering en bij mondelinge beantwoording in dezelfde raadsvergadering, na de behandeling van de op de agenda voorkomende onderwerpen, nadere inlichtingen vragen omtrent het door de burgemeester of door het college gegeven antwoord, tenzij de raad anders beslist.

Artikel 46A Vragenkwartier

1. Elke raadsvergadering is er een vragenkwartier, tenzij er bij de voorzitter geen vragen zijn ingediend. In bijzondere gevallen kan het presidium bepalen dat het vragenkwartier op een ander tijdstip wordt gehouden. De raadsvoorzitter bepaalt op welk tijdstip het vragenkwartier eindigt.
2. Het lid van de raad dat tijdens het vragenkwartier vragen wil stellen, meldt dit onder aanduiding van het onderwerp uiterlijk om 9.00 uur op de dag van de aanvang van de raadsvergadering bij de griffie die de raadsvoorzitter inlicht. De raadsvoorzitter kan na overleg met het presidium weigeren een onderwerp tijdens het vragenkwartier aan de orde te stellen, indien hij het onderwerp niet voldoende nauwkeurig acht aangegeven, of indien het onderwerp in de raadsvergadering op diezelfde dag aan de orde komt.
3. De raadsvoorzitter bepaalt de volgorde, waarin aangemelde onderwerpen tijdens het vragenkwartier aan de orde worden gesteld.
4. De raadsvoorzitter bepaalt per onderwerp de spreektijd voor de vragensteller, voor het college, voor de burgemeester en voor de overige leden van de raad.
5. Per onderwerp wordt aan de vragensteller het woord verleend om één of meer vragen aan het college of de burgemeester te stellen en een toelichting daarop te geven.
6. Na de beantwoording door het college of de burgemeester krijgt de vragensteller desgewenst het woord om aanvullende vragen te stellen.
7. Vervolgens kan de raadsvoorzitter aan andere leden van de raad het woord verlenen om hetzij aan de vragensteller, hetzij aan het college of de burgemeester vragen te stellen over hetzelfde onderwerp.
8. Tijdens het vragenkwartier kunnen geen moties worden ingediend en worden geen interrupties toegelaten.

Artikel 46B Bestuurlijke actualiteiten van het college

1. Elke raadsvergadering is er een agendapunt bestuurlijke actualiteiten van het college, tenzij er bij de voorzitter geen bestuurlijke actualiteiten zijn ingediend. In bijzondere gevallen kan het presidium bepalen dat het vragenkwartier op een ander tijdstip wordt gehouden. De raadsvoorzitter bepaalt op welk tijdstip het vragenkwartier eindigt.
2. Het college meldt het onderwerp van de bestuurlijke actualiteit(en) uiterlijk om 12.00 uur op de dag van de aanvang van de raadsvergadering bij de raadsvoorzitter en de griffie. De raadsvoorzitter kan na overleg met het presidium weigeren een onderwerp tijdens de het agendapunt bestuurlijke actualiteiten aan de orde te stellen, indien hij het onderwerp niet voldoende nauwkeurig acht aangegeven, of indien het onderwerp in de raadsvergadering op diezelfde dag aan de orde komt.
3. De raadsvoorzitter bepaalt de volgorde, waarin aangemelde bestuurlijke actualiteiten tijdens dit agendapunt aan de orde worden gesteld.
4. De raadsvoorzitter bepaalt per onderwerp de spreektijd voor het lid van het college en voor de leden van de raad.
5. Per onderwerp wordt aan de raadsleden één keer het woord verleend om één of meer vragen aan het lid van het college te stellen en een toelichting op zijn vraag te geven.
6. Na de beantwoording van de vragen door het lid van het college sluit de raadsvoorzitter het agendapunt af.
7. Tijdens het agendapunt bestuurlijke actualiteiten van het college kunnen geen moties worden ingediend en worden geen interrupties toegelaten.

Artikel 47 Inlichtingen

1. Indien een lid van de raad over een onderwerp inlichtingen als bedoeld in de artikelen 169, derde lid, en 180, derde lid van de Gemeentewet verlangt, wordt een verzoek daartoe door tussenkomst van de griffier schriftelijk ingediend bij het college dan wel de burgemeester.
2. De griffier draagt er zorg voor dat de overige leden van de raad een afschrift van dit verzoek krijgen.
3. De verlangde inlichtingen worden mondeling of schriftelijk in de eerstvolgende of in de daarop volgende raadsvergadering gegeven.

4. De gestelde vragen en het antwoord vormen een agendapunt voor de vergadering, waarin de antwoorden zullen worden gegeven.

Hoofdstuk 5 Begroting en rekening

Artikel 48 Procedure begroting

Onverminderd het bepaalde in de Gemeentewet geschiedt de voorbereiding, het onderzoek, de behandeling en de vaststelling van de begroting volgens een procedure die de raad, op voorstel van het presidium, vaststelt.

Artikel 49 Procedure jaarrekening

Onverminderd het bepaalde in de Gemeentewet geschiedt de voorbereiding en het onderzoek van de jaarrekening en het jaarverslag, alsmede de vaststelling van de jaarrekening en van een eventueel indenniteitsbesluit volgens een procedure die de raad, op voorstel van het presidium, vaststelt.

Hoofdstuk 6 Lidmaatschap van andere organisaties

Artikel 50 Verslag en verantwoording

1. Een lid van de raad, een wethouder, de burgemeester of de secretaris, die door de gemeenteraad is aangewezen tot lid van het algemeen bestuur van een openbaar lichaam of van een ander gemeenschappelijk orgaan, ingesteld op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen, heeft het recht om voor het sluiten van de raadsvergadering verslag te doen over zaken die in het algemeen bestuur als bedoeld aan de orde zijn. Voor bespreking van dit verslag kan de raadsvoorzitter verwijzen naar het presidium ten behoeve van agendering in de Politieke Markt.
2. Ieder lid van de raad kan aan een persoon als bedoeld in het eerste lid, schriftelijke vragen stellen. De regels voor het stellen van schriftelijke vragen, vastgesteld in artikel 45, zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Wanneer een lid van de raad een persoon als bedoeld in het eerste lid ter verantwoording wenst te roepen over zijn wijze van functioneren als zodanig, besluit de raad over het toestaan daarvan. De regels voor het vragen van inlichtingen, vastgesteld in artikel 47, zijn van overeenkomstige toepassing.
4. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op andere organisaties of instituties, waarin de raad één van zijn leden heeft benoemd.

Hoofdstuk 7 Besloten vergadering

Artikel 51

Op een besloten raadsvergadering of sessie in de Politieke Markt zijn de bepalingen van dit reglement van overeenkomstige toepassing voorzover deze bepalingen niet strijdig zijn met het besloten karakter van de vergadering of sessie.

Artikel 52 Verslag besloten sessie en/of raadsvergadering

1. Een verslag van een besloten raadsvergadering ligt uitsluitend voor de raadsleden en overige deelnemers aan de betreffende raadsvergadering bij de griffie ter inzage. De deelnemers worden van de ter inzage legging op de hoogte gesteld.
2. Een verslag van een besloten sessie in de Politieke Markt ligt uitsluitend voor raadsleden en sessiedeelnemers aan de betreffende sessie ter inzage bij de griffie. De deelnemers worden van de terinzagelegging op de hoogte gesteld.
3. De leden van de raad, de raadsvoorzitter, het college, de sessiedeelnemers en de griffier hebben het recht binnen drie dagen na ter inzage legging een voorstel tot wijziging bij de griffier in te dienen, indien het verslag onjuistheden bevat of niet duidelijk weergeeft hetgeen besloten is.
4. Indien er binnen drie dagen na ter inzage legging van het verslag geen voorstel tot wijziging is ingediend, wordt het verslag geacht definitief te zijn vastgesteld.
5. Indien er binnen drie dagen na ter inzage legging van het verslag voorstellen tot wijziging zijn ingediend, beslist het presidium over (de) voorgestelde wijziging(en). Daarna stelt het presidium het verslag, met inachtneming van de beslissing over de voorgestelde wijziging(en), definitief vast.
6. De vastgestelde verslagen worden door de voorzitter en de griffier ondertekend.

Artikel 53 Geheimhouding

Voor de afloop van de besloten raadsvergadering of sessie beslissen de raad respectievelijk sessiedeelnemers overeenkomstig artikel 25, eerste lid, van de Gemeentewet of omtrent de inhoud van de stukken en het verhandelde geheimhouding zal gelden. De raad en de sessiedeelnemers kunnen besluiten de geheimhouding op te heffen.

Artikel 54 Opheffing geheimhouding

Indien de raad op grond van artikel 25, derde en vierde lid, artikel 55, tweede en derde lid, of artikel 86, tweede en derde lid van de Gemeentewet voornemens is de geheimhouding op te heffen wordt, indien daar om wordt verzocht door het orgaan dat geheimhouding heeft opgelegd, in een besloten vergadering met het desbetreffende orgaan overleg gevoerd.

Hoofdstuk 8 Toehoorders en pers

Artikel 55 Toehoorders en pers

1. De toehoorders en vertegenwoordigers van de pers kunnen uitsluitend op de voor hen bestemde plaatsen openbare raadsvergaderingen en sessies van de Politieke Markt bijwonen.
2. Het geven van tekenen van goed- of afkeuring of het op andere wijze verstoren van de orde is verboden.

Artikel 56 Geluid- en beeldregistraties

Degenen die tijdens de raadsvergadering of tijdens sessies op de Politieke Markt geluid- dan wel beeldregistraties willen maken, doen hiervan mededeling aan de raadsvoorzitter respectievelijk sessievoorzitter en gedragen zich naar zijn aanwijzingen. Deze aanwijzingen kunnen niet zover gaan dat zij de vrijheid van pers aantasten.

Artikel 57 Gebruik van communicatiemiddelen

In de (vergader)ruimtes van raadsvergadering en Politieke Markt, met inbegrip van de publieke tribune, is tijdens de vergadering respectievelijk sessie telefoneren niet toegestaan. Ander gebruik van mobiele telefoons of andere communicatiemiddelen is toegestaan, voor zover dit gebruik naar het oordeel van de voorzitter geen verstoring van de orde van de vergadering respectievelijk de sessie in de Politieke Markt oplevert.

Hoofdstuk 9 Slotbepalingen

Artikel 58 Uitleg reglement

In de gevallen waarin dit reglement niet voorziet of bij twijfel omtrent de toepassing van het reglement:

1. Beslist de raad in het geval van een raadsvergadering op voorstel van de raadsvoorzitter.
2. Beslissen in geval van een sessie in de Politieke Markt de sessiedeelnemers op voorstel van de sessievoorzitter.

Artikel 59 In werking treden

Dit reglement treedt in werking op **1 mei 2017**

Op dat tijdstip vervalt het eerder vastgesteld reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad 2006 en de verordening op de raadscommissies 2010.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van .. **april 2017.**

De raad voornoemd,

, voorzitter

, griffier

Toelichting op het reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad en politieke markt van de gemeente Hengelo.

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

De begrippen behoeven geen nadere toelichting

Artikel 2 De voorzitters

De burgemeester is voorzitter van de raad. Artikel 125, derde lid, van de Grondwet en artikel 9 van de Gemeentewet schrijven dit dwingend voor. In het gewijzigde artikel 77, eerste lid, Gemeentewet is bepaald dat het oudste raadslid in anciënniteit het raadsvoorzitterschap waarneemt bij verhindering of ontstentenis van de burgemeester. Als twee raadsleden even lang zitting hebben, is de oudste in jaren degene die het raadsvoorzitterschap waarneemt. Daarnaast heeft de raad altijd de mogelijkheid zelf te kiezen voor een andere waarnemer. Overigens geldt ditzelfde regime in het geval dat alle wethouders afwezig zijn voor de waarneming van het ambt van de burgemeester.

De burgemeester heeft het recht op grond van artikel 21 van de Gemeentewet in de vergadering aan de beraadslaging deel te nemen. Als voorzitter zorgt hij onder andere voor de handhaving van de orde in de vergadering.

-ad lid 2 en 3, sessievoorzitters: Door de nieuwe werkwijze van de raad per mei 2014, met de invoering van de politieke markt als belangrijkste wijziging, is er behoefte aan voldoende sessievoorzitters. Het streven is erop gericht dat een sessievoorzitter in een politieke markt slechts een sessie hoeft voor te zitten. Aan alle fracties wordt gevraagd om sessievoorzitters te leveren. Aan de hand van een opgesteld profiel, kunnen zich potentiële sessievoorzitters melden, welke als zodanig moeten worden benoemd. Een aantal van 8 à 9 sessievoorzitters is nodig om enigszins flexibel een agenda met bijbehorende sessievoorzitters voor de politieke markt te kunnen vaststellen. Als het aantal sessievoorzitters, na verkiezingen of door andere oorzaak van beëindiging van het sessievoorzitterschap, te klein wordt, kan het presidium de raadsfracties opnieuw om sessievoorzitters verzoeken.

Artikel 3 De griffier

De raad is verplicht een griffier te benoemen (artikel 100 Gemeentewet). De griffier is in eerste instantie verantwoordelijk voor de bijstand aan de raad. Hij is in principe in elke vergadering van de raad aanwezig. De Gemeentewet eist dat de raad de vervanging van de griffier regelt (artikel 107d, eerste lid). In het tweede lid is daarover een bepaling opgenomen. In verband met artikel 22 Gemeentewet (verschoningsrecht) is in het derde lid een bepaling opgenomen met betrekking tot het deelnemen van de griffier aan de beraadslaging. Rechtspositionele bepalingen en verdere taakomschrijving van de griffier is niet in dit reglement opgenomen. Een en ander is geregeld in een organisatieverordening griffie, een Instructie voor de raadsgriffier van de gemeente Hengelo, een Besluit vaststelling arbeidsvoorwaardenregeling griffie, en in een Instellings- en delegatiebesluit werkgeverscommissie ter uitvoering van de Hengelse arbeidsvoorwaardenregeling t.b.v. de griffie, allen vastgesteld door de raad in januari 2014.

Artikel 4a Het Presidium

De belangrijkste taak van het presidium is het opstellen van de agenda van de politieke markt en van de raad. Het coördineren van de stukkenstroom is onderdeel van deze taakstelling. De raad van Hengelo heeft zich uitgesproken voor een presidium dat primair uitsluitend technische en organisatorische taken op zich neemt.

In de nieuwe werkwijze past ook dat het presidium -met redenen omkleed- kan besluiten om een raadsvoorstel- zonder eerst op de politieke markt te zijn besproken- als hamerstuk op de agenda van de raad te agenderen. Het presidium zal dat met name overwegen als er sprake is van een beleidsarm stuk, of een stuk wat een logisch vervolg is op eerdere besluitvorming of een stuk waarop geen betrokkenheid van burgers te verwachten is of bij een combinatie van deze argumenten. De raad kan bij de vaststelling van de agenda in de raadsvergadering gemotiveerd aangeven dat het stuk toch voor de politieke markt moet worden geagendeerd. Motieven voor de raad om het punt toch te willen agenderen kunnen gelegen zijn in de verachting dat er wel burgers willen inspreken, of dat het punt toch politieke attentiewaarde heeft.

Het presidium is aanzienlijk groter dan onder de oude werkwijze. De keus om alle sessievoorzitters deel uit te laten maken van het presidium heeft vooral te maken met een efficiënte terugkoppeling en voorbereiding van raad en politieke markt.

Naast de formele agenda coördineert en plant het presidium ook andere raadsactiviteiten in de agenda van de raad, zoals een technisch beraad bij voorstellen die zeer complex zijn, een raadsexcursie, of werkbezoeken die raads-breed gedragen worden.

Artikel 4b Het fractievoorzittersoverleg

Voor politiek overleg is de mogelijkheid geopend van het organiseren van een fractievoorzitters overleg. Het fractievoorzittersoverleg vergadert op verzoek van een van zijn leden of op verzoek van de burgemeester, als zijnde de raadsvoorzitter of als zijnde voorzitter van het college.

Doel van het beraad is te zorgen voor politieke coördinatie en afstemming indien dit noodzakelijk wordt geacht. Te denken valt aan punten zoals de omgang met elkaar, afspraken rond de verkiezingen en zaken rond de huishouding van de raad. De fractievoorzitters bepalen dit zelf. De griffie ondersteunt het beraad. De gemaakte afspraken liggen voor alle raadsleden en fractievertegenwoordigers ter inzage bij de griffie. **Aangezien een afgesplitst raadslid of raadsleden geen fractie is, maar een lid of een groep vormen, zal dat raadslid geen deel uitmaken van het fractievoorzittersoverleg.**

Hoofdstuk 2 Toelating van nieuwe raadsleden, wethouders en fracties

Artikel 5a Onderzoek geloofsbrieven; beëindiging; benoeming raadsleden

Met de geloofsbrief geeft de voorzitter van het centraal stembureau het betreffende raadslid kennis van zijn benoeming. Bij deze brief moeten enkele in de Kieswet vereiste stukken worden gevoegd, waaruit blijkt, dat de benoemde voldoet aan de eisen om als lid van de raad toegelaten te kunnen worden. Het onderzoek van de geloofsbrieven moet in een openbare vergadering gebeuren. Ingevolge artikel V4 van de Kieswet beslist de raad over de toelating van zijn leden. De tekst van de eed (verklaring en belofte) die een raadslid bij het aanvaarden van het raadslidmaatschap moet afleggen, is in artikel 14 van de Gemeentewet vastgelegd.

Artikel 5b Onderzoek geloofsbrieven; beëdiging; benoeming wethouders

'Dit artikel geeft invulling aan een leemte in de Gemeentewet. Aangezien de wethouder geen gekozen volksvertegenwoordiger is, is hierover niets in de Kieswet geregeld. De Gemeentewet geeft wel aan (36a, 36b, 41b eerste, derde en vierde lid, en 41c eerste lid) welke formele eisen gesteld worden aan een wethouder, maar niet op welk moment deze getoetst worden. Begin 2014 hebben de Minister van BZK en de Commissaris van de Koning van Overijssel aanbevelingen gedaan hoe één en ander adequaat geregeld kan worden. Zij legden de integriteitstoets van kandidaat-wethouders primair neer bij de burgemeester. De Modelverordening van de VNG van begin 2014 adviseerde om de toetsende taak ook bij de raad neer te leggen. De VNG adviseerde een commissie te benoemen die bestaat uit drie raadsleden om de integriteitstoets van kandidaat-wethouders uit te voeren. De regeling in ons RvO is gebaseerd op de VNG verordening en op de meer uitvoerige regeling zoals Deventer en de provincie Overijssel zelf hebben opgenomen in hun RvO.

Voor het benoemen van wethouders stelt de raadsvoorzitter de commissie "Benoembaarheid wethouders" in bestaande uit drie leden van de raad en uit de voorzitter van de raad. Deze commissie toetst op basis van de in de Gemeentewet dan wel in het RvO geformuleerde uitgangspunten (benoembaarheidsvereisten). De kandidaat-wethouder is zelf verantwoordelijk voor het overhandigen van de noodzakelijke documenten. De commissie vraagt de kandidaten tenminste de volgende papieren te overleggen:

- een uittreksel uit de Basisregistratie Personen, met daarin de volgende gegevens:
  - o geboortedatum
  - o geboorteplaats
  - o nationaliteit (onderdaan van een lidstaat van Europese Unie)
  - o woonplaats en -adres, welk uittreksel niet ouder is dan 6 maanden gerekend vanaf de dag van overhandiging;
- een verklaring omtrent het gedrag (VOG), welke verklaring niet ouder is dan 6 maanden gerekend vanaf de dag van overhandiging;
- overzicht van alle betaalde en onbetaalde nevenfuncties, met daarbij aangegeven of deze wel of niet bezoldigd zijn;
- een curriculum vitae met daarbij originelen van de in de C.V. genoemde diploma's; de griffier maakt terstond kopieën van de diploma's en de kandidaat-wethouder ontvangt zijn originelen terstond terug;
- een verklaring dat er geen financiële belangen zijn in ondernemingen en organisaties, waarmee de gemeente Hengelo zakelijke betrekkingen onderhoudt (onverenigbare of verboden handelingen, als bedoeld in artikel 41c en 15 Gemeentewet).

Een aanvullende eis (voordien meer vrijblijvend) is dat de commissie de kandidaat altijd in de gelegenheid stelt om de aangedragen informatie mondeling toe te lichten. In de praktijk betekent dat dat er altijd een serieus en door de commissieleden goed voorbereid gesprek met de kandidaat

plaatsvindt. Tijdens dat gesprek komt standaard de vraag op tafel: "Is er nog iets dat wij behoren te weten? (wat op enigerlei wijze aan het integer vervullen van het wethouderschap in Hengelo in de weg kan staan?)". Van het gesprek wordt geen verslag gemaakt.

Mocht het gesprek vraagtekens opleveren rond de aanvaardbaarheid van de te benoemen kandidaat-wethouder, dan wordt dit gecommuniceerd met de kandidaat-wethouder en met de fractievoorzitter van de betreffende fractie, zodat zij eventueel een heroverweging van de kandidatuur kunnen maken.

Gebleken is dat deze procedure vooral een preventieve werking heeft. Voordragende fracties houden hiermee op voorhand rekening en screenen zelf indringender. Belangrijk uitgangspunt is en blijft echter dat de kandidaat uiteindelijk zelf verantwoordelijk is voor de aangedragen informatie.

Het aspect van het instellen van de commissie door de raadsvoorzitter betekent dat een flexibele en snelle werkwijze mogelijk is. Er hoeft geen besluit van de raad ten grondslag te liggen aan het instellen van de commissie, dat betekent dat de commissie zijn werkzaamheden snel kan starten.

Dit artikel is ook van toepassing als er geen wethouder van buiten, maar uit de raad wordt benoemd, de incompatibiliteiten en nevenfuncties dienen immers opnieuw beoordeeld te worden.

De commissie toetst volgens het vierde lid van dit artikel de van de kandidaat- wethouder ontvangen documenten en informatie aan de hand van:

- de benoembaarheidsvereisten zoals opgenomen in de Gemeentewet. Daarmee worden de vereisten bedoeld als opgenomen in artikel 36a Gemeentewet en in artikel 10 Gemeentewet. De kandidaat wethouder moet 18 jaar zijn op het moment dat hij naar verwachting tot wethouder zal worden benoemd, onderdaan zijn van een lidstaat van de EU, en ingezetene zijn van de gemeente Hengelo (van deze vereisten kan ontheffing worden verleend, artikel 36a Gemeentewet). Ook mag de kandidaat niet ook wethouder zijn in een andere gemeente.
- de vereisten omtrent onverenigbare functies als opgenomen in artikel 36b Gemeentewet. Zo mag een wethouder – bijvoorbeeld- niet tevens gedeputeerde zijn, of ambtenaar bij dezelfde gemeente als waar hij wethouder wil worden.
- de vereisten omtrent nevenfuncties als bedoeld in artikel 41b Gemeentewet. Dit zijn nader door de kandidaat wethouder op te geven nevenfuncties die hij uitoefent, en waarvan in het gesprek getoetst wordt of de uitoefening van de nevenfuncties ongewenst is met het oog op een goede vervulling van het wethouderschap.
- de vereisten omtrent onverenigbare of verboden handelingen als bedoeld in artikel 41c Gemeentewet en artikel 15 Gemeentewet. Zo mag een wethouder - bijvoorbeeld- niet als advocaat of adviseur in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de wederpartij van de gemeente, of voor de gemeente zelf. Ook mag hij niet rechtstreeks of middellijk overeenkomsten aangaan betreffende werkzaamheden voor de gemeente of zaken die hij aan de gemeente levert.

Verklaring omtrent Gedrag (VOG)

Hiervoor is al aangegeven dat de VOG niet ouder mag zijn dan 6 maanden.

Daarnaast is een feit dat de behandeltijd van de VOG vaak lang duurt; het komt voor dat de wethouder wordt benoemd terwijl hij de VOG nog niet heeft kunnen overleggen aan de commissie en er dus op dat punt nog geen oordeel van de commissie is gegeven. De raadsvoorzitter geeft dit dan tijdens de raadsvergadering aan en geeft aan dat de kandidaat-wethouder benoemd kan worden, maar dat als later mocht blijken dat er geen goede VOG wordt afgegeven, dat de benoeming dan weer terug komt op de vergadering van de raad.

Ontheffing woonplaatsvereiste

Uit het uittreksel uit het bevolkingsregister dat de kandidaat-wethouder aan de commissie moet overleggen zal blijken of de kandidaat-wethouder wel of niet woonachtig is in onze gemeente. Als dat niet het geval is, is het wel zo praktisch dat de kandidaat-wethouder per direct schriftelijk aan de raad een verzoek doet tot ontheffing van het ingezetenschap van de gemeente als bedoeld in artikel 36a, tweede lid, Gemeentewet'.

Artikel 6a Fracties

In een aantal gevallen blijkt behoefte te bestaan aan een regeling van wat onder een fractie moet worden verstaan. De Gemeentewet kent een dergelijk begrip niet maar gaat onder andere in artikel 33, tweede lid, wel uit van het bestaan van in de raad vertegenwoordigde groeperingen (recht op fractie-ondersteuning). Wij hebben een regeling ten aanzien van vergoedingen aan fracties, faciliteiten voor fracties, etc. Na het vaststellen van de uitslag van de verkiezingen vindt de eerste zitting van de raad plaats. Bij de aanvang van deze zitting worden de leden die op dezelfde lijst hebben gestaan, als één fractie beschouwd. De fractie gebruikt in de vergadering van de raad de aanduiding die zij boven de

kandidatenlijst hadden staan. Op deze wijze is de relatie tussen de fractie in de raad en de fractie op de kandidatenlijst voor de burger duidelijk. Het kan echter voorkomen dat een fractie geen aanduiding boven de kandidatenlijst heeft staan. In een dergelijk geval deelt de fractie in de eerste vergadering van de gemeenteraad de aanduiding mee.

Afgesplitste raadsleden worden niet als een fractie beschouwd.

De definitie van een fractie is opgenomen in artikel 6A, eerste lid, van dit RvO. Tot het moment van de vaststelling van dit RvO in 2017 waren in dit artikel de nodige leden opgenomen die het voor afgesplitste raadsleden mogelijk maakte om als een zelfstandige fractie door te gaan en een nieuwe naam aan te nemen. In 2017 heeft de raad besloten om hierin verandering aan te brengen.

Leden van de raad die zich afsplitsen van een bestaande fractie worden voortaan aangeduid met hun eigen achternaam en deze eigen achternaam wordt ook actief gebruikt in de raadsvergaderingen, in de politieke markt en in de formele communicatie van de gemeente naar buiten. Wij voorkomen hiermee dat er tussentijds nieuwe fracties in de raad gevormd worden met nieuwe namen zonder dat de kiezer daar invloed op heeft gehad.

Dit betekent dat:

- raadsleden die zijn afgesplitst geen nieuwe fractie meer vormen cq. geen fractie meer zijn;
- een raadslid dat alleen verder gaat, wordt aangeduid met 'lid... gevolgd door de achternaam';
- meerdere raadsleden die samen verder gaan, worden aangeduid met 'groep.... gevolgd door de achternaam van een van de raadsleden';
- een raadslid dat overstapt van een bestaande fractie naar een andere fractie onder de naam van die fractie wordt aangeduid.

In de loop van een zittingsperiode kan het voorkomen dat leden uit eigener beweging de raad verlaten. Het beëindigen van de zitting in de raad kan verschillende oorzaken hebben. Raadsleden kunnen ongeneeslijk ziek zijn, een conflict met hun fractie hebben, te weinig tijd hebben voor het raadswerk en zo zijn er nog vele redenen denkbaar. In een dergelijk geval vindt er een verandering in de samenstelling van de fractie plaats. Als dit het geval is, deelt de fractie dit aan de voorzitter mee.

Artikel 6b Fractievertegenwoordigers

In dit artikel was de mogelijkheid geschapen om in bijzondere gevallen, met instemming van de overige fracties, medewerking te verlenen aan het benoemen van een persoon als fractievertegenwoordiger die niet bij de laatste verkiezingen geplaatst was op de kandidatenlijst van de fractie. Aangezien in de praktijk blijkt dat de fracties niet instemmen met verzoeken van afgesplitste raadsleden om een fractievertegenwoordiger voor hun 'fractie' te benoemen, is deze mogelijkheid nu vervallen. Lid 2 is vervallen en de bestaande leden 3 tot en met 8 zijn vernummerd tot leden 2 tot en met 7.

Als een afgesplitst raadslid of raadsleden geen fractie meer zijn dan ligt het voor de hand dat deze afgesplitste raadsleden ook geen fractievertegenwoordigers kunnen aanstellen. Artikel 6b, lid 1 van het RvO spreekt immers over het recht dat een fractie heeft op het voordragen van een fractievertegenwoordiger.

De fractievertegenwoordiger legt de eed of verklaring en belofte af. Wij schakelen in de praktijk waar mogelijk de fractievertegenwoordigers gelijk met een raadslid, en dan ligt gelijkschakeling op dit punt ook voor de hand. Er kan dan geen enkel misverstand of onduidelijkheid meer bestaan dat ook fractievertegenwoordigers aan geheimhouding zijn gehouden van zaken die bijvoorbeeld in een besloten sessie van de politieke markt aan de orde kunnen komen of van stukken die onder geheimhouding bij de griffie berusten en bij de griffie kunnen worden ingezien.

In juni 2016 heeft de VNG voorgesteld om de verwijzing naar artikel 15 Gemeentewet (dat artikel betreft de "verboden handelingen" voor een raadslid) voor fractievertegenwoordigers te schrappen. De reden die de VNG hiervoor geeft is dat ze het enerzijds te ver vinden gaan voor commissieleden die niet ook raadslid zijn (in Hengelo zijn dit onze fractievertegenwoordigers) en anderzijds was er een ontheffing belegd bij GS van de Provincie om aan fractievertegenwoordigers ontheffing van deze verboden handelingen te kunnen verlenen, zonder dat er voor zo'n ontheffing bij de wet een expliciete grondslag is belegd. Bij de evaluatie van de vergaderstructuur is dit wijzigingsvoorstel besproken en is er uitgebreid over gediscussieerd. De meningen waren verdeeld. Een aantal fracties/aanwezigen willen de verwijzing handhaven onder het idee: "gelijke monniken- gelijke kappen", dit voorkomt discussies. Andere aanwezigen willen de verwijzing wél schrappen, een fractievertegenwoordiger is immers géén raadslid, en heeft dus ook géén stem in de raadsvergadering, geen directe beslissingsbevoegdheid. Uiteindelijk is besloten om de verwijzing naar artikel 15 Gemeentewet te schrappen.

Hoofdstuk 3 Vergaderingen

Paragraaf 1 Tijdstip van vergaderen; voorbereidingen en verslaglegging

Artikel 7 Vergaderfrequentie, tijdstip en duur van de vergaderingen

Ingevolge artikel 17 van de Gemeentewet vergadert de raad zo vaak hij daartoe heeft besloten en voorts indien de raadsvoorzitter het nodig oordeelt of indien ten minste een vijfde van het aantal leden van de raad schriftelijk met opgave van redenen daarom vraagt.

De raadsvoorzitter dient bij het bepalen van een andere dag en een ander aanvangsuur zoveel mogelijk overleg te plegen in het presidium. Op deze wijze houdt het presidium ook bij vergaderingen, die niet op het gebruikelijke tijdstip plaatsvinden, invloed op de datum, het tijdstip en de plaats van de vergadering. Het wijzigen van het aanvangsuur is van gemeenschappelijk belang, omdat het merendeel van de raadsleden het raadslidmaatschap combineert met een andere (on)betaalde functie.

lid 2: zo mogelijk worden de sessies in de politieke markt thematisch geclusterd, zodat dossierwoordvoerders aan alle sessies binnen een bepaald aandachtsgebied deel kunnen nemen.

Lid 3: De raadsvergadering duurt tot 22.00 uur. Een raadsvoorstel dat voor dat tijdstip in bespreking is genomen wordt in de regel wel in zijn geheel behandeld, tenzij de vergadering anders beslist.

Artikel 8 Oproep raadsvergadering en politieke markt

In artikel 19, eerste lid van de Gemeentewet is bepaald dat de burgemeester de leden van de raad schriftelijk uitnodigt voor de vergadering. De voorzitter stuurt de leden, ten minste negen dagen vóór een vergadering aanvangt, een schriftelijke oproep waarin de vergadering wordt aangekondigd. De schriftelijke oproep vermeldt de dag, tijdstip en plaats van de vergadering. De voorlopige agenda en de daarbij behorende stukken, met uitzondering van de in artikel 25, eerste en tweede lid, van de Gemeentewet bedoelde stukken, worden tegelijkertijd met de oproep aan de leden verzonden. De in artikel 25, eerste en tweede lid, bedoelde stukken zijn stukken ten aanzien waarvan geheimhouding is opgelegd. Hier wordt melding van gemaakt op de stukken.

De verzending van de vergaderstukken als hier bedoeld geschiedt door publicatie op extranet.

Artikel 9 Agenda

Lid 1 tot en met 4:

Het presidium bepaalt hoe de agenda eruit komt te zien. Het versturen van de agenda en stukken is geregeld in artikel 8. Dit is echter een voorlopige agenda. In de dagelijkse praktijk van de gemeente zal het soms niet mogelijk zijn om negen dagen voor de vergadering een agenda op te stellen, die ook zicht heeft op de 'waan' van de dag. In een dergelijke situatie kan de voorzitter na het verzenden van de schriftelijke oproep zo nodig een aanvullende agenda en stukken rondsturen. Dit kan echter niet tot op het laatste moment, maar tot uiterlijk twee dagen voor de aanvang van de vergadering.

Het presidium stelt de voorlopige agenda voor de raadsvergadering vast, en daarbij plaatst het presidium, op basis van een inhoudelijke en procesmatige afweging, ook raadsvoorstellen als DIRECT hamerstuk op de agenda. Het kan zijn dat een raadslid toch meer dan een stemverklaring wil afleggen over dit punt en erover wil debatteren en bijvoorbeeld een motie of amendement wil indienen: dan moet daar ruimte voor worden gegeven. Nu is die ruimte minimaal, o.a. doordat de raad ter vergadering, bij meerderheid, moet instemmen met de wijziging van de agendering.

In artikel 9 RvO is lid 3 opgenomen waarbij de mogelijkheid wordt geboden om een DIRECT geagendeerd hamerstuk op verzoek van een raadslid dan wel van een minderheid van de raad, alsnog ter vergadering als bespreekstuk te agenderen. Daartoe moet het raadslid een schriftelijk gemotiveerd verzoek bij de griffie indienen, uiterlijk om 12.00 uur op de dag van de vergadering. Dan kan de griffie het agendapunt nog agenderen als bespreekpunt: "voorstel zonder tussenkomst van Politieke Markt" en de raad daarover informeren.

Daarmee kan het individuele raadslid in ieder geval op twee momenten invloed uitoefenen op de vaststelling van de agenda.

Lid 5:

Voorstellen aan de raad kunnen afkomstig zijn van college en burgemeester, van individuele raadsleden (zie artikel 42 Initiatiefvoorstellen) of van het presidium, waar het bijvoorbeeld gaat om zaken die te maken hebben met de organisatie en de werkzaamheden van de raad.

Met het in het vierde lid genoemde verzoek tot het agenderen van een onderwerp, worden ook onderwerpen bedoeld waaraan niet direct een voorstel tot besluitvorming in de raad gekoppeld zit.

Hiermee kunnen ook anderen dan collegeleden, individuele raadsleden en het presidium onderwerpen

aandragen voor de politieke markt. Voor burgers betekent dit een extra mogelijkheid, naast het burgerinitiatief, om een onderwerp onder de aandacht van de raad te brengen.

Voor individuele raadsleden betekent het vijfde lid de mogelijkheid tot een actieve rol bij de opstelling van de agenda. Ook biedt lid 5 ruimte aan het college om de raad tijdens de politieke markt meer informeel over onderwerpen bij te praten.

Lid 6:

Het presidium is het orgaan dat namens de raad zo goed en zo zorgvuldig als mogelijk de zaken agendeert voor behandeling in de politieke markt. Daarbij zal het presidium zo goed mogelijk wegen of een onderwerp beeldvormend of meningsvormend geagendeerd kan worden. Wij gaan ervanuit dat het presidium het vertrouwen van de raad geniet. Het kan zo zijn dat het presidium toch een verkeerde taxatie heeft gedaan in de agendering van het onderwerp. Dit artikel regelt dat raadsleden daartoe een wijzigingsvoorstel kunnen indienen. Wij nemen aan dat raadsleden hiervan spaarzaam gebruik hoeven te maken, want een wijziging van een agenda zo kort voor een politieke markt heeft als nadeel dat niet iedereen zich meer bewust is van de wijziging in de agenda of van het afvoeren van een onderwerp van de agenda..etc..

Ten behoeve van de continuïteit wordt bij grotere onderwerpen, die over een langere periode zullen terugkeren op de agenda van raad en politieke markt, zo veel mogelijk met vaste sessievoorzitters gewerkt. De sessievoorzitter fungeert dan als dossierhouder van betreffend onderwerp. Mede in het kader van het 'grip krijgen op de eigen agenda van de raad', worden bij dergelijke onderwerpen zo veel mogelijk in de startfase procesafspraken gemaakt tussen presidium, portefeuillehouder en ambtelijke organisatie. Deze afspraken kunnen onder meer betreffen het tijdpad, de rol van de raad op de verschillende momenten, de vorm van aan de raad aan te bieden stukken en interactie met betrokkenen.

Het zevende lid vloeit voort uit de verplichting van het college om de raad van voldoende informatie te voorzien. Als de raad niet voldoende op de hoogte is van de inhoud en strekking van een onderwerp, is het niet gewenst dat de raad zich over dit onderwerp uitsprekt. In een dergelijk geval heeft de raad de mogelijkheid, het onderwerp naar de politieke markt te verwijzen of aan het college nadere inlichtingen of advies te vragen.

Artikel 10 De leden van het college en de secretaris

-ad lid 1: Artikel 10 is ten dele een nadere uitwerking van artikel 21, tweede lid, van de Gemeentewet. Dit artikel voorziet in de mogelijkheid dat het college door de raad wordt uitgenodigd om tijdens de raadsvergadering aanwezig te zijn. Uitgangspunt is dat het college voor iedere raadsvergadering zijn uitgenodigd. Het kan echter wenselijk zijn, dat een collegelid niet bij een vergadering aanwezig is als de raad een zelfstandige afweging over een onderwerp wil maken, de raad bijvoorbeeld over het eigen functioneren van gedachten wil wisselen of bij de voorbereiding van een besluit tot het houden van een onderzoek naar het door het college gevoerde bestuur.

-ad lid 2: De gemeentesecretaris houdt zich voornamelijk bezig met de ondersteuning van het college en het leiden van de ambtelijke organisatie. In het kader van die twee taken kan het wenselijk zijn dat de secretaris deelneemt aan de beraadslagingen van de raadsleden in de politieke markt. Dit geldt ook voor de medewerkers van de gemeente. Bij beeldvormende sessies zal het presidium in het bespreekvoorstel kunnen opnemen dat de inbreng van gemeentelijke medewerkers van hun kennis en feitelijke informatie wenselijk is teneinde de gevraagde informatie zo goed mogelijk aan raadsleden over te dragen en het gesprek tussen raadsleden, burgers leden van het college en medewerkers van de gemeente zo vruchtbaar mogelijk te doen zijn.

Artikel 11 Ter inzage leggen van stukken

In dit artikel gaat het, naast om de geheime stukken, om de zogenaamde 'achterliggende' stukken waarvan vaak in de raadsvoorstellen melding wordt gemaakt (ambtelijke adviezen, toelichtende nota's, etc.).

Vrijwel alle stukken die behoren bij een raadsvoorstel zijn tegenwoordig digitaal beschikbaar. Daarom worden alle stukken gelijktijdig met het verzenden van de schriftelijke oproep ter inzage gelegd

Mocht een bepaalde bijlage bij een raadsvoorstel onverhoopt een keer niet digitaal beschikbaar zijn dan wordt maatwerk toegepast en communiceert de griffie in dat geval hoe de raadsleden deze stukken toch kunnen lezen. Bijvoorbeeld door het stuk dan fractiegewijs ter beschikking te stellen.

Een stuk is een 'document' in de zin van de Wet openbaarheid van bestuur (WOB): *“een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat”*. Documenten zijn derhalve niet alleen de door de overheidsorganen gecreëerde stukken of ander materiaal. Ook alle van

buiten komende stukken en ander voor overheidsorganen bestemd materiaal zoals agenda's, notulen, (concept)adviezen en magneetbanden verkrijgen de status van document in de zin van de WOB. Het is niet de bedoeling, dat het originele stuk mee naar huis wordt genomen. Dit zou betekenen dat andere raadsleden en geïnteresseerden niet meer de mogelijkheid hebben om het document in te zien. Een raadslid of een andere geïnteresseerde mag echter wel een kopie van een ter inzage gelegd stuk maken.

De griffier vervult de secretariaatsfunctie ten dienste van de raad. Het ligt dan ook in de rede dat stukken, die betrekking hebben op de agenda en de voorstellen van de raadsvergadering die geheim moeten blijven bij hem ter inzage worden gelegd. Op verzoek van de leden van de raad en de fractievertegenwoordigers kan de griffier inzage aan hen verlenen.

Artikel 12 Openbare kennisgeving

Met dit artikel wordt invulling gegeven aan het voorschrift van artikel 19, tweede lid, van de Gemeentewet. Voor wat betreft de wijze van publicatie is aangesloten bij artikel 3:12 van de Algemene wet bestuursrecht. Tevens is in de mogelijkheid van publicatie via de gemeentelijke website voorzien. Vanuit het oogpunt van service aan de burger is dit gewenst.

Artikel 13 Besluitenlijst/audioverslag

Het maken van een verslag is niet verplicht. In de Gemeentewet wordt alleen gesproken over de verplichting een besluitenlijst openbaar te maken (art. 23, vijfde lid Gemeentewet). In de loop van 2013 is gekozen voor het maken van een besluitenlijst in combinatie met het beschikbaar stellen van een digitale geluidsopname. Het schriftelijke verslag is daarmee komen te vervallen. In dit artikel wordt omschreven welke informatie de besluitenlijst van de raadsvergaderingen gaat bevatten.

Van aangenomen moties en amendementen worden de titel en de opdracht in de besluitenlijst opgenomen. De motie en het amendement elf, worden in hun geheel achteraf aan de raadsagenda toegevoegd, en zijn op die manier via extranet altijd benaderbaar.

Lid 7 van artikel 13 is enigszins aangepast, omdat het volgens artikel 147 Gemeentewet niet meer mogelijk is om ter vergadering een initiatiefvoorstel in te dienen. De woorden 'ter vergadering' zijn uit lid 7 verwijderd.

Artikel 14 Ingekomen stukken

Schriftelijke mededelingen van het college aan de raad evenals antwoorden van het college op schriftelijke vragen (art. 45 RvO) worden ook als ingekomen stukken beschouwd.

Het in het tweede lid genoemde recht tot het indienen van een voorstel tot andere wijze van afdoening van een stuk, is bewust uitsluitend bij raadsleden (en niet bij fractievertegenwoordigers) gelegd, omdat de bedoelde stukken ook aan de raad gericht zijn. Hiermee wordt eveneens aansluiting gezocht bij de rechten van raadsleden, genoemd in hoofdstuk 4 van dit reglement.

De ervaring leert dat het presidium vrijwel altijd een goede inschatting maakt van de wijze van afdoening van brieven die aan de raad zijn gericht. De hier voorgestelde werkwijze maakt dat de burger of de instelling sneller antwoord zal krijgen dan tot nu toe het geval was.

De stukken waarover het presidium op de maandag zal vergaderen, waaronder ook het voorstel tot de wijze van afdoening van een ingekomen brief, wordt vrijdag voor iedereen zichtbaar op extranet gepubliceerd. Voor een efficiënte afdoening van de brieven is het wenselijk dat de raadsleden in dat weekend het afdoeningsvoorstel bestuderen en hun opmerking maandag kenbaar maken bij de griffie zodat het presidium het afdoeningsvoorstel kan heroverwegen.

De in dit artikel opgenomen termijn van 2 weken beschouwen we als een uitzondering.

Paragraaf 2 Orde van de raadsvergadering

Artikel 15 Presentielijst

De verplichting tot het hebben van een presentielijst vloeit voort uit artikel 20 Gemeentewet.

De handtekeningen op de presentielijst zijn bedoeld om formeel vast te stellen, dat het vergaderquorum aanwezig is. De lijst kan niet dienen om het stemquorum vast te stellen; daarvoor geldt artikel 29 van de Gemeentewet. De griffier geeft de ambtelijke ondersteuning die de raad nodig heeft. Daarom stelt hij samen met de voorzitter de presentielijst vast en ondertekent deze. Deze ondertekening dient te waarborgen dat de lijst volledig is en dat het quorum aanwezig is.

Artikel 16 Zitplaatsen

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Artikel 17 Opening vergadering; quorum

De vergadering kan beginnen indien meer dan de helft van het aantal zitting hebbende raadsleden aanwezig is en de presentielijst heeft getekend. Artikel 20 lid 2 van de Gemeentewet voorziet in een procedure voor een tweede vergadering indien het vereiste aantal leden niet op komt dagen.

Bij een vergadering van de politieke markt is geen minimum aantal raadsleden of fractievertegenwoordigers vereist.

Artikel 18 Primus bij hoofdelijke stemming

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Artikel 19 Aantal spreektermijnen

Deze toelichting staat onder de orde van de raadsvergadering, maar heeft ook een relatie met de termijnen die op een oordeelsvormende politieke markt worden benut. Met de inzet van de nieuwe vergaderstructuur is als totaliteit gekozen voor het B-O-B-model; beeldvorming – oordeelsvorming en besluitvorming. In de beeldvormende fase worden géén spreektermijnen gehanteerd. Uitgangspunt voor de laatste twee fasen, is dat de voorzitters streven naar een afronding in maximaal 3 termijnen. Dat kunnen dus 2 termijnen oordeelsvorming en 1 termijn besluitvorming zijn, maar ook andersom bijvoorbeeld 1 termijn oordeelsvorming en dan nog 2 termijnen besluitvorming in de raad.

Aanvullend merken wij op dat als het een besprekstuk in de raad wordt, omdat er een motie of een amendement wordt ingediend, dat we dan in de raadsvergadering uitgaan van behandeling in 2 termijnen. Als het besprekstuk wordt omdat een fractie nieuwe gezichtspunten heeft gekregen die men nog wil bespreken in de fractie, dan zal de behandeling in de raadsvergadering in 1 termijn toereikend moeten zijn.

Het stellen van vragen dient ook als een spreektermijn beschouwd te worden. Een verzoek van een raadslid na afloop van de tweede termijn **in de raad** om nog een korte reactie te geven, dient de voorzitter niet te honoreren. Indien de raad van mening is, dat na de tweede **termijn in de raadsvergadering** verdere beraadslaging nodig is, kan hij daartoe uitdrukkelijk besluiten. De beraadslaging over een motie vindt niet plaats in afzonderlijke termijnen, maar gelijktijdig met de beraadslaging over het betreffende, aan de orde zijnde onderwerp. Het tweede lid benadrukt dat de voorzitter elke spreektermijn afsluit. Dit behoeft overigens niets te veranderen aan de praktijk dat een portefeuillehouder antwoordt na de inbreng van de raadsleden in de eerste en tweede termijn.

Artikel 20 Spreektijd

Het artikel strekt ertoe te benadrukken dat de raad ook uit eigen initiatief regels kan stellen over de spreektijd van de leden. De voorzitter hoeft dit niet voor te stellen. De voorzitter kan in het kader van zijn taak tot het handhaven van de orde tijdens de vergadering wel wijzigingen voorstellen in de omvang van de spreektijd.

Lid 2 betekent dat ook het presidium een voorstel kan doen over de spreektijd van raadsleden welk voorstel onder aan de agenda van de raad wordt vermeld.

Artikel 21 Handhaving orde en schorsing

Het eerste lid verzekert dat raadsleden vrijelijk kunnen spreken. Wel zijn interrupties toegestaan voor zover de voorzitter bij een overvloed aan interrupties of in het belang van de voortgang van de beraadslagingen niet bepaalt dat een spreker zijn betoog zonder verdere interrupties afrondt. Om te bevorderen dat leden van de raad zich niet belemmerd voelen om hun mening te uiten, is in artikel 22 Gemeentewet bepaald dat zij niet in rechte vervolgd kunnen worden, aan te spreken zijn of verplicht zijn getuigenis af te leggen over hetgeen zij in de vergadering zeggen of schriftelijk overleggen. De bevoegdheid die in het tweede lid aan de voorzitter wordt gegeven om een spreker over een aanhangig onderwerp het woord te ontzeggen, gaat minder ver dan de mogelijkheid die artikel 26, derde lid, van de Gemeentewet biedt om aan dat lid, dat door zijn gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, de toegang tot de vergadering te ontzeggen. De laatstgenoemde bevoegdheid van de voorzitter blijft echter onverlet. Artikel 21 is slechts een aanvulling op de Gemeentewet. Het tweede lid heeft naast de raadsleden die het woord voeren, ook betrekking op de wethouders, de secretaris, de griffier of andere personen, die het woord voeren. De voorzitter kan hen tot de orde roepen. Indien zij hieraan geen gehoor geven, kan hen het woord worden ontzegd.

Onder interruptie is overigens niet te verstaan het geven van tekenen van goed- of afkeuring; deze uitingen worden beschouwd als verstoringen van de orde. Voor wat betreft de handhaving van de orde op de publieke tribune wordt verwezen naar de artikel 55 van dit reglement.

Artikel 22 Beraadslaging

Teneinde de vergaderduur niet te zeer te verlengen wordt over een voorstel dat in onderdelen of artikelen is verdeeld, in principe in zijn geheel beraadslaagd. In het eerste lid is een uitzonderingsmogelijkheid opgenomen. Door de toevoeging “of een lid van de raad” wordt ook raadsleden het recht toegekend om voor te stellen een voorstel gesplitst te behandelen. Dit brengt tot uitdrukking dat de raad zijn eigen werkwijze bepaalt. Het recht is aan ieder individueel raadslid toegekend. Dit past in het streven naar dualisering, aangezien dualisering versterking van de vertegenwoordigende en daarmee agenderende rol van de raad veronderstelt. Hiervoor dienen ook individuele raadsleden en kleine fracties over adequate instrumenten te beschikken. Indien de schorsing als bedoeld in het derde lid aan het einde van de tweede termijn plaatsvindt, zijn er vervolgens twee mogelijkheden: er wordt direct tot stemming overgegaan of aan de beraadslagingen wordt een derde termijn toegevoegd (zie artikel 19).

Artikel 23 Deelname aan de beraadslaging door anderen

Deze bepaling is noodzakelijk in verband met het in artikel 22 Gemeentewet geregelde verschoningsrecht. Het is uiteraard ook mogelijk dat de raad bepaalt dat andere functionarissen aan de beraadslaging mogen deelnemen (bijvoorbeeld de leden van het college op basis van artikel 10 lid 1 en de griffier op basis van artikel 3).

Het verschoningsrecht is dan op die functionarissen onverminderd van toepassing

Artikel 24 Stemverklaring

Stemverklaringen zullen kort moeten zijn en mogen niet het karakter krijgen van een derde termijn, als laatste reactie op de vorige spreker. De stemverklaringen worden alle gegeven nadat de stemming is geweest.

Artikel 25 Beslissing

De voorzitter kan de beraadslaging sluiten, als hij vaststelt dat een onderwerp voldoende is toegelicht, tenzij de raad anders beslist. De voorzitter formuleert daarna de te nemen eindbeslissing. Indien geen stemming wordt gevraagd, is het voorstel aangenomen op grond van artikel 32, derde lid, van de Gemeentewet.

Paragraaf 3 Procedures bij stemmingen in de raadsvergadering

Artikel 26 Algemene bepalingen over stemming

Indien een lid te kennen geeft een hoofdelijke stemming te wensen, moet de stemming plaatsvinden. De raad heeft niet de bevoegdheid om van deze bepaling van artikel 32 van de Gemeentewet af te wijken. Vraagt niemand stemming, dan wordt het voorstel geacht te zijn aangenomen. De regeling in het tweede lid kan toepassing krijgen, indien de uitkomst van de stemming tevoren duidelijk is en slechts enkele leden zouden tegenstemmen. Wellicht ten overvloede wordt hierbij nog verwezen naar artikel 209, tweede lid Gemeentewet, welke een hoofdelijke stemming verplicht. Een raadslid kan zich alleen onthouden van stemming op grond van artikel 28 Gemeentewet. In alle andere gevallen is een raadslid verplicht stelling in te nemen en te stemmen (zie art. 29 Gemeentewet en de daarop gebaseerde jurisprudentie). Stemmingen zijn in principe ook openbaar. Een volksvertegenwoordiger dient duidelijk te zijn in zijn of haar rol. Door de openbaarheid is het voor de achterban (kiezers) duidelijk hoe ze vertegenwoordigd worden.

Rond het stemmen van raadsleden heeft zich in de loop der jaren jurisprudentie ontwikkeld. De laatste stand van zaken is de volgende:

De ABRvS heeft in haar uitspraak van 6 februari 2013 overwogen dat er zich evenwel bijkomende omstandigheden kunnen voordoen die maken dat de behartiging van het persoonlijk belang van een raadslid zodanig aan de orde is bij het onderwerp van de besluitvorming dat hij daaraan niet behoort deel te nemen. De gemeenteraad kan niet verhinderen dat een lid deelneemt aan de besluitvorming aan stemmingen, maar deelname van een lid kan er bij aanwezigheid van zo'n persoonlijk belang wel toe leiden dat de bestuursrechter tot het oordeel moet komen dat het desbetreffende besluit is genomen in strijd met artikel 2:4 van de Awb. De conclusie dat het betrokken bestuursorgaan in strijd met deze bepaling een besluit heeft genomen, kan echter pas worden getrokken wanneer aannemelijk is dat het betrokken raadslid de besluitvorming daadwerkelijk heeft beïnvloed, door het actief deelnemen aan de beraadslagingen en of door het indienen van moties en amendementen.

In gemeenten kan een elektronisch stelsysteem gebruikt worden waarbij de openbaarheid gewaarborgd wordt doordat de naam van het raadslid gekoppeld wordt aan het voor of tegen. Dit is te

lezen op een scherm, de afdruk ervan wordt meegenomen in de verslaglegging. Deze manier van stemmen is mogelijk op grond van de Gemeentewet.

Bij wie de stemming begint, is geregeld in artikel 18.

Bij staking van stemmen is het bepaalde in artikel 32 van de Gemeentewet van toepassing. Indien de vergadering voltallig is, wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. Is de vergadering niet voltallig, dan wordt het nemen van het besluit tot een volgende vergadering uitgesteld. Als ook dan de stemmen staken, wordt het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

Artikel 27 Stemming over amendementen en moties

Voor meer informatie over een amendement of een motie (betekenis, indiening e.d.) wordt verwezen naar de artikelen 1, 39, 40a en 40b van dit reglement. Voor alle duidelijkheid wordt hier een verschil in procedure aangegeven tussen een motie en een amendement. Een amendement komt in stemming voorafgaande aan de stemming over het voorstel van het college. Ook over een motie of moties over een aanhangig voorstel wordt eerst gestemd, en daarna over het voorstel zelf. Bij een motie over een niet op de agenda opgenomen voorstel geldt dit uiteraard niet.

In afwijking van het VNG model (maar dat mag ook) is gekozen voor het eerst in stemming brengen van een motie en dan pas van het voorstel. De overweging is dat raadsleden in de gelegenheid gesteld moeten worden om hun instemming of afkeuring van een voorstel afhankelijk te maken van het wel of niet aannemen van een motie over het voorstel. Als amendementen op een voorstel zijn ingediend wordt eerst over de amendementen gestemd, dan over de motie en vervolgens over het voorstel.

Bij de procedure voor de behandeling van een motie vreemd is aangesloten bij de procedure zoals die in onze dagelijkse praktijk gevolgd is en die overeenkomst met de procedure rond een verzoek om interpellatie.

Artikel 28 Stemming over personen

Artikel 31 van de Gemeentewet geeft aan, dat de stemming over benoemingen (niet ontslag) van personen of het opstellen van een voordracht of aanbeveling geheim is. Door met gesloten en ongetekende stembriefjes te werken is geheimhouding gewaarborgd. Gemeenten kunnen echter ook middels een elektronisch stelsysteem stemmen, mits geheimhouding gewaarborgd is.

Een voordracht is voor de raad bindend; de raad heeft slechts keus tussen degenen die op de voordracht zijn vermeld. Een aanbeveling is een voorstel waarvan de raad mag afwijken. Wanneer er veel benoemingen te doen zijn (bijvoorbeeld aan het begin van een nieuwe zittingsperiode) kan een gecombineerd stembiljet gebruikt worden.

In het vijfde lid wordt aangesloten bij het bepaalde in artikel 30 van de Gemeentewet.

Wat onder een (niet) behoorlijk ingevuld stembriefje moet worden verstaan, is in de wet niet geregeld en daarom wel in dit reglement. Duidelijk uitleggen wanneer een stembriefje ongeldig is; het raadslid wel juist heeft aangekruist en daarnaast ondertekend heeft is het ongeldig, want niet meer geheim.

Indien raadsleden genomineerd worden voor de functie van wethouder is er sprake van een vrije stemming. Er is geen sprake van een voordracht. De beoogd wethouder mag dus meestemmen over zijn eigen benoeming. Een voorstel tot benoeming gaat hem persoonlijk aan "wanneer hij behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt" (artikel 28, eerste lid, onder a, en derde lid, van de Gemeentewet). Dat is echter in casu niet aan de orde, omdat er ook op een ander persoon kan worden gestemd. De aard van de stemming is derhalve van belang.

Dit heeft tot gevolg dat raadsleden de mogelijkheid hebben op het stembriefje de naam van de kandidaat die hun voorkeur heeft in te vullen (die van de voorgestelde perso(o)n(en), of die van een ander). Er is in dit geval geen sprake van een voordracht of een anderszins beperkte keuze en aan de stemming mag derhalve ook worden deelgenomen door raadsleden die ter benoeming zijn voorgesteld: zij kunnen immers op het stembriefje een andere naam dan hun eigen naam invullen.

De wetgever heeft nooit de bedoeling gehad de politieke verhoudingen in de raad te beïnvloeden door middel van een verbod op het meestemmen van de kandidaat-wethouder. Los van de formeel-juridische context pleiten de volgende argumenten nog voor bovenstaande zienswijze:

- ☐ een democratisch gekozen vertegenwoordiger mag niet te snel het recht op stemming worden ontnomen. Stel: partij X beveelt meneer Janse en meneer Pieterse aan als wethouders. Als deze personen in de raad zitting hebben en niet mee mogen stemmen houdt dit in, dat de partij ineens twee stemmen in de raad minder heeft. Dat is onaanvaardbaar in het licht van de politieke verhoudingen;
- ☐ een aanbeveling is geen voordracht. Het spraakgebruik heeft het vaak over voordracht, maar een persoon nomineren als wethouder staat niet gelijk aan een voordracht;

Tenslotte is het denkbaar dat een kandidaat-wethouder die voor benoeming wordt aanbevolen, uit moreel-politieke overwegingen en om iedere schijn van belangenverstrengeling te vermijden op eigen initiatief afziet van het meestemmen over de benoeming. Alhoewel het uitgangspunt is dat zeer terughoudend moet worden omgegaan met het inperken van het stemrecht van gekozen volksvertegenwoordigers, laat de wet de betrokkenen de ruimte daarin een eigen afweging te maken.

Artikel 29 Herstemming over personen

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 30 Beslissing door het lot

In dit artikel wordt een nadere uitwerking gegeven van hetgeen in artikel 31, derde lid van de Gemeentewet is voorgeschreven.

Paragraaf 4 Orde van de Politieke Markt

Artikel 31 Beeldvormend en oordeelsvormend karakter

Tijdens de sessies kunnen verschillende werkvormen worden gehanteerd, afhankelijk van het doel van een sessie. Zo kan er in het kader van beeldvorming, al dan niet als voorbereiding op een besluit, bijvoorbeeld een presentatie worden gegeven, een expert-meeting worden gehouden, een rondetafelgesprek worden gevoerd of een werkvorm ten behoeve van het stellen en beantwoorden van meer technische vragen worden gekozen.

In het kader van oordeelsvorming kan het gaan om een debat, waarbij argumenten worden uitgewisseld en gewogen. Het tijdens een sessie inventariseren van keuzevraagstukken ten behoeve van het richten van een debat, kan hieraan vooraf gaan.

De hierboven genoemde werkvormen zijn voorbeelden en dus niet limitatief.

Artikel 32 Vaststellen bespreekvoorstel

Het bespreekvoorstel is een door het presidium vast te stellen format, waarin aandacht is voor in lid 1 genoemde doel, wijze en beoogd resultaat van behandeling.

Er kunnen wijzigingsvoorstellen op het bespreekvoorstel worden ingediend. Dat kan alleen schriftelijk en gemotiveerd. Immer een wijziging op een agenda terwijl die agenda al gepubliceerd is wordt niet meer door iedereen gelezen zodat men dan verkeer voorbereid naar de sessie toe gaat.

Artikel 33 Openbaarheid

In geval van een besloten sessie zijn de artikelen genoemd in hoofdstuk 7 van dit reglement van toepassing.

Artikel 34 Sessievoorzitter

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting

Artikel 35 Sessiedeelnemers en fractievertegenwoordigers

Bij deelname door in het derde lid genoemde derden kan het bijvoorbeeld gaan om een werkgroep, een wijkteam, een individuele burger en leden van een bestuurscommissie: dit zal in de regel vooral bij beeldvormende sessies het geval zijn.

In dit artikel 35 RvO is onderscheid gemaakt tussen beeldvormende en oordeelsvormende sessies in relatie tot het aantal deelnemende raadsleden of fractievertegenwoordigers uit één fractie.

Bij beeldvormende politieke markten kunnen meerdere raadsleden en fractievertegenwoordigers van eenzelfde fractie (of; bij afgesplitste raadsleden die samen een groep vormen, meerdere raadsleden van die groep) deel kunnen nemen aan de sessie. Dit met de gedachte dat een beeldvormende sessie meer het karakter heeft van een gesprek. Nu mag dit natuurlijk aan de andere kant niet betekenen dat de mensen die ook mee willen praten in een beeldvormende sessie zich 'verdrongen' zien worden door het grote aantal raadsleden dat deelneemt aan de beeldvormende sessie. De sessievoorzitter mag dit dan signaleren en een voorstel doen tot herindeling van de setting waarin gesproken wordt zodat mensen die willen meepraten zich uitgenodigd voelen om ook echt deel te nemen aan de beeldvormende sessie. De overige artikelen spreken voor zich.

Artikel 36 Uitkomst van een sessie

In dit artikel komt de bijzondere rol van de sessievoorzitter tot uitdrukking. De sessievoorzitter is verantwoordelijk voor een duidelijke conclusie van de sessie die in de lijn ligt van het debat dat in de politieke markt is gevoerd. De conclusie moet ook aanhaken bij de te bespreken zaken die in het

besprekingsvoorstel zijn genoemd. De sessievoorzitter kan concluderen dat het stuk als debatstuk naar de raad gaat, waarbij aangegeven dient te worden over welke punten het debat nog moet gaan. Dit moet in de regel betekenen dat een fractie voornemens is om via een motie of een amendement verder het debat in de raad te voeren over het voorstel.

Artikel 37 Spreekrecht

Uitgangspunt ten aanzien van het spreekrecht is dat er zo ruim mogelijk de gelegenheid moet worden gegeven om toehoorders het woord te laten voeren. Er zijn echter drie onderwerpen waarvoor het spreekrecht in ieder geval niet geldt. Als een besluit van de raad of het college vatbaar is voor bezwaar en de burger belanghebbende is, kan de burger een bezwaarschrift indienen. Ook kan een burger beroep instellen bij de rechtbank. Verder zijn de benoemingen, keuzen, voordrachten en aanbevelingen van personen uitgesloten van het spreekrecht van burgers. Omdat inspraak over de benoemingen, keuzen, voordrachten of aanbevelingen van personen - de belangen van - kandidaten al dan niet in de uitoefening van hun ambt of functie kan schaden, kunnen burgers hierover geen uitlatingen doen. Als laatste kunnen burgers zich ook niet uitlaten over onderwerpen, waar zij op grond van artikel 9:2 Algemene wet bestuursrecht een klacht over kunnen indienen. Deze procedure gaat voor het spreekrecht van burgers.

Hoofdstuk 4 Rechten van leden

Artikel 39 Amendementen

Leden van de raad kunnen aan de raad wijzigingen op het voorstel van het college voorstellen, de zogenaamde amendementen. Wanneer een amendement is ingediend, kan dit voor een ander raadslid aanleiding zijn, op dit amendement nog weer een wijziging voor te stellen, het subamendement. Een (sub)amendement kan ingediend worden op een voorgesteld besluit, dat aanhangig is. De beraadslaging over het (sub)amendement vindt plaats in ten hoogste twee termijnen. Indien (in uitzonderlijke situaties) een ingediend amendement verdere beraadslaging noodzakelijk maakt, kan de raad besluiten tot een derde termijn (artikel 19).

Voor wat betreft de stemming over amendementen wordt verwezen naar artikel 27. Voorstel tot splitsing van een voorgesteld beslissing kan, indien aangenomen, meebrengen, dat één onderdeel van een besluit wel en een ander niet wordt aanvaard.

Artikel 40a Moties

Een motie is een voorstel tot het doen van een uitspraak. Het kan gaan om het uitspreken van een wens (van inhoudelijke, politieke, procedurele aard) of het uitspreken van instemming dan wel afkeuring over bepaalde ontwikkelingen. Een motie betreft dus niet een concreet besluit dat op rechtsgevolg is gericht; een motie heeft geen juridische, maar een politieke betekenis. Daarom zijn burgemeester en wethouders formeel niet aan een motie gebonden of tot uitvoering ervan verplicht. Wel kan het naast zich neerleggen van een motie door het college leiden tot een vertrouwensbreuk tussen raad en college en hieruit kan het college dan zijn consequentie trekken.

Voor wat betreft de besluitvormingsprocedure omtrent een motie wordt opgemerkt, dat over een motie een apart besluit wordt genomen. Voor de beraadslaging over een motie over een aanhangig onderwerp geldt, dat deze niet plaatsvindt in afzonderlijke termijnen, maar gelijktijdig met de beraadslaging over het onderwerp, waarop de motie betrekking heeft.

Dualisering veronderstelt versterking van de vertegenwoordigende en controlerende functie van de raadsleden. Hiervoor dienen ook individuele raadsleden en kleine fracties te beschikken over adequate instrumenten. Dat wil zeggen dat het voor een effectief gebruik van deze instrumenten wenselijk is dat ook het individuele raadslid zonder belemmeringen toegang tot het gebruik daarvan heeft. De mogelijkheid om zonder drempelsteun een motie in te dienen staat dan ook ten dienste van een effectieve uitoefening van de inkadering en controle door de raad.

In de Gemeentewet wordt één specifieke motie uitgewerkt. Dit betreft de motie van wantrouwen waarbij de raad aangeeft het vertrouwen in een wethouder te hebben verloren. Het een wethouder niet toegestaan om na een aangenomen motie van wantrouwen aan te blijven. Indien hij zelf niet opstapt, dient de raad actie te ondernemen.

Artikel 40b Motie vreemd

Een besluit over een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp vindt aan het einde van de vergadering plaats. Dergelijke moties benaderen de in artikel 42 geregelde initiatiefvoorstellen. Voor de behandeling van een motie vreemd is aangesloten bij de gegroeide praktijk in Hengelo: in procedureel opzicht sluiten aan bij de wijze waarop over een verzoek tot het houden van een interpellatie wordt vergaderd. De indiener heeft als eerste het woord, vervolgens reageert de wethouder, vervolgens kunnen andere raadsleden een verklaring afleggen of vragen stellen aan de

indiener, en ter afsluiting voert de indiener voor de tweede keer het woord, dit tenzij de raad anders beslist.

Artikel 41 Voorstellen van orde

De voorzitter legt aan de raad ter beslissing voor of er inderdaad sprake is van een voorstel van orde. Over een voorstel van orde wordt direct, zonder beraadslaging, besloten door de raad. Indien het gaat om een niet geagendeerd voorstel, dient de procedure van een initiatiefvoorstel gevolgd te worden (artikel 42).

Artikel 42 Initiatiefvoorstel

Het is in de regel de taak van burgemeester en wethouders om aan de raad de nodige voorstellen te doen. Maar raadsleden kunnen ook zelf een voorstel voor een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing doen. Hiertoe is in de Gemeentewet het recht van initiatief toegekend.

Uit het nieuw aan de Gemeentewet toegevoegde vierde lid van artikel 147a Gemeentewet volgt dat de gemeenteraad geen besluit mag nemen over een initiatiefvoorstel dan nadat het college in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van de raad te brengen. Uiteraard moet het college hiervoor een redelijke termijn krijgen. Dit leidt tot het volgende nieuwe artikel 42 RvO: Het college kan binnen 30 dagen nadat het in kennis is gesteld van een voorstel, schriftelijk wensen en bedenkingen met betrekking tot het voorstel ter kennis van de raad brengen. Een termijn van 30 dagen beschouwen wij als een redelijke termijn voor het college.

Artikel 43 Collegevoorstel

Artikel 35 heeft betrekking op het agenderingsrecht van de raad. De raad is de enige die een voorstel voor een verordening of een ander voorstel kan agenderen, dat het college heeft voorbereid. Als het college het voorstel heeft voorbereid, betekent dit niet dat het college het door hen voorbereide voorstel kan intrekken indien het college van oordeel is dat verdere behandeling van het voorstel niet wenselijk is. De raad moet hier toestemming voor geven.

Indien de raad van oordeel is dat een voorstel voor een verordening of een ander voorstel niet voldoende is voorbereid, kan de raad het voorstel voor een verordening of een ander voorstel op grond van het tweede lid nogmaals voor advies aan het college zenden. De raad kan het college bijvoorbeeld verzoeken het voorstel voor een verordening of ander voorstel nader te onderbouwen.

Het presidium bepaalt wanneer het voorstel voor een verordening of ander voorstel, dat door het college verder voorbereid is, opnieuw behandeld wordt.

Artikel 44 Interpellatie

Dit artikel stelt nadere regels aan artikel 155 van de Gemeentewet. Het interpellatierecht ligt in het verlengde van het mondelinge vragenrecht. Het gaat om een recht van een volksvertegenwoordiger om tijdens een vergadering over een niet geagendeerd onderwerp inlichtingen aan het college of de burgemeester te vragen. Daarvoor is verlof van de raad nodig. Dualisering veronderstelt versterking van de vertegenwoordigende en controlerende functie van de raadsleden. Hiervoor dienen ook individuele raadsleden en kleine fracties te beschikken over adequate instrumenten. Voor een effectief gebruik van deze instrumenten is het wenselijk dat ook het individuele raadslid zonder belemmeringen toegang tot het gebruik daarvan heeft. Wel is hier gekozen voor een ondersteuning door de raad bij gewone meerderheid.

In het duale systeem zijn wethouders geen lid meer van de raad. Toch is het van belang dat zij bij een instrument als de interpellatie ook op de hoogte worden gesteld van de inhoud van het verzoek. Door de toevoeging in het tweede lid wordt hiervoor gezorgd.

Artikel 45 Schriftelijke vragen

Het vragenrecht geeft aan de leden van de raad het recht informatie te vragen over aangelegenheden die tot de bevoegdheid van het college of de burgemeester behoren. Het karakter van deze vragen is primair van informatieve strekking. De verantwoordelijke portefeuillehouder dient de vragensteller gemotiveerd in kennis te stellen, indien de beantwoording niet binnen de gestelde termijnen kan plaatsvinden. Niet de voorzitter, maar het verantwoordelijk collegelid of de burgemeester geeft daarom het antwoord. De raad kan oordelen dat het bijvoorbeeld wenselijk is dat een collegelid of de burgemeester direct kan antwoorden op een vraag. Om die reden is ingevoegd dat de raad anders kan beslissen. In de hier aangegeven procedure wordt de vragensteller in de gelegenheid gesteld nadere inlichtingen over het antwoord te vragen aan degene die het antwoord heeft gegeven. Indien de vragensteller van mening is, dat de beantwoording van de vragen tot een besluit van de raad moet leiden, kan hij het recht van initiatief of het interpellatierecht benutten om het onderwerp of het voorstel

op de agenda van de raad te krijgen. De griffier brengt de vragen via de gemeentelijke website (extranet) ter kennis van de raadsleden.

Artikel 46A Vragenkwartier

Deze bepaling vormt een aanvulling op het voorgestelde artikel 155, eerste lid, van de Gemeentewet met betrekking tot het vragenrecht. Het is dan ook een facultatieve bepaling. Het is aan de raad om te bepalen of de instelling van een vragenkwartier voorafgaand aan iedere vergadering en daarmee het opnemen van een dergelijke bepaling in het reglement van orde wenselijk is.

Wel kan het vragenkwartier bijdragen aan een vergroting van de betrokkenheid van burgers bij het bestuur: één van de doelstellingen van dualisering. Het tijdstip voor het indienen van schriftelijke vragen is in 2017 gewijzigd in uiterlijk 9.00 uur op de dag van de aanvang van de raadsvergadering.

Artikel 46B Bestuurlijke actualiteiten van het college

Bij de invoering van de vergaderstructuur in 2014 zijn de raadscommissies verdwenen. Op de agenda van de raadscommissies stond een vast agendapunt 'mededelingen van het college'. Bij de invoering van de huidige vergaderstructuur heeft het college aangegeven wel de behoefte te houden aan een mogelijkheid om de raad mondeling mededelingen te doen over actuele zaken die raken aan de werkzaamheden van het college. Dit is in 2014 praktisch opgelost door aan de raadsagenda een agendapunt 'Bestuurlijke actualiteiten van het college' toe te voegen. Bij de herziening in 2017 is het agendapunt als artikel 46B toegevoegd aan het RvO. Bij dit agendapunt worden vergelijkbare procedure- regels toegepast als rond het Vragenkwartier

Artikel 47 Inlichtingen

In dit artikel wordt een procedurele uitwerking gegeven van de inlichtingenplicht die het college en de burgemeester hebben ten opzichte van de raad.

Hoofdstuk 5 Begroting en rekening

Artikelen 48 en 49 Procedure begroting en procedure jaarrekening

In deze artikelen wordt de procedure voor de begroting en jaarrekening vastgelegd. De desbetreffende procedure kan jaarlijks of in zijn algemeenheid voor een langere periode worden bepaald. In de Handreiking voor de financiële verordeningen en controleverordeningen (artikel 212, 213, 213a Gemeentewet) wordt de inhoudelijke kant uitgewerkt.

Hoofdstuk 6 Lidmaatschap van andere organisaties

Artikel 50 Verslag en verantwoording

Leden van de raad (of in voorkomende gevallen de burgemeester, een wethouder of de gemeentesecretaris), die lid zijn van een algemeen bestuur van een gemeenschappelijke regeling, verrichten aldaar hun taak zowel als leden van dat bestuur en als vertegenwoordiger van en in naam van de gemeente. Voor de wijze, waarop zij in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling functioneren, zijn zij verantwoording verschuldigd aan de raad, die hen heeft aangewezen. Ook de gemeenschappelijke regeling dient over deze verantwoordingsplicht en over de informatieverstrekking aan de raad bepalingen te bevatten.

In het eerste lid van dit artikel is een regeling getroffen voor mondelinge verslaglegging (uiteraard kan ook een ander moment worden gekozen), ook wordt de mogelijkheid tot het stellen van schriftelijke vragen aangegeven, overeenkomstig de regels, daarvoor gesteld in artikel 45.

Het tweede lid bevat de procedure voor de ter verantwoording roeping, die aansluit bij de regels voor inlichtingen. Het is zinvol de bepalingen van dit artikel ook van toepassing te verklaren op andere organisaties, waarin de raad een of meer van zijn leden heeft benoemd. Hierbij valt te denken aan privaatrechtelijke rechtspersonen en vennootschappen, zoals een (raad van commissarissen van) een NV. Hierin voorziet het derde lid.

Hoofdstuk 7 Besloten vergadering

Artikel 51 Algemeen

Dit artikel bepaalt dat de bepalingen van dit reglement van overeenkomstige toepassing zijn op een raadsvergadering achter gesloten deuren. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de bepalingen over het tijdig verzenden van stukken, het recht van amendement, het recht van motie, het maken van het verslag. De bepalingen van het reglement zijn echter niet van toepassing, voor zover het toepassen van die bepalingen strijdig is met het besloten karakter van de vergadering. Zo zullen er bijvoorbeeld geen beeld- en geluidsregistraties voor openbaar gebruik gemaakt kunnen worden. Ten aanzien van de

stukken die betrekking hebben op een besloten vergadering en het behandelde zal de raad moeten besluiten of geheimhouding als bedoeld in de artikelen 25, 55 en 86 van de Gemeentewet wordt opgelegd dan wel opgeheven. In artikel 23 van de Gemeentewet zijn procedurevoorschriften opgenomen voor 'het sluiten van de deuren', de wijze waarop een vergadering een besloten vergadering wordt

Artikel 52 Verslag

In dit artikel wordt uitwerking gegeven aan artikel 23, vierde lid, van de Gemeentewet.

In overeenstemming met artikel 13 is de griffier verantwoordelijk voor de besluitenlijst van de raadsvergadering. Dit geldt ook voor het verslag van een besloten vergadering. Dit verslag ligt ter inzage bij de griffier.

Artikel 53 Geheimhouding

Hetgeen besproken wordt in een besloten vergadering, valt niet van rechtswege onder de geheimhoudingsplicht. Daarvoor is toepassing van de procedure volgens artikel 25 van de Gemeentewet nodig.

Artikel 54 Opheffing geheimhouding

In de aangehaalde artikelen wordt aan de raad de mogelijkheid geboden de geheimhouding van stukken op te heffen; stukken die niet per se aan hem behoeven te zijn overgelegd. Het kan dus (zie bijvoorbeeld artikel 86, tweede lid, van de Gemeentewet) gaan om de situatie dat de burgemeester geheimhouding heeft opgelegd ten aanzien van stukken die hij aan een sessie van de politieke markt heeft overgelegd. De sessievoorzitter kan dan aan de raad verzoeken de geheimhouding op te heffen (indien de burgemeester daar niet toe bereid is). In het onderhavige artikel is nu ter zake een overlegverplichting opgenomen waardoor recht wordt gedaan aan het principe van hoor en wederhoor. Op grond van artikel 25, derde en vierde lid, kan geheimhouding worden opgelegd door het college, de Burgemeester en een commissie, ieder ten aanzien van stukken die zij aan de raad of aan leden van de raad overleggen. De opgelegde geheimhouding met betrekking tot aan de raad overgelegde stukken vervalt, indien de raad de oplegging niet in zijn eerstvolgende vergadering die volgens de presentielijst door meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden is bezocht, wordt bekrachtigd. Als de raad niet van plan is de opgelegde geheimhouding te bekrachtigen, kan het orgaan dat geheimhouding heeft opgelegd, in een besloten vergadering met de raad overleg voeren. Deze besloten vergadering kan dan gaan om de vraag waarom de raad de geheimhouding wil opheffen.

Hoofdstuk 8 Toehoorders en pers

Artikel 55 Toehoorders en pers

De hier aangegeven procedurebepalingen zijn gebaseerd op de in artikel 26, eerste en tweede lid, van de Gemeentewet gegeven bevoegdheid aan de voorzitter van de raad om toehoorders die de orde verstoren, kan doen vertrekken en bij volharding in hun gedrag de toezegging kan ontzeggen. Deze bevoegdheid is op grond van dit reglement eveneens van toepassing op de voorzitters van de sessie in de politieke markt

Artikel 56 Geluid- en beeldregistraties

Aangezien de vergaderingen van de raad en de sessie in de politieke markt in principe openbaar zijn, kunnen, na goedkeuring van de desbetreffende voorzitter, radio- en tv-stations geluids- en beeldregistraties maken. Dit is uiteraard niet het geval als het een besloten vergadering betreft

Artikel 57 Verbod gebruik mobiele telefoons

Dit artikel heeft betrekking op het mobiele telefoonverkeer. Het mobiele telefoonverkeer werkt verstorend tijdens de vergadering/sessie. Dit laat echter onverlet, dat indien zwaarwegende redenen dit noodzakelijk maken, de voorzitter aanwezigen toestemming kan geven zijn mobiele telefoon wel standby te laten staan.

We hebben afgesproken dat er tijdens de behandeling van een agendapunt, over dat agendapunt geen berichten worden gewisseld via de social media.

Hoofdstuk 9 Slotbepalingen

Artikel 58 Uitleg reglement

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 59 In werking treding
Dit artikel behoeft geen toelichting.

Bijlage I   Relevante artikelen van de Gemeentewet

Artikel 7.

De raad vertegenwoordigt de gehele bevolking van de gemeente.

Artikel 8.

1. De raad bestaat uit:
  - 9 leden in een gemeente beneden de 3 001 inwoners;
  - 11 leden in een gemeente van 3 001 - 6 000 inwoners;
  - 13 leden in een gemeente van 6 001 - 10 000 inwoners;
  - 15 leden in een gemeente van 10 001 - 15 000 inwoners;
  - 17 leden in een gemeente van 15 001 - 20 000 inwoners;
  - 19 leden in een gemeente van 20 001 - 25 000 inwoners;
  - 21 leden in een gemeente van 25 001 - 30 000 inwoners;
  - 23 leden in een gemeente van 30 001 - 35 000 inwoners;
  - 25 leden in een gemeente van 35 001 - 40 000 inwoners;
  - 27 leden in een gemeente van 40 001 - 45 000 inwoners;
  - 29 leden in een gemeente van 45 001 - 50 000 inwoners;
  - 31 leden in een gemeente van 50 001 - 60 000 inwoners;
  - 33 leden in een gemeente van 60 001 - 70 000 inwoners;
  - 35 leden in een gemeente van 70 001 - 80 000 inwoners;
  - 37 leden in een gemeente van 80 001 - 100 000 inwoners;
  - 39 leden in een gemeente van 100 001 - 200 000 inwoners;
  - 45 leden in een gemeente boven de 200 000 inwoners.
2. Vermeerdering of vermindering van het aantal leden van de raad, voortvloeiende uit wijziging van het aantal inwoners van de gemeente, treedt eerst in bij de eerstvolgende periodieke verkiezing van de raad.

Artikel 9.

De burgemeester is voorzitter van de raad.

Artikel 10.

1. Voor het lidmaatschap van de raad is vereist dat men ingezetene van de gemeente is, de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt en niet is uitgesloten van het kiesrecht.
2. Zij die geen onderdaan van een lidstaat van de Europese Unie zijn, dienen tevens te voldoen aan de vereisten dat:
  - a. zij rechtmatig in Nederland verblijven op grond van artikel 8, onder a, b, d, e of f, van de Vreemdelingenwet 2000 of op grond van een overeenkomst tussen een internationale organisatie en de Staat der Nederlanden inzake de zetel van deze organisatie in Nederland, en
  - b. zij onmiddellijk voorafgaand aan de dag waarop de gemeenteraad beslist over de toelating als lid tot de gemeenteraad gedurende een onafgebroken periode van ten minste vijf jaren ingezetene van Nederland waren en beschikten over een verblijfsrecht als bedoeld onder a, dan wel rechtmatig in Nederland verbleven op grond van artikel 8, onder c, van de Vreemdelingenwet 2000.
3. Geen lid van de raad kunnen zijn zij die geen Nederlander zijn, en als door andere staten uitgezonden leden van diplomatieke of consulaire vertegenwoordigingen, in Nederland werkzaam zijn, alsmede hun niet-Nederlandse echtgenoten, geregistreerde partners of levensgezellen en kinderen, voor zover dezen met hen een gemeenschappelijke huishouding voeren.

Artikel 11.

Ter vervulling van een tussentijds opengevallen plaats is niet benoembaar tot lid van de raad hij die na de laatstgehouden periodieke verkiezing van de leden van de raad wegens handelen in strijd met artikel 15 van het lidmaatschap van de raad is vervallen verklaard.

Artikel 12.

1 De leden van de raad maken openbaar welke andere functies dan het lidmaatschap van de raad zij vervullen.

2 Openbaarmaking geschiedt door terinzagelegging van een opgave van de in het eerste lid bedoelde functies op het gemeentehuis.

Artikel 13.

1. Een lid van de raad is niet tevens:

- a. minister;
- b. staatssecretaris;
- c. lid van de Raad van State;
- d. lid van de Algemene Rekenkamer;
- e. Nationale ombudsman;
- f. substituut-ombudsman als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van de Wet Nationale ombudsman;
- g. commissaris van de Koning;
- h. gedeputeerde;
- i. secretaris van de provincie;
- j. griffier der Staten;
- k. burgemeester;
- l. wethouder;
- m. lid van de rekenkamer;
- n. ombudsman of lid van de ombudscommissie als bedoeld in artikel 81p eerste lid;
- o. lid van een deelraad;
- p. lid van het dagelijks bestuur van een deelgemeente;
- q. ambtenaar, door of vanwege het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt.

2. In afwijking van het eerste lid, aanhef en onder l, kan een lid van de raad tevens wethouder zijn van de gemeente waar hij lid van de raad is gedurende het tijdvak dat:

- a. aanvangt op de dag van de stemming voor de verkiezing van de leden van de raad en eindigt op het tijdstip waarop de wethouders ingevolge artikel 42, eerste lid, aftreden, of
- b. aanvangt op het tijdstip van zijn benoeming tot wethouder en eindigt op het tijdstip waarop de goedkeuring van de geloofsbrief van zijn opvolger als lid van de raad onherroepelijk is geworden of waarop het centraal stembureau heeft beslist dat geen opvolger kan worden benoemd. Hij wordt geacht ontslag te nemen als lid van de raad met ingang van het tijdstip waarop hij zijn benoeming tot wethouder aanvaardt. Art. X6 van de Kieswet is van overeenkomstige toepassing.

3. In afwijking van het eerste lid, aanhef en onder q, kan een lid van de raad tevens zijn:

- a. ambtenaar van de burgerlijke stand;
- b. vrijwilliger of ander persoon die uit hoofde van een wettelijke verplichting niet bij wijze van beroep hulpdiensten verricht;
- c. ambtenaar werkzaam voor een school voor openbaar onderwijs.

Artikel 14.

Alvorens hun functie te kunnen uitoefenen, leggen de leden van de raad in de vergadering, in handen van de voorzitter, de volgende eed (verklaring en belofte) af:

"Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot lid van de raad benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer (verklaar en beloof) dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer (beloof) dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van het gemeentebestuur naar eer en geweten zal vervullen.

Reglement van Orde; de toelichting

Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!"
(Dat verklaar en beloof ik!")

Artikel 15.

1. Een lid van de raad mag niet:
  - a. als advocaat, procureur of adviseur in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de gemeente of het gemeentebestuur dan wel ten behoeve van de wederpartij van de gemeente of het gemeentebestuur;
  - b. als gemachtigde in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de wederpartij van de gemeente of het gemeentebestuur;
  - c. als vertegenwoordiger of adviseur werkzaam zijn ten behoeve van derden tot het met de gemeente aangaan van:
    1. overeenkomsten als bedoeld in onderdeel d;
    2. overeenkomsten tot het leveren van onroerende zaken aan de gemeente;
  - d. rechtstreeks of middellijk een overeenkomst aangaan betreffende:
    1. het aannemen van werk ten behoeve van de gemeente;
    2. het buiten dienstbetrekking tegen beloning verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de gemeente;
    3. het leveren van roerende zaken anders dan om niet aan de gemeente;
    4. het verhuren van roerende zaken aan de gemeente;
    5. het verwerven van betwiste vorderingen ten laste van de gemeente;
    6. het van de gemeente onderhands verwerven van onroerende zaken of beperkte rechten waaraan deze zijn onderworpen;
    7. het onderhands huren of pachten van de gemeente.
2. Van het eerste lid, aanhef en onder d, kunnen gedeputeerde staten ontheffing verlenen.
3. De raad stelt voor zijn leden een gedragscode vast.

Artikel 16.

De raad stelt een reglement van orde voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden vast.

Artikel 17.

1. De raad vergadert zo vaak als hij daartoe heeft besloten.
2. Voorts vergadert de raad indien de burgemeester het nodig oordeelt of indien ten minste een vijfde van het aantal leden waaruit de raad bestaat schriftelijk, met opgave van redenen, daarom verzoekt.

Artikel 18.

De raad vergadert na de periodieke verkiezing van zijn leden voor de eerste maal in nieuwe samenstelling op de dag met ingang waarvan de leden van de raad in oude samenstelling aftreden.

Artikel 19.

1. De burgemeester roept de leden schriftelijk tot de vergadering op.
2. Tegelijkertijd met de oproeping brengt de burgemeester dag, tijdstip en plaats van de vergadering ter openbare kennis. De agenda en de daarbij behorende voorstellen met uitzondering van de in artikel 25, tweede lid, bedoelde stukken worden tegelijkertijd met de oproeping en op een bij de openbare kennisgeving aan te geven wijze ter inzage gelegd.

Artikel 20.

1. De vergadering van de raad wordt niet geopend voordat blijkt de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.
2. Indien ingevolge het eerste lid de vergadering niet kan worden geopend, belegt de burgemeester, onder verwijzing naar dit artikel, opnieuw een vergadering tegen een tijdstip dat ten minste vierentwintig uur na het bezorgen van de oproeping is gelegen.
3. Op de vergadering, bedoeld in het tweede lid, is het eerste lid niet van toepassing. De raad kan echter over andere aangelegenheden dan die waarvoor de ingevolge het eerste lid niet geopende

vergadering was belegd alleen beraadslagen of besluiten, indien blijkt de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.

Artikel 21.

1. De burgemeester heeft het recht in de vergadering aan de beraadslaging deel te nemen.
2. Een wethouder kan al dan niet op zijn verzoek door de raad worden uitgenodigd om in de vergadering aanwezig te zijn en aan de beraadslaging deel te nemen.

Artikel 22.

De leden van het gemeentebestuur en andere personen die deelnemen aan de beraadslaging kunnen niet in rechte worden vervolgd of aangesproken voor dan wel worden verplicht getuigenis af te leggen als bedoeld in artikel 165, eerste lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering over hetgeen zij in de vergadering van de raad hebben gezegd of aan de raad schriftelijk hebben overgelegd.

Artikel 23.

1. De vergadering van de raad wordt in het openbaar gehouden.
2. De deuren worden gesloten, wanneer ten minste een vijfde van het aantal leden dat de presentielijst heeft getekend daarom verzoekt of de voorzitter het nodig oordeelt.
3. De raad beslist vervolgens of met gesloten deuren zal worden vergaderd.
4. Van een vergadering met gesloten deuren wordt een afzonderlijk verslag opgemaakt, dat niet openbaar wordt gemaakt tenzij de raad anders beslist.
5. De raad maakt de besluitenlijst van zijn vergaderingen op de in de gemeente gebruikelijke wijze openbaar. De raad laat de openbaarmaking achterwege voor zover het aangelegenheden betreft ten aanzien waarvan op grond van artikel 25 geheimhouding is opgelegd of ten aanzien waarvan openbaarmaking in strijd is met het openbaar belang.

Artikel 24.

In een besloten vergadering kan niet worden beraadslaagd of besloten over:

- a. de toelating van nieuw benoemde leden;
- b. de vaststelling en wijziging van de begroting en de vaststelling van de jaarrekening;
- c. de invoering, wijziging en afschaffing van gemeentelijke belastingen, en
- d. de benoeming en het ontslag van wethouders.

Artikel 25.

1. De raad kan op grond van een belang, genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur (Stb. 1991, 703), omtrent het in een besloten vergadering behandelde en omtrent de inhoud van de stukken die aan de raad worden overgelegd, geheimhouding opleggen. Geheimhouding omtrent het in een besloten vergadering behandelde wordt tijdens die vergadering opgelegd. De geheimhouding wordt door hen die bij de behandeling aanwezig waren en allen die van het behandelde of de stukken kennis dragen, in acht genomen totdat de raad haar opheft.
2. Op grond van een belang, genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur, kan de geheimhouding eveneens worden opgelegd door het college, de burgemeester en een commissie, ieder ten aanzien van stukken die zij aan de raad overleggen. Daarvan wordt op de stukken melding gemaakt.
3. De krachtens het tweede lid opgelegde verplichting tot geheimhouding met betrekking tot aan de raad overgelegde stukken vervalt, indien de oplegging niet door de raad in zijn eerstvolgende vergadering die blijkt de presentielijst door meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden is bezocht, wordt bekrachtigd.
4. De krachtens het tweede lid opgelegde verplichting tot geheimhouding met betrekking tot aan leden van de raad overgelegde stukken wordt in acht genomen totdat het orgaan dat de verplichting heeft opgelegd, dan wel, indien het stuk waaromtrent geheimhouding is opgelegd aan de raad is voorgelegd, totdat de raad haar opheft. De raad kan deze beslissing alleen nemen in een vergadering die blijkt de presentielijst door meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden is bezocht.

Artikel 26.

1. De voorzitter zorgt voor de handhaving van de orde in de vergadering en is bevoegd, wanneer die orde op enigerlei wijze door toehoorders wordt verstoord, deze en zo nodig andere toehoorders te doen vertrekken.
2. Hij is bevoegd toehoorders die bij herhaling de orde in de vergadering verstoren voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering te ontzeggen.
3. Hij kan de raad voorstellen aan een lid dat door zijn gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, het verdere verblijf in de vergadering te ontzeggen. Over het voorstel wordt niet beraadslaagd. Na aanneming daarvan verlaat het lid de vergadering onmiddellijk. Zo nodig doet de voorzitter hem verwijderen. Bij herhaling van zijn gedrag kan het lid bovendien voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering worden ontzegd.

Artikel 27.

De leden van de raad stemmen zonder last.

Artikel 28.

1. Een lid van de raad neemt niet deel aan de stemming over:
  - a. een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;
  - b. de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welks bestuur hij behoort.
2. Bij een schriftelijke stemming wordt onder het deelnemen aan de stemming verstaan het inleveren van een stembriefje.
3. Een benoeming gaat iemand persoonlijk aan, wanneer hij behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt.
4. Het eerste lid is niet van toepassing bij de beslissing betreffende de toelating van de na periodieke verkiezing benoemde leden.

Artikel 29.

1. Een stemming is alleen geldig, indien meer dan de helft van het aantal leden dat zitting heeft en zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden, daaraan heeft deelgenomen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing:
  - a. ingeval opnieuw wordt gestemd over een voorstel of over een benoeming, voordracht of aanbeveling van een of meer personen ten aanzien van wie in een vorige vergadering een stemming op grond van dat lid niet geldig was;
  - b. in een vergadering als bedoeld in artikel 20, tweede lid, voor zover het betreft onderwerpen die in de daaraan voorafgaande, ingevolge artikel 20, eerste lid, niet geopende vergadering aan de orde waren gesteld.

Artikel 30.

1. Voor het tot stand komen van een besluit bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht.
2. Bij een schriftelijke stemming wordt onder het uitbrengen van een stem verstaan het inleveren van een behoorlijk ingevuld stembriefje.

Artikel 31.

1. De stemming over personen voor het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen is geheim.
2. Indien de stemmen staken over personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt, wordt in dezelfde vergadering een herstemming gehouden.
3. Staken bij deze stemming de stemmen opnieuw, dan beslist terstond het lot.

Artikel 32.

1. De overige stemmingen geschieden bij hoofdelijke oproeping, indien de voorzitter of een van de leden dat verlangt. In dat geval geschieden zij mondeling.
2. Bij hoofdelijke oproeping is ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden verplicht zijn stem voor of tegen uit te brengen.
3. Indien over een voorstel geen stemming wordt gevraagd, is het aangenomen.
4. Tenzij de vergadering voltallig is, wordt bij staking van stemmen het nemen van een besluit uitgesteld tot een volgende vergadering, waarin de beraadslagingen kunnen worden heropend.
5. Indien de stemmen staken in een voltallige vergadering of in een ingevolge het vierde lid opnieuw belegde vergadering, is het voorstel niet aangenomen.
6. Onder een voltallige vergadering wordt verstaan een vergadering waarin alle leden waaruit de raad bestaat, voor zover zij zich niet van deelneming aan de stemming moesten onthouden, een stem hebben uitgebracht.

Artikel 33.

1. De raad en elk van zijn leden hebben recht op ambtelijke bijstand.
2. De in de raad vertegenwoordigde groeperingen hebben recht op ondersteuning.
3. De raad stelt met betrekking tot de ambtelijke bijstand en de ondersteuning van de in de raad vertegenwoordigde groeperingen een verordening vast.

Artikel 55.

1. Het college kan op grond van een belang, genoemd in artikel 10 van de Wet Openbaarheid van bestuur, omtrent het in een besloten vergadering behandelde en omtrent de inhoud van de stukken die aan het college worden overgelegd, geheimhouding opleggen. Geheimhouding omtrent het in een besloten vergadering behandelde wordt tijdens die vergadering opgelegd. De geheimhouding wordt door hen die bij de behandeling aanwezig waren en allen die van het behandelde of de stukken kennis dragen, in acht genomen totdat het college haar opheft.
2. Op grond van een belang, genoemd in artikel 10 van de Wet Openbaarheid van bestuur, kan de geheimhouding eveneens worden opgelegd door de burgemeester of een commissie, ten aanzien van de stukken die zij aan het college overleggen. Daarvan wordt op de stukken melding gemaakt. De geheimhouding wordt in acht genomen totdat het orgaan dat de verplichting heeft opgelegd, dan wel de raad haar opheft.
3. Indien het college zich ter zake van het behandelde waarvoor een verplichting tot geheimhouding geldt tot de raad heeft gericht, wordt de geheimhouding in acht genomen totdat de raad haar opheft.

Artikel 60.

1. De raad kan regelen van welke besluiten van het college aan de leden van de raad kennisgeving wordt gedaan. Daarbij kan de raad de gevallen bepalen waarin met terinzagelegging kan worden volstaan.
2. Het college laat de kennisgeving of terinzagelegging achterwege voor zover deze in strijd is met het openbaar belang.

Artikel 74.

1. Alle aan de raad of aan het college gerichte stukken worden door of namens de burgemeester geopend.
2. Van de ontvangst van aan de raad gerichte stukken die niet terstond in de vergadering van de raad aan de orde worden gesteld, doet hij in de eerstvolgende vergadering van de raad mededeling.

Artikel 81.

1. De raad kan regelen van welke besluiten van de burgemeester aan de leden van de raad kennisgeving wordt gedaan. Daarbij kan de raad de gevallen bepalen waarin met terinzagelegging kan worden volstaan.

2. De burgemeester laat de kennisgeving of terinzagelegging achterwege voor zover deze in strijd is met het openbaar belang.

Artikel 107a.

1. De griffier staat de raad en de door de raad ingestelde commissies bij de uitoefening van hun taak terzijde.
2. De raad stelt in een instructie nadere regels over de taak en de bevoegdheden van de griffier.

Artikel 107b.

De griffier is in de vergadering van de raad aanwezig.

Artikel 147a.

1. Een lid van de raad kan een voorstel voor een verordening of een ander voorstel ter behandeling in de raad indienen.
2. De raad regelt op welke wijze een voorstel voor een verordening wordt ingediend en behandeld.
3. De raad regelt op welke wijze en onder welke voorwaarden een ander voorstel wordt ingediend en behandeld.

Artikel 147b.

1. Een lid van de raad kan een voorstel tot wijziging van een voor de vergadering van de raad geagendeerde ontwerp-verordening of ontwerp-beslissing indienen.
2. Het tweede lid van artikel 147a is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 155.

1. Een lid van de raad kan het college of de burgemeester mondeling of schriftelijk vragen stellen.
2. Een lid van de raad kan de raad verlof vragen tot het houden van een interpellatie over een onderwerp dat niet staat vermeld op de agenda, bedoeld in artikel 19, tweede lid, om het college of de burgemeester hierover inlichtingen te vragen. De raad stelt hierover nadere regels.

Artikel 169.

1. Het college en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan de raad verantwoording schuldig over het door het college gevoerde bestuur.
2. Zij geven de raad alle inlichtingen die de raad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. Zij geven de raad mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.
4. Zij geven de raad vooraf inlichtingen over de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder e, f, g en h, indien de raad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente. In het laatste geval neemt het college geen besluit dan nadat de raad in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.
5. Indien de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder f, geen uitstel kan lijden, geven zij in afwijking van het vierde lid de raad zo spoedig mogelijk inlichtingen over de uitoefening van deze bevoegdheid en het terzake genomen besluit.

Artikel 180.

1. De burgemeester is aan de raad verantwoording schuldig over het door hem gevoerde bestuur.
2. Hij geeft de raad alle inlichtingen die de raad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. Hij geeft de raad mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.

Artikel 190.

1. Het college biedt jaarlijks, tijdig voor de in artikel 191, eerste lid, bedoelde vaststelling, de raad een ontwerp aan voor de begroting met toelichting van de gemeente en een meerjarenraming met toelichting voor ten minste drie op het begrotingsjaar volgende jaren.

2. De ontwerp-begroting en de overige in het eerste lid bedoelde stukken liggen, zodra zij aan de raad zijn aangeboden, voor een ieder ter inzage en zijn algemeen verkrijgbaar. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaarstelling wordt openbaar kennis gegeven.
3. De raad beraadslaagt over de ontwerp-begroting niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving.

Artikel 197.

1. Het college legt aan de raad over elk begrotingsjaar verantwoording af over het door hem gevoerde bestuur, onder overlegging van de jaarrekening en het jaarverslag.
2. Het college voegt daarbij de verslagen, bedoeld in artikel 213a, tweede lid.
3. De raad legt de in het eerste en tweede lid, alsmede de in artikel 213, derde en vierde lid, bedoelde stukken, wanneer de bespreking daarvan geagendeerd is op de in artikel 19, tweede lid, bedoelde wijze, voor een ieder ter inzage en stelt ze algemeen verkrijgbaar. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaarstelling wordt openbaar kennis gegeven. De raad beraadslaagt over de jaarrekening en het jaarverslag niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving.

Artikel 213

1. De raad stelt bij verordening regels vast voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Deze verordening waarborgt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst.
2. De raad wijst een of meer accountants aan als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, belast met de controle van de in artikel 197 bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.
3. De accountantsverklaring geeft op grond van de uitgevoerde controle aan of:
  - a. de jaarrekening een getrouw beeld geeft van zowel de baten en lasten als de grootte en samenstelling van het vermogen;
  - b. de baten en lasten, alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen;
  - c. de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels, bedoeld in artikel 186 en
  - d. het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is.
4. Het verslag van bevindingen bevat in ieder geval bevindingen over:
  - a. de vraag of de inrichting van het financiële beheer en van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken en
  - b. onrechtmatigheden in de jaarrekening.
5. De accountant zendt de accountantsverklaring en het verslag van bevindingen aan de raad en een afschrift daarvan aan het college.
6. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot de reikwijdte van en de verslaglegging omtrent de accountantscontrole, bedoeld in het tweede lid.
7. Accountants als bedoeld in het tweede lid kunnen in gemeentelijke dienst worden aangesteld en worden in dat geval door de raad benoemd, geschorst en ontslagen.

Behandelvoorstel

Onderwerp	Protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen wethouders, raadsleden of fractievertegenwoordigers		
Zaaknummer	2097512	Portefeuillehouder	Burgemeester Schelberg
Belangrijkste beslis / - bespreekpunten	Het protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen door raadsleden, fractievertegenwoordigers of wethouders gemeente Hengelo vast te stellen.		
Historie	De wijze waarop een - vermoeden van- mogelijke integriteitsschendingen in de relatie tussen politieke ambtsdragers wordtesignaleerd was tot nu toe mondeling met elkaar besproken en afgesproken in het fractievoorzittersoverleg. Na enige gebeurtenissen die afwijken van de gemaakte afspraken hecht de raad er zeer aan om deze afspraken nu formeel vast te leggen in een protocol.		
	Dit raadsvoorstel zal tijdens de Politieke Markt gelijktijdig worden besproken met: - Aanbevelingen Evaluatie Vergaderstructuur (2097510) - Herziening Reglement van Orde werkzaamheden van de raad en politieke markt (2093670)		

Politieke Markt	Datum 22 maart			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Vincent Mulder	Anke Haarhuis	Ruimte 1 (boven)	Bestuur	100 min
Doel van de sessie	Oordeelsvorming ter voorbereiding op besluitvorming in de raad.			
Behandeladvies	De deelnemers aan de sessie worden gevraagd hun mening te geven over het voorgestelde protocol en te adviseren voor behandeling in de raad.			
Spreekrecht publiek	ja	duur: maximaal 5 minuten per inspreker		

Raad	4 april	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies	De raad wordt geadviseerd dit voorstel als hamerstuk te agenderen in de raadsvergadering.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2097512	Eeftink	GRI	
ONDERWERP			
Protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen wethouders, raadsleden of fractievertegenwoordigers			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

Het protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen door raadsleden, fractievertegenwoordigers of wethouders gemeente Hengelo vast te stellen.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

De wijze waarop een - vermoeden van- mogelijke integriteitsschendingen in de relatie tussen politieke ambtsdragers wordtesignaleerd was tot nu toe mondeling met elkaar besproken en afgesproken in het fractievoorzittersoverleg. Na enige gebeurtenissen die afwijken van de gemaakte afspraken hecht de raad er zeer aan om deze afspraken nu formeel vast te leggen in dit protocol.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,**DATUM**

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2097512	Eeftink	GRI	
ONDERWERP			
Protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen wethouders, raadsleden of fractievertegenwoordigers			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

In de wetgeving die leidde tot de dualisering van het gemeentebestuur werd per maart 2003 het vaststellen van een gedragscode voor de raad verplicht gesteld. De raad van Hengelo heeft al in oktober 2002 zijn eerste gedragscode vastgesteld. Via een herziening van de Gedragscode voor raadsleden in 2005 is nu geldend de "Gedragscode voor politiek ambtsdragers" vastgesteld in de raadsvergadering van 11 en 12 juni 2013. De gedragscode hangt nauw samen met het denken over integer handelen in het openbaar bestuur.

Dat denken is steeds aan verandering onderhevig. Integer handelen staat of valt niet met het vastleggen daarvan in een code. Het gaat uiteindelijk om het handelen van politieke ambtsdragers naar de geest van de code. Volksvertegenwoordigers, bestuurders (maar ook ambtenaren) dienen in de eerste plaats zelf zorg te dragen voor de integriteit van hun handelen.

Ook de wetgever heeft per 1 februari 2016 rond integriteit een wetswijziging doorgevoerd. In de huidige praktijk vervult de burgemeester, als eenhoofdig orgaan, de rol van hoeder van de bestuurlijke integriteit, als onderdeel van zijn algemene taak om een goede behartiging van de gemeentelijke aangelegenheden te bevorderen. Bij –vermoedens van- integriteitsschendingen door politieke ambtsdragers wordt handelen van de burgemeester verwacht. Deze specifieke zorgplicht is vastgelegd in artikel 170, tweede lid, van de Gemeentewet.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Dit protocol moet – naast de 'Gedragscode voor politiek ambtsdragers van de gemeente Hengelo', raadsbesluit 11 en 12 juni 2013, mede worden gezien in het kader van artikel 170, tweede lid, van de Gemeentewet. Dit artikel regelt de zorgplicht van de burgemeester ten aanzien van het bevorderen van de bestuurlijke integriteit binnen de gemeente. Het Protocol beschrijft de Proces- stappen die gevolgd worden indien een (vermoedelijke) integriteitsschending bij de burgemeester wordt ingediend en het geeft spelregels die door de diverse actoren in acht moeten worden genomen, zodat het proces van afweging rond integriteitsmeldingen zo zorgvuldig als mogelijk is.

De wijze waarop een -vermoeden van- integriteitsschendingen in de relatie tussen politieke ambtsdragers wordt signaleerd was tot nu toe mondeling met elkaar besproken en afgesproken in het fractievoorzittersoverleg.

Na enige gebeurtenissen die afwijken van de gemaakte mondelinge afspraken, hecht de raad er zeer aan om deze afspraken formeel vast te leggen in dit Protocol en dit Protocol met een raadsbesluit vast te stellen.

Daarmee worden deze afspraken onderdeel van onze set van afspraken hoe de Hengelose politieke ambtsdragers met elkaar om willen gaan bij een - vermoeden van - een integriteitsschending. Nakoming van het raadsbesluit, en dus nakoming van de afspraken door de politieke ambtsdragers die in dit Protocol zijn opgenomen, maakt daarmee deel uit van de normen en waarden en daarmee van de eigen integriteit van de politieke ambtsdragers in Hengelo. Denk aan de kernwaarden als zorgvuldigheid en betrouwbaarheid, die in de gedragscode zijn opgenomen.

Indien collega-bestuurders, ambtenaren, organisaties, bedrijven of burgers een redelijk vermoeden hebben van schending van bestuurlijke integriteit door een raadslid, een fractievertegenwoordiger of een wethouder van de gemeente Hengelo kunnen zij zich melden bij de burgemeester van de gemeente Hengelo.

Indien sprake is van een redelijk vermoeden van schending van bestuurlijke integriteit door de burgemeester, kunnen collega-bestuurders, ambtenaren, organisaties, bedrijven of burgers zich melden bij de Commissaris van de Koning.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

De raad wordt voorgesteld om het "Protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen door raadsleden, fractievertegenwoordigers of wethouders gemeente Hengelo" vast te stellen.

FINANCIËLE ASPECTEN**BIJLAGE(N)**

Bijlage: Protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen door raadsleden, fractievertegenwoordigers of wethouders gemeente Hengelo.

Protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen door raadsleden, fractievertegenwoordigers of wethouders gemeente Hengelo

Inleiding

Dit protocol moet – naast de ‘Gedragcode voor politiek ambtsdragers van de gemeente Hengelo’, raadsbesluit 11 en 12 juni 2013, mede worden gezien in het kader van artikel 170, tweede lid, van de Gemeentewet. Dit artikel regelt de zorgplicht van de burgemeester ten aanzien van het bevorderen van de bestuurlijke integriteit binnen de gemeente. Het Protocol beschrijft de Processtappen die gevolgd worden indien een (vermoedelijke) integriteitsschending bij de burgemeester wordt ingediend en het geeft spelregels die door de diverse actoren in acht moeten worden genomen, zodat het proces van afweging rond integriteitsmeldingen zo zorgvuldig als mogelijk is. De wijze waarop een (vermoeden van) integriteitsschendingen in de relatie tussen politieke ambtsdragers wordt signaleerd was tot nu toe mondeling met elkaar besproken en afgesproken in het fractievoorzittersoverleg.

Na enige gebeurtenissen die afwijken van de gemaakte mondelinge afspraken, hecht de raad er zeer aan om deze afspraken formeel vast te leggen in dit Protocol en dit Protocol met een raadsbesluit vast te stellen.

Daarmee worden deze afspraken onderdeel van onze set van afspraken hoe de Hengelose politieke ambtsdragers met elkaar om willen gaan bij een - vermoeden van - een integriteitsschending. Nakoming van het raadsbesluit, en dus nakoming van de afspraken door de politieke ambtsdragers die in dit Protocol zijn opgenomen, maakt daarmee deel uit van de normen en waarden en daarmee van de eigen integriteit van de politieke ambtsdragers in Hengelo. Denk aan de kernwaarden als zorgvuldigheid en betrouwbaarheid, die in de gedragscode zijn opgenomen.

Indien collega-bestuurders, ambtenaren, organisaties, bedrijven of burgers een redelijk vermoeden hebben van schending van bestuurlijke integriteit door een raadslid, een fractievertegenwoordiger of een wethouder van de gemeente Hengelo kunnen zij zich melden bij de burgemeester van de gemeente Hengelo.

Indien sprake is van een redelijk vermoeden van schending van bestuurlijke integriteit door de burgemeester, kunnen collega-bestuurders, ambtenaren, organisaties, bedrijven of burgers zich melden bij de Commissaris van de Koning.

A. Definities

- Integriteitsschending: een gedraging van een raadslid, een fractievertegenwoordiger of van een wethouder, die in strijd is met het handelen als ‘goed volksvertegenwoordiger’ of ‘goed bestuurder’. Het kan gaan om feiten die wettelijk strafbaar zijn, maar ook om handelingen in strijd met geschreven of ongeschreven regels;
- Melding: het schriftelijk en uitsluitend bij de burgemeester in te dienen bericht van een (vermoedelijke) integriteitsschending.
- Betrokkene: een raadslid, fractievertegenwoordiger of wethouder tegen wie een ontvankelijke integriteitsmelding is ingediend
- Melder: raadsleden, fractievertegenwoordigers, wethouders, burgers, bedrijven die bij de burgemeester melding hebben gemaakt van een vermoeden van een integriteitsschending door raadsleden, fractievertegenwoordigers of wethouders.

B. Klankbord voor melding

Een raadslid, een fractievertegenwoordiger of een wethouder zoekt, alvorens een melding over een raadslid, fractievertegenwoordiger of een wethouder in te dienen actief een klankbord op als zij naar hun mening geconfronteerd worden met een integriteitsvraagstuk. Dit klankbord kan een raadslid of een fractievertegenwoordiger vinden bij de burgemeester en/of de griffier en de wethouder kan dit vinden bij de burgemeester en/of de gemeentesecretaris.

C. Melding

Een (vermoedelijke) integriteitsschending door een raadslid of een wethouder kan gemeld worden door collega-bestuurders, ambtenaren, organisaties, bedrijven of burgers. Een raadslid, fractievertegenwoordiger of wethouder zal een (vermoedelijke) integriteitsschending niet anders melden dan uitsluitend bij de burgemeester. Een melding hoeft niet noodzakelijkerwijs te gaan over een vaststaand feit. Er kan ook sprake zijn van een vermoeden. Indien de persoon in kwestie een melding doet, moet het echter wel om een op redelijke gronden gebaseerd vermoeden gaan, gebaseerd op eigen kennis of eigen waarneming. Alleen dan worden de meldingen door de

burgemeester in behandeling genomen. Een melder kan aangeven anoniem te willen blijven, maar de melder is wel bekend bij de burgemeester, immers anders kan er ook geen terugkoppeling van de burgemeester naar de melder toe plaatshebben. Deze anonimiteit geldt overigens alleen voor burgers en bedrijven die een melding hebben gedaan bij de burgemeester. Een raadslid, fractievertegenwoordiger of wethouder zijn overigens niet wettelijk verplicht om een integriteitschending door een raadslid, fractievertegenwoordiger of een wethouder te melden. Op grond van artikel 162 van het Wetboek van Strafvordering zijn leden van de gemeenteraad, leden van het college en ambtenaren wél verplicht om (bij de politie) aangifte te doen van (ambts)misdrijven. Bij twijfel of er sprake is van een (ambts)misdrijf, kan een raadslid of wethouder (of ambtenaar) in een vertrouwelijk gesprek advies inwinnen bij de rijksrecherche.

D. Meldpunt

De ontvangst van een melding loopt via de burgemeester. Hij is het vertrouwelijke meldpunt voor alle signalen van (vermoedelijke) integriteitschendingen door raadsleden of wethouders.

De burgemeester bevestigt (schriftelijk) de ontvangst van het signaal aan de melder. De burgemeester houdt na een melding strakke regie op het administratieve proces en zorgt in alle fasen voor verslaglegging.

E. Ontvankelijkheid van de melding

Als de melding niet is gebaseerd op eigen waarneming, eigen kennis, en/of als er geen redelijke gronden zijn aangegeven, besluit de burgemeester om de melding niet ontvankelijk te verklaren. Over dat besluit wordt de melder geïnformeerd.

Als de melding wel ontvankelijk is zal de burgemeester de melding verder beoordelen en onderzoeken.

F. Beoordeling van de melding

De burgemeester bespreekt de integriteitsmeldingen m.b.t. raadsleden en fractievertegenwoordigers met de griffier en, indien het een melding betreft m.b.t. een wethouder, met de gemeentesecretaris. In dat gesprek worden de meldingen gewogen en beoordeeld. De melder wordt te zijner tijd door de burgemeester geïnformeerd over het resultaat van de beoordeling. De melding wordt getoetst op:

- de aard van het feit;
- de ernst van de zaak;
- de valideerbaarheid van feiten en omstandigheden;
- de positie of persoon van de bron en de persoon van het lid van de gemeenteraad, de fractievertegenwoordiger, de wethouder in kwestie;
- de geloofwaardigheid/waarschijnlijkheid van signalen;
- de spoedeisendheid/actualiteit van de melding.

De beoordeling van de melding kan leiden tot de volgende conclusies:

1. De schending betreft een te gering feit om onderzoek te rechtvaardigen.
Als er sprake is van een dergelijke lichte schending (bijv. omgangsvormen) bespreekt de burgemeester dit (vertrouwelijk) met betrokkene en de melder wordt door de burgemeester geïnformeerd.
2. Er is aanvullende informatie nodig.
Als er niet genoeg informatie is om de eventuele schending te kunnen beoordelen is er vooronderzoek nodig. Dit vooronderzoek vindt plaats in opdracht van de burgemeester.
3. Er is een redelijk vermoeden van een strafbaar feit.
Indien er (tevens) een redelijk vermoeden van een strafbaar feit bestaat, dient door de burgemeester aangifte te worden gedaan bij het Openbaar Ministerie. Na overleg met de Officier van Justitie worden alle beschikbare gegevens door de burgemeester ter beschikking gesteld aan Justitie. Na aangifte bepaalt de Officier van Justitie of nader onderzoek nodig is. Overheden mogen de resultaten van het onderzoek na verkrijging van de Officier van Justitie, gebruiken om het eigen onderzoek af te ronden. Een bestuursrechtelijk en strafrechtelijk onderzoek sluiten elkaar niet uit. Wel moet zoveel mogelijk voorkomen worden dat de onderzoekers onnodig in elkaars vaarwater komen of dat betrokkenen dubbel belast worden. Aan het strafrechtelijk onderzoek wordt veelal voorrang gegeven.

4. Er is een feitenonderzoek naar (vermoedelijke) integriteitschendingen noodzakelijk.
Integriteitsonderzoek is nodig om te beoordelen of signalen en/of vermoedens en/of redelijke gronden over schendingen van integriteit op waarheden berusten. In overleg met de griffier (als betrokkene een raadslid of fractievertegenwoordiger is) of in overleg met de gemeentesecretaris (als betrokken wethouder is) geeft de burgemeester opdracht tot het instellen van een integriteitsonderzoek.
5. Er dreigt een schending.
Wanneer er geen sprake is van schending, maar bijvoorbeeld een schending dreigt, dan wordt geen onderzoek verricht, maar zal de burgemeester dit met betrokkene bespreken. De melder wordt door de burgemeester geïnformeerd.

G. Voorbereiding onderzoek

Onderzoeksvoorstel en opdrachtformulering

Indien de burgemeester voornemens is een feitenonderzoek in te stellen als bedoeld onder F, punt 4, informeert hij in overleg met de griffier en eventueel ook met de gemeentesecretaris het Fractievoorzittersoverleg. Daarbij geeft de burgemeester de reikwijdte weer van het onderzoeksvoorstel en van de opdrachtformulering.

Opdrachtverstrekking

Nadat het Fractievoorzittersoverleg vertrouwelijk is geïnformeerd, verleent de burgemeester schriftelijk opdracht aan de onderzoeker(s) en laat hiervoor een financiële verplichting vastleggen. Onderzoek kan verricht worden door een extern adviesbureau/externe adviseurs.

Kennisgeving

Uit zorgvuldigheid draagt de burgemeester er zorg voor dat de kring van behandelaars van de melding zo klein mogelijk blijft. De burgemeester stelt, voor zover de feiten dit toelaten, de melder en betrokken vertrouwelijk op de hoogte van de start van het onderzoek. Het is primair aan het raadslid of de fractievertegenwoordiger om de functie als raadslid of als fractievertegenwoordiger, al dan niet tijdelijk, niet uit te oefenen of neer te leggen. Het is primair aan de wethouder om zijn functie-uitoefening tijdens een integriteitsonderzoek te beoordelen.

H .Uitvoering onderzoek

Waarborgen voortgang onderzoek

Na de beslissing over het verrichten van onderzoeken, bewaakt de burgemeester de voortgang van het onderzoeksproces. De burgemeester is eindverantwoordelijk voor de wijze waarop (tijd, kwaliteit en budget) het onderzoek plaatsvindt. Tot het moment van openbaarmaking van het onderzoeksrapport wordt geheimhouding opgelegd op alles wat te maken heeft met het onderzoek. De burgemeester kan, na overleg met de griffier, in (wettelijk) bepaalde gevallen de gemeenteraad voorstellen een raadslid gedurende het onderzoek te schorsen. Dit is het geval als een raadslid artikel 15 Gemeentewet overtreedt, bijvoorbeeld doordat hij als advocaat of als adviseur werkzaam is ten behoeve van de wederpartij van het gemeentebestuur. Ook kan hij betrokkenen tijdens het onderzoek de toegang tot bepaalde ruimtes ontzeggen dan wel bepaalde ruimtes afschermen.

Rapportage

In de rapportage wordt door de onderzoekers verantwoord op welke wijze zij stapsgewijs hun onderzoek hebben verricht. Voordat de onderzoekers de rapportage aanbieden aan de burgemeester, geven zij betrokkene waar onderzoek naar is verricht, de gelegenheid kennis te nemen van het rapport inclusief de bijlagen. Dit gebeurt door hem of haar uit te nodigen om het rapport te komen inzien. Het toepassen van hoor en wederhoor is een wezenlijk onderdeel van de afronding van het onderzoek. Indien betrokkene op- en aanmerkingen heeft, dienen deze schriftelijk te worden vastgelegd en eventueel als een addendum opgenomen te worden in de definitieve onderzoeksrapportage. De onderzoekers beoordelen uitsluitend (in het rapport en daarbuiten) of er al dan niet sprake is van een integriteitschending. Het is aan de gemeenteraad om naar aanleiding van de gepresenteerde feiten te debatteren, en het debat af te sluiten met reacties of conclusies die de raad n.a.v. de rapportage wenst te trekken.

Communicatie

Communicatie over de voortgang van het onderzoek geschiedt, in overleg met de griffier en gemeentesecretaris, onder verantwoordelijkheid van de burgemeester. Daarbij kan maatwerk noodzakelijk zijn. Diverse scenario's zijn denkbaar die niet hier van tevoren kunnen worden uitgeschreven. Zo kan zijn dat een burger zijn melding wel in de openbaarheid brengt, maar dat

na onderzoek blijkt dat er slechts sprake was van een dreigende integriteitsschending. In dat geval kan de burgemeester in overleg met betrokkene besluiten om ook deze bevindingen van de burgemeester openbaar te maken zodat in de publiciteit wel het gehele beeld bekend wordt.

I. Afronding onderzoek

Bespreking rapportage

De onderzoekers bieden het eindrapport aan de burgemeester aan. Deze agendeert het voor een besloten vergadering van het Fractievoorzittersoverleg. Op basis daarvan wordt door de griffier een behandelvoorstel danwel een raadsvoorstel gemaakt. Daarna verzoekt de burgemeester het presidium het rapport te agenderen voor de eerst mogelijke raadsvergadering.

Nazorg

De burgemeester plant na deze raadsvergadering een evaluatiegesprek in met betrokkene waarnaar onderzoek is verricht.

J. Jaarlijkse rapportage aan Fractievoorzittersoverleg

De burgemeester rapporteert jaarlijks over alle meldingen die bij hem zijn binnengekomen aan het Fractievoorzittersoverleg.

K. Inwerkingtreding protocol / Citeertitel protocol

Inwerkingtreding protocol.

Dit protocol treedt in werking op de dag na de bekendmaking in het Gemeenteblad.

Citeertitel

Dit protocol wordt aangehaald als 'Protocol (vermoedelijke) integriteitsschendingen door raadsleden, fractievertegenwoordigers of wethouders gemeente Hengelo 2017'

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van de gemeente Hengelo d.d. 2017

de griffier,

de voorzitter,

Behandelvorschlag

Onderwerp	Rekenkameronderzoek naar Schulddienstverlening Stadsbank Oost-Nederland		
Zaaknummer	2091018	Portefeuillehouder	Mariska ten Heuw
Historie	De Rekenkamercommissie Hengelo heeft het afgelopen jaar, gezamenlijk met de rekenkamercommissies van Almelo, Borne, Enschede, en Oldenzaal onderzoek gedaan naar de schulddienstverlening door de Stadsbank Oost Nederland. Aanleiding voor het onderzoek is de wens om in een regionale samenwerking van rekenkamercommissies een verantwoordings- en toezichtstructuur te ontwikkelen. In opdracht van de rekenkamercommissies is het onderzoek uitgevoerd door onderzoeksbureau BMC. De conclusies en aanbevelingen zijn vervolgens opgesteld door de gezamenlijke rekenkamercommissies. Volgens het onderzoeksprotocol van de rekenkamercommissie is het college gevraagd om een bestuurlijke reactie. Deze reactie is op dinsdag 17 januari 2017 ontvangen. De rekenkamercommissie heeft deze reactie vervolgens verwerkt in de voorliggende aanbiedingsbrief van het onderzoek aan de raad.		
Belangrijkste beslis/-besprekspunten	1. kennis te nemen van het Rekenkameronderzoek 'Schulddienstverlening nader bekeken.' 2. de aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek 'Schulddienstverlening nader bekeken' mee te geven aan het college, ter verbetering van de schulddienstverlening.		

Politieke Markt	22 Maart 2017			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Wiert Wiertsema	Coen Hartendorp	Theaterzaal	Sociaal	60 min
Doel van de sessie	Oordeelsvorming			
Behandeladvies	Er wordt aangevangen met een toelichting door de Nico Groenendijk, voorzitter van de Hengelose Rekenkamercommissie, op het rekenkamer-onderzoek. Hierna zal Coen Luttikhuis, directeur van de Stadsbank Oost-Nederland, een korte reactie verzorgen. Vervolgens is er voor de raadsfracties de mogelijkheid tot het stellen van verduidelijkende vragen aan de commissie of de Stadsbank. Hierna is er de mogelijkheid tot het voeren van een debat waarbij ook het rapport van de Nationale Ombudsman, naar de werkwijze van de Stadsbank Oost Nederland (dd. 19 december 2016), betrokken kan worden. Zoals gebruikelijk met onderzoeken van de rekenkamer worden deze ter kennisname aangeboden aan de gemeenteraad, waarbij wordt ingestemd met de voorgestelde conclusies en aanbevelingen.			
Spreekrecht publiek	ja ☒ nee ☐		duur: maximaal 5 minuten.	

Raad	4 april 2017	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies	In de politieke markt hebben de fracties in eerste termijn gesproken over de aanbevelingen van het rekenkameronderzoek. De fracties zijn nog verdeeld over het -al dan niet in volledigheid- meegeven van de voorgestelde conclusies en aanbeveling aan het college. De discussie in de raad wordt op dat punt voortgezet; kan de raad in stemmen om de aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek 'Schulddienstverlening nader bekeken' mee te geven aan het college, ter verbetering van de schulddienstverlening.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2091018	Coen Hartendorp	GRI	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
Rekenkameronderzoek naar Schulddienstverlening Stadsbank Oost-Nederland			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGLO BESLUIT:

- kennis te nemen van het Rekenkameronderzoek 'Schulddienstverlening nader bekeken.'
- de aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek 'Schulddienstverlening nader bekeken' mee te geven aan het college, ter verbetering van de schulddienstverlening.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

De Rekenkamercommissie Hengelo heeft het resultaat van het in het afgelopen jaar gehouden onderzoek naar de schulddienstverlening door de Stadsbank Oost Nederland door de gezamenlijke rekenkamercommissies van Almelo, Borne, Enschede, Hengelo en Oldenzaal aangeboden aan de gemeenteraad. De gemeenteraad wordt gevraagd kennis te nemen van het onderzoek en de aanbevelingen mee te geven aan het college ter verbetering van de Schulddienstverlening.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGLO,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2091018	C.H. Hartendorp	GRI	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
Rekenkameronderzoek naar Schulddienstverlening Stadsbank Oost-Nederland			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Aanleiding

De Rekenkamercommissie Hengelo (hierna: de commissie) heeft het resultaat van het in het afgelopen jaar gehouden onderzoek naar de schulddienstverlening door de Stadsbank Oost Nederland door de gezamenlijke rekenkamercommissies van Almelo, Borne, Enschede, Hengelo en Oldenzaal. Hierover is op woensdag 23 november 2016 in een gezamenlijke bijeenkomst reeds de mogelijkheid geweest om een toelichting te krijgen op de resultaten.

Aanleiding voor het onderzoek is de wens om in een regionale samenwerking van rekenkamercommissies een verantwoordings- en toezichtstructuur te ontwikkelen. Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het functioneren van de Stadsbank Oost-Nederland in het licht van de beoogde maatschappelijke effecten. Het onderzoek is gericht op:

- het bieden van inzicht in de doelstellingen van de SON en in hoeverre deze aansluiten bij de beleidsdoelstellingen en ambities van de deelnemende gemeenten;
- het bieden van inzicht in de mate waarin de SON deze doelstellingen ook daadwerkelijk bereikt en met welke inzet van middelen;
- het bieden van inzicht in de wijze waarop deelnemende gemeenten invulling geven aan de governance ten aanzien van de SON;
- het bieden van inzicht in de mate waarin verbeteringen nodig zijn.

In opdracht van de rekenkamercommissies is het onderzoek uitgevoerd door onderzoeksbureau BMC. In het onderzoek staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

1. Hoe functioneert de gemeenschappelijke regeling Stadsbank in de specifieke context van de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Hengelo en Oldenzaal?
2. In hoeverre worden de financiële weerbaarheid en de eigen kracht van huishoudens versterkt door het werk van de Stadsbank Oost-Nederland?
3. Hoe wordt invulling gegeven aan de governance van de deelnemende gemeenten met betrekking tot de gemeenschappelijke regeling?

De gezamenlijke rekenkamercommissies hebben op basis van het opgeleverde onderzoek van BMC conclusies en aanbeveling opgesteld. Overeenkomstig het onderzoeksprotocol is het college, voordat het rapport aan de gemeenteraad is aangeboden door de commissie, in het kader van bestuurlijk wederhoor in de gelegenheid gesteld om commentaar op dit rapport inclusief conclusies en aanbevelingen kenbaar te maken. Het college heeft hier gebruik van gemaakt, de brief is bijgevoegd.

Doel

Het doel van het voorliggende voorstel is uw raad te informeren over de uitkomsten van het rekenkameronderzoek en daarbij de conclusies en aanbevelingen met elkaar te bespreken. Uw raad wordt daarbij verzocht om kennis te nemen van het onderzoek, de conclusies en aanbevelingen en het college deze concrete aanbevelingen mee te geven.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Conclusies en aanbevelingen

Onderstaand treft u de conclusies op hoofdlijnen aan:

- Een aantal categorieën mensen zit blijvend in een schuldsituatie;
- De gemeenteraden worden niet in staat gesteld hun kaderstellende en controlerende rol waar te maken;
- Een aantal gemeenteraden toont weinig belangstelling voor schulddienstverlening;
- De SON brengt de kwaliteit van de dienstverlening niet in kaart;
- Bestuursleden van de SON zijn tevens portefeuillehouders in het college, wat strijdige verantwoordelijkheden met zich mee kan brengen;
- Het ontbreekt de gemeenten aan integraal sociaal beleid;

- Strikte beleidsregels en financiële kaders laten de SON weinig ruimte voor maatwerk en samenwerking binnen de keten van schulddienstverlening.

Samenvattend constateren de rekenkamercommissies dat de 22 deelnemende gemeenten in de gemeenschappelijke regeling SON de uitvoering van de schulddienstverlening hebben belegd bij de Stadsbank Oost-Nederland. Door de beperkte financiële en beleidsmatige ruimte valt een deel van de inwoners met schulden¹ tussen wal en schip. Hoewel de SON en het college voldoen aan de formele verplichtingen omtrent informatievoorziening aan de gemeenteraden, worden de raden in hun kaderstellende en controlerende rol belemmerd doordat zij zowel van de SON als van het college slechts bedrijfsvoeringsinformatie ontvangen over de uitvoering door de SON. Het ontbreekt de raden aan informatie over de bereikte resultaten op grond waarvan zij de doelbereiking kunnen beoordelen. Ook de strijdige verantwoordelijkheden van de portefeuillehoudende wethouder die tevens in het bestuur van de SON zit, kan bijdragen aan beperkte informatieoverdracht aan de raad in dit spanningsveld.

De gezamenlijke opdrachtgevers van het onderzoek doen de volgende aanbevelingen om de schulddienstverlening te verbeteren:

- Draag de SON op om zowel beleidsinformatie als bedrijfsvoeringsinformatie te verstrekken;
- Scheid de rol van opdrachtgever en opdrachtnemer in het college;
- Ontwikkel integraal sociaal beleid;
- Geef de SON meer beleidsruimte;
- Bied vrijwilligers meer en betere ondersteuning;
- Vraag meer inzicht in de doelgroep.

Bestuurlijke reactie en nawoord commissie

Alvorens het bijgevoegde onderzoeksrapport aan uw raad aan te bieden heeft de commissie het college bij wijze van bestuurlijk wederhoor in de gelegenheid gesteld om zijn eventuele commentaar op dit onderzoek kenbaar te maken. Op dinsdag 17 januari 2017 heeft het college een bestuurlijke reactie gegeven per aanbeveling. Deze bestuurlijke reactie is in de bijlage te vinden.

De commissie stelt met genoegen vast dat het college de aanbevelingen met betrekking tot de door de SON te verstrekken beleidsinformatie en het inzicht krijgen in de doelgroep onderschrijft en wenst te effectueren, deels ook via samenwerking op landelijk niveau.

Doordat in Hengelo het schuldhelpverleningsbeleid recent is geactualiseerd, maken enkele overige aanbevelingen (integraal sociaal beleid; meer beleidsruimte voor de SON, ook om specifieke doelgroepen te bedienen; betere ondersteuning van vrijwilligers) nu deel uit van staand beleid.

Ten aanzien van de aanbeveling over de relatie tussen de gemeente als opdrachtgever en de SON als opdrachtnemer, is er bij een gemeenschappelijke regeling als de SON inderdaad sprake van zogenaamd verlengd lokaal bestuur, met de bijbehorende bestuurlijke structuur. Dat neemt echter niet weg dat er (feitelijk) óók sprake is van een opdrachtgever-opdrachtnemer-situatie. De aanbeveling van de commissie richt zich juist op mogelijke kwetsbaarheden in de combinatie van meerdere rollen door een en dezelfde vakinhoudelijke portefeuillehouder (opdrachtgever vanuit de gemeente, AB en DB-lid van de opdrachtnemer).

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

De raad wordt geadviseerd zich te laten informeren over de conclusies en aanbevelingen behorende bij het onderzoek. Bij de bespreking wordt geadviseerd met het college in gesprek te komen over de wijze of en hoe aan de concrete aanbevelingen uitvoering gegeven kan worden.

FINANCIËLE ASPECTEN

Niet van toepassing.

BIJLAGE(N)

- Aanbiedingsbrief incl Conclusies en Aanbevelingen onderzoek gezamenlijke rekenkamercommissies naar Schulddienstverlening door de Stadsbank Oost Nederland.

ONTVANGEN 31 JAN. 2017

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550 AA Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

S037264

Onderwerp

Aanbieding resultaat onderzoek naar
schulddienstverlening door de Stadsbank Oost-
Nederland

Datum

30-01-2017

Geachte leden van de raad,

De Rekenkamercommissie Hengelo biedt u hierbij het resultaat van het in het afgelopen jaar gehouden onderzoek naar de schulddienstverlening door de Stadsbank Oost Nederland door de gezamenlijke rekenkamercommissies van Almelo, Borne, Enschede, Hengelo en Oldenzaal. Deze brief volgt in aanvulling op de door de gezamenlijke Rekenkamercommissies verzonden brief van 14 november 2016. U hebt tevens de mogelijkheid gehad om op woensdag 23 november 2016 in een gezamenlijke bijeenkomst een toelichting te krijgen op de resultaten

Aanleiding en doelstelling

Aanleiding voor het onderzoek is de wens om in een regionale samenwerking van rekenkamercommissies een verantwoordings- en toezichtstructuur te ontwikkelen. Hierover bent u door de raadsgriffiers van Almelo, Enschede en Hengelo per brief geïnformeerd op 25 maart 2015. Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het functioneren van de Stadsbank Oost-Nederland in het licht van de beoogde maatschappelijke effecten. Het onderzoek is gericht op:

- het bieden van inzicht in de doelstellingen van de SON en in hoeverre deze aansluiten bij de beleidsdoelstellingen en ambities van de deelnemende gemeenten;
- het bieden van inzicht in de mate waarin de SON deze doelstellingen ook daadwerkelijk bereikt en met welke inzet van middelen;
- het bieden van inzicht in de wijze waarop deelnemende gemeenten invulling geven aan de governance ten aanzien van de SON;
- het bieden van inzicht in de mate waarin verbeteringen nodig zijn.

Onderzoeksvragen

In opdracht van de rekenkamercommissies van Almelo, Borne, Enschede, Hengelo is het onderzoek uitgevoerd door onderzoeksbureau BMC. In het onderzoek staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

1. Hoe functioneert de gemeenschappelijke regeling Stadsbank in de specifieke context van de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Hengelo en Oldenzaal?
2. In hoeverre worden de financiële weerbaarheid en de eigen kracht van huishoudens versterkt door het werk van de Stadsbank Oost-Nederland?
3. Hoe wordt invulling gegeven aan de governance van de deelnemende gemeenten met betrekking tot de gemeenschappelijke regeling?

Conclusies en aanbevelingen

De onderstaande conclusies en aanbevelingen zijn opgesteld door de gezamenlijke rekenkamercommissies en zijn gebaseerd op het onderzoek dat door BMC is uitgevoerd. Het onderzoeksrapport van BMC kunt u vinden op de website van de rekenkamer.

Behandeld door
C.H. Hartendorp
074-245 9519

Conclusies

Onderstaand treft u de conclusies op hoofdlijnen aan:

- Een aantal categorieën mensen zit blijvend in een schuldsituatie;
- De gemeenteraden worden niet in staat gesteld hun kaderstellende en controlerende rol waar te maken;
- Een aantal gemeenteraden toont weinig belangstelling voor schulddienstverlening;
- De SON brengt de kwaliteit van de dienstverlening niet in kaart;
- Bestuursleden van de SON zijn tevens portefeuillehouders in het college, wat strijdige verantwoordelijkheden met zich mee kan brengen;
- Het ontbreekt de gemeenten aan integraal sociaal beleid;
- Strikte beleidsregels en financiële kaders laten de SON weinig ruimte voor maatwerk en samenwerking binnen de keten van schulddienstverlening.

Samenvattend constateren de rekenkamercommissies dat de 22 deelnemende gemeenten in de gemeenschappelijke regeling SON de uitvoering van de schulddienstverlening hebben belegd bij de Stadsbank Oost-Nederland. Door de beperkte financiële en beleidsmatige ruimte valt een deel van de inwoners met schulden¹ tussen wal en schip. Hoewel de SON en het college voldoen aan de formele verplichtingen omtrent informatievoorziening aan de gemeenteraden, worden de raden in hun kaderstellende en controlerende rol belemmerd doordat zij zowel van de SON als van het college slechts bedrijfsvoeringsinformatie ontvangen over de uitvoering door de SON. Het ontbreekt de raden aan informatie over de bereikte resultaten op grond waarvan zij de doelbereiking kunnen beoordelen. Ook de strijdige verantwoordelijkheden van de portefeuillehoudende wethouder die tevens in het bestuur van de SON zit, kan bijdragen aan beperkte informatieoverdracht aan de raad in dit spanningsveld.

Aanbevelingen

De gezamenlijke opdrachtgevers van het onderzoek doen de volgende aanbevelingen om de schulddienstverlening te verbeteren:

- Draag de SON op om zowel beleidsinformatie als bedrijfsvoeringsinformatie te verstrekken;
- Scheid de rol van opdrachtgever en opdrachtnemer in het college;
- Ontwikkel integraal sociaal beleid;
- Geef de SON meer beleidsruimte;
- Bied vrijwilligers meer en betere ondersteuning;
- Vraag meer inzicht in de doelgroep.

Bestuurlijke reactie & nawoord

Alvorens het bijgevoegde onderzoeksrapport aan uw raad aan te bieden hebben wij het college bij wijze van ons bestuurlijk wederhoor in de gelegenheid gesteld om zijn eventuele commentaar op dit onderzoek aan ons kenbaar te maken. Op dinsdag 17 januari 2017 ontvingen wij de eveneens bijgevoegde brief van het college.

Wij stellen met genoegen vast dat het college de aanbevelingen met betrekking tot de door de SON te verstrekken beleidsinformatie en het inzicht krijgen in de doelgroep onderschrijft en wenst te effectueren, deels ook via samenwerking op landelijk niveau.

Doordat in Hengelo het schuldhelpverleningsbeleid recent is geactualiseerd, maken enkele overige aanbevelingen (integraal sociaal beleid; meer beleidsruimte voor de SON, ook om specifieke doelgroepen te bedienen; betere ondersteuning van vrijwilligers) nu deel uit van staand beleid.

Ten aanzien van de aanbeveling over de relatie tussen de gemeente als opdrachtgever en de SON als opdrachtnemer, is er bij een gemeenschappelijke regeling als de SON inderdaad sprake van zogenaamd verlengd lokaal bestuur, met de bijbehorende bestuurlijke structuur. Dat neemt echter niet weg dat er (feitelijk) óók sprake is van een opdrachtgever-opdrachtnemer-situatie. De aanbeveling van de rekenkamercommissie richt zich juist op mogelijke kwetsbaarheden in de combinatie van meerdere rollen door een en dezelfde vakinhoudelijke portefeuillehouder (opdrachtgever vanuit de gemeente, AB- en DB-lid van de opdrachtnemer).

Bladnummer:

3

Kenmerk:

Datum:

30 januari 2017

Behandelveorstel

De rekenkamercommissie stelt uw raad voor om in een Politieke Markt een toelichting te verzorgen op het onderzoeksrapport alvorens uw raad tot vaststelling van dit onderzoek overgaat.

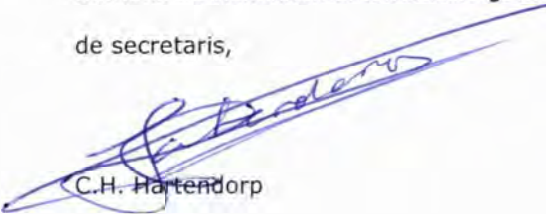
Wij geven u in overweging om tijdens de behandeling van dit onderzoek in de Politieke Markt ook het onderzoeksrapport van de Nationale Ombudsman naar de werkwijze van de Stadsbank Oost Nederland (dd. 19 december 2016) te bespreken.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Namens de Rekenkamercommissie gemeente Hengelo,

de secretaris,

C.H. Hartendorp

Bijlagen:

- Conclusies en Aanbevelingen gezamenlijke Rekenkamercommissies.
- Bestuurlijke reactie van het college van 17 januari 2017

Schulddienstverlening nader bekeken

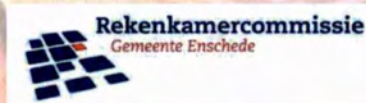
Een evaluatie van de schulddienstverlening voor de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Hengelo en Oldenzaal

Conclusies en aanbevelingen

14 november 2016

Samenwerkende rekenkamers:

- Rekenkamercommissie Almelo
- Rekenkamercommissie Borne
- Rekenkamercommissie Enschede
- Rekenkamercommissie Hengelo

Gemeentelijke schulddienstverlening

Op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), die in 2012 in werking trad, heeft de gemeente de regierol op het gebied van schulddienstverlening. De Stadsbank Oost-Nederland (SON) is een gemeenschappelijke regeling waarin 22 gemeenten participeren: 14 Twentse en 8 Achterhoekse gemeenten. De SON speelt voor de inwoners van deze gemeenten een belangrijke rol in de uitvoering van schulddienstverlening. Daartoe biedt de SON verschillende diensten aan, gericht op financiële zelfredzaamheid van burgers. Het hoofdkantoor van de SON is gevestigd in Enschede. Daarnaast werkt de SON op verschillende locaties in de deelnemende gemeenten in Twente en de Achterhoek.

Bij de uitvoering van schulddienstverlening in de vijf onderzochte gemeenten zijn veel maatschappelijke organisaties betrokken. De SON is in alle gevallen een schakel in de keten van de hulpverlening. De wijze waarop de keten is georganiseerd verschilt per gemeente. In Almelo, Borne, Enschede en Oldenzaal stelt de gemeente de beleidskaders, maar laat de gemeente de uitvoering over aan derden, waaronder de SON. Hengelo verzorgt zelf de intake van mensen met problematische schulden en besteedt de uitvoering van de bancaire taken uit aan de SON. In alle vijf gemeenten maken maatschappelijke organisaties deel uit van de keten van schulddienstverlening¹.

De gemeenten Almelo, Borne, Enschede, en Oldenzaal werken momenteel aan een nieuw Beleidsplan Schuldhulpverlening voor de periode 2016-2020. Het huidige beleidsplan van deze gemeenten werd in 2012 vastgesteld. De gemeente Hengelo heeft haar nieuwe beleidsplan al vastgesteld. Een ambtelijke adviesgroep, samengesteld uit vertegenwoordigers van een aantal gemeenten, adviseert over het opstellen van het nieuwe beleidsplan aan het ambtelijk platform waarin alle 22 gemeenten en de SON ambtelijk vertegenwoordigd zijn.

Governance: goed besturen

Met het instellen van een gemeenschappelijke regeling hebben de deelnemende gemeenten de uitvoeringstaken van de Wgs overgedragen aan het openbaar lichaam Stadsbank Oost-Nederland. Daarmee is de SON voor de deelnemende gemeenten een verbonden partij, die als verlengd lokaal bestuur namens deze gemeenten de opgedragen taken uitvoert.

Een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) bepaalt dat een gemeenschappelijke regeling waarin uitsluitend collegebevoegdheden zijn overgedragen de vorm van een collegeregelgeving dient aan te nemen. In het bestuur van een collegeregelgeving

¹ Het onderzoek richtte zich op de 5 genoemde gemeenten. We kunnen hier daarom geen uitspraken doen over de inrichting van de keten van schulddienstverlening in de overige 17 gemeenten.

kunnen alleen wethouders zitting nemen en geen raadsleden. Per 1 januari 2016 is daarom de gemeenschappelijke regeling SON, waarin alleen uitvoerende collegebevoegdheden zijn overgedragen, van een raadsregeling gewijzigd in een collegeregeling. Het algemeen bestuur van de SON dat sinds 1 januari 2016 is aangesteld, bestaat uit de wethouders van de 22 deelnemende gemeenten. In het nieuwe bestuur hebben geen raadsleden meer zitting. Het dagelijks bestuur bestaat uit de wethouders van een aantal deelnemende gemeenten. Via de wethouder, die zitting heeft in het algemeen en/of het dagelijks bestuur van de SON hebben de gemeenteraden invloed op de SON. Daarnaast behoudt de gemeenteraad de kaderstellende en controlerende rol op schulddienstverleningsbeleid, waaronder het budgetrecht.

De gemeenteraden kunnen dus invloed uitoefenen door het schulddienstverleningsbeleid vast te stellen en door de uitvoering van het beleid te controleren. Daartoe is een goede informatievoorziening aan de gemeenteraden essentieel. De SON is op grond van de Wgr verplicht de gemeenteraad te voorzien van informatie. Zo moet de SON de gemeenteraden vóór 15 april van elk jaar voorzien van de jaarrekening met verslag van de accountant en de algemene en financiële kaders voor het volgende begrotingsjaar, zodat deze informatie beschikbaar is bij de behandeling van de voorjaarsnota. Ook het eigen college van B&W dient actief te voorzien in de informatievoorziening aan de gemeenteraad. De gemeentebegroting en de gemeentelijke jaarrekening moeten volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) specifieke informatie verschaffen over alle verbonden partijen.

Onderzoek rekenkamercommissies

In de afgelopen periode hebben de rekenkamercommissies van Almelo, Borne, Enschede en Hengelo en de gemeenteraad van Oldenzaal gezamenlijk onderzoek laten doen naar de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost-Nederland. Het onderzoek is door BMC uitgevoerd vanaf de zomer van 2015. Op basis van het onderzoeksrapport, dat u kunt vinden via de website van de rekenkamers van de aan het onderzoek deelnemende gemeenten, hebben de gezamenlijke opdrachtgevers een aantal conclusies getrokken. Het onderzoek heeft niet alle vragen van de rekenkamers kunnen beantwoorden. Verder constateren we om meerdere redenen dat het lastig is om algemene uitspraken te doen over de effectiviteit van de SON. Ten eerste omdat ook andere organisaties betrokken zijn bij schulddienstverlening. Ten tweede is de keten en daarin de rol van de SON per gemeente verschillend georganiseerd. Ten derde constateren we dat het onderzoek een aantal vervolgvragen per gemeente oproept. Onderstaand trekken we een aantal algemene conclusies, die van toepassing zijn op de vijf aan het onderzoek deelnemende gemeenten.

Conclusies

- *Een aantal categorieën mensen zit blijvend in een schuldsituatie*

Te denken valt aan mensen die het niet lukt om financieel zelfredzaam te worden en structureel geholpen moeten worden. Door bezuinigingen op taken die gericht zijn op het bevorderen van de financiële redzaamheid en weerbaarheid, zoals budgetcoaching en het sociaal raadsliedenwerk, is de kans aanwezig dat mensen tussen wal en schip vallen. Bij recidive stellen alle gemeenten hun voorwaarden, waarbij structurele schulddienstverlening op kosten van de gemeente niet tot de mogelijkheden behoort. Verder zijn ZZP'ers niet toelaatbaar tot schulddienstverlening door de SON. De SON heeft onvoldoende financiële mogelijkheden om budgetcoaching blijvend aan te bieden. Uit landelijk onderzoek in 2015 bleek 15,7% van alle Nederlandse huishoudens tot de huishoudens met 'onzichtbare problematische schulden' te behoren; zij hebben risicovolle schulden of problematische schulden zonder dat zij formele schuldhulpverlening ontvangen.²

- *De gemeenteraden worden niet in staat gesteld hun kaderstellende en controlerende rol waar te maken*

Zowel de SON als de colleges van B&W voldoen aan de formele verplichtingen omtrent informatievoorziening aan de gemeenteraden. De verstrekte informatie beperkt zich echter tot bedrijfsvoeringsinformatie: schulddienstverleningsproducten en de mate waarin die in de gerapporteerde periode zijn aangeboden. De verstrekte stukken bevatten geen informatie over de mate waarin de SON heeft bijgedragen aan de realisatie van gemeentelijke beleidsdoelen op het gebied van schulddienstverlening. Omdat beleidsinformatie over bereikte resultaten achterwege blijft, wordt de raad niet in staat gesteld om zich een oordeel te vormen over doelbereiking door de SON. Bovendien krijgen de gemeenteraden van de colleges geen heldere beleidskeuzes over het schulddienstverleningsbeleid voorgelegd. Volgens het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten verbonden partijen de gemeenteraad informatie geven over de mate waarin zij bijdragen aan de doelstellingen van het gemeentebestuur en welke kosten daarmee gemoeid zijn. Aan die eis is door de SON nu nog niet voldaan. De informatie die de onderzochte colleges presenteren in de paragraaf verbonden partijen in jaarrekeningen en begrotingen is niet voldoende voor raadsleden om een oordeel te geven over de effectiviteit van de uitvoering van de schulddienstverlening.

- *Een aantal gemeenteraden toont weinig belangstelling voor schulddienstverlening*

De betrokkenheid van een aantal van de onderzochte gemeenteraden bij de SON blijft achter bij het toenemende maatschappelijke belang van schulddienstverlening. In het algemeen nemen de gemeenteraden de door de SON aangeboden stukken voor kennisgeving aan. Dat geldt voor de gemeenten Almelo, Borne en Oldenzaal. De gemeenteraden van Enschede en Hengelo hebben bij de SON-ontwerpbegroting 2015 een motie respectievelijk zienswijze ingediend. De sturing door de gemeenteraad op het SON-beleid is vrij zwak te noemen. Hiermee geven gemeenteraden in beperkte mate invulling aan hun wettelijke verantwoordelijkheid voor integrale schuldhulpverlening (art 2.1 Wgs). Zoals eerder is aangegeven, zijn de raden daarvoor door de SON en de betrokken portefeuillehouders onvoldoende in de gelegenheid gesteld.

- *De SON brengt de kwaliteit van de dienstverlening niet in kaart*

Er zijn geen signalen dat de kwaliteit van de dienstverlening aan inwoners met schuldenproblemen door de SON onder de maat is. Tegelijkertijd constateren we op basis van door de onderzoekers gevoerde gesprekken dat de kwaliteit door bezuinigingen onder druk staat. Dit geldt met name voor de persoonlijke begeleiding van cliënten en contact met ketenpartners. Aangezien de SON, naast de 3-jaarlijks audit van de NVVK³, zelf de kwaliteit van de dienstverlening niet in kaart brengt, kunnen we deze signalen niet staven.

² Panteia, *Huishoudens in de rode cijfers. Over schulden van Nederlandse huishoudens en preventiemogelijkheden*, Zoetermeer, 2015

³ Brancheorganisatie voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren

- *Bestuursleden van de SON zijn tevens portefeuillehouders in het college, wat strijdige verantwoordelijkheden met zich mee kan brengen*

De wethouders van de gemeenten Almelo, Enschede, Hengelo en Oldenzaal hebben zitting in het algemeen en in het dagelijks Bestuur van de SON. De wethouder van Borne heeft alleen zitting in het algemeen bestuur van de SON.

Als deelnemer in de gemeenschappelijke regeling vertegenwoordigt de wethouder die schulddienstverlening in zijn/haar portefeuille in het college van B&W heeft het opdrachtgeverschap (namens de gemeenteraad) van de gemeente. Tegelijkertijd is de wethouder die bestuurslid van de SON is, opdrachtnemer voor de uitvoering van de schulddienstverlening. In de meeste gevallen zijn beide functies (portefeuille schulddienstverlening en bestuurslid SON) binnen het college bij één en dezelfde wethouder belegd die dus tegelijkertijd opdrachtgever en opdrachtnemer is. In sommige gevallen staan het gemeentelijke en het SON-belang op gespannen voet. In die gevallen kan deze 'dubbele petten-problematiek' de gemeentelijke controle op de SON in de weg staan.

- *Het ontbreekt de gemeenten aan integraal sociaal beleid*

Het gemeentelijk beleid op het gebied van schulddienstverlening is in het algemeen op lokaal niveau niet verbonden met andere beleidsterreinen in het sociaal domein. Met de komst van de drie decentralisaties en met het oog op preventie is deze verbinding van groot belang. Omdat schulddienstverlening de participatie en zelfredzaamheid van inwoners moet vergroten, is het terrein nauw verbonden met de decentralisaties op het gebied van de jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen.

- *Strikte beleidsregels en financiële kaders laten de SON weinig ruimte voor maatwerk en samenwerking binnen de keten van schulddienstverlening*

We zien dat gemeenten strikte beleidsregels en financiële kaders vaststellen die de SON weinig ruimte bieden voor maatwerk en samenwerking met ketenpartners, terwijl die juist noodzakelijk is voor vroegsignalering, preventie, nazorg en integrale schulddienstverlening. Schulddienstverlening moet leiden tot maatschappelijke participatie en financiële zelfredzaamheid. De ondersteuning en begeleiding van de gedragsverandering om te komen tot financiële weerbaarheid kan de SON niet alleen. De inzet van ketenpartners, die veelal werken met vrijwilligers, is daarbij essentieel. De begeleiding en ondersteuning van ketenpartners, met name die partners waar vrijwilligers worden ingezet, vergt extra (financiële) ruimte, meer inhoudelijke regie en/of aandacht van de gemeenten.

Samenvattend constateren we dat de 22 deelnemende gemeenten in de gemeenschappelijke regeling SON de uitvoering van de schulddienstverlening hebben belegd bij de Stadsbank Oost-Nederland. Door de beperkte financiële en beleidsmatige ruimte valt een deel van de inwoners met schulden¹ tussen wal en schip. Hoewel de SON en het college voldoen aan de formele verplichtingen omtrent informatievoorziening aan de gemeenteraden, worden de raden in hun kaderstellende en controlerende rol belemmerd doordat zij zowel van de SON als van het college slechts bedrijfsvoeringsinformatie ontvangen over de uitvoering door de SON. Het ontbreekt de raden aan informatie over de bereikte resultaten op grond waarvan zij de doelbereiking kunnen beoordelen. Ook de strijdige verantwoordelijkheden van de portefeuillehoudende wethouder die tevens in het bestuur van de SON zit, kan bijdragen aan beperkte informatieoverdracht aan de raad in dit spanningsveld.

Aanbevelingen

De gezamenlijke opdrachtgevers van het onderzoek doen de volgende aanbevelingen om de schulddienstverlening te verbeteren.

- *Draag de SON op om zowel beleidsinformatie als bedrijfsvoeringsinformatie te verstrekken*

Van het nieuwe integrale beleidskader kan afgeleid worden welke beleidsinformatie de gemeenteraad nodig heeft om te beoordelen of de schulddienstverlening door de SON bijdraagt aan het bereiken van de lokale ambities. Monitor de klanttevredenheid over schulddienstverlening en vraag als gemeenteraad om duidelijke beleidsinformatie over de mate waarin de financiële weerbaarheid en de eigen kracht van huishoudens wordt versterkt. Formuleer hierbij heldere prestatieafspraken. De gemeenteraad kan naast de gebruikelijke beleidsrapportages ook actief signalen uitlokken en in het debat betrekken, zoals van cliëntvertegenwoordiging of adviesraden en burgerpanels. Ook kunnen raadsleden en bestuurders de praktijk leren kennen door af en toe mee te draaien in een sociaal wijkteam of door het houden van spreekuur.

- *Scheid de rol van opdrachtgever en opdrachtnemer in het college*

Maak onderscheid tussen het opdrachtgeverschap en het opdrachtnemerschap van de SON door binnen het college van B&W de verantwoordelijkheden neer te leggen bij verschillende wethouders. Om het probleem van strijdige verantwoordelijkheden te ondervangen kan ook een verkenning worden uitgevoerd naar andere vormen van samenwerking dan de gemeenschappelijke regeling, bijvoorbeeld een vorm waarin de wethouder niet noodzakelijkerwijs deel uitmaakt van het bestuur.

- *Ontwikkel integraal sociaal beleid*

De nieuwe integrale beleidsplannen voor de komende vier jaar dienen de ambitie (integratie met het sociaal beleid) en de praktijk (geïntegreerde schulddienstverlening) met elkaar in verband te brengen. De integraliteit moet in meerdere opzichten worden opgenomen: in de keten van preventie tot nazorg, de financiële en sociale problematiek in onderlinge samenhang, informele en formele hulpverlening op elkaar afstemmen en de rol en functie van de SON ten opzichte van andere ketenpartners helder formuleren. De gemeenteraad heeft de verantwoordelijkheid voor deze integratie van schulddienstverlening bij het maken van de nieuwe beleidsplannen. In navolging van aanbevelingen van de Transitiecommissie Sociaal Domein, kunnen gemeenteraden daarin eveneens keuzes maken over wat goede en passende schulddienstverlening is en welke (kwaliteits-)criteria daarbij horen.

- *Geef de SON meer beleidsruimte*

Om te voorkomen dat mensen tussen wal en schip raken moet de SON meer ruimte krijgen om maatwerk te leveren. De volgende opties scheppen meer ruimte:

- Oprekken van de recidivebepalingen.
- Ontwikkelen van arrangementen voor huishoudens die (nog) niet in aanmerking komen voor een schuldenregeling;
- Vroeg-signalering en preventie verbeteren door het trainen van eerstelijns sociaal (wijk)teams in het herkennen van schuldenproblematiek en in motiverende gespreksvoering, preventie op scholen, het trainen van docenten en samenwerking met werkgevers.
- Een nazorg traject om te voorkomen dat mensen na afloop van schulddienstverlening terugvallen in oud gedrag.
- Investeren in de ketensamenwerking van de SON met andere ketenpartners door ontmoetingen en onderlinge afspraken bijvoorbeeld in de vorm van een armoedepact.

Binnen het bekostigingsmodel van de SON zou het mogelijk moeten zijn om cliënten individueel maatwerk te bieden en vroeg-signalering en preventie toe te passen.

- *Bied vrijwilligers meer en betere ondersteuning*

Zoals we zagen is de SON bij de ondersteuning en begeleiding van de gedragsverandering om te komen tot financiële weerbaarheid aangewezen op ketenpartners. De begeleiding en ondersteuning van ketenpartners, met name die partners waar vrijwilligers worden ingezet, vergt extra (financiële) ruimte. Financieel kunnen gemeenten ondersteuning geven door een subsidie te verlenen in de directe kosten die verbonden zijn aan de hulpverlening, zoals het lidmaatschap van de landelijke organisatie Schuldhulpmaatje en opleidingskosten. Daarnaast kunnen zowel de gemeenten als de SON het vrijwilligerswerk erkennen en waarderen, om uitval van vrijwilligers te voorkomen. Goede bereikbaarheid van de consulenten van de SON voor vrijwilligers in het geval van complexe problemen van cliënten is eveneens belangrijk.

- *Vraag meer inzicht in de doelgroep*

Om de effectiviteit van het schulddienstverleningsbeleid te vergroten is meer inzicht noodzakelijk in de omvang van de problematiek en de bereikbaarheid van de doelgroep. Uit landelijk onderzoek in 2015 bleek 15,7% van alle Nederlandse huishoudens tot de huishoudens met 'onzichtbare problematische schulden' te behoren: zij hebben risicovolle schulden of problematische schulden zonder dat zij formele schulddienstverlening ontvangen. De vraag is hoe omvangrijk de doelgroep tegenwoordig in het eigen gebied is, welk deel gebruik maakt van formele schulddienstverlening en waarom een (groot) deel van de doelgroep geen gebruik maakt van de formele schulddienstverlening.

Rekenkamercommissie
T.a.v. de heer C.H. Hartendorp
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Datum
Onderzoek naar Stadsbank Oost Nederland	2070780		17 januari 2017

Geachte heer Hartendorp,

Nogmaals dank voor het toezenden van het resultaat van het onderzoek naar de Stadsbank Oost Nederland (SON). In deze brief reageren wij op het rapport van de Rekenkamer: "Schulddienstverlening nader bekeken" van 14 november 2016 en gaan wij in op de aanbevelingen van de rekenkamercommissie.

- Aanbeveling 1: Draag de SON op om zowel beleidsinformatie als bedrijfsvoeringinformatie te verstrekken.

Wij volgen deze aanbeveling op. Hierbij maken we wel een kanttekening. Jaarlijks maakt de SON een jaarverslag dat goed inzicht geeft in de producten die zij aanbiedt en de kosten voor de aangesloten gemeenten. Daarnaast hebben ook wij de wens om meer inzicht te hebben in de manier waarop producten op gebied van schuldhelpverlening bijdragen aan het beleidsdoel: 'mensen met problematische schulden zelfredzaam maken'. Landelijk wordt gekeken naar de effectiviteit van de schuldhelpverlening, maar er zijn geen cijfers bekend. Diverse onderzoeken laten zien dat resultaten van interventies (nog) niet meetbaar zijn. Berenschot heeft een evaluatie uitgevoerd van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening. Naar aanleiding hiervan werken Divosa, VNG en het Ministerie van SZW verder aan het door ontwikkelen van de systematiek voor het monitoren van de effectiviteit van schuldhelpverlening.

- Aanbeveling 2: Scheid de rol van opdrachtgever en opdrachtnemer in het college.

Deze aanbeveling nemen wij niet over. De SON voert de dienstverlening uit voor een gemeenschappelijke regeling met 22 gemeenten. Het gaat hier om verlengd lokaal bestuur. Hierbij bepalen de gemeenteraden het kader stellend beleid van de SON. De colleges zijn bestuurlijk verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid.

Uit het onderzoek zijn geen concrete aanwijzingen gekomen dat deze situatie tot problemen leidt. In het rapport op pagina 38 staat 'De portefeuillehouders die de SON als opdrachtgever aansturen en controleren zijn immers tegelijkertijd opdrachtnemer die aan gemeenten hierover verantwoording moeten afleggen. Hoewel er geen concrete aanwijzingen zijn dat dit ook het geval is geweest, levert deze situatie wel kwetsbaarheden op.'

Het Algemeen Bestuur bestaat uit vakinhoudelijke portefeuillehouders. Doordat een GR niet gedualiseerd is, maar dit verlengd lokaal bestuur is, is het vanzelfsprekend dat de vakinhoudelijke portefeuillehouder ook in het Dagelijks Bestuur zit. Dus geen opdrachtgever, maar bestuurlijk verantwoordelijke.

Daarom vinden wij het niet noodzakelijk om een scheiding binnen ons college aan te brengen tussen de opdrachtgevers- en opdrachtnemersrol bij de Stadsbank Oost Nederland.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Let op:

Per 18 april is het Publieksplein te bezoeken aan de Hazenweg 121.

Bezoekadres

Hazenweg 121

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

- Aanbeveling 3: Ontwikkel integraal sociaal beleid.

Deze aanbeveling voeren we al uit. Zoals in het beleidsplan 'Met respect.. op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning' al werd aangekondigd, is toegewerkt naar een centrale toegang voor algemene en maatwerkvoorzieningen. In Hengelo hebben we met de inzet van BudgetAlert onze ambities vorm gegeven op het gebied van integrale schuldhulpverlening. In het recentelijk vastgestelde beleidsplan Schuldhulpverlening wordt deze inzet verder uitgewerkt voor de komende jaren. Schuldhulpverlening is feitelijk ingebed in het brede sociale domein. BudgetAlert is sinds 1 oktober 2016 direct achter het Zorgloket gepositioneerd, naast het team Wmo en team Jeugd en Gezin. BudgetAlert zorgt voor doorgeleiding naar de Stadsbank Oost Nederland voor het inzetten van de diverse producten van de schuldhulpverlening van de Stadsbank. Daarnaast wordt gezorgd voor doorgeleiding naar de andere teams of externe ketenpartners indien dit nodig is.

Aangezien de raad al bij het beleidsplan Met respect en het beleidsplan Schuldhulpverlening een besluit heeft genomen om de schuldhulpverlening in te bedden in het brede sociale domein en BudgetAlert en de Stadsbank Oost Nederland nauw samen werken, vinden wij het niet noodzakelijk om nu aanvullend beleid te ontwikkelen.

- Aanbeveling 4: Geef de SON meer beleidsruimte.

Deze aanbeveling voeren we al uit. De SON is gehouden aan landelijke wet- en regelgeving op het gebied van schuldregelen en daarbij volgt de SON de richtlijnen van de NVVK. Deze wet- en regelgeving biedt nauwelijks ruimte voor lokale beleidsvrijheid. Dit neemt echter niet weg dat we samen met de SON de beschikbare ruimte gebruiken voor de inzet van maatwerk. Dit voorkomt onder andere dat zogenaamde "niet-kunners" worden uitgesloten van dienstverlening bij de SON. De schuldhulpverlening aan zelfstandigen ligt bij onze afdeling ROZ (Regionaal Orgaan Zelfstandigen), waar men beschikt over specifieke kennis en expertise om ondernemers te ondersteunen.

- Aanbeveling 5: Bied vrijwilligers meer en betere ondersteuning.

Deze aanbeveling voeren we al uit. In onze gemeente krijgen de vrijwilligers van Hulpdienst Hengelo ondersteuning in de vorm van trainingen en deskundigheidsbevordering. Hiervoor ontvangt de organisatie Wijkkracht jaarlijks subsidie van onze gemeente. Tevens worden vanuit de gemeente goede relaties onderhouden met o.a. het Nibud, waardoor er regelmatig (gratis) ondersteuning kan worden aangeboden in de vorm van workshops en digitale ondersteuningsprogramma's. Tevens is er een goede samenwerking tussen Stadsbank, gemeente en Wijkkracht om over en weer onze medewerkers en vrijwilligers te informeren en te scholen over beleid en uitvoering.

- Aanbeveling 6: Vraag meer inzicht in de doelgroep.

Wij nemen deze aanbeveling over. Dit doen we op verschillende manieren. Wij maken daarvoor gebruik van de informatie die de SON heeft over aantallen en gebruik van diensten. Daarnaast gebruiken we landelijke gegevens die wij vertalen naar de lokale situatie. Dit zijn onderzoeken van het Nibud, o.a. Minima Effectrapportages, onderzoek van de UT en armoederapportages van de G32 gemeenten. Verder maakt een deel van de inwoners met problematische schulden geen gebruik van de dienstverlening van de SON. Zelf onderzoek doen naar de reden hiervan is erg kostbaar. Daarom onderzoeken we de mogelijkheid of wij kunnen meedoen met landelijk onderzoek hierover.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

3

2070780

Accepted

De heer S.W.J.G Schelberg

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

Behandelvoorstel

Onderwerp	Aanvullend krediet gereed maken units bouwdeel 6 voormalige MTS		
Zaaknummer	2096991	Portefeuillehouder	Jan Bron
Historie	Op 17 januari 2017 heeft de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld van € 326.000,- voor het verhuur gereed maken van (een deel van) bouwdeel 6 van de voormalige MTS en het WTC Businessdistrict (zaaknummer 2070990). Tijdens de voorbereiding van de uitvoering is gebleken dat de uitgangspunten op basis waarvan het krediet is gevraagd, niet correct zijn. Voor het verhuur gereed maken is een aanvullend krediet nodig van € 68.000,-. De extra investering wordt gedekt door de extra te realiseren huuropbrengsten van bouwdeel 6.		
Belangrijkste beslis/-bespreekpunten	1. Voor de verbouw van bouwdeel 6 van de MTS locatie een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 68.000,-; 2. Deze kosten te verantwoorden ten laste van complex 711 en te verwerken in de eerstvolgende herziening van de grondexploitatie.		

Politieke Markt	22 maart 2017			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Roel Kok	Anke Haarhuis	Ruimte 1 (boven)	Fysiek	30 min
Doel van de sessie	Oordeelsvormend			
Behandeladvies	De fracties wordt gevraagd hun mening te geven over het voorstel om aanvullend krediet beschikbaar te stellen voor het gereed maken van units in bouwdeel 6 van de voormalige MTS.			
Spreekrecht publiek	ja ☒ nee ☐	duur: 5 minuten per inspreker		

Raad	4 april 2017	
Doel van de sessie	Besluitvormend	
Behandeladvies na bespreking in de politieke markt	Dit voorstel agenderen als bespreekpunt in de raadsvergadering. Voor de fractie van BurgerBelangen is het gefaseerd uitvoeren van de werkzaamheden nog een punt van discussie. Zij overwegen een motie of amendement in te dienen. De overige fracties zijn akkoord met het voorstel.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2096991	Witvoet, Gineke	FYS	
ONDERWERP			
Aanvullend krediet gereed maken units bouwdeel 6 voormalige MTS			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

1. Voor de verbouw van bouwdeel 6 van de MTS locatie een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 68.000,-;
2. deze kosten te verantwoorden ten laste van complex 711 en te verwerken in de eerstvolgende herziening van de grondexploitatie.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Op 17 januari 2017 heeft de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld van € 326.000,- voor het verhuur gereed maken van (een deel van) bouwdeel 6 van de voormalige MTS en het WTC Businessdistrict. Bij het uitwerken van de plannen is gebleken dat de getrokken grenzen van het verhuur gereed te maken deel van bouwdeel 6 niet praktisch zijn. Hiernaast zijn de investeringen die nodig zijn voor de uitbreiding van de capaciteit en toepasbaarheid van technische installaties hoger dan verwacht. Voor het verhuur gereed maken is een aanvullend krediet nodig van € 68.000,-. De extra investering wordt gedekt door extra te realiseren huuropbrengsten.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2096991	Witvoet, Gineke	FYS	Bron
ONDERWERP			
Aanvullend krediet gereed maken units bouwdeel 6 voormalige MTS			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Op 17 januari 2017 heeft de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld van € 326.000,- voor het verhuur gereed maken van (een deel van) bouwdeel 6 van de voormalige MTS en het WTC Businessdistrict (zaaknummer 2070990). Tijdens de voorbereiding van de uitvoering is gebleken dat de uitgangspunten op basis waarvan het krediet is gevraagd, niet correct zijn. Bij het uitwerken van de plannen is gebleken dat de getrokken grenzen van het verhuur gereed te maken deel van bouwdeel 6 niet praktisch zijn. Hiernaast zijn de investeringen die nodig zijn voor de uitbreiding van de capaciteit en toepasbaarheid van technische installaties hoger dan verwacht. Voor het verhuur gereed maken is een aanvullend krediet nodig van € 68.000,-. De extra investering wordt gedekt door de extra te realiseren huuropbrengsten van bouwdeel 6.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Voor een veilige werkomgeving is een brandscheiding nodig. Op de begane grond van bouwdeel 6 ligt een brandscheiding, enkele meters verder dan de bouwgrens die getrokken is ten behoeve van de kredietaanvraag die in januari bij de gemeenteraad voorlag.

Het is efficiënter om gebruik te maken van deze aanwezige brandscheiding. Hierdoor hoeft er minder geïnvesteerd te worden in tijdelijke voorzieningen. Wanneer de bestaande brandscheiding als bouwgrens wordt gehanteerd komt circa 65 m² méér kantoorruimte beschikbaar door het opschuiven van de projectgrens, waardoor meer geïnvesteerd moet worden in het verhuur gereed maken van deze extra meters.

Tijdens de voorbereiding van de feitelijke werkzaamheden voor de verbouw van bouwdeel 6 is geconstateerd dat de warmte opwekinstallatie onvoldoende capaciteit heeft om alle kantoorunits in bouwdeel 6 te verwarmen. Ook kwam naar voren dat alle radiatoren van binnen verroest zijn en vervangen moeten worden. De aanwezige elektrische installatie is qua kwaliteit en capaciteit niet toereikend en is niet geschikt voor de flexibele verhuur.

De data installatie is wel aanwezig maar de bekabeling is sterk verouderd en voldoet niet aan de huidige eisen en wensen. De verlichtingsinstallatie is onvoldoende veilig en ongeschikt voor flexibele verhuur. Gelet op de voorgaande constatering moeten wij meer investeren in de installaties dan we hadden voorzien.

In bouwdeel 5 ligt een ruimte die gedeeltelijk gereed gemaakt is, maar nog niet volledig geschikt is voor verhuur. Het betreft een ruimte van circa 40 m² grenzend aan bouwdeel 6. Nadat deze ruimte verhuurbaar gemaakt is, kan deze unit betrokken worden in het aanbod van verhuurbare units in bouwdeel 6.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

1. Voor de verbouw van bouwdeel 6 en de afbouw van een ruimte in bouwdeel 5 van de MTS locatie een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 68.000,-;
2. deze kosten te verantwoorden ten laste van complex 711 en te verwerken in de eerstvolgende herziening van de grondexploitatie.

FINANCIËLE ASPECTEN

Kosten:

De kosten voor het verhuur gereed maken van het bijgaande plattegrond gearceerde deel van bouwdeel 5 en 6 wordt geraamd op € 394.000,-.

Deze kosten zijn als volgt opgebouwd:

	herzien	oorspronkelijk
sloop en asbest verwijderen	€ 27.000	€ 80.000
gemeentelijke ruimtes en voorzieningen (installaties)	€ 145.000	€ 61.000
bouwkosten en inrichting	€ 222.000	€ 185.000
totaal	€ 394.000	€ 326.000

Ten opzichte van de oorspronkelijke raming:

sloop en asbest verwijderen	-€ 53.000
gemeentelijke ruimtes en voorzieningen (installaties)	€ 84.000
bouwkosten en inrichting	€ 37.000
totaal	€ 68.000

In de gewijzigde raming is ervan uitgegaan dat de aannemer die de verbouw en de inrichting verzorgt, niet in fasen uitvoert. Wanneer de werkzaamheden in fasen uitgevoerd worden, moet rekening gehouden worden met circa € 5.000 extra kosten per fase.

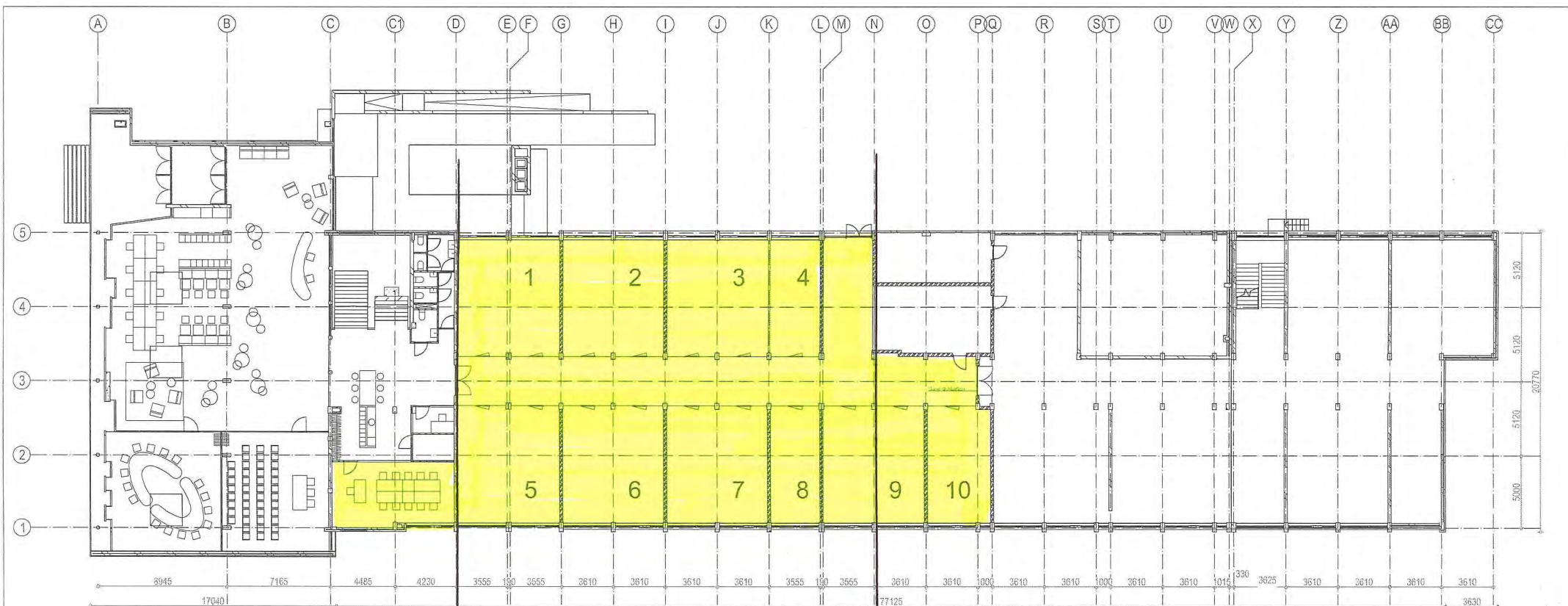
Dekking:

Om de units zoals weergegeven op de bijgaande tekening verhuur gereed te maken, wordt een aanvullend krediet gevraagd van € 68.000,-. In bouwdeel 5 en 6 wordt circa 105 m² meer verhuurbaar oppervlak gerealiseerd. Het aanvullend krediet kan gedekt worden middels de te realiseren huuropbrengsten op deze 105 m². Wanneer de uitgangspunten, ten aanzien van prijzen en rendement, zoals gehanteerd bij de oorspronkelijke kredietaanvraag van toegepast worden, kan met de extra m²'s € 111.000,- extra investering gedekt worden.

BIJLAGE(N)

Bijlage 1: plattegrond van verhuurbaar te maken deel bouwdeel 6

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

GRENS OORSPRONKELIJKE
KREDIET AANVRAAG

Gewijzigde plattegrond: 5 units

Behandelvorschlag

Onderwerp	Evaluatie convenant Stichting OSG Hengelo		
Zaaknummer	2094794	Portefeuillehouder	Claudio Bruggink
Belangrijkste beslissing/-besprekingspunten	Sinds 2013 zijn er diverse bijeenkomsten geweest waar de gemeenteraad en de Raad van Toezicht met elkaar in gesprek zijn geweest. Uit de gesprekken blijkt dat dit beide partijen zo goed is bevallen, dat de OSG voorstelt om dit periodiek overleg te intensiveren en dit ook in het convenant aan te passen. Daarmee vervalt de noodzaak tot een schriftelijke evaluatie en de OSG stelt voor om dit artikel te schrappen. Daarnaast is er de laatste jaren gesignaleerd dat de aanleverdatum van 1 november voor de begroting niet handig gekozen is, o.a. in verband met de telling van leerlingaantal, dat wordt voorgesteld om deze datum te verschuiven naar 1 januari. De fracties worden gevraagd om de door de OSG aangedragen evaluatiepunten te bespreken en indien men akkoord is met de voorgestelde wijzigingen, het hernieuwde convenant, zoals voorgesteld, met de stichting OSG aan te gaan.		
Historie	In 2013 hebben de Raad van Toezicht van de OSG en de gemeenteraad samen een convenant met elkaar afgesloten. In dit convenant was geregeld dat beide partijen het convenant in 2015 zouden evalueren. Dat is door omstandigheden iets later geworden. Conform artikel 9 heeft de Stichting OSG deze evaluatie voorbereidt en brengt zij een aantal wijzigingsvoorstellen voor het Convenant bij de gemeenteraad in.		

Dit voorstel wordt gezamenlijk geagendeerd met de statuten en het convenant van de Scholengroep Primato. Beide behandeladviezen komen daarom vanaf dit punt overeen.

Politieke Markt	Datum 22 maart 2017			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Wiert Wiertsema	Coen Hartendorp	Theaterzaal	Sociaal	75 min
Doel van de sessie	Oordeelsvorming ter voorbereiding op besluitvorming in de raad.			
Behandeladvies	De fracties worden gevraagd hun mening te geven over beide door het college voorgestelde raadsvoorstellen. Tijdens de politieke markt wordt de fracties allereerst gevraagd om de door de OSG aangedragen evaluatiepunten te bespreken en indien men akkoord is met de voorgestelde wijzigingen, het hernieuwde convenant, zoals voorgesteld, met de OSG aan te gaan. Naast de portefeuillehouder is ook voorzitter van het College van Bestuur van de OSG, Charles Dams, aanwezig om met de raad in gesprek te gaan. Het tweede deel van de politieke markt betreft de bespreking van de statuten en het convenant Primato. Het convenant kent een gelijke strekking (op wetsartikelen en benoeming na) met het convenant OSG. De fracties wordt gevraagd hun mening te geven over de voorgestelde wijziging van de statuten. Algemeen directeur a.i. Dick Loman is aanwezig om vragen van de raad te beantwoorden.			
Spreekrecht publiek	ja		duur: max. 5 minuten	

Raad	4 april 2017	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies	Uit de bespreking in de Politieke blijkt dat er aanpassingen volgen in beide convenanten en in de statuten van Primato. In de raadsvergadering kan worden bepaald of deze aanpassingen conform toezegging zijn verwerkt. Daarnaast heeft de fractie van ProHengelo aangegeven de zaken mee terug te nemen naar de fractie omdat zij met een motie of amendement komen inzake de toevoeging van een zin aan artikel 4 van de statuten van Primato dat ingaat op waarden en normen binnen het onderwijs.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2094794	Reek, Yvonne van den	SOC-BEL	Claudio Bruggink
ONDERWERP			
Evaluatie convenant Stichting OSG Hengelo			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

1. Kennis te nemen van de evaluatie van het convenant dor de OSG
2. Het hernieuwde convenant met de Stichting OSG aan te gaan.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

De raad heeft een hernieuwd convenant getekend met de Stichting Openbare Scholengemeenschap Hengelo

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2094794	Reek, Yvonne van den	SOC-BEL	Claudio Bruggink
ONDERWERP			
Evaluatie convenant Stichting OSG Hengelo			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

In 2013 is er een convenant gesloten tussen de Raad van Toezicht van de OSG en de gemeenteraad in Hengelo. Daar in is een artikel opgenomen waarin is bepaald dat deze geëvalueerd zou worden door de Raad van Toezicht in 2015 in deze evaluatie aangeboden zou worden in de gemeenteraad. Door de wisselingen van directeur/bestuurder is de evaluatie pas eind 2016 toegezonden aan de raad.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

In de aangeboden evaluatie geeft de OSG aan dat ze graag een aantal wijzigingen ziet om het aan te passen aan de huidige gang van zaken.

Ze willen graag artikel 3.3 wijzigen en opnemen dat het overleg tussen de OSG en de gemeenteraad wordt aangepast naar vier keer per raadsperiode in plaats van twee keer per raadsperiode. Dit sluit aan bij de huidige werkwijze.

Daarnaast is gebleken dat het voor de OSG in de praktijk niet haalbaar is om de begroting voor het nieuwe jaar voor 1 november aan de gemeente aan te leveren, dit wordt veroorzaakt doordat definitieve leerling telling die in 1 oktober plaatsvindt, effect heeft op bekostiging. Ze stellen daarom voor om deze datum aan te passen naar 1 januari. Geadviseerd wordt om met het oog op praktische haalbaarheid en zorgvuldigheid hier mee in te stemmen.

Artikel 9 het artikel dat inging op de evaluatie willen ze laten vervallen, omdat ze de benoemde onderdelen jaarlijks zullen benoemen in begroting en jaarrekening, zodat de raad jaarlijks wordt geïnformeerd.

Daarnaast is vanuit juridische invalshoek beter aangegeven welk orgaan precies bedoeld wordt op de plekken waar gemeente staat, dit sluit ook aan bij de werkwijze zoals deze afgelopen jaren is gevoerd.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

Voorgesteld wordt kennis te nemen van de evaluatie en in te stemmen met de wijzigingen door ondertekening van het bijgevoegde gewijzigde convenant.

FINANCIËLE ASPECTEN

Niet van toepassing

BIJLAGE(N)

Brief OSG en gewijzigd convenant

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

Bezoekadres
Hazenweg 88
7556 BM Hengelo

Postadres
Postbus 188
7550 AD Hengelo

T (074) 291 98 60
F (074) 291 72 65

W www.osghengelo.nl
E cedi@osghengelo.nl

Gemeente Hengelo
t.a.v. de gemeenteraad
Postbus 18
7550 AA HENGELO

Ons kenmerk 2016.1144.CD.tw
Datum 20 december 2016
Onderwerp Convenant Stichting OSG Hengelo

Geachte raad,

Bijgaand stuur ik u, namens de Raad van Toezicht van de Stichting OSG Hengelo, de evaluatie van het huidige convenant met daarbij de onderstaande aanpassingen.

- Artikel 9 van het convenant laten vervallen.
- Artikel 3.3 verruimen en aan te passen in dat er wordt gestreefd om elke raadsperiode vier keer een overleg te plannen tussen de RvT en de gemeenteraad.
- Artikel 3.3. Stichting OSG stelt zich open voor periodiek overleg met de raad van de Gemeente en zal leden van de raad van de Gemeente actief uitnodigen voor algemene (informatie)bijeenkomsten en - ten minste vier keer per raadsperiode - kennismaking met Stichting OSG.
- Artikel 4.1 hierin staat dat de begroting voor het komend jaar in beginsel voor 1 november ter informatie naar de Raad zal worden gestuurd. Deze datum is voor de OSG niet haalbaar, omdat deze te kort ligt op de teldatum van 1 oktober binnen het onderwijs. De datum 1 november wordt vervangen door 1 januari.

Hoogachtend,

1.0.

J.G. Mengerink-Hogevonder
Voorzitter Raad van Toezicht
Stichting OSG Hengelo

Bestuursbureau Stichting OSG Hengelo

Evaluatie convenant

In 2013 hebben Raad van Toezicht en gemeenteraad een convenant met elkaar afgesloten. In dit convenant is een artikel opgenomen om samen het convenant te evalueren. Deze evaluatie stond gepland voor 2015. Door de interim fase binnen het bestuur van de Stichting OSG heeft de evaluatie pas in 2016 plaatsgevonden.

In artikel 9 van het convenant staan de onderdelen benoemd waarop de evaluatie plaats zou moeten vinden. Deze onderdelen zijn de afgelopen 3 jaar besproken tijdens de verschillende bijeenkomsten tussen de Raad en de Raad van Toezicht van de OSG. Daarnaast komen de verschillende onderdelen elk jaar terug in de begroting en jaarrekening van de OSG die ter kennisname worden toegezonden aan de Raad. We vinden het dan ook van groter belang dat de Raad van Toezicht en de Raad aan de ene kant en de bestuurder van de Stichting OSG en de wethouder aan de andere kant, regelmatig met elkaar in gesprek zijn over de verschillende onderwerpen, dan dat er telkens een schriftelijke evaluatie moet plaats vinden.

9 Evaluatie

9.1 Partijen evalueren in 2015 de stand van zaken de werking van dit Bestuurlijk Convenant. Stichting OSG bereidt deze evaluatie voor. In de evaluatie komen in elk geval de volgende onderwerpen aan de orde:

a. de in artikel 3.1 en 3.2 beschreven informatiegebieden;

3.1 De (raad van de) Gemeente is zich bewust van de zelfstandige positie van Stichting OSG en het belang van een goed en onafhankelijk intern toezicht. De extern toezichthoudende rol van de raad van de Gemeente ziet dan ook in het bijzonder op de continuïteit van de instandhouding van de openbare scholen en de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs.

3.2 De (raad van de) Gemeente wijst een afgevaardigde aan die namens de Gemeente als contactpersoon fungeert van Stichting OSG. Dit kan de wethouder onderwijs, of een door de wethouder aan te wijzen accounthouder zijn. Hiermee geeft de (raad van de) Gemeente invulling aan de verdeling van taken tussen het college van burgemeester en wethouders en de raad van de Gemeente.

b. de kwaliteit van het openbaar onderwijs en eventuele opmerkingen tijdens de Inspectie van het Onderwijs;

c. het openbaar karakter van het onderwijs;

d. de financiële stand van zaken en de ontwikkeling van de exploitatie;

e. de invulling door Stichting OSG van het belanghebbendenbeleid;

f. de cultuur van besturen en het functioneren van het interne toezicht.

Het bestuur en de Raad van Toezicht van de Stichting OSG stellen dan ook voor om artikel 9 van het convenant te laten vervallen.

Hier staat dan wel tegenover dat we artikel 3.3 willen verruimen. Hierin staat nu benoemd dat de stichting OSG ten minste twee keer per raadsperiode met de Raad om tafel gaat. De afgelopen drie jaar heeft er echter vaker een bijeenkomst plaatsgevonden tussen de Raad van Toezicht van de OSG en de Raad. Dit bevalt ons heel goed en willen we naar de toekomst toe continueren.

We stellen dan ook voor om het artikel aan te passen en te wijzigen in deze lijn, dus veranderen in dat we er naar streven elke raadsperiode vier keer in overleg te gaan met elkaar.

3.3. Stichting OSG stelt zich open voor periodiek overleg met de raad van de Gemeente en zal leden van de raad van de Gemeente actief uitnodigen voor algemene (informatie)bijeenkomsten en - ten minste twee keer per raadsperiode - kennismaking met Stichting OSG.

In praktische zin lopen we tegen een probleem aan. In artikel 4.1 staat dat de begroting voor het komend jaar in beginsel voor 1 november ter informatie naar de Raad zal worden gestuurd. Deze datum is voor de OSG niet haalbaar, omdat deze te kort ligt op de teldatum van 1 oktober binnen het onderwijs. Wij willen dan ook voorstellen in dit artikel de datum te vervangen door 1 januari.

4.1 Stichting OSG verstrekt jaarlijks aan de (raad van de) Gemeente ter informatie de begroting voor het komende jaar (4.1f) (in beginsel voor één januari), de jaarrekening (4.1f) en het jaarverslag (4.1 a,b,c,d,e) over het afgelopen jaar (beiden voor

één juli), alsmede het geldende meerjarenbeleidsplan (4.1 a,b,c,d,e) voor de komende jaren. Middels deze documenten geeft Stichting OSG in elk geval en deels in aanvulling op het bepaalde in artikel 24e1 Wvo inzicht in:

Verder is er binnen het convenant gekeken naar de verschillende momenten waarop wie met wie nu in overleg is of zou moeten. Om dit te verduidelijken is dit nu tussen haakjes vermeld.

Wij hopen dat we u als Raad akkoord kunt gaan met de voorgestelde wijzigingen. We gaan er vanuit dat we onze voorspoedige samenwerking voortzetten en de momenten waarop we elkaar ontmoeten optimaal benutten om alle onderdelen die we beiden van belang vinden bespreken.

concept december 2016

BESTUURLIJK CONVENANT OPENBAAR VOORTGEZET ONDERWIJS HENGELO

ONDERGETEKENDEN:

- 1.** de publiekrechtelijke rechtspersoon: Gemeente Hengelo, met adres: Burgemeester Jansenplein 1, 7551 EC Hengelo, ingeschreven in het handelsregister van de Kamers van Koophandel onder dossiernummer 8218146, hierna te noemen: de "Gemeente";
- 2.** de stichting: Stichting OSG Hengelo, statutair gevestigd te gemeente Hengelo, met adres: Hazenweg 88, 7556 BM Hengelo Ov, ingeschreven in het handelsregister van de Kamers van Koophandel onder dossiernummer 8177914 hierna ook te noemen: de "Stichting OSG";

De Gemeente en Stichting OSG hierna gezamenlijk ook te noemen: "Partijen".

OVERWEGEN HET VOLGENDE:

Verzelfstandiging openbaar voortgezet onderwijs

- A.** De raad van de Gemeente heeft in 2008 besloten tot verzelfstandiging van het openbaar voortgezet onderwijs in de gemeente Hengelo. In het kader van die verzelfstandiging is Stichting OSG opgericht.
- B.** De raad van de Gemeente heeft op 25 maart 2013 het onderzoeksrapport naar de cultuur van besturen, het functioneren van het intern toezicht en de verhouding tussen de raad van de Gemeente en Stichting OSG besproken.
- C.** In vervolg op dit rapport heeft de raad van de Gemeente in afstemming met de belanghebbenden binnen Stichting OSG nieuwe leden van de Raad van Toezicht benoemd en Stichting OSG verzocht de scheiding van de functies bestuur en intern toezicht beter uit te werken en in dat kader de statuten in lijn te brengen met de Wet op het voortgezet onderwijs (hierna: "Wvo"). Het bestuur en de nieuw benoemde Raad van Toezicht hebben daarop voorgesteld over te gaan tot wijziging van de statuten conform de thans voorliggende akte, welk voorstel de instemming heeft verkregen van de raad van de Gemeente op 10 december 2013.
- D.** Stichting OSG houdt de volgende openbare scholen (en vestigingen) als bedoeld in de Wvo in stand:

OSG Hengelo, bestaande uit:
  - i. het Bataafs Lyceum, gevestigd Sloetsweg 155, 7556 HM Hengelo Ov (BRIN-nummer vestiging: 20CS00);
  - ii het Montessori College Twente, gevestigd Sloetsweg 153, 7556 HM Hengelo Ov (BRIN-nummer vestiging: 20CS07);
  - iii. het Gilde College, gevestigd Bandoengstraat 7, 7556 TE Hengelo Ov (BRIN-nummer nevenvestiging: 20CS04);
  - iiii. t' Genseler, gevestigd Jasmijnstraat 15, 7552 AH Hengelo Ov (BRIN-nummer: 23EJ), de scholen en (neven)vestigingen hierna gezamenlijk ook te noemen: de "Scholen".
- E.** Stichting OSG kwalificeert als een stichting voor openbaar onderwijs als bedoeld in artikel 42b Wvo. De statuten van Stichting OSG voorzien in een nauwe band met de Gemeente (raad en college) opdat ter borging van het openbaar karakter aan de in de Wvo genoemde publieke wettelijk waarborgen kan worden voldaan.

- F. Met het oog op de grondwettelijke verantwoordelijkheid van de raad van de Gemeente om - in aanvulling op het toezicht door de Inspectie van het Onderwijs - toezicht te houden op het openbare karakter van het onderwijs en de continuïteit van het aanbod van openbaar onderwijs, de invulling van het externe toezicht door de raad van de Gemeente en de professionalisering van de relatie tussen OSG Hengelo en de (raad van de) Gemeente vinden Partijen het wenselijk hun nadere afspraken met betrekking tot hun bestuurlijke rechtsverhouding te beschrijven in dit bestuurlijk convenant (hierna: "Bestuurlijk Convenant"), zulks in aanvulling op het bepaalde in artikel 42b Wvo en de statuten van Stichting OSG.

EN KOMEN HET VOLGENDE OVEREEN:

1 Goed bestuur

- 1.1 Stichting OSG scheidt de functies bestuur en intern toezicht overeenkomstig artikel 42b Wvo en de artikelen 24d tot en met 24d1 Wvo en leeft de in de Code Goed Bestuur in het Voortgezet Onderwijs van de VO-Raad beschreven beginselen voor goed bestuur na. Binnen Stichting OSG is de scheiding van de functies bestuur en toezicht vormgegeven door een scheiding van organen als bedoeld in artikel 42b lid 12 Wvo.
- 1.2 Het bestuur van Stichting OSG is belast met het besturen van Stichting OSG. Het bestuur vormt gezamenlijk met de (school)directeuren een directieteam dat zoveel mogelijk als collectief functioneert.
- 1.3 Het bestuur van Stichting OSG is verantwoordelijk voor (i) de realisatie van de doelstellingen van de rechtspersoon, (ii) het functioneren van de openbare scholen, (iii) de strategie en het beleid en (iv) de onderwijsopbrengsten. Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene gang van zaken en de dagelijkse leiding en oefent de verantwoordelijkheden van het bevoegd gezag uit in afstemming en ondersteund door de (school)directeuren. Het bestuur van Stichting OSG wordt benoemd door de Raad van Toezicht van Stichting OSG.
- 1.4 De Raad van Toezicht van Stichting OSG bestaat uit ten minste vijf en ten hoogste zeven personen en wordt conform de statuten benoemd, geschorst en ontslagen door de raad van de Gemeente. De raad van de Gemeente benoemt afhankelijk van het aantal leden ten minste twee en maximaal drie leden op voordracht van de (oudergeleding van de) GMR en de overige leden op voordracht van de Raad van Toezicht van Stichting OSG.

2 Interne en externe verantwoording

- 2.1 Stichting OSG stelt de bestuursvisie, het meerjarenbeleid en de meerjarenbegroting van Stichting OSG vast. Het bestuur van Stichting OSG bestuurt Stichting OSG en onderhoudt het contact met de GMR.
- 2.2 Het bestuur van Stichting OSG legt overeenkomstig de Wvo en de beginselen van goed bestuur intern verantwoording af aan de Raad van Toezicht van Stichting OSG.
- 2.3 Het bestuur van Stichting OSG vertegenwoordigt het bevoegd gezag en legt aan de Inspectie van het Onderwijs extern verantwoording af over de kwaliteit van het onderwijs en de leerresultaten en onderwijsopbrengsten. Dit externe toezicht is beschreven in de Wet op het onderwijstoezicht en omvat onder meer:
- a. het beoordelen en bevorderen van de kwaliteit van het onderwijs, daaronder begrepen de kwaliteit van het onderwijspersoneel;
  - b. het beoordelen en bevorderen van de naleving van de bij of krachtens een onderwijswet gegeven voorschriften;

- c. het beoordelen en bevorderen van de financiële rechtmatigheid door in ieder geval het verrichten van onderzoek naar de rechtmatige verkrijging van de bekostiging, naar de controlerapporten van de accountant, naar de rechtmatigheid en doelmatigheid van de bestedingen en naar de rechtmatigheid van het financieel beheer;
  - d. het rapporteren over de ontwikkeling van het onderwijs en over de uitoefening van de taken door de scholen, in het bijzonder over de kwaliteit daarvan.
- 2.4 De intensiteit van het externe toezicht van de Inspectie van het Onderwijs is afhankelijk van de kwaliteit van het onderwijs, van de wijze waarop de professionaliteit van de instelling en het bestuur is gewaarborgd, van de mate van naleving van wettelijke voorschriften en van de financiële situatie van de scholen en Stichting OSG.
- 2.5 De raad van de Gemeente sluit aan bij het externe toezicht van de Onderwijsinspectie en richt zich op de borging van de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs en de continuïteit van de instandhouding van de openbare scholen.

3 Verhouding Gemeente en Stichting OSG

- 3.1 De (raad van de) Gemeente is zich bewust van de zelfstandige positie van Stichting OSG en het belang van een goed en onafhankelijk intern toezicht. De extern toezichthoudende rol van de raad van de Gemeente ziet dan ook in het bijzonder op de continuïteit van de instandhouding van de openbare scholen en de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs.
- 3.2 De (raad van de) Gemeente wijst een afgevaardigde aan die namens de Gemeente als contactpersoon fungeert van Stichting OSG. Dit kan de wethouder onderwijs, of een door de wethouder aan te wijzen accounthouder zijn. Hiermee geeft de (raad van de) Gemeente invulling aan de verdeling van taken tussen het college van burgemeester en wethouders en de raad van de Gemeente.
- 3.3 **Stichting OSG stelt zich open voor periodiek overleg met de raad van de Gemeente en zal leden van de raad van de Gemeente actief uitnodigen voor algemene (informatie)bijeenkomsten hierbij streven naar vier bijeenkomsten per raadsperiode.**
- 3.4 Het bestuur van Stichting OSG is als vertegenwoordiger van het bevoegd gezag het eerste en formele aanspreekpunt voor de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)). De (raad van de) Gemeente kan voorts verzoeken om periodiek overleg met de Raad van Toezicht van Stichting OSG teneinde de algemene gang van zaken te bespreken en het functioneren van het interne toezicht.

4 Informatievoorziening Stichting OSG aan Gemeente

- 4.1 Stichting OSG verstrekt jaarlijks aan de (raad van de) Gemeente ter informatie de begroting voor het komende jaar (4.1f) (**in beginsel voor één januari**), de jaarrekening (4.1f) en het jaarverslag (4.1 a,b,c,d,e) over het afgelopen jaar (beiden voor één juli), alsmede het geldende meerjarenbeleidsplan (4.1 a,b,c,d,e) voor de komende jaren. Middels deze documenten geeft Stichting OSG in elk geval en deels in aanvulling op het bepaalde in artikel 24e1 Wvo inzicht in:
- a. de algemene beleidsvoornemens en de borging van de professionaliteit van intern toezicht, bestuur en schoolleiding;
  - b. de borging van de wezenskenmerken van het karakter van het openbaar onderwijs
  - c. de naleving van de beginselen van goed bestuur;

- d. de samenwerking met de overige maatschappelijke organisaties in de regio;
  - e. de wijze waarop invulling wordt gegeven aan bijzondere thema's als passend onderwijs, voortijdig schoolverlaten en de benutting/exploitatie van de schoolgebouwen;
  - f. de financiële positie van Stichting OSG en de eventuele financiële aandachtspunten.
- 4.2 Ten minste elk halfjaar hebben het bestuur van Stichting OSG en de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)) regulier overleg. In dit reguliere overleg komt het functioneren van Stichting OSG op hoofdlijnen aan de orde. Stichting OSG en de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)) bespreken jaarlijks voorts het functioneren van het kwaliteitszorgsysteem, de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs, het belanghebbendenbeleid en het algemene personeelsbeleid. Dit zijn ook onderwerpen van gesprek tijdens het periodiek overleg tussen OSG en de raad van de Gemeente (zie lid 3.3).
- 4.3 Stichting OSG informeert de Gemeente via de jaarrekening voorts jaarlijks over de bereikte leerresultaten en onderwijsopbrengsten, de professionaliteit van het kwaliteitszorgsysteem, bijzondere opmerkingen/bevindingen van de accountant (incl. managementrapportage) en eventuele rapportages van de Inspectie van het Onderwijs.
- 4.4 Stichting OSG bericht de (raad van de) Gemeente terstond over het overgaan door de Inspectie van het Onderwijs tot intensivering van het externe toezicht of oplegging van een bestuurlijke maatregel of een voornemen van de accountant de jaarrekening niet goed te keuren dan wel de financiële controle te intensiveren.

5 Benoeming bestuur en leden Raad van Toezicht Stichting OSG

- 5.1 De regeling van voordracht en benoeming, vaststelling van de profielschets en wijze van werving en selectie van bestuurders en leden van de Raad van Toezicht wordt bij of krachtens de statuten van Stichting OSG uitgewerkt door de Raad van Toezicht van Stichting OSG. Met betrekking tot die nadere regeling geldt in aanvulling op de statuten van de Stichting OSG het volgende.

Profielschets

- 5.2 Stichting OSG hanteert met betrekking tot de door de Raad van Toezicht van Stichting OSG vast te stellen profielschets de volgende uitgangspunten.
- a. Stichting OSG stelt hoge eisen aan het profiel van nieuwe bestuurders en leden van de Raad van Toezicht. Van hen wordt verwacht dat zij doel en identiteit van Stichting OSG onderschrijven en affiniteit hebben met de taakopdracht van het openbaar onderwijs.
  - b. Gelet op de collectieve verantwoordelijkheid van de Raad van Toezicht voor de functie intern toezicht, dient de Raad van Toezicht van Stichting OSG zodanig samengesteld te zijn dat verschillende deskundigheden, alsmede diverse persoonsgebonden en functie gebonden kenmerken aanwezig zijn, waaronder politiek-bestuurlijke kennis.
  - c. De (raad van de) Gemeente (voorzien van advies door het college) en de (oudergeleding van de) GMR worden uitgenodigd advies uit te brengen over de in de profielschets op te nemen gewenste competenties en deskundigheden.

- d. De Raad van Toezicht van Stichting OSG evalueert ten minste elke twee jaar de profielschets en kan deze na voornoemde eventuele adviezen gewijzigd vaststellen. De profielschets is openbaar en kan in geval van het ontstaan van een vacature door de Raad van Toezicht nader worden ingevuld.

5.3 Onverlet de collectieve verantwoordelijkheid kan de Raad van Toezicht van Stichting OSG een verdeling van portefeuilles en/of aandachtsgebieden vaststellen. De algemene competenties waaraan door elk lid van de Raad van Toezicht moet worden voldaan en die in de algemene profielschets worden verwerkt zijn in elk geval de volgende:

- a. het opgedaan hebben van ervaring met bestuurlijke processen, een toezichthoudende rol en/of management, liefst in een maatschappelijke omgeving;
- b. het kunnen vervullen van de rol van een intern toezichthouder als werkgever van het bestuur;
- c. het beschikken over een analytisch werk- en denkniveau, dat ertoe leidt dat een strategisch-inhoudelijke inbreng met betrekking tot het beleid van Stichting OSG kan plaatsvinden;
- d. het in staat zijn resultaatgericht en oplossingsgericht te werken en de bereidheid hebben om gemeenschappelijk voor Stichting OSG tot de beste oplossing te komen;
- e. het in staat zijn rapportages ter zake financiële risico's en beheersingsmaatregelen en rapportages over het functioneren van het kwaliteitszorgsysteem te beoordelen;
- f. het in staat zijn om rekening te houden met de belangen van de leerlingen, ouders, personeel en overige belanghebbenden;
- g. het in staat zijn om zodanig te functioneren dat binnen de Raad van Toezicht sprake is van een goede balans en synergie.

Werving- en selectieprocedure

5.4 Stichting OSG hanteert met betrekking tot de door de Raad van Toezicht van Stichting OSG vast te stellen wervings- en selectieprocedure van leden van de Raad van Toezicht de volgende uitgangspunten:

5.5.1 Voorbereidingsfase: Bij het ontstaan van een vacature in de Raad van Toezicht, beoordeelt de Raad van Toezicht van Stichting OSG in hoeverre de profielschets voor de openstaande vacature nadere invulling behoeft en stelt hij deze zo nodig vast. De Raad van Toezicht van Stichting OSG stelt een werving- en selectiecommissie in, bepaalt het aantal leden van de werving- en selectiecommissie en benoemt de leden. Van de werving- en selectiecommissie maakt in elk geval deel uit de voorzitter van de Raad van Toezicht van Stichting OSG en een ander lid van de Raad van Toezicht deel uit. Leden van de (oudergeleding van de) GMR kunnen deel uitmaken van de werving- en selectiecommissie.

5.5.2 Wervingsfase: De werving is openbaar. De (raad van de) Gemeente en de (oudergeleding van de) GMR worden op de hoogte gebracht van het bestaan van een vacature.

5.5.3 Selectiefase: De werving- en selectiecommissie vormt zich een oordeel over de competenties en deskundigheden van de kandidaten, beoordeelt of de kandidaten voldoen aan de profielschets en selecteert of en in hoeverre de kandidaten in staat moeten worden geacht op een juiste wijze invulling te geven aan de intern toezichthoudende rol van de Raad van Toezicht, alsmede zich daarbij voldoende rekenschap geven van het maatschappelijk karakter van Stichting OSG.

- 5.5.4 Benoemingsfase: De Raad van Toezicht Stichting OSG besluit op basis van het advies van de werving- en selectiecommissie tot het doen van een voordracht voor benoeming door de raad van de Gemeente.
- 5.5 In elk geval indien en voor zover het betreft een door de (oudergeleding van de) GMR voor te dragen kandidaat, wordt de GMR overeenkomstig het bepaalde in de statuten van Stichting OSG uitgenodigd leden voor de werving- en selectiecommissie voor te dragen. De (oudergeleding van de) GMR besluit op basis van het advies van de benoemingsadviescommissie tot het doen van een voordracht voor definitieve benoeming door de raad van de Gemeente. Indien en voor zover de Raad van Toezicht van Stichting OSG van oordeel is dat een door de (oudergeleding van de) GMR voorgedragen kandidaat niet past binnen de vastgestelde profielschets of de benoeming anderszins niet in het belang is van Stichting OSG, wordt hiervan bij de voordracht melding gedaan.
- 5.6 Indien en voor zover de raad van de Gemeente besluit een voorgedragen kandidaat niet te benoemen, wordt degene die de voordracht heeft gedaan in de gelegenheid gesteld een nieuwe voordracht te doen.

6 Openbaar karakter en Instandhouding (neven)vestigingen

- 6.1 De scholen zijn toegankelijk voor alle kinderen zonder onderscheid van godsdienst of levensbeschouwing en het openbaar onderwijs wordt gegeven met eerbiediging van ieders godsdienst of levensbeschouwing.
- 6.2 Overeenkomstig artikel 42 Wvo draagt het onderwijs bij aan de ontwikkeling van de leerlingen met aandacht voor de godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden zoals die leven in de Nederlandse samenleving en met onderkenning van de betekenis van de verscheidenheid van die waarden.
- 6.3 Het besluit tot opheffing van een school of vestiging is overeenkomstig de Wvo voorbehouden aan de raad van de Gemeente. Stichting OSG kan daartoe een verzoek doen aan de raad van de Gemeente. Dit verzoek gaat vergezeld van een rapportage omvattende:
- a. de motieven voor de opheffing;
  - b. de alternatieven voor de opheffing;
  - c. de te bereiken doelen;
  - d. de effecten van de opheffing voor de leerlingenstromen;
  - e. de kosten en baten van de fusie;
  - f. het (voorlopige) advies van de GMR.
- 6.4 De raad van de gemeente neemt - na overleg tussen de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)) en Stichting OSG - het verzoek in elk geval over in de situatie dat de kwaliteit van het onderwijs niet voldoende kan worden geborgd en voortzetting van instandhouding van de School leidt tot grote financiële risico's voor de andere Scholen. Indien en voor zover het verzoek voortvloeit uit het regionaal plan onderwijsvoorzieningen, betreft de raad van de Gemeente dit gemotiveerd in zijn afwegingen.

- 6.5 Het besluit tot opheffing van een nevenvestiging of dislocatie van een School, is overeenkomstig de Wvo voorbehouden aan het bestuur van Stichting OSG. In aanvulling op het bepaalde in de Wvo, geldt ter zake een dergelijk besluit dat de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)) en Stichting OSG hierover overleg hebben en dat Stichting OSG voorafgaand aan dat overleg een rapportage opstelt als bedoeld in artikel 6.3.
- 6.6 In het geval de Wvo wijzigt in die zin dat krachtens de wet het besluit tot opheffing van een school (niet slechts zijnde een nevenvestiging of dislocatie) als bedoeld in artikel 6.3 toekomt aan het bevoegd gezag van de school, geldt het bepaalde in artikel 6.5.

7 Handelwijze bij mogelijke taakverwaarlozing en functioneren in strijd met de wet

- 7.1 In aanvulling op het interne toezicht uitgeoefend door de Raad van Toezicht en het externe toezicht door de Inspectie van het Onderwijs als bedoeld in de Wet op het onderwijstoezicht, kan de (raad van de) Gemeente zich vanuit zijn wettelijke taak en verantwoordelijkheden voor het openbaar onderwijs en de borging van de wezenskenmerken daarvan wenden tot het bestuur van Stichting OSG.
- 7.2 Alvorens de raad van de Gemeente overgaat tot het nemen van maatregelen als bedoeld in artikel 42b lid 11 Wvo en het in dat kader eventueel gebruik maken van de bevoegdheden genoemd in artikel 22 van de statuten van Stichting OSG, wordt de Raad van Toezicht van Stichting OSG door de (raad van de) Gemeente in de gelegenheid gesteld in overleg te treden met de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)) om de mogelijkheden te verkennen en eventueel uit te voeren die noodzakelijk zijn om de gerezen bezwaren en/of ernstige zorgen tegen het door het bestuur van Stichting OSG gevoerde beleid of het functioneren van het bestuur op andere wijze weg te nemen.
- 7.3 De (raad van de) Gemeente motiveert in een situatie als bedoeld in het voorgaande lid de eventuele gerezen bezwaren en/of ernstige zorgen en de overwegingen om mogelijk over te gaan tot het nemen van maatregelen. De (raad van de) Gemeente sluit waar mogelijk aan bij de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs of andere externe rapportages omtrent het functioneren van Stichting OSG, de kwaliteit van het onderwijs en/of de professionaliteit van het financieel beheer en management.

8 Commissie van Wijzen

- 8.1 Van een geschil voortvloeiend uit of samenhangend met dit Bestuurlijk Convenant dan wel van nadere overeenkomsten die daarvan het gevolg zijn, is sprake indien een Partij dat schriftelijk aan de Partij(en) die daarbij is (zijn) betrokken bericht onder een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van het punt of de punten van geschil ("Geschil").
- 8.2 Indien sprake is van een Geschil zullen Partijen die daarbij volgens de in het voorgaande lid bedoelde kennisgeving zijn betrokken binnen twee weken in overleg treden en trachten het Geschil binnen vier weken na de schriftelijke kennisgeving daarvan in der minne op te lossen.
- 8.3 Alle geschillen welke tussen één of meer Partijen mochten ontstaan, voortvloeiende uit of samenhangende met het Bestuurlijk Convenant dan wel van nadere overeenkomsten die daarvan het gevolg zijn en die niet binnen een periode van drie maanden na kennisgeving van het Geschil zijn beslecht, kunnen worden beslecht door een alsdan door Partijen gezamenlijk in te stellen Commissie van Wijzen die Partijen een advies kan geven.

- 8.4 De Commissie van Wijzen zal alsdan bestaan uit een door de (raad van de) Gemeente aan te wijzen deskundige, een door Stichting OSG aan te wijzen deskundige en een door deze twee deskundigen gezamenlijk aan te wijzen onafhankelijk deskundige. De Commissie van Wijzen beslist naar billijkheid en met oog voor de kwaliteit en instandhouding van het onderwijs op de lange termijn en de (financiële) belangen van Partijen.
- 8.5 De Commissie van Wijzen bepaalt zelf de eigen werkwijze. Partijen dragen ieder hun deel van de kosten.

9 (vervallen)

10 Slotbepaling

- 10.1 Op dit Bestuurlijk Convenant en de daaruit voortvloeiende rechten en verplichtingen van Partijen over en weer is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.
- 10.2 Dit Bestuurlijk Convenant treedt in werking op 10 december 2013.
- 10.3 Dit Bestuurlijk Convenant geldt voor onbepaalde tijd en eindigt—met uitzondering van die bepaling die de geschilbeslechting en de afwikkeling regelen - door opzegging door een van de Partijen wegens gewijzigde omstandigheden of redenen van redelijkheid en billijkheid, dan wel door ontbinding.

Aldus overeengekomen en ondertekend te Hengelo

op .... 2016.

Gemeente Hengelo

College gemeente Hengelo

Burgemeester en Secretaris

Gemeenteraad Hengelo

Burgemeester en Griffier

Stichting OSG Hengelo

Naam:

Voorzitter bestuur

Naam:

Voorzitter Raad van Toezicht Stichting OSG Hengelo

BESTUURLIJK CONVENANT OPENBAAR VOORTGEZET ONDERWIJS HENGLO

ONDERGETEKENDEN:

1. de publiekrechtelijke rechtspersoon: Gemeente Hengelo, met adres: Burgemeester Jansenplein 1, 7551 EC Hengelo, ingeschreven in het handelsregister van de Kamers van Koophandel onder dossiernummer 8218146, hierna te noemen: de "Gemeente";
2. de stichting: Stichting OSG Hengelo, statutair gevestigd te gemeente Hengelo, met adres: Hazenweg 88, 7556 BM Hengelo Ov, ingeschreven in het handelsregister van de Kamers van Koophandel onder dossiernummer 8177914 hierna ook te noemen: de "Stichting OSG";

De Gemeente en Stichting OSG hierna gezamenlijk ook te noemen: "Partijen".

OVERWEGEN HET VOLGENDE:

Verzelfstandiging openbaar voortgezet onderwijs

- A. De raad van de Gemeente heeft in 2008 besloten tot verzelfstandiging van het openbaar voortgezet onderwijs in de gemeente Hengelo. In het kader van die verzelfstandiging is Stichting OSG opgericht.
- B. De raad van de Gemeente heeft op 25 maart 2013 het onderzoeksrapport naar de cultuur van besturen, het functioneren van het intern toezicht en de verhouding tussen de raad van de Gemeente en Stichting OSG besproken.
- C. In vervolg op dit rapport heeft de raad van de Gemeente in afstemming met de belanghebbenden binnen Stichting OSG nieuwe leden van de Raad van Toezicht benoemd en Stichting OSG verzocht de scheiding van de functies bestuur en intern toezicht beter uit te werken en in dat kader de statuten in lijn te brengen met de Wet op het voortgezet onderwijs (hierna: "Wvo"). Het bestuur en de nieuw benoemde Raad van Toezicht hebben daarop voorgesteld over te gaan tot wijziging van de statuten conform de thans voorliggende akte, welk voorstel de instemming heeft verkregen van de raad van de Gemeente op 10 december 2013.
- D. Stichting OSG houdt de volgende openbare scholen (en vestigingen) als bedoeld in de Wvo in stand:

OSG Hengelo, bestaande uit:
  - i. het Bataafs Lyceum, gevestigd Sloetsweg 155, 7556 HM Hengelo Ov (BRIN-nummer vestiging: 20CS00);
  - ii. het Montessori College Twente, gevestigd Sloetsweg 153, 7556 HM Hengelo Ov (BRIN-nummer vestiging: 20CS07);
  - iii. het Gilde College, gevestigd Bandoengstraat 7, 7556 TE Hengelo Ov (BRIN-nummer nevenvestiging: 20CS04);
  - iiii. t' Genseler, gevestigd Jasmijnstraat 15, 7552 AH Hengelo Ov (BRIN-nummer: 23EJ), de scholen en (neven)vestigingen hierna gezamenlijk ook te noemen: de "Scholen".
- E. Stichting OSG kwalificeert als een stichting voor openbaar onderwijs als bedoeld in artikel 42b Wvo. De statuten van Stichting OSG voorzien in een nauwe band met de Gemeente (raad en college) opdat ter borging van het openbaar karakter aan de in de Wvo genoemde publieke wettelijk waarborgen kan worden voldaan.

- F.** Met het oog op de grondwettelijke verantwoordelijkheid van de raad van de Gemeente om - in aanvulling op het toezicht door de Inspectie van het Onderwijs - toezicht te houden op het openbare karakter van het onderwijs en de continuïteit van het aanbod van openbaar onderwijs, de invulling van het externe toezicht door de raad van de Gemeente en de professionalisering van de relatie tussen OSG Hengelo en de (raad van de) Gemeente vinden Partijen het wenselijk hun nadere afspraken met betrekking tot hun bestuurlijke rechtsverhouding te beschrijven in dit bestuurlijk convenant (hierna: "Bestuurlijk Convenant"), zulks in aanvulling op het bepaalde in artikel 42b Wvo en de statuten van Stichting OSG.

EN KOMEN HET VOLGENDE OVEREEN:

1 Goed bestuur

- 1.1 Stichting OSG scheidt de functies bestuur en intern toezicht overeenkomstig artikel 42b Wvo en de artikelen 24d tot en met 24d1 Wvo en leeft de in de Code Goed Bestuur in het Voortgezet Onderwijs van de VO-Raad beschreven beginselen voor goed bestuur na. Binnen Stichting OSG is de scheiding van de functies bestuur en toezicht vormgegeven door een scheiding van organen als bedoeld in artikel 42b lid 12 Wvo.
- 1.2 Het bestuur van Stichting OSG is belast met het besturen van Stichting OSG. Het bestuur vormt gezamenlijk met de (school)directeuren een directieteam dat zoveel mogelijk als collectief functioneert.
- 1.3 Het bestuur van Stichting OSG is verantwoordelijk voor (i) de realisatie van de doelstellingen van de rechtspersoon, (ii) het functioneren van de openbare scholen, (iii) de strategie en het beleid en (iv) de onderwijsopbrengsten. Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene gang van zaken en de dagelijkse leiding en oefent de verantwoordelijkheden van het bevoegd gezag uit in afstemming en ondersteund door de (school)directeuren. Het bestuur van Stichting OSG wordt benoemd door de Raad van Toezicht van Stichting OSG.
- 1.4 De Raad van Toezicht van Stichting OSG bestaat uit ten minste vijf en ten hoogste zeven personen en wordt conform de statuten benoemd, geschorst en ontslagen door de raad van de Gemeente. De raad van de Gemeente benoemt afhankelijk van het aantal leden ten minste twee en maximaal drie leden op voordracht van de (oudergeleding van de) GMR en de overige leden op voordracht van de Raad van Toezicht van Stichting OSG.

2 Interne en externe verantwoording

- 2.1 Stichting OSG stelt de bestuursvisie, het meerjarenbeleid en de meerjarenbegroting van Stichting OSG vast. Het bestuur van Stichting OSG bestuurt Stichting OSG en onderhoudt het contact met de GMR.
- 2.2 Het bestuur van Stichting OSG legt overeenkomstig de Wvo en de beginselen van goed bestuur intern verantwoording af aan de Raad van Toezicht van Stichting OSG.
- 2.3 Het bestuur van Stichting OSG vertegenwoordigt het bevoegd gezag en legt aan de Inspectie van het Onderwijs extern verantwoording af over de kwaliteit van het onderwijs en de leerresultaten en onderwijsopbrengsten. Dit externe toezicht is beschreven in de Wet op het onderwijstoezicht en omvat onder meer:
- a. het beoordelen en bevorderen van de kwaliteit van het onderwijs, daaronder begrepen de kwaliteit van het onderwijspersoneel;
  - b. het beoordelen en bevorderen van de naleving van de bij of krachtens een onderwijswet gegeven voorschriften;

- c. het beoordelen en bevorderen van de financiële rechtmatigheid door in ieder geval het verrichten van onderzoek naar de rechtmatige verkrijging van de bekostiging, naar de controlerapporten van de accountant, naar de rechtmatigheid en doelmatigheid van de bestedingen en naar de rechtmatigheid van het financieel beheer;
  - d. het rapporteren over de ontwikkeling van het onderwijs en over de uitoefening van de taken door de scholen, in het bijzonder over de kwaliteit daarvan.
- 2.4 De intensiteit van het externe toezicht van de Inspectie van het Onderwijs is afhankelijk van de kwaliteit van het onderwijs, van de wijze waarop de professionaliteit van de instelling en het bestuur is gewaarborgd, van de mate van naleving van wettelijke voorschriften en van de financiële situatie van de scholen en Stichting OSG.
- 2.5 De raad van de Gemeente sluit aan bij het externe toezicht van de Onderwijsinspectie en richt zich op de borging van de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs en de continuïteit van de instandhouding van de openbare scholen.

3 Verhouding Gemeente en Stichting OSG

- 3.1 De (raad van de) Gemeente is zich bewust van de zelfstandige positie van Stichting OSG en het belang van een goed en onafhankelijk intern toezicht. De extern toezichthoudende rol van de raad van de Gemeente ziet dan ook in het bijzonder op de continuïteit van de instandhouding van de openbare scholen en de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs.
- 3.2 De (raad van de) Gemeente wijst een afgevaardigde aan die namens de Gemeente als contactpersoon fungeert van Stichting OSG. Dit kan de wethouder onderwijs, of een door de wethouder aan te wijzen accounthouder zijn. Hiermee geeft de (raad van de) Gemeente invulling aan de verdeling van taken tussen het college van burgemeester en wethouders en de raad van de Gemeente.
- 3.3 Stichting OSG stelt zich open voor periodiek overleg met de raad van de Gemeente en zal leden van de raad van de Gemeente actief uitnodigen voor algemene (informatie)bijeenkomsten en - tenminste vier keer per raadsperiode – kennismaking met Stichting OSG.
- 3.4 Het bestuur van Stichting OSG is als vertegenwoordiger van het bevoegd gezag het eerste en formele aanspreekpunt voor de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)). De (raad van de) Gemeente kan voorts verzoeken om periodiek overleg met de Raad van Toezicht van Stichting OSG teneinde de algemene gang van zaken te bespreken en het functioneren van het interne toezicht.

4 Informatievoorziening Stichting OSG aan Gemeente

- 4.1 Stichting OSG verstrekt jaarlijks aan de (raad van de) Gemeente ter informatie de begroting voor het komende jaar (4.1f) (in beginsel voor één januari), de jaarrekening (4.1f) en het jaarverslag (4.1 a,b,c,d,e,g) over het afgelopen jaar (beiden voor één juli), alsmede het geldende meerjarenbeleidsplan (4.1 a,b,c,d,e) voor de komende jaren. Middels deze documenten geeft Stichting OSG in elk geval en deels in aanvulling op het bepaalde in artikel 24e1 Wvo inzicht in:
- a. de algemene beleidsvoornemens en de borging van de professionaliteit van intern toezicht, bestuur en schoolleiding;
  - b. de borging van de wezenskenmerken van het karakter van het openbaar onderwijs

- c. de naleving van de beginselen van goed bestuur;
  - d. de samenwerking met de overige maatschappelijke organisaties in de regio;
  - e. de wijze waarop invulling wordt gegeven aan bijzondere thema's als passend onderwijs, voortijdig schoolverlaten en de benutting/exploitatie van de schoolgebouwen;
  - f. de financiële positie van Stichting OSG en de eventuele financiële aandachtspunten;
  - g. informatie over de kwaliteit van het onderwijs en de sfeer.
- 4.2 Ten minste elk halfjaar hebben het bestuur van Stichting OSG en de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)) regulier overleg. In dit reguliere overleg komt het functioneren van Stichting OSG op hoofdlijnen aan de orde. Stichting OSG en de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)) bespreken jaarlijks voorts het functioneren van het kwaliteitszorgsysteem, de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs, het belanghebbendenbeleid en het algemene personeelsbeleid. Dit zijn ook onderwerpen van gesprek tijdens het periodiek overleg tussen OSG en de raad van de Gemeente (zie lid 3.3).
- 4.3 Stichting OSG informeert de Gemeente via de jaarrekening voorts jaarlijks over de bereikte leerresultaten en onderwijsopbrengsten, de professionaliteit van het kwaliteitszorgsysteem, bijzondere opmerkingen/bevindingen van de accountant (incl. managementrapportage) en eventuele rapportages van de Inspectie van het Onderwijs.
- 4.4 Stichting OSG bericht de (raad van de) Gemeente terstond over het overgaan door de Inspectie van het Onderwijs tot intensivering van het externe toezicht of oplegging van een bestuurlijke maatregel of een voornemen van de accountant de jaarrekening niet goed te keuren dan wel de financiële controle te intensiveren.

5 Benoeming bestuur en leden Raad van Toezicht Stichting OSG

- 5.1 De regeling van voordracht en benoeming, vaststelling van de profielschets en wijze van werving en selectie van bestuurders en leden van de Raad van Toezicht wordt bij of krachtens de statuten van Stichting OSG uitgewerkt door de Raad van Toezicht van Stichting OSG. Met betrekking tot die nadere regeling geldt in aanvulling op de statuten van de Stichting OSG het volgende.

Profielschets

- 5.2 Stichting OSG hanteert met betrekking tot de door de Raad van Toezicht van Stichting OSG vast te stellen profielschets de volgende uitgangspunten.
- a. Stichting OSG stelt hoge eisen aan het profiel van nieuwe bestuurders en leden van de Raad van Toezicht. Van hen wordt verwacht dat zij doel en identiteit van Stichting OSG onderschrijven en affiniteit hebben met de taakopdracht van het openbaar onderwijs.
  - b. Gelet op de collectieve verantwoordelijkheid van de Raad van Toezicht voor de functie intern toezicht, dient de Raad van Toezicht van Stichting OSG zodanig samengesteld te zijn dat verschillende deskundigheden, alsmede diverse persoonsgebonden en functie gebonden kenmerken aanwezig zijn, waaronder politiek-bestuurlijke kennis.

- c. De (raad van de) Gemeente (voorzien van advies door het college) en de (oudergeleding van de) GMR worden uitgenodigd advies uit te brengen over de in de profielschets op te nemen gewenste competenties en deskundigheden.
  - d. De Raad van Toezicht van Stichting OSG evalueert ten minste elke twee jaar de profielschets en kan deze na voornoemde eventuele adviezen gewijzigd vaststellen. De profielschets is openbaar en kan in geval van het ontstaan van een vacature door de Raad van Toezicht nader worden ingevuld.
- 5.3 Onverlet de collectieve verantwoordelijkheid kan de Raad van Toezicht van Stichting OSG een verdeling van portefeuilles en/of aandachtsgebieden vaststellen. De algemene competenties waaraan door elk lid van de Raad van Toezicht moet worden voldaan en die in de algemene profielschets worden verwerkt zijn in elk geval de volgende:
- a. het opgedaan hebben van ervaring met bestuurlijke processen, een toezichthoudende rol en/of management, liefst in een maatschappelijke omgeving;
  - b. het kunnen vervullen van de rol van een intern toezichthouder als werkgever van het bestuur;
  - c. het beschikken over een analytisch werk- en denkniveau, dat ertoe leidt dat een strategisch-inhoudelijke inbreng met betrekking tot het beleid van Stichting OSG kan plaatsvinden;
  - d. het in staat zijn resultaatgericht en oplossingsgericht te werken en de bereidheid hebben om gemeenschappelijk voor Stichting OSG tot de beste oplossing te komen;
  - e. het in staat zijn rapportages ter zake financiële risico's en beheersingsmaatregelen en rapportages over het functioneren van het kwaliteitszorgsysteem te beoordelen;
  - f. het in staat zijn om rekening te houden met de belangen van de leerlingen, ouders, personeel en overige belanghebbenden;
  - g. het in staat zijn om zodanig te functioneren dat binnen de Raad van Toezicht sprake is van een goede balans en synergie.

Werving- en selectieprocedure

- 5.4 Stichting OSG hanteert met betrekking tot de door de Raad van Toezicht van Stichting OSG vast te stellen wervings- en selectieprocedure van leden van de Raad van Toezicht de volgende uitgangspunten:
- 5.4.1 Voorbereidingsfase: Bij het ontstaan van een vacature in de Raad van Toezicht, beoordeelt de Raad van Toezicht van Stichting OSG in hoeverre de profielschets voor de openstaande vacature nadere invulling behoeft en stelt hij deze zo nodig vast. De Raad van Toezicht van Stichting OSG stelt een werving- en selectiecommissie in, bepaalt het aantal leden van de werving- en selectiecommissie en benoemt de leden. Van de werving- en selectiecommissie maakt in elk geval deel uit de voorzitter van de Raad van Toezicht van Stichting OSG en een ander lid van de Raad van Toezicht deel uit. Leden van de (oudergeleding van de) GMR kunnen deel uitmaken van de werving- en selectiecommissie.
  - 5.4.2 Wervingsfase: De werving is openbaar. De (raad van de) Gemeente en de (oudergeleding van de) GMR worden op de hoogte gebracht van het bestaan van een vacature.
  - 5.4.3 Selectiefase: De werving- en selectiecommissie vormt zich een oordeel over de competenties en deskundigheden van de kandidaten, beoordeelt of de kandidaten voldoen aan de profielschets en selecteert of en in hoeverre de kandidaten in staat moeten worden geacht op een juiste wijze invulling te geven aan de intern toezichthoudende rol van de

Raad van Toezicht, alsmede zich daarbij voldoende rekenschap geven van het maatschappelijk karakter van Stichting OSG.

- 5.4.4 Benoemingsfase: De Raad van Toezicht Stichting OSG besluit op basis van het advies van de werving- en selectiecommissie tot het doen van een voordracht voor benoeming door de raad van de Gemeente.
- 5.5 In elk geval indien en voor zover het betreft een door de (oudergeleding van de) GMR voor te dragen kandidaat, wordt de GMR overeenkomstig het bepaalde in de statuten van Stichting OSG uitgenodigd leden voor de werving- en selectiecommissie voor te dragen. De (oudergeleding van de) GMR besluit op basis van het advies van de benoemingsadviescommissie tot het doen van een voordracht voor definitieve benoeming door de raad van de Gemeente. Indien en voor zover de Raad van Toezicht van Stichting OSG van oordeel is dat een door de (oudergeleding van de) GMR voorgedragen kandidaat niet past binnen de vastgestelde profielschets of de benoeming anderszins niet in het belang is van Stichting OSG, wordt hiervan bij de voordracht melding gedaan.
- 5.6 Indien en voor zover de raad van de Gemeente besluit een voorgedragen kandidaat niet te benoemen, wordt degene die de voordracht heeft gedaan in de gelegenheid gesteld een nieuwe voordracht te doen.

6 Openbaar karakter en Instandhouding (neven)vestigingen

- 6.1 De scholen zijn toegankelijk voor alle kinderen zonder onderscheid van godsdienst of levensbeschouwing en het openbaar onderwijs wordt gegeven met eerbiediging van ieders godsdienst of levensbeschouwing.
- 6.2 Overeenkomstig artikel 42 Wvo draagt het onderwijs bij aan de ontwikkeling van de leerlingen met aandacht voor de godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden zoals die leven in de Nederlandse samenleving en met onderkenning van de betekenis van de verscheidenheid van die waarden.
- 6.3 Het besluit tot opheffing van een school of vestiging is overeenkomstig de Wvo voorbehouden aan de raad van de Gemeente. Stichting OSG kan daartoe een verzoek doen aan de raad van de Gemeente. Dit verzoek gaat vergezeld van een rapportage omvattende:
- a. de motieven voor de opheffing;
  - b. de alternatieven voor de opheffing;
  - c. de te bereiken doelen;
  - d. de effecten van de opheffing voor de leerlingenstromen;
  - e. de kosten en baten van de fusie;
  - f. het (voorlopige) advies van de GMR.
- 6.4 De raad van de gemeente neemt - na overleg tussen de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)) en Stichting OSG - het verzoek in elk geval over in de situatie dat de kwaliteit van het onderwijs niet voldoende kan worden geborgd en voortzetting van instandhouding van de School leidt tot grote financiële risico's voor de andere Scholen. Indien en voor zover het verzoek voortvloeit uit het regionaal plan onderwijsvoorzieningen, betreft de raad van de Gemeente dit gemotiveerd in zijn afwegingen.

6.5 Het besluit tot opheffing van een nevenvestiging of dislocatie van een School, is overeenkomstig de Wvo voorbehouden aan het bestuur van Stichting OSG. In aanvulling op het bepaalde in de Wvo, geldt ter zake een dergelijk besluit dat de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)) en Stichting OSG hierover overleg hebben en dat Stichting OSG voorafgaand aan dat overleg een rapportage opstelt als bedoeld in artikel 6.3.

6.6 In het geval de Wvo wijzigt in die zin dat krachtens de wet het besluit tot opheffing van een school (niet slechts zijnde een nevenvestiging of dislocatie) als bedoeld in artikel 6.3 toekomt aan het bevoegd gezag van de school, geldt het bepaalde in artikel 6.5.

7 Handelwijze bij mogelijke taakverwaarlozing en functioneren in strijd met de wet

7.1 In aanvulling op het interne toezicht uitgeoefend door de Raad van Toezicht en het externe toezicht door de Inspectie van het Onderwijs als bedoeld in de Wet op het onderwijstoezicht, kan de (raad van de) Gemeente zich vanuit zijn wettelijke taak en verantwoordelijkheden voor het openbaar onderwijs en de borging van de wezenskenmerken daarvan wenden tot het bestuur van Stichting OSG.

7.2 Alvorens de raad van de Gemeente overgaat tot het nemen van maatregelen als bedoeld in artikel 42b lid 11 Wvo en het in dat kader eventueel gebruik maken van de bevoegdheden genoemd in artikel 22 van de statuten van Stichting OSG, wordt de Raad van Toezicht van Stichting OSG door de (raad van de) Gemeente in de gelegenheid gesteld in overleg te treden met de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)) om de mogelijkheden te verkennen en eventueel uit te voeren die noodzakelijk zijn om de gerezen bezwaren en/of ernstige zorgen tegen het door het bestuur van Stichting OSG gevoerde beleid of het functioneren van het bestuur op andere wijze weg te nemen.

7.3 De (raad van de) Gemeente motiveert in een situatie als bedoeld in het voorgaande lid de eventuele gerezen bezwaren en/of ernstige zorgen en de overwegingen om mogelijk over te gaan tot het nemen van maatregelen. De (raad van de) Gemeente sluit waar mogelijk aan bij de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs of andere externe rapportages omtrent het functioneren van Stichting OSG, de kwaliteit van het onderwijs en/of de professionaliteit van het financieel beheer en management.

8 Commissie van Wijzen

8.1 Van een geschil voortvloeiend uit of samenhangend met dit Bestuurlijk Convenant dan wel van nadere overeenkomsten die daarvan het gevolg zijn, is sprake indien een Partij dat schriftelijk aan de Partij(en) die daarbij is (zijn) betrokken bericht onder een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van het punt of de punten van geschil ("Geschil").

8.2 Indien sprake is van een Geschil zullen Partijen die daarbij volgens de in het voorgaande lid bedoelde kennisgeving zijn betrokken binnen twee weken in overleg treden en trachten het Geschil binnen vier weken na de schriftelijke kennisgeving daarvan in der minne op te lossen.

8.3 Alle geschillen welke tussen één of meer Partijen mochten ontstaan, voortvloeiende uit of samenhangende met het Bestuurlijk Convenant dan wel van nadere overeenkomsten die daarvan het gevolg zijn en die niet binnen een periode van drie maanden na kennisgeving van het Geschil zijn beslecht, kunnen worden beslecht door een alsdan door Partijen gezamenlijk in te stellen Commissie van Wijzen die Partijen een advies kan geven.

8.4 De Commissie van Wijzen zal alsdan bestaan uit een door de (raad van de) Gemeente aan te wijzen deskundige, een door Stichting OSG aan te wijzen deskundige en een door deze twee deskundigen gezamenlijk aan te wijzen onafhankelijk deskundige. De Commissie van Wijzen beslist naar billijkheid en met oog voor de kwaliteit en instandhouding van het onderwijs op de lange termijn en de (financiële) belangen van Partijen.

8.5 De Commissie van Wijzen bepaalt zelf de eigen werkwijze. Partijen dragen ieder hun deel van de kosten.

9 Slotbepaling

9.1 Op dit Bestuurlijk Convenant en de daaruit voortvloeiende rechten en verplichtingen van Partijen over en weer is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.

9.2 Dit Bestuurlijk Convenant treedt in werking op 10 december 2013.

9.3 Dit Bestuurlijk Convenant geldt voor onbepaalde tijd en eindigt—met uitzondering van die bepaling die de geschilbeslechting en de afwikkeling regelen - door opzegging door een van de Partijen wegens gewijzigde omstandigheden of redenen van redelijkheid en billijkheid, dan wel door ontbinding.

Aldus overeengekomen en ondertekend te Hengelo

op ..... 2017.

Gemeente Hengelo

Gemeenteraad Hengelo

Voorzitter en Griffier

Stichting OSG Hengelo

Naam:

Voorzitter bestuur

Naam:

Voorzitter Raad van Toezicht Stichting OSG Hengelo

In de politieke markt op woensdag 22 maart is er gesproken over de statuten van Primato (2094858) en het convenant OSG en Primato (2094794-2094858).

Tijdens de bespreking van de statuten bleek dat binnen de statuten artikel 13 lid3 niet eenduidig was geformuleerd. Hieronder de tekst aanpassing zoals die ook is besproken. Daarnaast is aangegeven dat in verband met de borging van de continuïteit binnen Primato het van belang is dat de mogelijkheid wordt geboden om leden van het huidig bestuur voor te dragen ter benoeming als lid van de Raad van Toezicht te benoemen door de gemeenteraad.

Ten aanzien van het convenant is er in artikel 4.1 toegevoegd dat OSG en Primato in hun documenten ook ingaan op de kwaliteit van onderwijs en de sfeer. Dit zal dan meegenomen worden in het jaarverslag dat jaarlijks ter kennisname aan de Raad wordt gestuurd.

Ook is de tekst in 3.3 van het convenant met Primato conform die van de OSG geformuleerd (het betreft hier het 4 keer actief uitnodigen van de Raad)

Wijzigingen op concept statuten

Raadszaak 2094858

Raad van toezicht; samenstelling en benoeming

Artikel 13

Lid 3. De GMR en de oudergeleding van de GMR gezamenlijk hebben het recht een bindende voordracht te doen voor tenminste een derde gedeelte, doch geen meerderheid, dus twee leden bij vijf of zes leden RvT en drie leden bij zeven leden van de raad van toezicht.

Gewijzigde tekst

Lid 3. De GMR als geheel heeft het recht een bindende voordracht te doen (artikel 17a, lid 2 WPO) en de oudergeleding van de GMR (artikel 48 lid 12 WPO) heeft het recht een bindende voordracht te doen voor tenminste een derde gedeelte, doch geen meerderheid, dus twee leden bij vijf of zes leden RvT en drie leden bij zeven leden van de raad van toezicht.

Lid 6. Uitgesloten van het lidmaatschap van de Raad van Toezicht zijn:

a. (voormalige) leden van het bestuur/directeur-bestuurders of de algemene directie van Primato;

Komt te vervallen om het mogelijk te maken, in het belang van de continuïteit bij Primato, dat leden van het bestuur voorgedragen mogen worden aan de gemeenteraad voor benoeming in de Raad van Toezicht.

***Wijzigingen op concept convenant OSG en Primato
Raadszaak 2094794-2094858***

Artikel

- 4.1 Stichting OSG verstrekt jaarlijks aan de (raad van de) Gemeente ter informatie de begroting voor het komende jaar *(4.1f)* (in beginsel voor één januari), de jaarrekening *(4.1f)* en het jaarverslag *(4.1 a,b,c,d,e)* over het afgelopen jaar (beiden voor één juli), alsmede het geldende meerjarenbeleidsplan *(4.1 a,b,c,d,e)* voor de komende jaren. Middels deze documenten geeft Stichting OSG in elk geval en deels in aanvulling op het bepaalde in artikel 24e1 Wvo inzicht in:
- a. de algemene beleidsvoornemens en de borging van de professionaliteit van intern toezicht, bestuur en schoolleiding;
  - b. de borging van de wezenskenmerken van het karakter van het openbaar onderwijs
  - c. de naleving van de beginselen van goed bestuur;
  - d. de samenwerking met de overige maatschappelijke organisaties in de regio;
  - e. de wijze waarop invulling wordt gegeven aan bijzondere thema's als passend onderwijs, voortijdig schoolverlaten en de benutting/exploitatie van de schoolgebouwen;
  - f. de financiële positie van Stichting OSG en de eventuele financiële aandachtspunten;

Gewijzigde tekst

- 4.1 Stichting OSG verstrekt jaarlijks aan de (raad van de) Gemeente ter informatie de begroting voor het komende jaar *(4.1f)* (in beginsel voor één januari), de jaarrekening *(4.1f)* en het jaarverslag *(4.1 a,b,c,d,e,g)* over het afgelopen jaar (beiden voor één juli), alsmede het geldende meerjarenbeleidsplan *(4.1 a,b,c,d,e)* voor de komende jaren. Middels deze documenten geeft Stichting OSG in elk geval en deels in aanvulling op het bepaalde in artikel 24e1 Wvo inzicht in:
- a. de algemene beleidsvoornemens en de borging van de professionaliteit van intern toezicht, bestuur en schoolleiding;
  - b. de borging van de wezenskenmerken van het karakter van het openbaar onderwijs
  - c. de naleving van de beginselen van goed bestuur;
  - d. de samenwerking met de overige maatschappelijke organisaties in de regio;
  - e. de wijze waarop invulling wordt gegeven aan bijzondere thema's als passend onderwijs, voortijdig schoolverlaten en de benutting/exploitatie van de schoolgebouwen;
  - f. de financiële positie van Stichting OSG en de eventuele financiële aandachtspunten;
  - g. *informatie over de kwaliteit van onderwijs en de sfeer.*

Behandelvorschlag

Onderwerp	Statuten en convenant Primato		
Zaaknummer	2094858	Portefeuillehouder	Claudio Bruggink
Belangrijkste beslis/-besprekingspunten	De belangrijkste wijzigingen zijn dat de statuten worden aangepast naar een raad van toezicht- model, en in het convenant dat het werkgeverschap en het goedkeuringsrecht van de jaarstukken nu bij de Raad van Toezicht ligt. De statuten en het convenant zijn in lijn met het toezichtmodel in het voortgezet onderwijs en in gezamenlijkheid tussen Primato en de gemeente opgesteld. Daarmee wordt de organisatie van Primato net zo ingericht als de OSG. De raad wordt gevraagd om in te stemmen met de nieuwe statuten van St. scholengroep Primato en het nieuwe convenant St. scholengroep Primato.		
Historie	De afgelopen jaren zijn er veel ontwikkelingen geweest bij Scholengroep Primato. Één van de ontwikkelingen is de omvorming naar het Raad van Toezicht-model waardoor er een meer nadrukkelijke scheiding tussen het bestuur en het toezicht op bestuur tot stand komt. Dit nieuwe bestuursmodel moet opgenomen worden in de statuten van Primato, evenals de wijze waarop het gemeentelijk toezicht wordt uitgeoefend. De statuten moeten dus aangepast worden. Daarnaast is het aan de gemeente en de Scholengroep Primato zelf om de vorm te bepalen waarin het schoolbestuur verantwoording aflegt en afstemming zoekt met de gemeente. Daarvoor hebben beide partijen een convenant opgesteld. Ook dit convenant tussen de Gemeente en Primato dient aangepast te worden en is vergelijkbaar met het convenant dat de gemeente met de OSG zal ondertekenen. Daarmee komen de afspraken tussen gemeente en de beide schoolbesturen, verantwoordelijk voor het openbaar onderwijs (primair en voortgezet) in Hengelo, op één lijn te liggen. De GMR van de Stichting Scholengroep Primato kan instemmen met het nu voorliggende convenant en de statuten.		

Dit voorstel wordt gezamenlijk geagendeerd met de Evaluatie van het convenant van de Stichting OSG Hengelo. Beide behandeladviezen komen daarom overeen.

Politieke Markt	Datum 22 maart 2017			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Wiert Wiertsema	Coen Hartendorp	Theaterzaal	Sociaal	75 min
Doel van de sessie	Oordeelsvorming ter voorbereiding op besluitvorming in de raad.			
Behandeladvies	De fracties worden gevraagd hun mening te geven over beide door het college voorgestelde raadsvoorstellen. Tijdens de politieke markt wordt de fracties allereerst gevraagd om de door de OSG aangedragen evaluatiepunten te bespreken en indien men akkoord is met de voorgestelde wijzigingen, het hernieuwde convenant, zoals voorgesteld, met de OSG aan te gaan. Naast de portefeuillehouder is ook voorzitter van het College van Bestuur van de OSG, Charles Dams, aanwezig om met de raad in gesprek te gaan. Het tweede deel van de politieke markt betreft de bespreking van de statuten en het convenant Primato. Het convenant kent een gelijke strekking (op wetsartikelen en benoeming na) met het convenant OSG. De fracties wordt gevraagd hun mening te geven over de voorgestelde wijziging van de statuten. Algemeen directeur a.i. Dick Loman is aanwezig om vragen van de raad te beantwoorden.			
Spreekrecht publiek	ja ☒ nee ☐		duur: max. 5 minuten per inspreker.	

Raad	4 april 2017	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies	Uit de bespreking in de Politieke blijkt dat er aanpassingen volgen in beide convenanten en in de statuten van Primato. In de raadsvergadering kan worden bepaald of deze aanpassingen conform toezegging zijn verwerkt. Daarnaast heeft de fractie van ProHengelo aangegeven de zaken mee terug te nemen naar de fractie omdat zij met een motie of amendement komen inzake de toevoeging van een zin aan artikel 4 van de statuten van Primato dat ingaat op waarden en normen binnen het onderwijs.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2094858	Reek, Yvonne van den	SOC-BEL	Claudio Bruggink
ONDERWERP			
Statuten en convenant Primato			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

Instemmen met de statuten Stichting Scholengroep Primato
Instemmen met het convenant Stichting Scholengroep Primato

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

De gemeenteraad van de gemeente Hengelo wordt gevraagd in te stemmen met de statutenwijziging van de Stichting Scholengroep Primato. De statuten zijn aangepast op een Raad van Toezichtmodel. Deze aanpassing past binnen de Code Goed Bestuur zoals deze is opgenomen in de Wet voor het Primair Onderwijs. Daarnaast wordt er een convenant afgesloten tussen de Stichting Scholengroep Primato en de gemeente. In dit convenant liggen de afspraken vast hoe de communicatie plaatsvindt en hoe de Stichting verantwoording aflegt aan de gemeente.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2094858	Reek, Yvonne van den	SOC-BEL	Claudio Bruggink
ONDERWERP			
Statuten en convenant Primato			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

De afgelopen jaren is alles in gang gezet om de Stichting Scholengroep Primato om te vormen naar een Raad van Toezicht model. In de verdere samenwerking met de OSG is dit ook van groot belang. Daarnaast is in de Wet op het Primair Onderwijs de Code Goed Bestuur opgenomen. Door de keuzes en maatregelen die afgelopen jaar en aankomend jaren genomen worden, is het nu ook tijd om niet alleen via een management statuut, maar ook qua organisatie over te gaan tot een scheiding van functies. Dit wil zeggen dat er een organieke scheiding zou moeten komen, een Raad van Toezicht model.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Statuten

De statuten zijn aangepast aan een Raad van Toezicht model. De grootste wijziging is dat de directeur-bestuurder vanuit de rol van bevoegd gezag eindverantwoordelijk en aansprakelijk voor het besturen van de scholen wordt. De leden van de RvT worden verantwoordelijk en aansprakelijk voor de wijze waarop zij het toezicht op de directeur-bestuurder uitoefenen.

Door de toenemende complexe (onderwijs)regelgeving wordt het voor een bestuur van vrijwilligers namelijk steeds moeilijker om een goede invulling aan de bestuurlijke rol te geven.

Naar aanleiding van de aangenomen Motie "Statuten Primato van september 2014" is in artikel 13 van de statuten benoemd dat de GMR, bestaande uit ouder- en personeelsgeleding, gezamenlijk het recht hebben een bindende voordracht te doen.

Daarnaast zorgt het RvT-model, meer nog dan in de andere genoemde modellen, voor:

- Een nadrukkelijke scheiding van bestuur en toezicht in het kader van 'good governance';
- Duidelijkheid (intern en extern) over functies en verantwoordelijkheden;
- Een overzichtelijke rol voor de raad van toezicht. De RvT kan zich meer gaan richten op de missie van de organisatie, de toezichthoudende rol en het afleggen van maatschappelijke verantwoording.

Convenant

De wet op het primair onderwijs schrijft voor dat de wijze waarop het gemeentelijk toezicht wordt uitgeoefend, vastgelegd moet worden in de statuten van de stichting. De vorm, waarin verantwoording aan en afstemming met de gemeenteraad gestalte krijgen, kunnen schoolbestuur en gemeenten grotendeels naar eigen inzicht bepalen. Deze verantwoording en afstemming zijn apart opgenomen in het convenant tussen de gemeente en de Stichting Scholengroep Primato. In dit convenant is duidelijk geregeld hoe de Stichting Scholengroep Primato de contacten onderhoudt met de gemeente en welke informatie ze jaarlijks met de gemeente delen. Het geeft zelfs invulling aan de relatie tussen de raad en de Stichting Scholengroep Primato.

De meeste essentiële wijzigingen zijn dat het werkgeverschap en het goedkeuringsrecht van de jaarstukken nu bij de Raad van Toezicht ligt. In het convenant is wel duidelijk geregeld dat de Stichting Scholengroep Primato de gemeente halfjaarlijks informeert en ook minimaal 1 keer jaar in gesprek gaat met de Raad. De Raad is en blijft verantwoordelijk voor de benoeming van de Raad van Toezicht.

De concept statuten en het convenant zijn goedgekeurd door de GMR. De werving voor de leden van de Raad van Toezicht is gestart en hoopt de Stichting in maart – april af te ronden. Dit gebeurt door een externe professional aan de hand van profielen die duiden op affiniteit op de terreinen van financiën, organisatie, onderwijskunde, facilitair en politiek bestuurlijk. In verband met de continuïteit is het wenselijk dat een tweetal leden van het huidige bestuur van vijf leden hun zittingstermijn zullen udtienen in de Raad van Toezicht. Binnen de Raad van Toezicht hebben de GMR en oudergeleding GMR gezamenlijk recht op minimaal 1/3 van de zetels.

De benoeming door de gemeenteraad, van de leden van de Raad van Toezicht zal plaatsvinden na instemming met de statuten en convenant door de Raad.

De statuten en het convenant zijn in lijn met het toezichtmodel in het voortgezet onderwijs en in

gezamenlijkheid tussen Primato en de gemeente opgesteld. Hiermee wordt de organisatie van Primato gelijk ingericht als de OSG. Wij vinden het belangrijk dat het schoolbestuur voor openbaar onderwijs de Code Goed Bestuur volgt, zoals opgenomen in de Wet voor het Primair Onderwijs en zo een goede scheiding van rollen en verantwoordelijkheden vastlegt in haar statuten. In deze statuten ligt vast dat er gemeentelijk toezicht blijft. De vorm waarin verantwoording aan en afstemming met de raad ingevuld wordt, kunnen schoolbestuur en gemeente grotendeels naar eigen inzicht bepalen. Deze vorm is ingevuld via het convenant. Daarnaast vinden we het van belang dat de verdere samenwerking tussen OSG en Primato geen hinder ondervindt van het feit dat er een andere organisatiestructuur geldt voor een van beide stichtingen.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

Kan de Raad instemmen met de statutenwijziging en het convenant

FINANCIËLE ASPECTEN

Nvt

BIJLAGE(N)

Statuten
Convenant

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

Heden, [REDACTED] tweeduizend zeventien verscheen voor mij, mr. [REDACTED], notaris te Hengelo:

[REDACTED], directeur/bestuurder van de stichting Scholengroep Primato

ten deze woonplaats kiezende op het adres van de stichting Scholengroep Primato, Oldenzaalsestraat 129-131, 7557 GJ te Hengelo, handelend als statutair vertegenwoordiger van de stichting Scholengroep Primato, mede handelend ter uitvoering van het besluit van de gemeenteraad van Hengelo d.d. [REDACTED] 2017, waarvan een afschrift aan deze akte is gehecht.

(Bijlage 1)

Comparant verklaart te besluiten tot statutenwijziging van de

Stichting Scholengroep Primato,

statutair gevestigd in de gemeente Hengelo, met adres: 7557 GJ te Hengelo (Overijssel), Oldenzaalsestraat 129-131, hierna te noemen: de "**stichting**". De Raad van Toezicht van de stichting heeft besloten om de verschenen personen te machtigen om deze akte te doen
passeren, van welk besluit blijkt uit de notulen van de betreffende vergadering, waarvan een uittreksel aan deze akte zal worden gehecht

(Bijlage 2);

Ter uitvoering van vermeld besluit verklaart de verschenen persoon, handelend als vermeld, de statuten van de stichting bij deze vast te stellen als volgt:

STATUTEN

Begripsbepalingen

Artikel 1

1. In deze statuten wordt verstaan onder:

- a. **directeur / bestuurder**: het orgaan dat belast is met het besturen van de stichting/ het bestuur van de stichting;
- b. **bestuursreglement**: het reglement van de directeur/bestuurder.
- c. **bevoegd gezag**: de stichting als bedoeld in deze statuten, vertegenwoordigd door de directeur/bestuurder;
- d. **convenant**: het document als bedoeld in artikel 22, lid 2 waarin deze statuten zullen worden uitgewerkt;
- e. **directeur(en)**: (adjunct-)directeuren als bedoeld in artikel 29 van de Wet op het primair onderwijs, aan welke personen middels het managementstatuut taken en bevoegdheden van het bestuur zijn opgedragen;
- f. **gemeenteraad**: de gemeenteraad van de gemeente Hengelo;
- g. **GMR**: gemeenschappelijke medezeggenschapsraad als bedoeld in artikel 4 van de Wet medezeggenschap op scholen;
- h. **managementstatuut**: het managementstatuut als bedoeld in artikel 31 van de Wet op het primair onderwijs.
- i. **directeurenoverleg**: de gezamenlijke schooldirecteuren en directeur/bestuurder
- j. **raad van toezicht**: het orgaan dat belast is met het integraal toezicht houden

op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de stichting, als bedoeld in artikel 17a van de Wet op het primair onderwijs;

k. **school/scholen**: de door de stichting in stand gehouden openbare school/scholen voor primair onderwijs;

l. **schriftelijk (bericht)**: elk via gangbare communicatiekanalen overgebracht bericht, daaronder begrepen een langs elektronische weg toegezonden leesbaar en reproduceerbaar bericht, gericht aan of afkomstig van het adres dat voor dit doel bekend is gemaakt;

m. **stichting**: deze stichting, zijnde Stichting Scholengroep Primato, statutair gevestigd in de gemeente Hengelo.

n. **Wpo**: de Wet op het primair onderwijs,

2. Tenzij anders blijkt of kennelijk anders is bedoeld, sluit een verwijzing naar een begrip of woord in het enkelvoud een verwijzing naar de meervoudsvorm van dit begrip of woord in en omgekeerd.

3. Tenzij anders blijkt of kennelijk anders is bedoeld, sluit een verwijzing naar het mannelijke geslacht een verwijzing naar het vrouwelijke geslacht in en omgekeerd.

Naam en zetel

Artikel 2

1. De stichting draagt de naam: **Stichting Scholengroep Primato**.

2. De stichting is gevestigd in de gemeente Hengelo.

Doel

Artikel 3

1. De stichting heeft tot doel het geven van openbaar onderwijs overeenkomstig artikel 46 Wpo, waarbij er naar wordt gestreefd om een breed onderwijsaanbod te bieden.

Om haar doel te bereiken houdt de stichting scholen in stand en kan zij gebruik maken van alle (wettelijke) middelen die daaraan dienstbaar zijn.

2. De stichting beoogt niet het maken van winst.

Karakter openbaar onderwijs

Artikel 4

1. Het openbaar onderwijs draagt overeenkomstig artikel 46 Wpo bij aan de ontwikkeling van de leerlingen met aandacht voor de godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden zoals die leven in de Nederlandse samenleving en met onderkenning van de betekenis van de verscheidenheid van die waarden.

2. De stichting oefent alle taken en bevoegdheden van het bevoegd gezag als bedoeld in de onderwijswetgeving uit, tenzij de wet anders bepaalt.

Middelen en beheer

Artikel 5

1. De stichting hanteert alle wettige middelen die kunnen bijdragen aan de verwezenlijking van de doelstelling, de verwerving van de daartoe benodigde middelen bij overheden, bedrijven, fondsen, financiële instellingen en particulieren inbegrepen. Eventuele erfstellingen worden slechts onder het voorrecht van boedelbeschrijving aanvaard.

2. Overeenkomstig het bepaalde in titel IV Wpo besteedt de stichting de aan haar door het Rijk krachtens de onderwijswetgeving verstrekte bekostiging en door het Rijk betaalde bedragen aan het geven van onderwijs. De bekostiging en de bedragen bedoeld in titel IV Wpo worden niet aangewend voor contractactiviteiten of andere activiteiten die niet passen bij het geven van onderwijs. Voor zover sprake is van een verkrijging van andere middelen dan hiervoor in dit lid bedoelt, worden die middelen aangewend overeenkomstig het doel waarvoor ze zijn verkregen en met inachtneming van de doelstelling van de stichting.

3. De stichting draagt overeenkomstig de onderwijswetgeving zorg voor een rechtmatige verwerving en een doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de middelen, alsmede een rechtmatig financieel beheer. De stichting neemt daarbij de

voor de sector geldende en al dan niet in wet- en regelgeving uitgewerkte normen voor financieel beheer en verslaglegging in acht en onthoudt zich in dat kader van:

- a. het beleggen in financiële producten met een hoog risicoprofiel (waaronder begrepen derivaten) en
- b. het aangaan van overeenkomsten tot verkrijging, vervreemding en bezwaring van registergoederen voor zover dat niet past binnen de voor het basisonderwijs geldende regels voor de voorziening in de huisvesting van het basisonderwijs.

Organisatie van de stichting

Artikel 6

1. De stichting kent als civielrechtelijke organen:
  - a. de directeur/bestuurder die belast is met het bestuur van de stichting; en
  - b. de raad van toezicht die belast is met de functie intern toezicht als bedoeld in de artikelen 17a t/m 17c Wpo en als intern toezichthouder toezicht houdt op het functioneren van het bestuur en op de algemene gang van zaken binnen de stichting.
2. De stichting kent tevens een directeurenoverleg, aan wie voorbereidende en uitvoerende taken en bevoegdheden van het bestuur kunnen worden opgedragen, daaronder ook taken en bevoegdheden van de stichting als bevoegd gezag.
3. Bij de invulling van de scheiding van de in lid 1 beschreven functies, richt het bestuur zich bij de uitvoering van zijn taken en bevoegdheden op draagvlak binnen het directeurenoverleg en neemt de raad van toezicht de taken en bevoegdheden en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden van het bestuur in acht.

Bestuur; samenstelling en benoeming

Artikel 7

1. De stichting wordt bestuurd door een directeur/bestuurder.
2. De directeur/bestuurder wordt benoemd door de raad van toezicht. De directeur/bestuurder wordt benoemd voor een periode van maximaal vier jaar en kan worden herbenoemd.
3. Bij de werving van de directeur/bestuurder wordt, onverminderd het in de volgende leden bepaalde, gelet op de diverse aspecten die de aandacht van de directeur/bestuurder vragen.

De aandachtspunten met betrekking tot de van de directeur/bestuurder gevraagde deskundigheid en achtergrond worden vastgelegd in een profielschets. De profielschets is openbaar. De raad van toezicht stelt een werving- en selectieprocedure vast, waarvan in ieder geval de in dit lid bedoelde profielschets deel uitmaakt. De werving- en selectieprocedure is onderdeel (of bijlage) van het reglement raad van toezicht.
4. De vaststelling van de bezoldiging en overige arbeidsvoorwaarden van de directeur/bestuurder geschiedt door de raad van toezicht. Bij de vaststelling van de bezoldiging en overige arbeidsvoorwaarden wordt aangesloten bij de voor bestuurders in de onderwijssector geldende (centrale) arbeidsvoorwaarden en de wet- en regelgeving omtrent de beloning van topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector. Jaarlijks wordt door de raad van toezicht in de jaarrekening verantwoord welke bedragen op grond van het bepaalde in de vorige volzinnen zijn toegekend aan de directeur/bestuurder.
5. De directeur/bestuurder wordt periodiek beoordeeld door de raad van toezicht. De wijze waarop deze beoordeling plaatsvindt, zal nader worden uitgewerkt.
6. Tot directeur/bestuurder kan niet worden benoemd een persoon die:
  - a. wegens de vervulling van een bestuurs- of toezichtfunctie bij een andere maatschappelijke organisatie in de regio waarin de stichting actief is met onverenigbare belangen geconfronteerd kan worden;
  - b. lid is van de raad van toezicht van de stichting;
  - c. mogelijksterwijs strijdige functies en/of hoedanigheden in zich verenigt in verband met zijn persoonlijke positie of activiteiten op andere terreinen, zulks ter beoordeling door de raad van toezicht;
  - d. lid van de GMR of lid van de medezeggenschapsraad van één van de scholen;

- e. wethouder van de gemeente Hengelo;
- f. raadslid van de gemeente Hengelo;

De directeur/bestuurder vervult geen nevenfuncties die conflicterend zijn met het doel van de stichting. Voor het aanvaarden van een betaalde of onbetaalde nevenfunctie door de directeur/bestuurder is voorafgaand aan het aanvaarden van een dergelijke nevenfunctie goedkeuring vereist van de raad van toezicht. In het jaarverslag worden alle nevenfuncties van de directeur/bestuurder vermeld.

Bestuur; schorsing en ontslag; defungeren, belet en ontstentenis

Artikel 8

1. De raad van toezicht schorst en ontslaat de directeur/bestuurder.
2. Indien de directeur/bestuurder is geschorst, dient de raad van toezicht binnen drie maanden na ingang van de schorsing te besluiten tot ontslag dan wel tot opheffing of verlenging van de schorsing. Bij gebreke van een besluit als bedoeld in de vorige zin vervalt de schorsing.

Een besluit tot verlenging van de schorsing kan slechts eenmaal worden genomen en de schorsing kan daarbij ten hoogste worden verlengd voor drie maanden, ingaande op de dag waarop de raad van toezicht het besluit tot verlenging heeft genomen.

3. De directeur/bestuurder die is geschorst, wordt in persoon in de gelegenheid gesteld zich in de vergadering van de raad van toezicht te verantwoorden en zich daarbij door een raadsman te laten bijstaan.

Een besluit tot ontslag wordt niet genomen dan nadat de directeur/bestuurder over wiens ontslag wordt besloten vooraf de gelegenheid is geboden om te worden gehoord.

4. De directeur/bestuurder defungeert voorts:
  - a. door het verlies van het gehele vrije beheer of de gehele vrije beschikking over zijn vermogen;
  - b. door zijn vrijwillig aftreden (bedanken);
  - c. door het verstrijken van de termijn waarvoor hij is benoemd, behoudens zijn eventuele herbenoeming;
  - d. door het niet langer voldoen aan de in de profielschets opgenomen kwaliteitseisen;
  - e. door zijn ontslag door de rechtbank;
  - f. door zijn overlijden.

De wijze waarop wordt vastgesteld of de directeur/bestuurder niet langer voldoet aan de in de profielschets opgenomen kwaliteitseisen wordt uitgewerkt in het bestuursreglement.

5. In geval van (een) vacature(s) in het bestuur wordt door de raad van toezicht zo spoedig mogelijk voorzien. De raad van toezicht dient binnen twee maanden na het ontstaan van een vacature de werving- en selectieprocedure te hebben gestart

7. Ingeval van ontstentenis of belet van de directeur/bestuurder berust

het bestuur tijdelijk bij één of meer door de raad van toezicht - al dan niet uit zijn midden - aan te wijzen persoon/personen, onverminderd de verplichting voor de raad van toezicht om zo spoedig mogelijk in het bestuur te voorzien. Wanneer een lid van de raad van toezicht wordt aangewezen om tijdelijk in het bestuur te voorzien dan is dit mogelijk voor een periode van maximaal vier weken en mag het betreffende lid voor die periode niet optreden in zijn hoedanigheid als lid van de raad van toezicht.

Gaat de raad van toezicht niet binnen drie maanden tot een zodanige aanwijzing over dan geschiedt gelet op het bepaalde in artikel 299 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek de benoeming door de rechtbank van het arrondissement waar de stichting statutair is gevestigd op verzoek van de meest gerede belanghebbende(n), daaronder begrepen de gemeenteraad, onverminderd de mogelijkheid aan de president van die rechtbank om een voorlopige voorziening te verzoeken.

Ontwikkeling en naleving en handhaving code “goed bestuur in het primair onderwijs”

Artikel 9

1. Primato hanteert de code goed bestuur in het primair onderwijs van de PO-raad (zoals vastgesteld in de ALV van de PO-raad op 27 november 2014).

2. Indien de directeur/bestuurder besluit op onderdelen van voornoemde code af te wijken, motiveert de directeur/bestuurder die afwijking.
3. Voor zover noodzakelijk stellen de Raad van Toezicht en de directeur/bestuurder bestaande regelingen bij of vullen ze aan overeenkomstig de inhoud van de code.
4. De directeur/bestuurder geeft in het jaarverslag aan op welke wijze de principes en uitwerkingsbepalingen van de code in de praktijk worden opgevolgd. Indien de directeur/bestuurder het gerechtvaardigd vindt op enig moment van de hiervoor bedoelde code af te wijken, dan maakt de directeur/bestuurder in het jaarverslag daar melding van en motiveert die afwijking.

Directeur/bestuurder; taken en bevoegdheden

Artikel 10

1. De directeur/bestuurder is belast met het besturen van de stichting, onder toezicht van de raad van toezicht. Aan de directeur/bestuurder komt in de stichting alle taken en bevoegdheden toe die niet door de wet of de statuten aan andere organen zijn opgedragen, daaronder ook begrepen alle taken en bevoegdheden die krachtens de Wpo tot het bevoegd gezag behoren.
2. Bij de vervulling van zijn taak richt de directeur/bestuurder zich naar het belang van de stichting, het belang van de scholen die door de stichting in stand worden gehouden en het belang van de samenleving.
3. De directeur/bestuurder legt verantwoording af aan de raad van toezicht en verschaft de raad van toezicht tijdig de gegevens die noodzakelijk zijn voor de goede uitoefening van de taak van de raad van toezicht. De directeur/bestuurder brengt aan de raad van toezicht periodiek verslag uit. In het reglement raad van toezicht wordt de frequentie, vorm en inhoud van de informatievoorziening vastgelegd, evenals de indicatoren waarover dient te worden gerapporteerd. De directeur/bestuurder is gehouden terstond door de raad van toezicht gevraagde inlichtingen en gegevens te verstrekken.
4. De directeur/bestuurder is slechts met voorafgaande goedkeuring van de raad van toezicht bevoegd te besluiten tot:
  - a. het aangaan van overeenkomsten tot verkrijging,
  - b. vervreemding en bezwaring van registergoederen,
  - c. tot het aangaan van overeenkomsten waarbij de stichting zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt,
  - d. zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een ander verbindt (de rechtshandelingen als bedoeld in artikel 2:291 lid 2 Burgerlijk Wetboek).

Bij de besluitvorming casu quo de goedkeuring bedoeld in de eerste volzin van dit lid, neemt de directeur/bestuurder respectievelijk de raad van toezicht de in de onderwijswetgeving ter zake opgenomen bepalingen in acht. Het ontbreken van de in dit lid bedoelde goedkeuring tast de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de directeur/bestuurder aan en op het ontbreken van de bedoelde goedkeuring kan door de stichting tegen derden een beroep worden gedaan. Indien de raad van toezicht met betrekking tot een besluit geen goedkeuring verleent, dan heeft dat een opschortende werking voor dat besluit.

5. Voorafgaande goedkeuring van de raad van toezicht is voorts vereist voor bestuursbesluiten tot:
  - a. de vaststelling van (meerjaren)beleidsplan en (meerjaren)begroting;
  - b. de vaststelling van de in de Wpo bedoelde klachtenregeling;
  - c. de vaststelling van het bestuursreglement en het managementstatuut;
  - d. de vaststelling van het convenant ter uitwerking van deze statuten overeenkomstig de opdracht daartoe in artikel 20 van deze statuten;
  - e. het aangaan van (financiële) verplichtingen en het doen van bestedingen en investeringen die niet zijn voorzien in de goedgekeurde begroting;
  - f. de vaststelling van de jaarrekening en het jaarverslag, met dien verstande dat deze goedkeuring niet wordt verleend voordat de raad van toezicht kennis heeft genomen van de bevindingen van de accountant;

- g. het aangaan, wijzigen en verbreken van samenwerking met een andere rechtspersoon of organisatie indien die samenwerking van ingrijpende betekenis is voor de stichting en/of de met haar in een groep verbonden rechtspersonen;
  - h. het verkrijgen, wijzigen of beëindigen van een deelneming of zeggenschap in een andere rechtspersoon en het oprichten van een andere rechtspersoon, alsmede de vaststelling en wijziging van diens statuten voor zover het de directeur/bestuurder daartoe is bevoegd;
  - i. het beëindigen van de dienstbetrekking van een aanmerkelijk aantal werknemers tegelijkertijd of binnen een kort tijdsbestek, dan wel een ingrijpende wijziging in de arbeidsomstandigheden of voorwaarden;
  - j. het aanpassen van de arbeidsvoorwaarden van een aanmerkelijk aantal werknemers tegelijkertijd, tenzij de verplichting daartoe voortvloeit uit een collectieve arbeidsovereenkomst;
  - k. het wijzigen van de statuten en het ontbinden van de stichting, waaronder begrepen de bestemming van het batig saldo;
  - l. juridische fusie of juridische splitsing;
  - m. het teweegbrengen van een belangrijke wijziging in de organisatie;
  - n. het aanvragen van faillissement en surseance van betaling;
  - o. onderwerpen waarover een (potentieel) tegenstrijdig belang dan wel een verstrengeling van belangen bestaat;
  - p. bestuursoverdracht of samenvoeging van een school;
  - q. sluiting van een vestiging/ locatie;
  - r. (het doen van een voorstel aan de gemeenteraad tot) opheffing van een school, niet zijnde enkel een nevenvestiging/ locatie.
6. De raad van toezicht kan besluiten dat indien het belang van een rechtshandeling als bedoeld in dit artikel beneden een door de raad van toezicht vast te stellen grens blijft, goedkeuring door de raad van toezicht niet is vereist.
7. De raad van toezicht is bevoegd ook andere besluiten dan in lid 4 en lid 5 van dit artikel genoemd aan zijn goedkeuring te onderwerpen. Wanneer de raad van toezicht van deze regeling gebruik maakt, dient hij dit nader te motiveren en schriftelijk aan de directeur/bestuurder mee te delen welke besluiten nog meer aan zijn goedkeuring zijn/worden onderworpen. Mocht dit het geval zijn dan zal dit document als bijlage aan het reglement van het bestuur worden gehecht.

Bestuur; vergadering en besluitvorming

Artikel 11

1. Indien er sprake is van één directeur/bestuurder, worden besluiten genomen tijdens het directeurenoverleg. Dit overleg is in beginsel openbaar. De besluiten worden genotuleerd.
2. Indien en voor zover het bestuur uit meerdere bestuurders bestaat, gelden voorts de hierna volgende bepalingen.
3. Tot beslotenheid van vergadering en besluitvorming kan door het bestuur uitsluitend worden besloten, indien het belang van de openbaarheid niet opweegt tegen:
  - a. het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
  - b. de economische of financiële belangen van de stichting;
  - c. het belang van voorkoming van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheden betrokken natuurlijke personen dan wel derden.
 Van een besloten vergadering en besluit wordt een afzonderlijk verslag opgemaakt dat niet openbaar wordt gemaakt, tenzij het bestuur anders beslist.
4. In de vergaderingen van het bestuur heeft iedere bestuurder één stem. Alle besluiten worden door het bestuur genomen met een volstreekte meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen.
5. Indien de stemmen staken ten aanzien van een voorstel, wordt het voorstel op de agenda geplaatst van een volgende vergadering. Indien de stemmen dan opnieuw staken, heeft de voorzitter van het bestuur een doorslaggevende stem.
6. Het bestuur kan ook op andere wijze dan in een vergadering besluiten nemen, mits dit

schriftelijk en unaniem geschiedt en alle bestuurders in de gelegenheid worden gesteld hun stem uit te brengen en geen van de bestuurders zich tegen deze wijze van besluitvorming verzet. Van elk buiten vergadering genomen besluit wordt mededeling gedaan in de eerstvolgende vergadering, welke mededeling in de notulen van die vergadering wordt vermeld.

7. Elke bestuurder, alsmede de voorzitter van de raad van toezicht, is gelijkelijk bevoegd een vergadering van het bestuur bijeen te roepen.

8. Indien een bestuurder een met de stichting persoonlijk tegenstrijdig belang heeft, dan wel sprake is van een verstrengeling van belangen ten aanzien van een specifiek onderwerp, wordt het besluit omtrent dat onderwerp door het bestuur genomen na voorafgaande goedkeuring van de raad van toezicht.

9. De overige regeling van de werkwijze en besluitvorming van het bestuur, alsmede de eventuele verdeling van taken, geschiedt bij het bestuursreglement dat met inachtneming van deze statuten wordt vastgesteld door het bestuur.

Bestuur; vertegenwoordiging

Artikel 12

1. De stichting wordt vertegenwoordigd door de directeur/bestuurder. Daarnaast wordt de stichting vertegenwoordigd door iedere bestuurder afzonderlijk, indien het bestuur uit meerdere bestuurders bestaat.

2. In alle gevallen waarin de directeur/bestuurder een (direct of indirect) persoonlijk tegenstrijdig belang met de stichting heeft of hebben, dan wel er sprake is van een verstrengeling van belangen die strijdig is met de doelstelling van de stichting, wordt de stichting vertegenwoordigd door een door de raad van toezicht aan te wijzen persoon of - na goedkeuring van de raad van toezicht - niettemin vertegenwoordigd overeenkomstig het bepaalde in lid 1.

De raad van toezicht stelt een nadere regeling vast voor de wijze waarop wordt omgegaan met potentiële tegenstrijdige belangen en het voorkomen van iedere schijn van belangenverstrengeling.

3. Krachtens besluit van de directeur/bestuurder kan aan een of meer directeuren of andere personen een volmacht worden verleend om de stichting te vertegenwoordigen. De gevolmachtigde vertegenwoordigt de stichting met inachtneming van de grenzen van zijn volmacht.

Raad van toezicht; samenstelling en benoeming

Artikel 13

1. De raad van toezicht bestaat uit een door de raad van toezicht te bepalen aantal leden van ten minste vijf natuurlijke personen en ten hoogste zeven natuurlijke personen.

2. De leden van de raad van toezicht worden benoemd (en herbenoemd) door de gemeenteraad, met inachtneming van de voordracht rechten als hierna bepaald.

3. De GMR als geheel heeft het recht een bindende voordracht te doen (artikel 17a, lid 2 WPO) en de oudergeleding van de GMR (artikel 48 lid 12 WPO) heeft het recht een bindende voordracht te doen voor ten minste een derde gedeelte, doch geen meerderheid, dus twee leden bij vijf of zes leden RvT en drie leden bij zeven leden van de raad van toezicht.

4. Voor de zetels in de raad van toezicht ten aanzien waarvan de GMR en de oudergeleding van de GMR een hen toekomend voordrachtsrecht niet hebben uitgeoefend binnen drie maanden na daartoe door de raad van toezicht te zijn uitgenodigd, heeft de raad van toezicht een voordrachtsrecht, doch slechts voor één zittingsperiode.

Voor de zetels in de raad van toezicht waarvoor de GMR en de oudergeleding van de GMR geen voordracht recht hebben, heeft de raad van toezicht eveneens een voordracht recht.

5. De voordrachten als hiervoor in dit artikel bepaald en de benoemingen geschieden alle met inachtneming van een door de raad van toezicht opgestelde werving- en selectieprocedure, tevens omvattende een profielschets waarin de competenties van de raad van toezicht en de afzonderlijke leden van de raad van toezicht worden

beschreven. De profielschets is openbaar.

De werving- en selectieprocedure gaat in elk geval specifiek in op de functie van de voorzitter van de raad van toezicht. De werving- en selectieprocedure kan inhouden dat een werving en selectiecommissie wordt ingesteld en dat deze commissie bestaat uit leden van de raad van toezicht, leden van de GMR en/of derden.

De werving- en selectieprocedure wordt vastgesteld door de raad van toezicht gehoord de directeur/bestuurder, na advies van de GMR en na overleg met gemeente, in persoon van de wethouder onderwijs of een door hem aangewezen accounthouder. De werving- en selectieprocedure is onderdeel (of bijlage) van het reglement raad van toezicht.

6. Uitgesloten van het lidmaatschap van de Raad van Toezicht zijn:

- a. Personen die ouder/verzorger zijn van leerlingen van één van de Primato-scholen tot twee jaar na uitstroom van de betreffende leerling;
- b. Medewerkers van één van de Primato-scholen tot twee jaar na uitdiensttreding;
- c. Personen waarbij de onafhankelijkheid in gedrang komt of waarbij sprake is van belangenverstrengeling;
- d. Personen die politiek ambtsdrager zijn in de betrokken gemeente(n) waar Primato onderwijs verzorgt.

7. De leden van de raad van toezicht worden benoemd voor een periode van maximaal vier jaar met inachtneming van het hierna in dit lid bepaalde. Aftreden geschiedt na het eindigen van de periode waarvoor men benoemd is, op de datum van de eerstvolgende vergadering van de gemeenteraad na afloop van de benoemingstermijn en met in achtneming van een door de raad van toezicht op te stellen rooster van aftreden. Een in een tussentijdse vacature benoemd lid van de raad van toezicht neemt op het rooster de plaats in van degene in wiens vacature hij werd benoemd. Een volgens rooster aftredend lid van de raad van toezicht is onmiddellijk (daaronder begrepen op de datum van de eerstvolgende vergadering van de gemeenteraad na afloop van de benoemingstermijn) herbenoembaar voor een periode van maximaal vier jaar, rekening houdende met de omstandigheid dat niemand langer dan acht jaar aaneengesloten lid van de raad van toezicht kan zijn. Dit brengt mee dat een lid van de raad van toezicht ook één keer kan worden herbenoemd.

8. De eventuele vergoedingen aan de leden van de raad van toezicht worden door de raad van toezicht vastgesteld en zijn gebaseerd op een door de raad van toezicht ter zake vast te stellen regeling. Bij de vaststelling van de (onkosten)vergoedingen wordt aangesloten bij de voor intern toezichthouders in de onderwijssector geldende normen zoals gesteld door de Vereniging voor Toezichthouders van Onderwijsinstellingen (VTOI), en de wet- en regelgeving omtrent de beloning van topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector. Jaarlijks wordt door de raad van toezicht in de jaarrekening verantwoord welke bedragen op grond van het bepaalde in de vorige volzinnen zijn toegekend aan de leden van de raad van toezicht.

9. De leden van de raad van toezicht worden periodiek beoordeeld door de raad van toezicht. Eenmaal per jaar evalueert de raad van toezicht voorts zijn functioneren als zodanig. De wijze waarop de beoordelingen plaatsvindt wordt nader uitgewerkt in het reglement raad van toezicht.

10. Ten minste één keer per jaar vergadert de raad van toezicht in afwezigheid van de directeur/bestuurder. In deze vergadering komen aan de orde:

- a. het onderlinge functioneren van de raad van toezicht; en
- b. het functioneren van de directeur/bestuurder. De voorzitter van de raad van toezicht doet

tezamen met een ander lid van de raad van toezicht verslag van de uitkomst aan de directeur/bestuurder.

11. Leden van de raad van toezicht vervullen geen nevenfuncties die conflicterend zijn met het doel van de stichting. In het jaarverslag worden alle nevenfuncties van de leden van de raad van toezicht vermeld.

Raad van toezicht; schorsing en ontslag, defungeren, belet en ontstentenis

Artikel 14

1. Een lid van de raad van toezicht kan worden geschorst en ontslagen door de gemeenteraad, al dan niet op verzoek van de raad van toezicht. Het betrokken lid van de raad van toezicht wordt in de gelegenheid gesteld zich te verantwoorden en kan zich daarbij doen bijstaan door een raadsman. Het besluit tot (voorstel tot) ontslag wordt niet eerder genomen dan nadat het betrokken lid van de raad van toezicht in de gelegenheid is gesteld te worden gehoord.
2. Een lid van de raad van toezicht kan onder meer worden ontslagen wegens:
  - a. verwaarlozing van zijn taak of onvoldoende functioneren;
  - b. onverenigbaarheid van functies of belangen;
  - c. wijziging van de omstandigheden of andere redenen op grond waarvan zijn handhaving als lid van de raad van toezicht redelijkerwijs niet in het belang is van de stichting.
3. Een lid van de raad van toezicht kan voorts worden geschorst door de raad van toezicht voor een periode van ten hoogste drie maanden. Het betrokken lid wordt alsdan in de gelegenheid gesteld zich te verantwoorden in de vergadering van de raad van toezicht. Daarbij kan hij zich doen bijstaan door een raadsman. Indien een lid van de raad van toezicht wordt geschorst door de raad van toezicht, deelt de voorzitter van de raad van toezicht dit per omgaande schriftelijk aan de gemeenteraad mee.
4. Voor het einde van de schorsingsperiode als genoemd in het vorige lid, neemt de raad van toezicht een besluit tot verlenging dan wel opheffing van de schorsing. Een schorsing kan eenmaal worden verlengd voor ten hoogste een periode van drie maanden. De verlenging van de schorsing gaat in op de datum waarop het besluit tot verlenging van de schorsing wordt genomen.

De schorsing van een lid van de raad van toezicht vervalt, indien de raad van toezicht niet binnen drie maanden na de datum van ingang van de schorsing besluit tot opheffing of verlenging van de schorsing.
5. Een lid van de raad van toezicht defungeert voorts:
  - a. door het verlies van het gehele vrije beheer of de gehele vrije beschikking over zijn vermogen;
  - b. door zijn vrijwillig aftreden (bedanken);
  - c. door het verstrijken van de termijn waarvoor hij is benoemd, behoudens zijn eventuele herbenoeming;
  - d. door het niet langer voldoen aan de in de profielschets opgenomen kwaliteitseisen;
  - e. door zijn ontslag door de rechtbank;
  - f. door zijn ontslag hem verleend door de gemeenteraad;
  - g. door zijn overlijden.

De wijze waarop wordt vastgesteld of een lid van de raad van toezicht niet langer voldoet aan de in de profielschets opgenomen kwaliteitseisen wordt uitgewerkt in het reglement raad van toezicht.
6. In vacatures wordt zo spoedig mogelijk voorzien. In geval van vacatures behoudt de raad van toezicht zijn bevoegdheden.
7. In geval van ontstentenis of belet van één of meer leden van de raad van toezicht nemen de overblijvende leden, of neemt het overblijvende lid, de voltallige taken van de raad van toezicht waar. Een niet voltallige raad van toezicht blijft volledig bevoegd.
8. In geval van ontstentenis of belet van alle leden van de raad van toezicht en het niet binnen zes maanden door de gemeenteraad benoemen van nieuwe leden van de raad van toezicht of de aanwijzing door de gemeenteraad van een persoon die de taken van de raad van toezicht waarneemt, geschiedt onder verwijzing naar het bepaalde in artikel 299 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek de benoeming door de rechtbank van het arrondissement waar de stichting statutair is gevestigd, op verzoek van de meest gerede belanghebbende.

Raad van toezicht; taken en bevoegdheden

Artikel 15

1. De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directeur/bestuurder en op de algemene gang van zaken binnen de stichting en de onder de stichting ressorterende scholen. De raad van toezicht kan de directeur/bestuurder gevraagd en ongevraagd adviseren. Bij de vervulling van zijn taak richt de raad van toezicht zich naar het belang van de stichting, het belang van de scholen die door de stichting in stand worden gehouden en het belang van de samenleving.
2. De taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn zodanig dat de raad van toezicht een deugdelijk en onafhankelijk intern toezicht kan uitoefenen. Onverminderd het overigens bij of krachtens deze statuten bepaalde, is de raad van toezicht belast met:
  - a. het goedkeuren van de begroting en het jaarverslag en het meerjarenbeleidsplan van de stichting, alsmede het goedkeuren van de besluiten van het bestuur als genoemd in artikel 9 leden 4, 5 en 7, artikel 20, artikel 21 lid 1 en artikel 22 lid 1;
  - b. het toezien op de verwezenlijking van de grondslag en de doelstelling van de stichting, het bereiken van de doelen en gewenste resultaten en het belang van de samenleving;
  - c. het houden van toezicht op het functioneren van de directeur/bestuurder en het toezien op de naleving door het bestuur van de wettelijke verplichtingen;
  - d. het toezien op de rechtmatige verwerving en de doelmatige, efficiënte en rechtmatige bestemming en aanwending van financiële middelen;
  - e. aanwijzen van de accountant van Primato.
3. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden als hiervoor genoemd, in het jaarverslag van de stichting.
4. In het reglement raad van toezicht wordt nader de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de directeur/bestuurder en de raad van toezicht opgenomen. In dit reglement wordt ook vastgelegd hoe met interne conflicten tussen beide organen wordt omgegaan.

Raad van toezicht; besluitvorming en werkwijze

Artikel 16

1. De raad van toezicht is bevoegd inzage te nemen en te doen nemen van alle boeken, bescheiden, overige gegevensdragers en correspondentie van de stichting; de raad van toezicht heeft te allen tijde toegang tot alle bij de stichting in gebruik zijnde ruimten en terreinen.
2. De directeur/bestuurder voorziet in (secretariële) ondersteuning van de raad van toezicht. Indien het werkzaamheden betreft waarbij persoonlijke of gevoelige gegevens ter sprake of naar voren zullen komen, kan de raad van toezicht zich doen bijstaan door een derde/niet bij de stichting betrokken persoon. De raad van toezicht stelt een scholingsplan op (dat onderdeel of bijlage is van het reglement raad van toezicht) en kan zich voor rekening van de stichting in de uitoefening van zijn taak doen bijstaan door één of meer deskundigen. In het reglement van de raad van toezicht werkt de raad van toezicht de in het kader van dit lid te hanteren inhoudelijke en financiële kaders verder uit.
3. De raad van toezicht vergadert ten minste zes maal per jaar en voorts zo dikwijls de voorzitter of twee of meer leden van de raad van toezicht dit wenselijk acht(en). Specifieke regels betreffende de op- en bijeenroeping, de wijze van vergadering en besluitvorming zijn opgenomen in het reglement raad van toezicht.
4. In de vergaderingen van de raad van toezicht heeft ieder lid één stem. Tenzij anders blijkt in deze statuten, worden besluiten genomen met volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen. Een blanco uitgebrachte stem geldt als een niet uitgebrachte stem. In het geval de stemmen staken wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.
5. Geldige besluiten kunnen slechts worden genomen, indien alle leden van de raad van toezicht met inachtneming van het reglement Raad van Toezicht hiervoor bepaalde zijn opgeroepen en meer dan de helft van alle leden van de raad van toezicht ter vergadering

aanwezig of vertegenwoordigd is. Indien de voorschriften omtrent de oproeping niet in acht zijn genomen, kunnen niettemin geldige besluiten worden genomen met algemene stemmen in een vergadering, waarin alle leden van de raad van toezicht aanwezig of vertegenwoordigd zijn.

6. Een lid van de raad van toezicht kan zich door een ander lid van de raad van toezicht ter vergadering schriftelijk doen vertegenwoordigen. Eén lid van de raad van toezicht kan slechts één medelid ter vergadering vertegenwoordigen.

7. De voorzitter leidt de vergaderingen van de raad van toezicht; bij zijn afwezigheid voorziet de vergadering zelf in de leiding. De voorzitter wijst een notulist aan.

8. De vergaderingen van de raad van toezicht zijn openbaar. Vergaderen en besluitvorming achter gesloten deuren kunnen geschieden indien het belang van de openbaarheid niet opweegt tegen:

- a. het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
- b. de economische of financiële belangen van de stichting;
- c. het belang van voorkoming van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheden betrokken natuurlijke personen dan wel derden.

Van een besloten vergadering en besluit wordt een afzonderlijk verslag opgemaakt dat niet openbaar wordt gemaakt, tenzij de raad van toezicht anders beslist.

9. Besluiten van de raad van toezicht kunnen ook buiten vergadering tot stand komen, mits dit schriftelijk dan wel met behulp van een elektronisch communicatiemiddel geschiedt en alle leden van de raad van toezicht zich voor het desbetreffende voorstel uitspreken. Zodanige besluiten worden aan de notulen toegevoegd.

10. De raad van toezicht kan met inachtneming van deze statuten in het reglement raad van toezicht de verdeling van zijn taak over de verschillende leden, zijn werkwijze, ondersteuning en informatievoorziening en de verdere besluitvorming van de raad van toezicht nader uitwerken.

Directie / directeuren en directeurenoverleg

Artikel 17

1. De directeur/bestuurder is bevoegd directeuren te benoemen (aan te stellen), te schorsen en te ontslaan.

2. De taken en bevoegdheden van de directeuren, de omvang van het bijbehorend mandaat en eventuele volmacht tot vertegenwoordiging, alsmede de werkwijze worden door de directeur/bestuurder vastgelegd in een managementstatuut.

3. De directeuren leggen verantwoording af aan de directeur/bestuurder.

Boekjaar, jaarstukken

Artikel 18

1. Het boekjaar van de stichting valt samen met het kalenderjaar.

2. De directeur/bestuurder is verplicht van de vermogenstoestand van de stichting zodanige aantekeningen te houden, dat daaruit te allen tijde haar rechten en verplichtingen kunnen worden gekend.

3. De directeur/bestuurder stelt jaarlijks een beleidsplan en bijbehorende begroting op voor het komende boekjaar en legt deze voor het einde van het boekjaar ter goedkeuring voor aan de raad van toezicht. Na goedkeuring van de raad van toezicht stelt de directeur/bestuurder het beleidsplan en de begroting vast, doch uiterlijk voor één januari.

In overeenstemming met de doelstelling en met het oog op de continuïteit van de activiteiten stelt de directeur/bestuurder voorts een meerjarenbeleidsplan op voor een periode van ten minste vier jaar, alsmede een bijbehorende meerjarenbegroting.

4. Per het einde van ieder boekjaar worden de boeken van de stichting afgesloten. Daaruit wordt door de directeur/bestuurder een balans en een staat van baten en lasten over het afgelopen boekjaar opgemaakt, welke jaarstukken vergezeld worden van een rapport van een accountant binnen vijf maanden na afloop van het boekjaar.

5. De accountant wordt door de raad van toezicht benoemd en brengt gelijkelijk aan de directeur/bestuurder en de raad van toezicht verslag uit over zijn bevindingen.

6. De directeur/bestuurder stelt tevens een jaarverslag op. Bij het opmaken van het jaarverslag schenkt de directeur/bestuurder tevens aandacht aan de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs.
7. De jaarstukken als hiervoor bedoeld worden binnen zes maanden na afloop van het boekjaar door de directeur/bestuurder vastgesteld na voorafgaande goedkeuring van de raad van toezicht en ten blijken daarvan door de directeur/bestuurder en alle leden van de raad van toezicht ondertekent. Ontbreekt de handtekening van één van hen, dan wordt daarvan onder opgave van reden melding gedaan.
8. De gemeente ontvangt jaarlijks ter informatie de (meerjaren)begroting, het jaarverslag en de jaarrekening. In het jaarverslag wordt aandacht gegeven aan de uitvoering van de onderwijsinhoud.
9. Het bestuur is verplicht de in de vorige leden van dit artikel bedoelde bescheiden ten minste zeven jaren lang te bewaren.

Commissies en reglementen

Artikel 19

1. De directeur/bestuurder kan besluiten commissies in te stellen. De samenstelling, de werkwijze en de taken en bevoegdheden van een door de directeur/bestuurder ingestelde commissie worden dan door de directeur/bestuurder nader bij reglement bepaald.
2. De raad van toezicht kan een auditcommissie instellen. Wanneer de raad van toezicht hiertoe heeft besloten en is overgegaan, wordt in het reglement raad van toezicht de samenstelling, bevoegdheden en werkwijze van de auditcommissie geregeld, alsmede de wijze waarop het onafhankelijke functioneren van de auditcommissie wordt geborgd.
De taak van een auditcommissie is het gevraagd en ongevraagd geven van een oordeel over de financiële situatie van de stichting en de door de stichting in stand gehouden scholen en strekt zich mede uit over de rechtmatigheid en doelmatigheid van het financieel beleid en beheer. De auditcommissie kan in het kader van zijn werkzaamheden overleg voeren met (individuele leden van) het managementteam.
3. De raad van toezicht kan voorts een werving- en selectiecommissie voor de leden van de raad van toezicht en de directeur/bestuurder instellen, een remuneratiecommissie en een commissie onderwijskwaliteit.
4. De samenstelling, de werkwijze en de taken en bevoegdheden van een door de raad van toezicht ingestelde commissie worden door de directeur/bestuurder nader bij reglement bepaald. Derden, daaronder begrepen leden van het managementteam kunnen lid zijn van een commissie dan wel commissievergaderingen op verzoek van een commissie bijwonen.
5. Reglementen, daaronder begrepen het reglement van de raad van toezicht, het bestuursreglement en het managementstatuut, mogen geen bepalingen bevatten, die strijdig zijn met de wet of met deze statuten.

Vrijtekening en vrijwaring

Artikel 20

1. De stichting zal de directeur/bestuurder van de stichting niet aansprakelijk stellen ter zake van schade die de stichting lijdt als gevolg van enig handelen of nalaten van de directeur/bestuurder in diens hoedanigheid van:
  - directeur/bestuurder van de stichting;
  - directeur/bestuurder of toezichthouder van een rechtspersoon waarover de stichting zeggenschap heeft (een "*dochter*"). Van zeggenschap is sprake indien de stichting meer dan de helft van de stemrechten in de algemene vergadering van aandeelhouders, of meer dan de helft van de stemrechten in de algemene ledenvergadering kan uitoefenen en/of het recht heeft om een meerderheid van de directeur/bestuurder of toezichthouders te benoemen en/of af te laten treden;
  - directeur/bestuurder of toezichthouder van een rechtspersoon anders dan een dochter, indien het vervullen van die functie samenhangt met het zijn van directeur/bestuurder van de stichting en/of van een dochter.

2. De stichting zal de directeur/bestuurder schadeloos stellen ter zake van de schade die derden lijden als gevolg van enig handelen en/of nalaten van de directeur/bestuurder in diens hoedanigheid van bestuurder van de stichting en/of directeur/bestuurder of toezichthouder van een dochter en tot vergoeding waarvan de directeur/bestuurder gehouden is op grond van een in kracht van gewijsde gegaan rechterlijk of arbitraal vonnis of van een met die derde(n) overeengekomen vaststellingsovereenkomst, mits is voldaan aan de in lid 3 van dit artikel genoemde voorwaarden. Onder een derde wordt ook een dochter verstaan.

3. De verdediging in de procedure bedoeld in lid 2 wordt met instemming van de stichting gevoerd. De vaststellingsovereenkomst bedoeld in lid 2 kan uitsluitend worden gesloten met de uitdrukkelijke schriftelijke goedkeuring van de stichting. Het betreffende lid van het bestuur dient volledige medewerking aan de stichting te geven bij het voeren van de verdediging, respectievelijk bij de desbetreffende schikkingsonderhandelingen.

4. Aan de in lid 1 omschreven vrijtekening en de in lid 2 omschreven vrijwaring kan de directeur/bestuurder geen rechten ontlenen indien:

- de schade het gevolg is van opzettelijk of bewust roekeloos gedrag van de betreffende directeur/bestuurder;
- de betreffende directeur/bestuurder in redelijkheid niet kon menen in het belang van de stichting of dochter te handelen, waaronder mede begrepen de situatie dat het verweten handelen of nalaten als feitelijk of beoogd gevolg heeft dat de betreffende directeur/bestuurder of anderen in welk opzicht dan ook onrechtmatig worden beoordeeld.

5. Aan de in lid 1 omschreven vrijtekening en de in lid 2 omschreven vrijwaring kan een directeur/bestuurder geen rechten ontlenen voor zover de schade als bedoeld in dit artikel is verzekerd en wordt vergoed door een verzekeraar.

6. Onder schade in de zin van dit artikel wordt mede verstaan de over enig te vergoeden bedrag verschuldigde wettelijke rente, de proceskosten welke de directeur/bestuurder is gehouden te voldoen en/of de ten behoeve van de verdediging van de directeur/bestuurder gemaakte rechtsbijstandskosten, inclusief de kosten van rechtsbijstand bij een onderzoek waaraan de directeur/bestuurder zijn medewerking moet verlenen, mits deze kosten in redelijkheid zijn gemaakt en in redelijke verhouding staan tot de omvang van de schade.

7. Onder schade in de zin van dit artikel worden eveneens aan de betreffende directeur/bestuurder ter zake van enig handelen en/of nalaten in diens hoedanigheid van directeur/bestuurder van de stichting en/of directeur/bestuurder of toezichthouder van een dochter door autoriteiten opgelegde boetes begrepen, voor zover vergoeding daarvan rechtens is toegestaan.

8. Kosten door de directeur/bestuurder gemaakt voor het voeren van verweer zullen door de stichting worden voorgeschieden tijdens een actie of procedure, mits de betreffende directeur/bestuurder zich schriftelijk en onherroepelijk jegens de stichting heeft verbonden tot terugbetaling daarvan indien uit een in kracht van gewijsde gegaan vonnis volgt dat hij geen aanspraak kan maken op vrijwaring door de stichting. De stichting kan nadere voorwaarden aan de uitbetaling verbinden, zoals het stellen van zekerheid.

9. De vrijtekening en vrijwaring voorzien in dit artikel blijven gelden voor een persoon die geen directeur/bestuurder meer is en komen ook ten goede aan de erfgenamen of legatarissen van de directeur/bestuurder.

10. Ook de leden van de raad van toezicht van de stichting kunnen aanspraak maken op de vrijtekening en vrijwaring als voorzien in dit artikel onder overeenkomstige toepassing van de hierin genoemde reikwijdte en voorwaarden.

11. Dit artikel kan zonder toestemming van de personen die aanspraak op vrijtekening en vrijwaring maken gewijzigd worden. Deze personen kunnen echter aanspraak blijven maken op de bescherming als geboden door dit artikel voor schade als gevolg van handelen of nalaten tijdens de periode dat dit artikel van kracht is.

Statutenwijziging

Artikel 21

1. De directeur/bestuurder bevoegd de statuten te wijzigen. Het besluit tot statutenwijziging is onderworpen aan de voorafgaande goedkeuring van de raad van toezicht en de goedkeuring van de gemeenteraad.
2. Het besluit van de raad van toezicht tot het verlenen van goedkeuring aan de statutenwijziging wordt genomen in een vergadering van de raad van toezicht waarin ten minste een drie vierde meerderheid van de leden aanwezig is en alle leden vertegenwoordigd zijn.
Is in de vergadering van de raad van toezicht waarin een besluit tot het verlenen van goedkeuring aan statutenwijziging aan de orde komt, niet ten minste een drie vierde meerderheid van de leden aanwezig en zijn niet alle leden vertegenwoordigd, dan zal een nieuwe vergadering worden bijeengeroepen, te houden niet eerder dan twee en niet later dan vier weken na de bedoelde vergadering, waarin het besluit kan worden genomen ongeacht het aantal aanwezigen.
3. Bij de oproeping tot de vergadering, waarin een voorstel tot statutenwijziging zal worden gedaan, dient zulks steeds te worden vermeld. Tevens dient een afschrift van het voorstel, bevattende de woordelijke tekst van de voorgestelde wijziging, bij de oproeping te worden gevoegd. De termijn van de oproeping bedraagt in dit geval ten minste twee weken.
4. Een statutenwijziging treedt eerst in werking nadat daarvan een notariële akte is opgemaakt. De directeur/bestuurder is bevoegd deze akte te doen verlijden.
5. Het bestuur is verplicht een authentiek afschrift van de wijziging en een volledige doorlopende tekst van de gewijzigde statuten neer te leggen ten kantore van het door de Kamers van Koophandel gehouden Handelsregister.
6. Mutatis mutandis geldt het bepaalde in dit artikel voor het besluit tot juridische fusie of juridische splitsing.

Ontbinding en vereffening

Artikel 22

1. De directeur/bestuurder is bevoegd de stichting te ontbinden. Het besluit tot ontbinding is onderworpen aan de voorafgaande goedkeuring van de raad van toezicht. Het bepaalde in artikel 21 lid 2 is van overeenkomstige toepassing.
Het besluit tot (de gevolgen van de) ontbinding is ook onderworpen aan de goedkeuring van de gemeenteraad.
2. Na de ontbinding blijft de stichting voortbestaan voor zover dit tot de vereffening van haar vermogen nodig is. Gedurende de vereffening blijven de bepalingen van deze statuten zoveel mogelijk van kracht. In stukken en aankondigingen die van haar uitgaan, moeten aan de naam van de stichting worden toegevoegd de woorden "in liquidatie".
3. Tenzij de raad van toezicht anders besluit, is de directeur/bestuurder met de vereffening belast.
De vereffenaars dragen zorg voor inschrijving van de ontbinding in het door de Kamers van Koophandel gehouden Handelsregister.
4. Een eventueel batig saldo wordt uitgekeerd conform het doel van de stichting. Het besluit van de directeur/bestuurder hiertoe behoeft goedkeuring van de raad van toezicht.
5. Na afloop van de vereffening blijven de boeken, bescheiden en overige gegevensdragers van de ontbonden stichting gedurende de door de wet bepaalde termijn onder berusting van de door de vereffenaars aangewezen persoon. Deze persoon is gehouden zijn aanwijzing ter inschrijving op te geven aan het door de Kamers van Koophandel gehouden Handelsregister.

Extern toezicht openbaar karakter onderwijs

Artikel 23

1. In aanvulling op de taken en bevoegdheden van de raad van toezicht en de taken en bevoegdheden van de Inspectie van het Onderwijs zoals volgt uit de Wet op het

onderwijstoezicht, geldt gelet op het openbaar karakter van het onderwijs voorts het navolgende:

- a. de gemeenteraad kan zich vanuit zijn wettelijke taak en verantwoordelijkheden voor het openbaar onderwijs wenden tot de directeur/bestuurder van de stichting. De gemeenteraad ziet daarbij toe vanuit haar wettelijke verantwoordelijkheid voor het openbaar onderwijs;
- b. de gemeenteraad is bevoegd in geval van ernstige taakverwaarlozing door de directeur/bestuurder of het functioneren van de directeur/bestuurder in strijd met de Wpo, de maatregelen te nemen die hij nodig acht om de continuïteit van het onderwijsproces te waarborgen en heeft het recht om - indien en voor zover dat noodzakelijk is - zelf te voorzien in het bestuur van de scholen en zo nodig de stichting te ontbinden.

2. De stichting verleent medewerking aan het tot stand brengen van een bestuurlijk *convenant* met de gemeente Hengelo, waarin o.a. afspraken worden gemaakt over de wederzijdse informatie-uitwisseling en de verantwoording inzake het openbaar karakter van het onderwijs.

3. Alvorens de gemeenteraad overgaat tot het nemen van een maatregel als bedoeld in lid 1 onder b, stelt de gemeenteraad de raad van toezicht in de gelegenheid in overleg te treden met de gemeenteraad om de mogelijkheden te verkennen, te bespreken en eventueel te (doen) uitvoeren die noodzakelijk zijn om de gerezen bezwaren tegen het door de directeur/bestuurder gevoerde beleid of het functioneren van de directeur/bestuurder op andere wijze weg te nemen.

Hierbij hanteert de gemeenteraad als uitgangspunt dat het toezien op het functioneren van en handelen door de directeur/bestuurder (het 'intern toezicht') primair de taak is van de raad van toezicht.

4. De stichting en de gemeente kunnen in voornoemd bestuurlijk convenant kwalificaties casu quo parameters opnemen met betrekking tot het onderwerp 'ernstige taakverwaarlozing' van de directeur/bestuurder, zulks ter bevordering van de professionele uitoefening van het intern toezicht en een zuivere rol- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen de raad van toezicht enerzijds en de gemeenteraad anderzijds.

Slotverklaring

In alle gevallen de stichting betreffende waarin deze statuten niet voorzien, beslist de directeur/bestuurder nadat de raad van toezicht is gehoord.

Tot slot verklaart de verschenen persoon, handelend als vermeld, dat per de datum van statutenwijziging:

De directeur/bestuurder

- [____];

De raad van toezicht na een benoeming daartoe door de gemeenteraad, bestaat uit de volgende personen en voor de bij die benoeming – al dan niet in afwijking van deze statuten – bepaalde duur:

- i. [____], voorzitter en voor de duur van [____];
- ii. [____] en voor de duur van [____];
- iii. [____] en voor de duur van [____];
- iv. [____] en voor de duur van [____];
- v. [____] en voor de duur van [____];

Sprake is van [____] vacature(s) in de raad van toezicht. Deze vacature(s) zal/zullen conform de statuten zo spoedig mogelijk worden ingevuld.

Slot akte

De verschenen persoon is mij, notaris, bekend.

Deze akte wordt verleden te Hengelo (Ov.) op de datum vermeld in de aanhef van deze akte.

De inhoud van deze akte wordt door mij, notaris, zakelijk aan de verschenen persoon meegedeeld en toegelicht, waarbij ik, notaris, de verschenen persoon wijs op de gevolgen die uit de inhoud van de akte voortvloeien.

De verschenen persoon verklaart tenslotte tijdig van de inhoud van deze akte kennis te hebben genomen en met die inhoud en de beperkte voorlezing van de akte in te stemmen.

Onmiddellijk na voorlezing van ten minste die gedeelten van de akte waarvan de wet voorlezing voorschrijft, wordt de akte door de verschenen personen en mij, notaris, ondertekend.

BESTUURLIJK CONVENANT OPENBAAR PRIMAIR ONDERWIJS HENGELO

ONDERGETEKENDEN:

1. de publiekrechtelijke rechtspersoon: gemeente Hengelo, met adres: Burgemeester Jansenplein 1, 7551 EC Hengelo, ingeschreven in het handelsregister van de Kammers van Koophandel onder dossiernummer 8218146, hierna te noemen: de "Gemeente";
2. de stichting: Stichting Scholengroep Primato Hengelo, statutair gevestigd te gemeente Hengelo, met adres: Oldenzaalsestraat 129-131, 7557 GJ Hengelo.

Hengelo Ov, ingeschreven in het handelsregister van de Kammers van Koophandel: de "Stichting Primato";

De Gemeente en Stichting Primato hierna gezamenlijk ook te noemen: "Partijen".

OVERWEGEN HET VOLGENDE:

Verzelfstandiging openbaar primair onderwijs

A. De raad van de Gemeente heeft in 2008 besloten tot verzelfstandiging van het openbaar primair onderwijs in de gemeente Hengelo. In het kader van die verzelfstandiging is Stichting Primato opgericht.

B. De raad van de Gemeente heeft op 2 juli 2013 het besluit genomen over het toekomstperspectief openbare scholen Hengelo en gesproken over het intern toezicht en de verhouding tussen de raad van de Gemeente en Stichting Primato.

C. Daarnaast is er op 6 augustus 2013 een overeenkomst gesloten tussen de Gemeente en de Stichting Primato in het kader van de garantieregeling.

D. In vervolg op dit besluit van de raad van de Gemeente in afstemming met de belanghebbenden binnen Stichting Primato is verzocht de scheiding van de functies bestuur en intern toezicht beter uit te werken en in dat kader de statuten in lijn te brengen met de Wet op het primair onderwijs (hierna: "Wpo"). Het bestuur heeft daarop voorgesteld over te gaan tot wijziging van de statuten conform de thans voorliggende akte, welke voorstel de instemming heeft verkregen van de raad van de Gemeente op [____] 2014.

E. Stichting Primato houdt op dit moment de volgende openbare scholen (en vestigingen) als bedoeld in de Wpo in stand:

Anninkschool en 't Heem (Brinnummer: 15JC)

Daltonschool Hengelo Zuid, locaties Vöckerschool en Breemarsschool (Brinnummer: 16BH)

De Drienermarke en de Annie M.G. Schmidt (Brinnummer : 15ZP)

De Piramide, locaties Willemschool, Wilbertschool en Woolderschool (Brinnummer : 16IE)

De Stiepel (Brinnummer : 19TD)

De Timp (Brinnummer : 16KN)

Europaschool (Brinnummer : 23RX)

't Schöppert (Brinnummer : 15XP)

F. Stichting Primato kwalificeert zich als een stichting voor openbaar onderwijs als bedoeld in artikel 46 en artikel 48 Wpo. De statuten van Stichting Primato voorzien in een nauwe band met de Gemeente opdat ter borging van het openbaar karakter aan de in de Wpo genoemde publieke wettelijk waarborgen kan worden voldaan.

G. Met het oog op de grondwettelijke verantwoordelijkheid van de raad van de Gemeente om – in aanvulling op het toezicht door de Inspectie van het Onderwijs - toezicht te houden op het openbare karakter van het onderwijs en de continuïteit van het aanbod van openbaar onderwijs, de invulling van het externe toezicht door de raad van de Gemeente en de professionalisering van de relatie tussen Stichting Primato en de Gemeente vinden Partijen het wenselijk hun nadere afspraken met betrekking tot hun bestuurlijke rechtsverhouding te beschrijven in dit bestuurlijk convenant (hierna: "Bestuurlijk Convenant"), zulks in aanvulling op het bepaalde in artikel 46 Wpo en de statuten van Stichting Primato.

EN KOMEN HET VOLGENDE OVEREEN:

1 Goed bestuur

1.1 Stichting Primato scheidt de functies bestuur en intern toezicht overeenkomstig artikel 48 Wpo en de artikelen 17a tot en met 17c Wpo en leeft de in de Code Goed Bestuur in het Primair Onderwijs van de PO-Raad beschreven beginselen voor goed bestuur na. Binnen Stichting Primato is de scheiding van de functies bestuur en toezicht vormgegeven door een scheiding van organen als bedoeld in artikel 48 lid 12 Wpo.

1.2 Het bestuur van Stichting Primato is belast met het besturen van Stichting Primato. Het bestuur vormt gezamenlijk met de (school)directeuren een directeurenoverleg dat zoveel mogelijk als collectief functioneert en waarbij de directeur/bestuurder de eindverantwoordelijkheid draagt.

1.3 De directeur/bestuurder is verantwoordelijk voor (i) de realisatie van de doelstellingen van de rechtspersoon, (ii) het functioneren van de openbare scholen, (iii) de strategie en het beleid en (iv) de onderwijsopbrengsten. Het directeur/bestuurder is verantwoordelijk voor de algemene gang van zaken en de dagelijkse leiding en oefent de verantwoordelijkheden van het bevoegd gezag uit in afstemming met en ondersteund door de (school)directeuren. De directeur/bestuurder van Stichting Primato wordt benoemd door de raad van toezicht van Stichting Primato.

1.4 De raad van toezicht van Stichting Primato bestaat uit ten minste vijf en ten hoogste zeven personen en wordt conform de statuten benoemd, geschorst en ontslagen door de raad van de Gemeente. De raad van de Gemeente benoemt enkele leden op voordracht van de (oudergeleding van de) GMR en de overige leden op voordracht van de raad van toezicht van Stichting Primato, conform de statuten van Stichting Primato.

2 Interne en externe verantwoording

2.1 Stichting Primato stelt de bestuursvisie, het meerjarenbeleid en de meerjarenbegroting van Stichting Primato vast. De directeur/bestuurder van Stichting Primato bestuurt Stichting Primato en onderhoudt het contact met de GMR.

2.2 De directeur/bestuurder van Stichting Primato legt overeenkomstig de Wpo en de beginselen van goed bestuur intern verantwoording af aan de raad van toezicht van Stichting Primato.

2.3 De directeur/bestuurder van Stichting Primato vertegenwoordigt het bevoegd gezag en legt aan de Inspectie van het Onderwijs extern verantwoording af over de kwaliteit van het onderwijs en de leerresultaten en onderwijsopbrengsten. Dit externe toezicht is beschreven in de Wet op het onderwijstoezicht en omvat onder meer:

- het beoordelen en bevorderen van de kwaliteit van het onderwijs, daaronder begrepen de kwaliteit van het onderwijspersoneel;
- het beoordelen en bevorderen van de naleving van de bij of krachtens een onderwijswet gegeven voorschriften;

- het beoordelen en bevorderen van de financiële rechtmatigheid door in ieder geval het verrichten van onderzoek naar de rechtmatige verkrijging van de bekostiging, naar de controlerapporten van de accountant, naar de rechtmatigheid en doelmatigheid van de bestedingen en naar de rechtmatigheid van het financieel beheer;

- het rapporteren over de ontwikkeling van het onderwijs en over de uitoefening van de taken door de scholen, in het bijzonder over de kwaliteit daarvan.

2.4 De intensiteit van het externe toezicht van de Inspectie van het Onderwijs is afhankelijk van de kwaliteit van het onderwijs, van de wijze waarop de professionaliteit van de instelling en het bestuur is gewaarborgd, van de mate van naleving van wettelijke voorschriften en van de financiële situatie van de scholen en Stichting Primato.

2.5 De raad van de Gemeente sluit aan bij het externe toezicht van de Onderwijsinspectie en richt zich op de borging van de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs en de continuïteit van de instandhouding van de openbare scholen.

2.6 Indien er sprake is van veranderende wetgeving prevaleert deze nieuwe wetgeving boven de bepalingen in dit convenant; de tekst van het convenant dient op deze nieuwe wetgeving te worden aangepast.

3 Verhouding Gemeente en Stichting Primato in algemene zin

3.1 De (raad van de) Gemeente is zich bewust van de zelfstandige positie van Stichting Primato en het belang van een goed en onafhankelijk intern toezicht. De extern toezichthoudende rol van de Gemeente ziet dan ook in het bijzonder op de continuïteit van de instandhouding van de openbare scholen en de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs.

3.2 De (raad van de) Gemeente wijst een afgevaardigde aan die namens de Gemeente als contactpersoon fungeert van Stichting Primato. Dat kan de wethouder onderwijs zijn of een door de wethouder aangewezen accounthouder. Hiermee geeft de (raad van de) Gemeente invulling aan de verdeling van taken tussen het college van burgemeester en wethouders en de raad van de Gemeente.

3.3 Stichting Primato stelt zich open voor periodiek overleg met de raad van de Gemeente en zal leden van de raad van de Gemeente actief uitnodigen voor algemene (informatie)bijeenkomsten en – tenminste vier keer per raadsperiode – kennismaking met Stichting Primato.

3.4 De directeur / bestuurder van Stichting Primato is als vertegenwoordiger van het bevoegd gezag het eerste en formele aanspreekpunt voor de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder (zie lid 3.2)). De (raad van de) Gemeente kan voorts verzoeken om periodiek overleg met de raad van toezicht van Stichting Primato teneinde de algemene gang van zaken te bespreken en het functioneren van het interne toezicht. Bij het genoemde periodiek overleg is tevens de directeur/bestuurder aanwezig.

4 Informatievoorziening Stichting Primato aan Gemeente

4.1 Stichting Primato verstrekt jaarlijks aan de (raad van de) Gemeente ter informatie de begroting voor het komend jaar (4.1f) (in beginsel voor 1 januari), de jaarrekening (4.1f) en het jaarverslag (4.1a,b,c,d,e,g), over het afgelopen jaar (beiden voor één juli) alsmede het geldende meerjarenbeleidsplan (4.1a,b,c,d,e,g) voor de komende jaren. Middels deze documenten geeft Stichting Primato in elk geval en deels in aanvulling op het bepaalde in artikel 17c Wpo inzicht in:

- a. de algemene beleidsvoornemens en de borging van de professionaliteit van intern toezicht, bestuur en schoolleiding;
- b. de borging van de wezenskenmerken van het karakter van het openbaar onderwijs
- c. de naleving van de beginselen van goed bestuur;
- d. de samenwerking met de overige maatschappelijke organisaties in de regio;
- e. de wijze waarop invulling wordt gegeven aan bijzondere thema's als bijvoorbeeld passend onderwijs en de benutting/exploitatie van de schoolgebouwen;
- f. de financiële positie van Stichting Primato en de eventuele financiële aandachtspunten;
- g. informatie over de kwaliteit van het onderwijs en de sfeer.

4.2 Ten minste elk half jaar hebben de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder) en Stichting Primato regulier overleg. In dit reguliere overleg met directeur/bestuurder van Stichting Primato en de vertegenwoordiger van de Gemeente komt het functioneren van Stichting Primato op hoofdlijnen aan de orde. Stichting Primato en de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder) bespreken jaarlijks voorts het functioneren van het kwaliteitszorgsysteem, de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs, het belanghebbendenbeleid en het algemene personeelsbeleid. Dit zijn ook onderwerpen van gesprek tijdens het periodiek overleg tussen OSG en de raad van de Gemeente (zie lid 3.3)

4.3 Stichting Primato informeert de Gemeente voorts jaarlijks over de algehele kwaliteit van het onderwijs, de professionaliteit van het kwaliteitszorgsysteem, bijzondere opmerkingen/bevindingen van de accountant (incl. managementrapportage) en eventuele rapportages van de Inspectie van het Onderwijs. Dit geschiedt door middel van agendering in artikel 3.4 genoemde periodiek overleg, waarvoor in onderling overleg de agenda wordt opgesteld en ter voorbereiding van het overleg de Gemeente van relevante informatie kan worden voorzien.

4.4 Stichting Primato bericht de (raad van de) Gemeente terstond over het overgaan door de Inspectie van het Onderwijs tot intensivering van het externe toezicht of oplegging van een bestuurlijke maatregel of een voornemen van de accountant de jaarrekening niet goed te keuren dan wel de financiële controle te intensiveren.

5 Benoeming directeur / bestuurder en leden raad van toezicht Stichting Primato

5.1 De regeling van voordracht en benoeming, vaststelling van de profielschets en wijze van werving en selectie wordt bij of krachtens de statuten van Stichting Primato uitgewerkt door de raad van toezicht van Stichting Primato.

5.2 Stichting Primato hanteert met betrekking tot de door de raad van toezicht van Stichting Primato vast te stellen profielschets de volgende uitgangspunten:

- a. Stichting Primato stelt hoge eisen aan het profiel van nieuwe directeur/bestuurder en leden van de raad van toezicht. Van hen wordt verwacht dat zij doel en identiteit van Stichting Primato onderschrijven en affiniteit hebben met de taakopdracht van het openbaar onderwijs.
- b. Gelet op de collectieve verantwoordelijkheid van de raad van toezicht voor de functie intern toezicht, dient de raad van toezicht van Stichting Primato zodanig samengesteld te zijn dat verschillende deskundigheden, alsmede diverse persoonsgebonden en functiegebonden kenmerken aanwezig zijn, waaronder politiek-bestuurlijke kennis.
- c. De Gemeente wordt uitgenodigd haar zienswijze kenbaar te maken over de in de profielschets op te nemen gewenste competenties en deskundigheden.
- d. De raad van toezicht van Stichting Primato evalueert ten minste elke twee jaar de profielschets en kan deze na voornoemde eventuele adviezen gewijzigd vaststellen. De profielschets is openbaar

en kan in geval van het ontstaan van een vacature door de raad van toezicht nader worden ingevuld.

5.3 Onverlet de collectieve verantwoordelijkheid kan de raad van toezicht van Stichting Primato een verdeling van portefeuilles en/of aandachtsgebieden vaststellen. De algemene competenties waaraan door elk lid van de raad van toezicht moet worden voldaan en die in de algemene profielschetsen worden verwerkt zijn in elk geval de volgende:

- a. het opgedaan hebben van ervaring met bestuurlijke processen, een toezichthoudende rol en/of management, liefst in een maatschappelijke omgeving;
- b. het kunnen vervullen van de rol van een intern toezichthouder als werkgever van het bestuur;
- c. het beschikken over een analytisch werk- en denkniveau, dat ertoe leidt dat een strategisch-inhoudelijke inbreng met betrekking tot het beleid van Stichting Primato kan plaatsvinden;
- d. het in staat zijn resultaatgericht en oplossingsgericht te werken en de bereidheid hebben om gemeenschappelijk voor Stichting Primato tot de beste oplossing te komen;
- e. het in staat zijn rapportages terzake financiële risico's en beheersingsmaatregelen en rapportages over het functioneren van het kwaliteitszorgsysteem te beoordelen;
- f. het in staat zijn om rekening te houden met de belangen van de leerlingen, ouders, personeel en overige belanghebbenden;
- g. in staat zijn om zodanig te functioneren dat binnen de raad van toezicht sprake is van een goede balans en synergie.

Werving- en selectieprocedure

5.4 Stichting Primato hanteert met betrekking tot de door de raad van toezicht van Stichting PRIMATO vast te stellen wervings- en selectieprocedure van leden van de raad van toezicht de volgende fases:

5.4.1 Voorbereidingsfase: Bij het ontstaan van een vacature in de raad van toezicht, beoordeelt de raad van toezicht van Stichting Primato in hoeverre de profielschetsen voor de openstaande vacature nadere invulling behoeft en stelt hij deze zo nodig vast. De raad van toezicht van Stichting Primato stelt een werving- en selectiecommissie in, bepaalt het aantal leden van de werving- en selectiecommissie en benoemt de leden. Van de werving- en selectiecommissie maakt in elk geval deel uit de voorzitter van de raad van toezicht van Stichting Primato en een ander lid van de raad van toezicht. Leden van de (oudergeleding van de) GMR kunnen deel uitmaken van de werving- en selectiecommissie.

5.4.2 Wervingsfase: De werving is openbaar. De Gemeente en de (oudergeleding van de) GMR worden op de hoogte gebracht van het bestaan van een vacature.

5.4.3 Selectiefase: De werving- en selectiecommissie vormt zich een oordeel over de competenties en deskundigheden van de kandidaten, beoordeelt of de kandidaten voldoen aan de profielschetsen en selecteert of en in hoeverre de kandidaten in staat moeten worden geacht op een juiste wijze invulling te geven aan de intern toezichthoudende rol van de raad van toezicht, alsmede zich daarbij voldoende rekenschap geven van het maatschappelijk karakter van Stichting Primato.

5.4.4 Benoemingsfase: De raad van toezicht Stichting Primato besluit op basis van het advies van de werving- en selectiecommissie tot het doen van een voordracht voor benoeming door de raad van de Gemeente.

5.5 In elk geval indien en voor zover het betreft een door de (oudergeleding van de) GMR voor te dragen kandidaat, wordt de GMR overeenkomstig het bepaalde in de statuten van Stichting Primato uitgenodigd leden voor de werving- en selectiecommissie voor te dragen. De (oudergeleding van de) GMR besluit op basis van het advies van de benoemingsadviescommissie tot het doen van een

voordracht voor definitieve benoeming door de raad van de Gemeente. Indien en voor zover de raad van toezicht van Stichting Primato van oordeel is dat een door de (oudergeleding van de) GMR voorgedragen kandidaat niet past binnen de vastgestelde profielschets of de benoeming anderszins niet in het belang is van Stichting Primato, wordt hiervan bij de voordracht melding gedaan.

5.6 Indien en voor zover de raad van de Gemeente besluit een voorgedragen kandidaat niet te benoemen, wordt degene die de voordracht heeft gedaan in de gelegenheid gesteld een nieuwe voordracht te doen.

6 Openbaar karakter en instandhouding locaties

6.1 De scholen zijn toegankelijk voor alle kinderen zonder onderscheid van godsdienst of levensbeschouwing en het openbaar onderwijs wordt gegeven met eerbiediging van ieders godsdienst of levensbeschouwing.

6.2 Overeenkomstig artikel 46 Wpo draagt het onderwijs bij aan de ontwikkeling van de leerlingen met aandacht voor de godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden zoals die leven in de Nederlandse samenleving en met onderkenning van de betekenis van de verscheidenheid van die waarden.

6.3 Het besluit tot opheffing van een school is overeenkomstig de Wpo voorbehouden aan de raad van toezicht van Primato. Stichting Primato is verplicht een voornemen van opheffing van een school een jaar voorafgaand op de opheffing te melden aan de gemeenteraad. Dit zal zij doen onder vermelding van:

- a. de motieven voor de opheffing;
- b. de alternatieven voor de opheffing;
- c. de te bereiken doelen;
- d. de effecten van de opheffing voor de leerlingstromen;
- e. de kosten en baten van de fusie;
- f. het (voorlopige) advies van de GMR.

6.4 Vermelding van de in artikel 6.3 genoemde punten a t/m f kan achterwege blijven indien een voornemen tot opheffing van een school genomen wordt in verband met het bereiken van de opheffingsnorm.

6.5 In het geval de gemeenteraad besluit dat in tegenstelling tot het voornemen van Stichting Primato de openbare school die Stichting Primato wil sluiten moet blijven bestaan, dan dient de gemeente de instandhouding van die school over te nemen.

6.6 De raad van de Gemeente neemt - na overleg tussen de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder) en Stichting Primato – het verzoek in beginsel over in de situatie dat de kwaliteit van het onderwijs niet voldoende kan worden geborgd en voortzetting van instandhouding van de School leidt tot grote financiële risico's voor de andere Scholen.

7 Handelwijze bij mogelijke taakverwaarlozing en functioneren in strijd met de wet

7.1 In aanvulling op het interne toezicht uitgeoefend door de raad van toezicht en het externe toezicht door de Inspectie van het Onderwijs als bedoeld in de Wet op het onderwijstoezicht, kan de (de raad van de) Gemeente zich vanuit zijn wettelijke taak en verantwoordelijkheden voor het openbaar onderwijs en de borging van de wezenskenmerken daarvan wenden tot het de directeur / bestuurder van Stichting Primato.

7.2 Alvorens de raad van de Gemeente overgaat tot het nemen van maatregelen als bedoeld in artikel 48 lid 11 Wpo en het in dat kader eventueel gebruik maken van de bevoegdheden genoemd in artikel 23 van de statuten van Stichting Primato, wordt de raad van toezicht van Stichting Primato door de (raad van de) Gemeente in de gelegenheid gesteld in overleg te treden met de Gemeente (het betreft hier de wethouder onderwijs, als vertegenwoordiger van het college of een door hem aangewezen accounthouder) om de mogelijkheden te verkennen en eventueel uit te voeren die noodzakelijk zijn om de gerezen bezwaren en/of ernstige zorgen tegen het door het bestuur van Stichting Primato gevoerde beleid of het functioneren van het bestuur op andere wijze weg te nemen.

7.3 De (raad van de) Gemeente motiveert in een situatie als bedoeld in het voorgaande lid de eventuele gerezen bezwaren en/of ernstige zorgen en de overwegingen om mogelijk over te gaan tot het nemen van maatregelen. De (raad van de) Gemeente sluit waar mogelijk aan bij de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs of andere externe rapportages omtrent het functioneren van Stichting Primato, de kwaliteit van het onderwijs en/of de professionaliteit van het financieel beheer en management.

8 Commissie van Wijzen

8.1 Van een geschil voortvloeiend uit of samenhangend met dit Bestuurlijk Convenant dan wel van nadere overeenkomsten die daarvan het gevolg zijn, is sprake indien een Partij dat schriftelijk aan de Partij(en) die daarbij is (zijn) betrokken bericht onder een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving van het punt of de punten van geschil ("Geschil").

8.2 Indien sprake is van een Geschil zullen Partijen die daarbij volgens de in het voorgaande lid bedoelde kennisgeving zijn betrokken binnen twee weken in overleg treden en trachten het Geschil binnen vier weken na de schriftelijke kennisgeving daarvan in der minne op te lossen.

8.3 Alle geschillen welke tussen één of meer Partijen mochten ontstaan, voortvloeiende uit of samenhangende met het Bestuurlijk Convenant dan wel van nadere overeenkomsten die daarvan het gevolg zijn en die niet binnen een periode van drie maanden na kennisgeving van het Geschil zijn beslecht, kunnen worden beslecht door een alsdan door Partijen gezamenlijk in te stellen Commissie van Wijzen die Partijen een advies kan geven.

8.4 De Commissie van Wijzen zal alsdan bestaan uit een door de Gemeente aan te wijzen deskundige, een door Stichting Primato aan te wijzen deskundige en een door deze twee deskundigen gezamenlijk aan te wijzen onafhankelijk deskundige. De commissie kiest uit haar midden een voorzitter die het vertrouwen van Primato en de gemeente heeft. De Commissie van Wijzen beslist naar billijkheid en met oog voor de kwaliteit en instandhouding van het onderwijs op de lange termijn en de (financiële) belangen van Partijen. Op het moment dat de stemmen staken beslist de voorzitter.

8.5 De Commissie van Wijzen bepaalt zelf de eigen werkwijze. Partijen dragen ieder hun deel van de kosten.

9 Slotbepaling

9.1 Op dit Bestuurlijk Convenant en de daaruit voortvloeiende rechten en verplichtingen van Partijen over en weer is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.

9.2 Dit Bestuurlijk Convenant treedt in werking op [____] 2017.

9.3 Het Bestuurlijk Convenant geldt voor onbepaalde tijd en eindigt – u met uitzondering van die bepaling die de geschilbeslechting en de afwikkeling regelen - door opzegging door een van de Partijen wegens gewijzigde omstandigheden of redenen van redelijkheid en billijkheid, dan wel door ontbinding.

* * *

Aldus overeengekomen en ondertekend te _____ op _____ 2017.

raad Gemeente Hengelo

Voorzitter

Griffier _____

Stichting PRIMATO Hengelo

Naam:

Directeur / bestuurder (interim _____

medeondertekend door:

Naam:

Voorzitter Raad van Toezicht Stichting PRIMATO Hengelo (interim)

_____

In de politieke markt op woensdag 22 maart is er gesproken over de statuten van Primato (2094858) en het convenant OSG en Primato (2094794-2094858).

Tijdens de bespreking van de statuten bleek dat binnen de statuten artikel 13 lid3 niet eenduidig was geformuleerd. Hieronder de tekst aanpassing zoals die ook is besproken. Daarnaast is aangegeven dat in verband met de borging van de continuïteit binnen Primato het van belang is dat de mogelijkheid wordt geboden om leden van het huidig bestuur voor te dragen ter benoeming als lid van de Raad van Toezicht te benoemen door de gemeenteraad.

Ten aanzien van het convenant is er in artikel 4.1 toegevoegd dat OSG en Primato in hun documenten ook ingaan op de kwaliteit van onderwijs en de sfeer. Dit zal dan meegenomen worden in het jaarverslag dat jaarlijks ter kennisname aan de Raad wordt gestuurd.

Ook is de tekst in 3.3 van het convenant met Primato conform die van de OSG geformuleerd (het betreft hier het 4 keer actief uitnodigen van de Raad)

Wijzigingen op concept statuten

Raadszaak 2094858

Raad van toezicht; samenstelling en benoeming

Artikel 13

Lid 3. De GMR en de oudergeleding van de GMR gezamenlijk hebben het recht een bindende voordracht te doen voor tenminste een derde gedeelte, doch geen meerderheid, dus twee leden bij vijf of zes leden RvT en drie leden bij zeven leden van de raad van toezicht.

Gewijzigde tekst

Lid 3. De GMR als geheel heeft het recht een bindende voordracht te doen (artikel 17a, lid 2 WPO) en de oudergeleding van de GMR (artikel 48 lid 12 WPO) heeft het recht een bindende voordracht te doen voor tenminste een derde gedeelte, doch geen meerderheid, dus twee leden bij vijf of zes leden RvT en drie leden bij zeven leden van de raad van toezicht.

Lid 6. Uitgesloten van het lidmaatschap van de Raad van Toezicht zijn:

a. (voormalige) leden van het bestuur/directeur-bestuurders of de algemene directie van Primato;

Komt te vervallen om het mogelijk te maken, in het belang van de continuïteit bij Primato, dat leden van het bestuur voorgedragen mogen worden aan de gemeenteraad voor benoeming in de Raad van Toezicht.

***Wijzigingen op concept convenant OSG en Primato
Raadszaak 2094794-2094858***

Artikel

- 4.1 Stichting OSG verstrekt jaarlijks aan de (raad van de) Gemeente ter informatie de begroting voor het komende jaar *(4.1f)* (in beginsel voor één januari), de jaarrekening *(4.1f)* en het jaarverslag *(4.1 a,b,c,d,e)* over het afgelopen jaar (beiden voor één juli), alsmede het geldende meerjarenbeleidsplan *(4.1 a,b,c,d,e)* voor de komende jaren. Middels deze documenten geeft Stichting OSG in elk geval en deels in aanvulling op het bepaalde in artikel 24e1 Wvo inzicht in:
- a. de algemene beleidsvoornemens en de borging van de professionaliteit van intern toezicht, bestuur en schoolleiding;
  - b. de borging van de wezenskenmerken van het karakter van het openbaar onderwijs
  - c. de naleving van de beginselen van goed bestuur;
  - d. de samenwerking met de overige maatschappelijke organisaties in de regio;
  - e. de wijze waarop invulling wordt gegeven aan bijzondere thema's als passend onderwijs, voortijdig schoolverlaten en de benutting/exploitatie van de schoolgebouwen;
  - f. de financiële positie van Stichting OSG en de eventuele financiële aandachtspunten;

Gewijzigde tekst

- 4.1 Stichting OSG verstrekt jaarlijks aan de (raad van de) Gemeente ter informatie de begroting voor het komende jaar *(4.1f)* (in beginsel voor één januari), de jaarrekening *(4.1f)* en het jaarverslag *(4.1 a,b,c,d,e,g)* over het afgelopen jaar (beiden voor één juli), alsmede het geldende meerjarenbeleidsplan *(4.1 a,b,c,d,e)* voor de komende jaren. Middels deze documenten geeft Stichting OSG in elk geval en deels in aanvulling op het bepaalde in artikel 24e1 Wvo inzicht in:
- a. de algemene beleidsvoornemens en de borging van de professionaliteit van intern toezicht, bestuur en schoolleiding;
  - b. de borging van de wezenskenmerken van het karakter van het openbaar onderwijs
  - c. de naleving van de beginselen van goed bestuur;
  - d. de samenwerking met de overige maatschappelijke organisaties in de regio;
  - e. de wijze waarop invulling wordt gegeven aan bijzondere thema's als passend onderwijs, voortijdig schoolverlaten en de benutting/exploitatie van de schoolgebouwen;
  - f. de financiële positie van Stichting OSG en de eventuele financiële aandachtspunten;
  - g. *informatie over de kwaliteit van onderwijs en de sfeer.*

Behandelvoorstel

Onderwerp	Nota investerings- en activeringsbeleid 2017		
Zaaknummer	2095695	Portefeuillehouder	Mariska ten Heuw
Historie	De voorliggende Nota Investerings- en activeringsbeleid 2017(hierna: nota) kent een drietal "aanleidingen": 1. Door het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is een actualisering van het investerings- en activeringsbeleid nodig. De huidige nota Activabeleid is op 21 februari 2012 door de gemeenteraad vastgesteld (12G200019). 2. In de geactualiseerde nota worden ook de Spelregels voor investeringen geïntegreerd. Hierover heeft het college u per brief geïnformeerd in 2014 (1011060). 3. Op basis van de financiële verordening is bepaald dat de bestaande Nota Activabeleid eens per 5 jaar wordt geactualiseerd Het doel van deze nota is heldere kaders te scheppen voor het investerings- en activeringsbeleid van de gemeente Hengelo met ingang van het begrotingsjaar 2017. Het gaat om het (her)formuleren van beleid en de vastlegging van uniforme regels voor het activeren, waarderen en afschrijven van activa, het toerekenen van rente en de spelregels rondom investeringen.		
Belangrijkste beslissingen/-besprekingspunten	De raad wordt voorgesteld: - de Nota investerings- en activeringsbeleid 2017 vast te stellen; - de Nota Activabeleid van 21 februari 2012 in te trekken; - de dekkingsreserve kapitaallasten in te stellen. Eventuele technische vragen kunnen voorafgaand aan de vergadering via de griffie worden gesteld. De gestelde vragen worden gebundeld en de beantwoording van tijdig gestelde vragen wordt aan een ieder ter beschikking gesteld.		
Raad	4 april 2017		
Doel van de sessie	Besluitvorming		
Behandeladvies	De fracties wordt gevraagd hun oordeel te geven over het voorliggende voorstel en daarover kan het debat worden gevoerd.		
Spreekrecht publiek	nee		

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2095695	Peper, Marianne	MID-FIN	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
Nota investerings- en activeringsbeleid 2017			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

1. de Nota investerings- en activeringsbeleid 2017 vast te stellen;
2. de Nota Activabeleid van 21 februari 2012 in te trekken;
3. de dekkingreserve kapitaallasten in te stellen.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Deze nota stelt de kaders rondom het investerings- en activeringsbeleid.

Door het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is een actualisering van dit beleid noodzakelijk met ingang van het begrotingsjaar 2017. Daarom zal deze Nota investerings- en activeringsbeleid 2017 met terugwerkende kracht op 1 januari 2017 ingaan.

Het doel van deze nota is heldere kaders te scheppen voor het investerings- en activeringsbeleid van de gemeente Hengelo met ingang van het begrotingsjaar 2017. Het gaat om het (her)formuleren van beleid en de vastlegging van uniforme regels voor het activeren, waarderen en afschrijven van activa, het toerekenen van rente en de spelregels rondom investeringen.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2095695	Peper, Marianne	MID-FIN	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
Nota investerings- en activeringsbeleid 2017			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

De nota stelt de kaders rondom het investerings- en activeringsbeleid.

Aanleiding

Door het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is een actualisering van dit beleid noodzakelijk met ingang van het begrotingsjaar 2017. Daarom zal de Nota investerings- en activeringsbeleid 2017 met terugwerkende kracht op 1 januari 2017 ingaan. Deze nota vervangt de Nota Activabeleid, die op 21 februari 2012 is vastgesteld door uw gemeenteraad (zaaknummer 12G200019). Daarnaast zijn in deze nota nu ook de Spelregels voor investeringen geïntegreerd. In de raadsbrief van 4 februari 2014 (zaaknummer 1011060) bent u over deze spelregels geïnformeerd. Het leek ons nu het moment om deze regels in te bedden in de voorliggende nota. Dit om zo het beleid en de spelregels rondom investeringen in één integraal document vast te leggen. Door het integreren van de spelregels investeringen krijgt de gemeenteraad ook inzicht in de interne beheersmaatregelen rondom de investeringen.

Daarnaast is een actualisering van de Nota Activabeleid gewenst op basis van de Financiële Verordening. Hierin is bepaald dat minimaal eens per vijf jaar een herijking van de beleidsregels plaatsvindt inzake de afschrijving en de waardering van activa. Dit wordt ter vaststelling voorgelegd aan de raad.

Doel van de nota

Het doel van deze nota is heldere kaders te scheppen voor het investerings- en activeringsbeleid van de gemeente Hengelo met ingang van het begrotingsjaar 2017. Het gaat om het (her)formuleren van beleid en de vastlegging van uniforme regels voor het activeren, waarderen en afschrijven van activa, het toerekenen van rente en de spelregels rondom investeringen. Daarbij hebben wij ons te houden aan hogere wet- en regelgeving, zoals de Gemeentewet en het BBV.

Door de complexe financiële wet- en regelgeving ontkomen we er niet aan dat de nota vrij veel financieel technische informatie bevat. In dit raadsadvies worden de hoofdlijnen van het voorstel geschetst. De belangrijkste beslispunten uit de nota zijn te herkennen doordat er een kader om heen staat. Grotendeels is dit het continueren van bestaand beleid. De belangrijkste afwijkingen worden hieronder (in dit raadsadvies) kort toegelicht.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Gemeentewet

De Gemeentewet schrijft voor dat gemeenten een begroting, meerjarenraming, jaarrekening en jaarverslag maken en geven enkele vereisten waaraan de genoemde documenten dienen te voldoen. Artikel 186 van de Gemeentewet bepaalt dat de begroting, de begrotingswijzigingen, de meerjarenramingen, het jaarverslag en de jaarrekening, van provincies en gemeenten voldoen aan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te geven regels. Vanaf begrotingsjaar 2004 geldt hiervoor het BBV. Een geruime periode na de invoering vroegen diverse ontwikkelingen om een vernieuwing van het BBV. Dit is uitgemond in een wijzigingsbesluit BBV, dat in het Staatsblad op 17 maart 2016 is gepubliceerd. Grotendeels treedt dit besluit in werking met ingang van de begroting 2017. Over deze vernieuwingen is voor uw gemeenteraad een presentatie gehouden op 29 september 2016.

Daarnaast is in artikel 212 van de Gemeentewet bepaald dat de raad bij Verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vaststelt. Deze Verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan. De Verordening bevat in ieder geval regels voor waardering en afschrijving van activa.

Belangrijkste aanpassingen ten opzichte van de vorige nota activabeleid (2012):

1. Integreren spelregels investeringen
2. Het aanpassen van de beleidsregels n.a.v. het gewijzigde BBV

3. Actualiseren afschrijftermijnen
4. Instellen bestemmingsreserve kapitaallasten

1. *Integreren spelregels investeringen*

Zie aanleiding.

2. *Het gewijzigde BBV*

In de begroting 2017, die door uw raad in november 2016 is vastgesteld, is al ingegaan op de wijzigingen van het BBV. Hieronder worden nogmaals kort de 3 belangrijkste wijzigingen van het BBV in de activasfeer weergegeven.

1. Het activeren van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut
De systematiek van activering en afschrijving wordt voor alle investeringen gelijk getrokken. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut (bijv. bruggen, wegen) moeten, evenals investeringen met een economisch nut (bijv. gebouwen, automatisering), worden geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur worden afgeschreven. De vrije keuze om investeringen met een maatschappelijk nut wel of niet te activeren is komen te vervallen met ingang van het begrotingsjaar 2017. Hiermee wordt een betere vergelijkbaarheid van de lasten tussen de gemeenten beoogd. Voor de bestaande activa (gerealiseerde investeringen tot en met het boekjaar 2016) blijft het 'oude' activabeleid van kracht.
2. Activering investeringen: netto methode in geval van bijdragen van derden
In het kader van de uniformiteit, transparantie en vergelijkbaarheid tussen gemeenten is het netto activeren van bijdragen van derden verplicht gesteld. Dit houdt in dat eventuele bijdragen van derden in aftrek moeten worden gebracht op de activa (investering).
3. Het direct verrekenen van bijdragen uit reserves ten gunste van de investeringen is niet meer toegestaan
Met ingang van het begrotingsjaar 2017 is het niet meer toegestaan om direct reserves te verrekenen met het investeringskrediet (activa). Wel is het toegestaan om de kapitaallasten vanuit een reserve te voldoen.

In de hoofdstukken 3 en 4 'Activeren' en 'Waarderen' van de nota worden bovenstaande onderwerpen uitgebreid toegelicht.

3. *Actualiseren afschrijftermijnen*

De afschrijvingstermijnen zijn in samenspraak met de specialisten in de organisatie opnieuw beoordeeld. Er zijn een paar nieuwe items toegevoegd en bij enkele activa zijn de afschrijvingstermijnen in jaren aangepast. Hierbij gaat het veelal om een bandbreedte qua afschrijvingstermijn per soort actief, om zo flexibiliteit te kunnen bewerkstelligen bij nieuwe investeringsaanvragen. Uitgangspunt is dat bij nieuwe investeringsaanvragen de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de technische levensduur van het betreffend actief. Zie ook bijlage 4.

4. *Instellen bestemmingsreserve kapitaallasten*

Het gewijzigde BBV leidt niet tot rigoureuze financiële gevolgen. Wel hebben we met ingang van 2017 te maken met een andere benadering voor de inzet van reserves. Waar voorheen (t/m boekjaar 2016) dit nog direct ten gunste van de investering/actief in de openbare ruimte met maatschappelijk nut mocht worden gebracht, mag met ingang van het begrotingsjaar 2017 de reserve alleen maar jaarlijks worden ingezet ter dekking van de kapitaallasten die voortvloeien uit de investering.

Bij investeringen die doorlopen vanuit 2016 met een dekking uit een bestemmingsreserve zal gebruik kunnen worden gemaakt van de nieuw in te stellen dekkingsreserve kapitaallasten. Het gereserveerde bedrag in deze nieuwe reserve wordt gebruikt voor de dekking van de jaarlijkse kapitaallasten, die voortvloeien uit de betreffende investeringen. In de praktijk betekent dit dat de reeds gereserveerde bedragen in een bestemmingsreserve worden overgeheveld naar de dekkingsreserve kapitaallasten. Over het saldo van deze reserve zal ook rente worden toegevoegd.

De begroting dient voor deze aanpassingen nog te worden gewijzigd na de instelling van deze reserve door uw raad. De extra rentelasten (€ 3.000 in 2017 en circa € 6.000 vanaf 2018) van deze specifieke overlopende investeringen van 2016 naar 2017 in de openbare ruimte met maatschappelijk nut worden

betrokken bij de 1e Beleidsrapportage 2017 en de Kadernota 2018-2021.

In hoofdstuk 7 en bijlage 7 van de nota wordt dit uitgebreid toegelicht.

Opbouw nota

In de nota worden in hoofdstuk 2 de belangrijkste spelregels rondom investeringen geschetst. Dit ter vervanging van de eerdere aan uw raad toegezonden 'spelregels investeringen'. Vervolgens wordt er in hoofdstuk 3 en 4 ingegaan op het activeren en waarderen van aangeschafte of vervaardigde zaken. In hoofdstuk 5 en 6 wordt ingegaan op de wet- en regelgeving rondom afschrijven en rente. Daarnaast wordt hier toegelicht hoe wij hier in onze begroting mee omgaan. Ook hier wordt het bestaande beleid vanuit de nota activabeleid 2012 gecontinueerd. In hoofdstuk 7, kapitaallasten, wordt ingegaan op de effecten van de nieuwe BBV regels op investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

In de bijlagen van de nota treft u informatie aan over de letterlijke teksten van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving (bijlage 1), de uitleg van de begrippen (bijlage 2), het renteschema (bijlage 3), de afschrijvingstermijnen (bijlage 4), format projectrapportages (bijlage 5), format meerjarig investeringsplan (bijlage 6) en 'Overlopende investeringen van 2016 naar 2017 (ten laste van de reserve) in de openbare ruimte met maatschappelijk nut' (bijlage 7).

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

Aan de raad wordt voorgesteld:

1. de Nota investerings- en activeringsbeleid 2017 vast te stellen;
2. de Nota Activabeleid van 21 februari 2012 in te trekken;
3. de dekkingsreserve kapitaallasten in te stellen.

FINANCIËLE ASPECTEN

Het activabeleid heeft een grote invloed op de vermogenspositie en de exploitatie van de gemeente. Een transparant activabeleid vormt een van de kaders voor het bepalen van de financiële positie en het financiële vermogen van de gemeente.

Bij de waarderingsgrondslagen gaat het om de waardebepaling van activa en de regels die daarvoor gelden. Het gaat hierbij om de waardering van balansposten (bezittingen), om een reëel beeld te krijgen van de vermogenspositie van de gemeente. Het BBV geeft strikte regels voor de waardering van activa. Hiermee wordt voorkomen dat financiële resultaten kunnen worden beïnvloed en anderzijds wordt bereikt dat financiële gegevens in de loop der tijd vergelijkbaar blijven.

De beleidsvrijheden van de gemeente, binnen de BBV-wet- en regelgeving, zijn op diverse plekken in de nota ingekaderd.

Een van de vrijheden is bijvoorbeeld het bepalen van de afschrijvingstermijnen voor de verschillende activa. Uitgangspunt is dat bij nieuwe investeringsaanvragen de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de technische levensduur van het betreffend actief.

Het activabeleid zien we in de exploitatie terug in de vorm van kapitaallasten (rente en afschrijving). De kapitaallasten van investeringen vormen ongeveer 7,4% (€ 21,3 miljoen) van de primitieve begrotingsomzet 2017 (€ 286 miljoen).

Bij uitbreidings- en vervangingsinvesteringen passen we bij voorkeur de reguliere afschrijvings- en rentesystematiek toe. Na afloop van de gebruiksduur van het actief vallen de kapitaallasten vrij in de exploitatie en ontstaat er ruimte om een nieuwe vervangingsinvestering met bijbehorende kapitaallasten te ramen.

BIJLAGE(N)

Nota investerings- en activeringsbeleid 2017.

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

GEMEENTE

Nota investerings- en activeringsbeleid

maart 2017

Inhoudsopgave

Pag.:

1.	Inleiding	3
2.	Investeren	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Aanleiding: waarom spelregels voor investeringen?	5
2.3	Toelichting op het begrip 'investeren'	6
2.3.1	Het begrip 'investeren'	6
2.3.2	Soorten investeringen	6
2.4	Uitgangspunten en spelregels investeringsbeleid	7
2.4.1.	Uitgangspunten	7
2.4.2	Bevoegdheden	8
2.5	Het proces investeringsbeleid	10
2.5.1	Planning en control	10
2.5.2	Vereisten ten aanzien van investeringsbesluiten	11
2.5.3	Realisatie van investeringen	12
3.	Activeren	13
3.1	Soorten vaste activa	13
3.2	Criteria voor het activeren van activa – ondergrens niet activeren	14
3.3	Onderscheid tussen investeringen en onderhoud	15
3.4	Soorten vlottende activa	15
4.	Waarderen	17
4.1	Waarderingsgrondslagen	17
4.2	BTW	18
4.3	Duurzame waardeverminderingen van vaste activa	18
4.4	Desinvesteringen activa	18
5.	Afschrijven	19
5.1	Inleiding	19
5.2	Methoden van afschrijven	19
5.3	Afschrijvingstermijnen	19
5.4	Aanvang moment van afschrijven	21
5.5	Componentenbenadering	21
6.	Rente	22
6.1	Inleiding	22
6.2	Afwijkende rente grondexploitaties	22
6.3	Renteomslag	22
6.4	Aanvang moment van rentetoerekening	23
7.	Kapitaallasten	24
7.1	Inleiding	24
7.2	Investeren in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	24
7.2.1	Nieuwe investeringsaanvragen met ingang van 2017	24
7.2.2	Lopende investeringen die van 2016 doorlopen in 2017	25
7.2.3	Instellen dekkingsreserve kapitaallasten	25
7.3	Nieuwe uitbreidingsinvesteringen in de Kadernota	25
Bijlagen:		26
1.	Wettelijk kader, regelgeving en achtergrondinformatie	27
2.	Begripsbepaling	31
3.	Renteschema	33
4.	Afschrijvingstermijnen	34
5.	Format projectrapportage	37
6.	Format meerjarig investeringsplan	41
7.	Overlopende investeringen van 2016 naar 2017 (ten laste van reserve) in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	42

1. Inleiding

Aanleiding

Deze nota stelt de kaders rondom het investerings- en activeringsbeleid. Door het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is een actualisering van dit beleid noodzakelijk met ingang van het begrotingsjaar 2017. Daarom zal deze Nota investerings- en activeringsbeleid 2017 met terugwerkende kracht op 1 januari 2017 ingaan. De nota vervangt de Nota Activabeleid, die op 21 februari 2012 is vastgesteld door uw gemeenteraad (zaaknummer 12G200019). Daarnaast zijn in deze nota nu ook de Spelregels voor investeringen geïntegreerd. In de raadsbrief van 4 februari 2014 (zaaknummer 1011060) bent u over deze spelregels geïnformeerd. Het leek ons nu het moment om deze regels in te bedden in de voorliggende nota. Dit om zo het beleid en de spelregels rondom investeringen in één integraal document vast te leggen. Door het integreren van de spelregels investeringen krijgt de gemeenteraad ook inzicht in de interne beheersmaatregelen rondom de investeringen. Daarnaast is een actualisering van de Nota Activabeleid gewenst op basis van de Financiële Verordening. Deze Verordening is op 22 oktober 2014 vastgesteld. Hierin is bepaald dat minimaal eens per vijf jaar een herijking van de beleidsregels plaatsvindt inzake de afschrijving en de waardering van activa. Dit wordt ter vaststelling voorgelegd aan de raad.

Doel van de nota

Het doel van deze nota is heldere kaders te scheppen voor het investerings- en activeringsbeleid van de gemeente Hengelo met ingang van het begrotingsjaar 2017. Het gaat om het (her)formuleren van beleid en de vastlegging van uniforme regels voor het activeren, waarderen en afschrijven van activa, het toerekenen van rente en de spelregels rondom investeringen.

Daarbij hebben wij ons te houden aan hogere wet- en regelgeving, zoals de Gemeentewet en het BBV.

Het gewijzigde BBV

De 3 belangrijkste wijzigingen van het BBV in de activasfeer zijn (volgens de Nota van toelichting op het Besluit):

1. Het activeren van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

De systematiek van activering en afschrijving wordt voor alle investeringen gelijk getrokken. Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut (wegen, bruggen, parken) moeten, evenals investeringen met een economisch nut, worden geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur worden afgeschreven. De vrije keuze om investeringen met een maatschappelijk nut wel of niet te activeren is komen te vervallen met ingang van het begrotingsjaar 2017. Hiermee wordt een betere vergelijkbaarheid van de lasten tussen de gemeenten beoogd. Voor de bestaande activa (gerealiseerde investeringen tot en met het boekjaar 2016) blijft het oude activabeleid van kracht.

2. Activering investeringen: netto methode in geval van bijdragen van derden

In het kader van de uniformiteit, transparantie en vergelijkbaarheid tussen gemeenten is het netto activeren van bijdragen van derden verplicht gesteld. Dit houdt in dat eventuele bijdragen van derden in aftrek moeten worden gebracht op de activa (investering).

3. Het direct verrekenen van bijdragen uit reserves ten gunste van de investeringen is niet meer toegestaan

Met ingang van het begrotingsjaar 2017 is het niet meer toegestaan om direct reserves te verrekenen met het investeringskrediet (activa).

In hoofdstukken 3 en 4 worden bovenstaande onderwerpen uitgebreid toegelicht.

Financiële Verordening

Daarnaast was een actualisering van de Nota Activabeleid gewenst op basis van de Financiële Verordening. In artikel 9, dat over Investerings gaat, wordt aangegeven dat:

1. Het college minimaal eens per vijf jaar (een herijking van) beleidsregels inzake investeringen vaststelt en stelt de raad hiervan in kennis.
2. Het college legt minimaal eens per vijf jaar (een herijking van) beleidsregels inzake afschrijving en waardering van activa ter vaststelling voor aan de raad. Daarin is opgenomen:
  - a. De duur van de afschrijving naar soort, die is vastgelegd in de afschrijvingstabel;
  - b. De wijze van afschrijven.

Daarnaast is in artikel 11, dat gaat over de Paragrafen, opgenomen dat de paragraaf Investerings op hoofdlijnen inzicht geeft in:

1. De planning en realisatie van voorgenomen investeringen;
2. De omvang en planning van de met de investeringen verband houdende kapitaallasten;
3. De relatie tussen de voorgenomen investeringen en de vastgestelde kredieten;
4. De financiële relatie tussen investeringen, kapitaallasten en de Beleidsbegroting.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de belangrijkste spelregels rondom investeringen geschetst. Dit ter vervanging van de eerder genoemde 'spelregels investeringen'. Vervolgens wordt er in hoofdstuk 3 en 4 ingegaan op het activeren en waarderen van aangeschafte of vervaardigde zaken. In hoofdstuk 5 en 6 wordt ingegaan op de wet- en regelgeving rondom afschrijven en rente. Daarnaast wordt hier toegelicht hoe wij hier in onze begroting mee omgaan. Ook hier wordt het bestaande beleid vanuit de nota activabeleid 2012 gecontinueerd. In hoofdstuk 7, kapitaallasten, wordt ingegaan op de effecten van de nieuwe BBV regels op investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

In de bijlagen treft u informatie aan over de letterlijke teksten van de van toepassing zijnde wettelijk kader, regelgeving en achtergrondinformatie (bijlage 1), de uitleg van de begrippen (bijlage 2), het renteschema (bijlage 3), de afschrijvingstermijnen (bijlage 4), format projectrapportages (bijlage 5), format meerjarig investeringsplan (bijlage 6) en 'Overlopende investeringen van 2016 naar 2017 (ten laste van reserve) in de openbare ruimte met maatschappelijk nut' (bijlage 7).

2. Investeren

2.1 Inleiding

Een belangrijk onderdeel van de kader stellende rol van de gemeenteraad is de Beleidsbegroting. Een voornaam bestanddeel van de Beleidsbegroting betreft de investeringen.

Gemeenten investeren, bijvoorbeeld, in de wettelijke en noodzakelijke instandhoudingstaak (vervangingen in de openbare ruimte), in maatschappelijk vastgoed, in sociaal-culturele en maatschappelijke voorzieningen, in milieumaatregelen en in infrastructuur. Ook worden investeringen gedaan in de bedrijfsvoering van de gemeente, zoals huisvesting en automatisering. Een aparte categorie betreft de investeringen in de grondcomplexen.

De impact van de investeringen op de Beleidsbegroting en de bedrijfsvoering is groot. Investeringsleggen voor meerdere jaren een beslag op de schaarse begrotingsruimte, maar belangrijker nog, investeringen die niet het verwachte rendement leveren, hebben een negatieve impact op de begroting en de bedrijfsvoering, met een mogelijk aanvullende bezuinigingstaakstelling als bijkomend gevolg.

Daarom zijn de volgende aspecten bij besluitvorming van groot belang.

Keuzes: wel of niet investeren;
Prioriteren: investeren in alternatief A of alternatief B;
Fasering: op welke termijn moet worden geïnvesteerd of vervangen.

2.2 Aanleiding: waarom spelregels voor investeringen?

In 2014 waren er verschillende aanleidingen om de nota 'Spelregels investeringen' op te stellen. Hieronder de belangrijkste aanleidingen.

- De raad heeft de wens geuit meer inzicht en invloed te hebben op de aard en de totale omvang van de gemeentelijke investeringen met inbegrip van de grondcomplexen.
- De Hengelose rekenkamercommissie heeft een onderzoek gedaan naar 'Kwaliteitscriteria voor kredietaanvragen in de gemeente Hengelo' en hierover aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen zijn ook al in de eerdere nota *Spelregels investeringen* bij de raadsbrief van 4 februari 2014 (zaaknummer 1011060) opgenomen.
- De accountant heeft in het verleden in het kader van zijn controle op de jaarrekening, aanbevelingen gedaan om zowel de interne beheersing als de informatievoorziening over investeringen te verbeteren. Tevens is dit ook uit eigen onderzoek in het kader van artikel 213a van de Gemeentewet naar voren gekomen. De uitdaging is om de informatievoorziening over investeringen te verbeteren zonder dat dit tot bureaucratie leidt.

Al met al is het doel van deze 'spelregels' om de volgende ontwikkelingen mogelijk te maken:

- De kaderstelling voor integrale afweging en besluitvorming voor investeringen door de gemeenteraad. Een P&C-instrumentarium dat recht doet aan zowel de behoefte om de beheersing van de investeringen te verbeteren als aan de behoefte om de "wendbaarheid" van de organisatie te verbeteren.
- Een eenduidige beoordeling (toetsing, prioritering) van investeringen op zoveel mogelijk gekwantificeerde en geobjectiveerde criteria waardoor een verbeterd en vereenvoudigd en minder subjectief besluitvormingsproces gerealiseerd kan worden.

2.3 Toelichting op het begrip 'investeren'

2.3.1 Het begrip 'investeren'

Investeren is het vastleggen van vermogen in een object waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt (definitie BBV). In de regel worden deze objecten als bezitting/activum op de balans opgenomen. Door het doen van investeringen ontstaan dus meerjarige bezittingen, in vaktermen: 'activa'. Deze leiden tot lasten doordat de waarde van deze activa afnemen in de loop van de tijd. Deze 'afschrijvingslasten' zijn gebaseerd op het veronderstelde aantal jaren dat de bezitting nut genereert, de zogenaamde economische levensduur. Deze afnemende waarde van de investering wordt 'boekwaarde' genoemd. Als voorbeelden worden genoemd: een investering in een gebouw en een investering in ICT hardware.

Voorbeeld 1: Een **gemeentelijk gebouw** wordt gerealiseerd voor € 30 miljoen. De *uitgave* is € 30 miljoen (o.a. de inkomende facturen van de aannemer). Er wordt een bedrag van € 30 miljoen op de balans geactiveerd. De economische levensduur is 40 jaar. Veertig jaar lang neemt de waarde met € 750.000 (€ 30 miljoen/40 jaar) per jaar af. Deze waardedaling komt als afschrijvingslast ten laste van de exploitatie. De afschrijvingslasten zijn dus jaarlijks € 750.000. De boekwaarde is één jaar, na het jaar van in gebruik name van het gebouw, op het eind van het jaar € 29.250.000 (€ 30 miljoen -/- € 750.000); de boekwaarde is halverwege de looptijd van de economische levensduur (20 jaar) € 15 miljoen, etc.

Voorbeeld 2: Er wordt € 900.000 geïnvesteerd in **ICT hardware**. De *uitgave* is € 900.000 (de factuur van de ICT leverancier). Er wordt een bedrag van € 900.000 op de balans geactiveerd. De economische levensduur is 5 jaar. Vijf jaar lang neemt de waarde met € 180.000 (€ 900.000 / 5 jaar) per jaar af. Deze waardedaling komt als afschrijvingslasten ten laste van de exploitatie. Deze afschrijvingslasten zijn dus jaarlijks € 180.000. De boekwaarde is één jaar, na het jaar van in gebruik name van de hardware, op het eind van het jaar € 720.000 (€ 900.000 -/- € 180.000); de boekwaarde na 3 jaar afschrijving is € 360.000, etc.

Naast deze jaarlijkse afschrijvingslasten worden er ook rentelasten berekend over de boekwaarde. Hoe de renteberekening plaats vindt wordt toegelicht in hoofdstuk 6. De jaarlijkse afschrijvings- en rentelasten (kapitaallasten) uit de investeringen vormen samen met bijvoorbeeld de onderhoudslasten en verzekeringen de jaarlijkse exploitatielasten in de begroting en jaarrekening.

Verderop in deze nota worden de regels ten aanzien van waardering en afschrijving van investeringen verder toegelicht.

2.3.2 Soorten investeringen

Voor de investeringen wordt een onderscheid gemaakt in de volgende categorieën:

- *Nieuwe - of uitbreidingsinvesteringen.*
Dit zijn investeringen ten behoeve van de ontwikkeling van nieuwe activiteiten of uitbreiding van de huidige activiteiten. Bijvoorbeeld een nieuw schoolgebouw, de aanleg van een nieuw kunstgrasveld, het aanleggen van een nieuwe brug etc. Deze investeringen maken onderdeel uit van nieuw beleid. Voor de grondexploitaties geldt een apart regime. Zie de toelichting iets verder op.
- *Vervangingsinvesteringen.*
Dit zijn investeringen ten behoeve van de vervanging van een oud (bestaand) actief als gevolg van economische veroudering of slijtage. Bijvoorbeeld het vervangen van een cv-installatie, het vervangen van de toplaag van een kunstgrasveld, het vervangen van speeltoestellen. De afschrijvingslasten van deze investeringen zijn daarom opgenomen in de begroting. Dit betekent overigens niet dat alle investeringen zonder meer vervangen worden.
Zoals gebruikelijk worden de nieuwe vervangingsinvesteringen geïndexeerd. De toegepaste jaarlijkse index is opgebouwd uit de gemiddelde prijsindex van de afgelopen 10 jaren.

- *Levensduur verlengende investeringen.*

Dit zijn investeringen die worden gepleegd ten behoeve van een bestaand actief en expliciet leiden tot een substantiële levensduur-verlenging van het actief. Bijvoorbeeld de renovatie van het stadhuis, rioolrenovatie zoals het relinen van de riolering. Dit soort investeringen verschilt van onderhoud. Dit wordt uitgebreid toegelicht in paragraaf 3.3.

Voor de lasten van nieuwe - of uitbreidingsinvesteringen moet eerst ruimte in de begroting worden gevonden. Voor levensduur verlengende investeringen zal per investering moeten worden bekeken of aanvullende dekking moet worden gezocht. Is het actief net helemaal afgeschreven en vallen de kapitaallasten vrij of zijn er extra middelen nodig terwijl het actief nog niet helemaal is afgeschreven.

Bouwgrondexploitaties

Daarnaast zijn er de investeringen die de gemeente doet in bouwgrondexploitaties. Deze uitgaven moeten passen binnen de door de gemeenteraad vastgestelde kaders van een financieel sluitende grondexploitatie. De gemeenteraad geeft invulling aan de controlerende taak door vast te stellen dat de grondexploitatie een sluitend dekkingsverhaal heeft.

Exploitatieovereenkomsten

Tenslotte worden er ook exploitatieovereenkomsten gesloten, die als investering worden aangemerkt. Een exploitatieovereenkomst is een afspraak tussen de gemeente en project-ontwikkelaars, bouwondernemingen, woningcoöperaties of andere belanghebbenden. In de overeenkomst worden de kosten geregeld voor o.a. het treffen van openbare voorzieningen. De procedure verschilt per project. Dit wordt als investering aangemerkt omdat het vaak over meerdere jaarschijven gaat en vaak bijdraagt aan de realisatie van gemeentelijke projecten.

2.4 Uitgangspunten en spelregels investeringsbeleid

2.4.1 Uitgangspunten

In dit onderdeel worden de algemene uitgangspunten van het investeringsbeleid opgesomd.

De algemene uitgangspunten zijn de volgende:

1. De gemeente voert een gezond financieel beleid. Het investeringsbeleid sluit daarop aan.
2. Structurele lasten van lopende en voorgenomen investeringen moeten structureel worden gedekt.
3. Het investeringsbeleid moet bestaan uit heldere werkbare afspraken.

Vervolgens gaat het om de spelregels, om de vraag hoe wij deze uitgangspunten denken te realiseren.

De Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF) stelt grenzen aan het verschil tussen inkomsten en uitgaven (kasstroom) van gemeenten. Ook binnen een sluitende gemeentelijke meerjarenbegroting kan van tekorten sprake zijn in de zin van de wet HOF. Hierbij speelt een rol, dat de gemeentelijke begroting in baten en lasten luidt, en niet in kasstromen.

Traditioneel concentreert de aandacht zich op de exploitatiebegroting en worden geen normatieve grenzen gesteld aan de omvang van balansposten en het balanstotaal. In de gemeente Hengelo bestaan hierop twee uitzonderingen. De eerste uitzondering hierop is dat in de Nota Grondbeleid een maximum van € 100 miljoen is gesteld aan de omvang van de grondexploitaties (het onderhanden werk). De tweede uitzondering is de omvang van de algemene reserve. Bij raadsbesluit is vastgesteld dat deze op termijn tenminste 50% van het totale risicoprofiel moet afdekken.

De discussie over de houdbare overheidsfinanciën vraagt wel om deze normatieve grenzen. Er dienen limieten te worden gesteld aan de omvang van de activa die een gemeente mag aanhouden, de omvang van de schulden die een gemeente mag aangaan en de omvang van het eigen vermogen dat moet worden aangehouden ook in relatie tot het risicoprofiel. Op dit gebied willen we nader beleid ontwikkelen. Dit zal betrokken worden bij de evaluatie en doorontwikkeling van het treasurybeleid.

Daarnaast vroegen, de afgelopen jaren, de voortdurende bezuinigingsopgaven om een strakke sturing op de incidentele meevallers. Tijdens de realisatie van investeringen kunnen diverse meevallers of tegenvallers ontstaan, onder andere door calculatieverschillen, aanbestedingsresultaten, resultaten uit subsidiebeschikkingen en uitvoeringsresultaten (meer- en minderwerk, onvoorziene situaties). Hierover wordt altijd gerapporteerd in de eerst volgende projectrapportage. Daarin wordt dan ook aangegeven welk effect dit heeft op het totale investeringsbudget en leidt dit (waar mogelijk) tot bijstelling van het investeringsbudget.

Meevallers worden ten gunste van de 'bron' gebracht; dat wil zeggen:

- a. De betreffende reserve/voorziening als het investeringen betreft in de 'gesloten circuits' zoals onderwijs, afval, riolering en grondexploitaties.
- b. Bij combinatiefinancieringen worden meevallers ten gunste gebracht aan de bronnen naar rato van de financiële omvang, tenzij vooraf andere afspraken zijn gemaakt. De afspraken moeten natuurlijk wel passen binnen de nieuwe wet- en regelgeving.
- c. In overige gevallen de algemene middelen, zodat de meevaller betrokken kan worden bij de integrale afweging van de eerstvolgende Kadernota c.q. Beleidsbegroting.

2.4.2 Bevoegdheden

Bij het investeringsbeleid horen bevoegdheden die overeenkomstig het gestelde in het organisatie- en mandaatbesluit worden uitgevoerd. Op ambtelijk niveau zijn bovendien de beginselen van kracht die door middel van een Directiebesluit zijn vastgesteld in de Handleiding Projectmatig Werken.

Het proces investeren kent de volgende fasering: vaststellen van het investeringsbudget, het vrijgeven van het investeringsbudget, de uitvoering van investeringen en de autorisatie van facturen conform het gestelde in de budgethouderregeling. Ook kan door omstandigheden doorschuiven van investeringen aan de orde zijn. Hieronder worden deze elementen nader toegelicht.

De algemene bevoegdheidsregels zijn als volgt:

<i>Bevoegdheden bij investeringen:</i>	<i>Bevoegd orgaan:</i>
A. Vaststellen	Gemeenteraad
B. Vrijgeven	College
C. Uitvoeren	College
D. Aanwenden	Budgethouders
E. Doorschuiven	College

De raad stelt op basis van het budgetrecht de investering eenmalig vast. Het college gaat over het vrijgeven van investeringen, tenzij er een aanmerkelijk financieel, beleidsinhoudelijk of maatschappelijk belang is en/of de raad heeft aangegeven dat een raadsbesluit noodzakelijk is om de investering vrij te geven.

Het collegeadvies voor de vrijgave, het gevoteerde krediet, wordt gebaseerd op een onderbouwde kostenbegroting. Het college legt verantwoording af over de investeringen aan de raad middels de herziening grondexploitatie en/of planning - en control documenten (de Beleidsrapportages en de Jaarrekening).

A. Vaststellen van investeringen

Investeringsen worden geautoriseerd door de gemeenteraad en daarmee zijn ook de financiële effecten van de investeringen in de begroting vastgesteld.

Als een investering is vastgesteld zijn de (budgettaire) randvoorwaarden, waaronder een investering kan worden vrijgegeven, bepaald. Aan de investering voor vervanging van een auto van 8 jaar oud, worden andere eisen gesteld dan aan een investeringskrediet voor de realisatie van een nieuw stadskantoor.

Voor de autorisatie van investeringen in bouwgrondexploitatie stelt de raad jaarlijks de herzieningen grondexploitaties vast. Door bij vaststelling van de jaarlijkse herzieningen het krediet binnen de eerstvolgende vier jaarschijven van de geactualiseerde, vastgestelde grondexploitaties vrij te geven, wordt het budgetrecht van de raad ingevuld. De jaarschijven omvatten diverse kosten- en opbrengstenposten. Bij de investeringen in plan- en civiele kosten (sloop, saneren, bouw- en woonrijp maken) wordt zowel het plankrediet als het realisatiekrediet vrijgegeven door het college.

Voor de autorisatie van investeringen in de riolering en andere voorzieningen t.b.v. de riolering en de waterhuishouding stelt de raad elke 4 jaar een Gemeentelijk rioleringsplan vast.

Budget wordt vrijgegeven door het college door het nemen van een besluit over kredietaanvragen per project.

B. Vrijgeven van investeringen

Geautoriseerde vervangingsinvesteringen worden in principe automatisch door de gemeenteraad vrijgegeven.

Vrijgeven wil zeggen dat het college van B en W de investering kan gaan uitvoeren. In het investeringsplan in de Beleidsbegroting wordt per investering aangegeven of een raadsbesluit noodzakelijk is om de investering vrij te geven, dan wel dat de investering zonder raadsbesluit kan worden uitgevoerd. Het is wenselijk dat de raad bij sommige investeringen van nadere informatie wordt voorzien. Deze informatie wordt opgenomen in een raadsvoorstel en – besluit, voordat een dergelijke investering wordt vrijgegeven. Het gaat daarbij om voorstellen met aanmerkelijke financiële belangen of voorstellen die de raad beleidsinhoudelijk van groot belang acht. Ook de vaststelling van de herzieningen grondexploitaties en de daarmee verbonden investeringen vragen om een separaat raadsvoorstel.

C. Uitvoeren van investeringen (het realiseren)

Het college is belast met de uitvoering van de programmabegroting, en dus ook met de uitvoering van investeringen.

Over de resultaten van de uitvoering van de begroting wordt, voor wat betreft de investeringen, verantwoording afgelegd door middel van de projectrapportages, Beleidsrapportages en de jaarstukken.

D. Aanwenden van investeringsbudget (het besteden)

Op ambtelijk niveau is de bevoegdheid tot het aanwenden van de gevoteerde kredieten neergelegd bij budgethouders (i.c. de sectormanagers, opdrachtgevers, projectleiders).

De daadwerkelijke uitvoering is veelal de bevoegdheid van de daar toe gemandateerde projectleiders. Dit alleen wanneer het door de raad vastgestelde krediet (deels) is vrijgegeven door het college. Voordat er tot uitvoering/ aanwending wordt overgegaan dient er altijd een collegebesluit te zijn (met uitzondering van vervangingsinvesteringen). De regels hierover zijn vastgelegd in de 'Budgethoudersregeling gemeente Hengelo' van 7 februari 2014.

Binnen de grondexploitaties geldt dit alleen voor plan- en civiele kosten. De overige investeringen zijn vrijgegeven middels het raadsbesluit en behoeven geen separaat collegebesluit.

E. Doorschuiven van investeringen

Het kan voorkomen dat geplande investeringen niet, of later dan gepland, doorgaan. De middelen voor investeringen die in een jaar niet zijn gerealiseerd, vervallen niet maar blijven beschikbaar in het volgende jaar.

In de Jaarrekening wordt aangegeven en gemotiveerd of en waarom van uitstel sprake is, als onderdeel van de verantwoording over het investeringsplan (zie paragraaf 2.5.1.4.).

2.5 Het proces investeringsbeleid

In deze paragraaf wordt het proces rondom investeringen toegelicht. Er wordt zoveel mogelijk aangesloten bij het bestaande planning- en control instrumentarium. Daarbij wordt wel rekening gehouden met de gewenste grotere aandacht voor investeringen.

2.5.1 Planning en control

2.5.1.1 Beleidsbegroting: investeringsplan

De Beleidsbegroting bevat een gedetailleerd meerjarig overzicht van alle lopende en voorgenomen investeringen. Dit investeringsplan is realistisch en haalbaar in tijd en capaciteit. Per investering wordt aangegeven of het een vervangingsinvestering, uitbreidingsinvestering of investering anderszins betreft. In het investeringsplan wordt per investering aangegeven of een raadsbesluit noodzakelijk is om de investering vrij te geven, dan wel dat de investering zonder raadsbesluit kan worden uitgevoerd. Het meerjarig investeringsplan bevat vanzelfsprekend ook uitgestelde of vertraagde investeringen uit eerdere jaren. In bijlage 6 is het format meerjarig investeringsplan opgenomen.

Een raadsbesluit voor het vrijgeven van de investering is noodzakelijk bij ten minste die voorstellen met een aanmerkelijk financieel, beleidsinhoudelijk of maatschappelijk belang. Deze investeringen behoeven ook meer informatie dan in het investeringsplan wordt vermeld. Deze informatie-verstrekking is het voornaamste doel van een dergelijk raadsbesluit. Natuurlijk speelt ook de afweging van nut en noodzaak in een dergelijk raadsbesluit maar op hoofdlijnen vindt deze afweging al plaats voordat een investering in het investeringsplan wordt opgenomen.

Als er geen nader raadsbesluit is, dient het investeringsplan voor de betreffende investering te voldoen aan alle vereisten die gelden voor investeringsbesluiten (zie paragraaf 2.5.2).

2.5.1.2 Bespreking voortgang investeringsplan in het MT

In het managementteam (MT) van de organisatie wordt tenminste drie keer per jaar (1^e Beleidsrapportage, 2^e Beleidsrapportage en de Jaarrekening) de stand van zaken ten aanzien van de investeringen besproken, genotuleerd en daar waar nodig van een actiepuntenlijst voorzien. Dit zal plaatsvinden door middel van de projectrapportages. De opdrachtgevers (na overleg met de projectleiders) c.q. budgethouders zijn eindverantwoordelijk voor het tijdig en volledig aanleveren van de projectrapportages. Zie bijlage 5 – Format projectrapportage.

Daarnaast zorgen de opdrachtgevers gezamenlijk voor een integrale oplegnotitie met daarin de belangrijkste aandachtspunten en knelpunten. Het stafbureau van Projecten en Subsidies coördineert dit, de inhoudelijke verantwoordelijkheid ligt bij de opdrachtgevers.

Het doel hiervan is: de leden van het MT informeren over doel, risico's en de voortgang van de investeringen, en het bevorderen van een integrale (concern)visie op de investeringen.

Tenminste komen aan de orde:

- de stand van zaken in de top 15 qua omvang van investeringen, dit aan de hand van de projectrapportages;
- de stand van zaken in politiek en maatschappelijk gevoelige investeringen;
- al het overige dat in relatie tot (voorgenomen) investeringen van belang is.

2.5.1.3 Beleidsrapportage: voortgang investeringsplan

Onderdeel van de Beleidsrapportage is een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen binnen de investeringsprojecten. Afwijkingen worden toegelicht, zowel waar het de omvang van bedragen betreft als wanneer het om fasering (dus uitstel of verlengde doorlooptijd) gaat. Hiervoor kan de integrale oplegnotitie van de opdrachtgevers als input dienen.

2.5.1.4 Jaarrekening: verantwoording investeringsplan

De Jaarrekening bevat vanaf 2014 een verantwoording van het investeringsplan. Hierin wordt de opzet van het investeringsplan gevolgd, waarbij wordt gerapporteerd op afwijkingen in het verslagjaar. Dat wil zeggen dat, daar waar de plannen zonder verdere bijzonderheden zijn gerealiseerd, in beginsel niet inhoudelijk wordt gerapporteerd.

Afwijkingen ten opzichte van het investeringsplan worden toegelicht in de paragraaf Investeringsplan. De opdrachtgevers zijn verantwoordelijk voor het tijdig en volledig aanleveren van de benodigde informatie. Daarbij kan het gaan om financiële afwijkingen, uitstel, afstel of vertraging. In alle gevallen wordt aangegeven wat de actuele stand van zaken is en wat de meerjarige financiële gevolgen voor de begroting zijn.

Als er vertragingen, afwijkingen of andere bijzonderheden optreden bij grote en politiek of maatschappelijk gevoelige projecten, zal hierop vanzelfsprekend ook elders in de paragrafen of in de beleidstoelichting van de jaarstukken worden ingegaan, voor zover deze bijzonderheden niet al in een Beleidsrapportage zijn gemeld. In de verantwoording van het investeringsplan kan hiernaar worden verwezen. Hiervoor kan wederom de integrale oplegnotitie van de opdrachtgevers als input dienen.

2.5.2 Vereisten ten aanzien van investeringsbesluiten

Een raadsvoorstel voor een investering voldoet aan de volgende vereisten:

1. Nut en noodzaak zijn aangegeven, evenals de relatie met het vastgesteld beleid;
2. De verantwoordelijkheden zijn benoemd en duidelijk (opdrachtgever, sectorhoofd, afdelingshoofd en projectleider, in overeenstemming met afspraken over Projectmatig Werken);
3. Het voorstel geeft inzicht in de totale omvang van de investering én inzicht in de financiering daarvan. Indien er sprake is van subsidie en/of samenwerking dient ook te worden ingegaan op de cofinanciering en de daarmee verbonden afspraken en voorwaarden;
4. Het voorstel is voorzien van een deugdelijk onderbouwde voorcalculatie, geeft inzicht in de hoogte van de post onvoorzien, en benoemt de risico's en bijbehorende maatregelen;
5. Soberheid, functionaliteit en duurzaamheid zijn de uitgangspunten bij het ontwerp en de uitvoering van investeringen;

6. Het voorstel geeft inzicht in samenhang met andere (raads-)besluiten, waaronder de financiële samenhang;
7. Het voorstel geeft een duidelijk beeld van alle structurele kosten die voortvloeien uit de investering en van de wijze waarop deze worden gedekt.

2.5.3 Realisatie van investeringen

Gedurende de realisatie van de investering, gelden de volgende uitgangspunten en voorwaarden:

1. Aanbestedingsvoordelen worden nooit aangewend om af te wijken van oorspronkelijke ontwerp- en materiaalkeus. Dit kwalificeert als nieuw beleid en vraagt om een raadsvoorstel. Aanbestedingsvoordelen leiden daarom tot voordelen ten opzichte van de voorcalculatie en over de aanwending daarvan, na afronding van het project, gelden de al genoemde afspraken (zie paragraaf 2.4). Over aanbestedingsvoordelen in projecten wordt tijdig gecommuniceerd in de eerstvolgende projectrapportage. Indien er zich een aanbestedingsvoordeel voordoet, wordt deze tijdelijk geparkeerd op de post onvoorzien binnen het project. Deze post kan worden ingezet indien zich elders in het project tegenvallers voordoen. Dit dient altijd expliciet te worden gerapporteerd in de projectrapportages.
2. Verkregen subsidies die niet of voor een lager geraamd bedrag in de cofinancieringsparagraaf zijn opgenomen leiden eveneens tot verlaging van het investeringsbedrag en daarmee tot voordelen waarover eveneens de eerdere genoemde afspraken van toepassing zijn.
3. Omdat de afdeling Projecten en Subsidies een centrale en coördinerende rol heeft in de uitvoering van Projectmatig Werken behoeven wijzigingen in de cofinanciering en/of subsidie goedkeuring van deze afdeling.
4. Gedurende (realisatie van) de investering vindt maandelijks rentetoerekening plaats; grondslagen hierbij zijn de geïnvesteerde bedragen aan het begin van de maand (inclusief vermeerderingen en verminderingen in de betreffende maand) en het geldende interne rentepercentage per jaar (in 2017: 3,75%). Indien een investeringsproject volledig wordt afgedekt door een subsidie of bijdrage uit een voorziening (bijvoorbeeld riolering) dan wordt er tussentijds geen rente toegerekend. Zie verder hoofdstuk 6 voor de rente(toerekening).
5. Financiële tegenvallers op onderdelen van het project of investering leiden niet vanzelf tot een financiële overschrijding op het project als geheel. Ze worden in beginsel opgevangen door te sturen op onderbesteding op andere onderdelen van het project of de investering. Hierover wordt tijdig en actief gecommuniceerd in de projectrapportage.
6. Uiterlijk twee jaar na het raadsbesluit tot investering wordt de investering afgesloten als de investering nog niet is begonnen. Dit betekent dat dan een nieuw raadsbesluit noodzakelijk is.

3. Activeren

Activeren is het als bezitting op de balans opnemen van aangeschafte of vervaardigde zaken die langer dan één jaar tot de beschikking van onze gemeente staan. In het BBV zijn verschillende regels opgenomen over waardering, activeren en afschrijven. Enkele regels zijn algemeen, maar er zijn ook specifieke regels die gelden voor de verschillende categorieën vaste activa. Op de balans worden de activa onderscheiden in vaste en vlottende activa.

3.1 Soorten vaste activa

In de artikelen 33 tot en met 36 en 59 tot en met 65 van het BBV wordt nader ingegaan op de vaste activa (zie bijlage 1). Als gevolg van het doen van investeringen ontstaan bezittingen, ofwel de vaste activa. Vaste activa worden naar hun aard in het BBV onderscheiden in drie soorten:

1. immateriële vaste activa;
2. materiële vaste activa;
3. financiële vaste activa.

1. Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn die vaste activa waar geen fysieke bezittingen tegenover staan. De immateriële vaste activa bestaan volgens artikel 34 van het BBV uit:

- a. kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van (dis)agio;
- b. kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
- c. bijdrage aan activa in eigendom van derden.

Ad a) Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van (dis)agio

Het (dis)agio is het verschil tussen het bedrag waarvoor een lening wordt aangegaan en het bedrag dat aan de geldnemer wordt uitgekeerd.

Vanwege het voorzichtigheidsprincipe en het “goed koopmansgebruik” wordt verlies genomen in het jaar waarin het verlies zich daadwerkelijk voordoet, worden deze kosten en de kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen direct ten laste van de exploitatie gebracht. Agio wordt direct ten gunste van de exploitatie gebracht.
Het uitgangspunt in Hengelo is dat deze kosten niet worden geactiveerd.

Ad b) Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief

De kosten van onderzoek en ontwikkeling (voorbereidingskosten) kunnen volgens artikel 60 van het BBV alleen worden geactiveerd wanneer het voornemen bestaat:

- het actief te gebruiken of te verkopen;
- de technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien vaststaat;
- het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut zal genereren en;
- de uitgaven die aan het actief zijn toe te rekenen betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Als niet aan de hiervoor genoemde verplicht gestelde voorwaarden wordt voldaan, kunnen de kosten van onderzoek en ontwikkeling voor plannen maximaal 5 jaar worden geactiveerd (artikel 64 lid 5 BBV). Echter in de gemeente Hengelo zullen conform de bestendige gedragslijn de kosten in één keer ten laste van de exploitatie worden gebracht.

Deze voorwaarden betekenen dat dergelijke kosten alleen dan mogen worden geactiveerd als de plannen betreffende het actief waarvoor de kosten gemaakt worden al redelijk omlijnd zijn, de plannen uitvoerbaar zijn en de kosten in te schatten zijn. Ook is het van belang dat het daadwerkelijk om kosten ter voorbereiding van een investering gaat. Dat betekent dat deze voorbereidingskosten in de betreffende investeringsbegroting worden meegenomen. Het uiteindelijke totaalbedrag van de investering wordt geactiveerd en afgeschreven. Dit op basis van de afschrijvingstermijn van het actief ten behoeve waarvan de voorbereidingskosten worden gemaakt.

Ad c) Bijdrage in activa in eigendom van derden

Bijdragen in activa in eigendom van derden kunnen volgens artikel 61 van het BBV worden geactiveerd indien wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- er sprake is van een investering door een derde;
- de investering bijdraagt aan de publieke taak van de gemeente;
- deze derde zich verplicht heeft tot het daadwerkelijk investeren, op een wijze zoals overeengekomen;
- de gemeente de bijdrage kan terugvorderen indien de derde in gebreke blijft of anderszins recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

2. Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn investeringen met een meerjarig nut. Alle materiële vaste activa moeten worden afgeschreven. Een uitzondering op deze regel vormen de kunstvoorwerpen met cultuurhistorische waarde (bijvoorbeeld een schilderij van een beroemd kunstenaar). Deze investeringen worden niet geactiveerd.

Volgens artikel 35 van het BBV bestaan er drie soorten materiële vaste activa, welke afzonderlijk in de balans van de gemeente moeten worden opgenomen:

- a. investeringen met een economisch nut;
- b. investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- c. investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Ad a/b) Investerings met een economisch nut

Dit zijn investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of verhandelbaar zijn. Voorbeelden hiervan zijn: investeringen in gebouwen, vervoermiddelen, installaties, automatisering, maar ook in investeringen op het gebied van afval en riolering. Deze laatste investeringen vallen onder de categorie 'investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.'

Ad c) Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Dit betreft investeringen in de openbare ruimte, zoals wegen, bruggen en openbaar groen. Deze investeringen genereren geen middelen en er is geen markt voor. Het gewijzigde BBV bepaalt in artikel 59 dat er geen keuze meer is om deze investeringen wel of niet te activeren, maar dat met ingang van het begrotingsjaar 2017 dit soort investeringen ook moeten worden geactiveerd. Achtergrondinformatie uit de Nota van toelichting op het gewijzigde BBV voor Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut treft u in bijlage 1 aan.

3. Financiële vaste activa

Financiële vaste activa zijn activa die een financiële waarde vertegenwoordigen of een bezit. Te denken valt hierbij aan verstrekte geldleningen en deelnemingen in de vorm van aandelen. Financiële vaste activa moeten altijd worden geactiveerd, maar worden gezien de aard niet afgeschreven. In bijlage 1 artikel 36 van het BBV staat precies aangegeven welke onderdelen afzonderlijk in de balans moeten worden opgenomen onder de financiële vaste activa.

3.2 Criteria voor het activeren van activa – ondergrens niet activeren

Het is niet praktisch om alle investeringen die in aanmerking komen om geactiveerd te worden ook daadwerkelijk te activeren. Conform de huidige gedragslijn worden activa met een aanschafwaarde/verkrijgingsprijs van minder € 10.000 in beginsel niet geactiveerd. Deze activa worden in het jaar van aanschaf om efficiencyredenen ten laste van de exploitatie gebracht. De redenen zijn:

- de extra administratieve werkzaamheden die activeren met zich meebrengt; geringe bedragen hebben een geringe invloed op het exploitatiesaldo;
- activa met een levensduur van 2 jaar of minder worden direct ten laste van de exploitatie gebracht, tenzij anders wettelijk voorgeschreven.

3.3 Onderscheid tussen investeringen en onderhoud

In de praktijk blijkt dat het lastig is een onderscheid te maken tussen investeringen en onderhoud.

Investerings

In paragraaf 2.3.2 is het begrip 'investeren' beschreven. Investeren is het vastleggen van vermogen in een object waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt (definitie BBV). In de regel worden deze objecten als bezitting/activum op de balans opgenomen. Door het doen van investeringen ontstaan dus meerjarige bezittingen, in vaktermen: „activa“. Deze leiden tot lasten doordat de waarde van deze activa afnemen in de loop van de tijd. Deze 'afschrijvingslasten' zijn gebaseerd op het veronderstelde aantal jaren dat de bezitting nut genereert, de zogenaamde economische levensduur. Deze afnemende waarde van de investering wordt 'boekwaarde' genoemd.

Bij een bestaand actief is sprake van een investering indien de gemaakte kosten:

- leiden tot een levensduurverlenging; en/of
- leiden tot een significante kwaliteitsverbetering; en/of
- aanpassingen betreffen om te voldoen aan wet- en regelgeving (bijv. investeringen in gebouw om te voldoen aan veiligheidsvoorschriften).

Kosten van levensduur verlengende renovaties en/of (vervangings-)investeringen in de openbare ruimte die het gebied een vernieuwende functie geven (bijv. reconstructies/herinrichtingen), worden geactiveerd en afgeschreven. Hierbij kan gedacht worden aan het vervangen van complete brugdekken of het gehele kunstwerk. Ze leiden namelijk tot een substantiële levensduurverlenging van het actief als geheel.

Onderhoud

Het is niet toegestaan kosten van onderhoud te activeren en vervolgens af te schrijven. Onderhoud is niet levensduur verlengend (stellige uitspraak van de commissie BBV), maar dient om het actief gedurende de levensduur in goede staat te houden en wordt daarom niet geactiveerd.

Klein onderhoud komt jaarlijks terug en wordt daarom uit de jaarlijkse exploitatiebudgetten bekostigd.

Groot onderhoud betreft zaken die eens in de zoveel jaar moeten gebeuren. Voor de dekking van deze lasten bestaat de keuze uit het vormen van een voorziening of dekking via de exploitatie. Het is dus wel toegestaan om voor de kosten van groot onderhoud een voorziening te vormen en deze aan te vullen op basis van onderhoudsplannen, waarbij de werkelijke kosten onttrokken worden aan de voorziening. De laatste methode sluit aan bij de huidige vorm van beheersing van bijvoorbeeld het onderhoud van vastgoed in onze gemeente.

Kosten voor achterstallig onderhoud dienen ineens ten laste van de exploitatie te worden gebracht.

3.4 Soorten vlottende activa

Het kenmerkende aan vlottende activa is dat de investeringen normaliter binnen een jaar weer in geld worden omgezet.

Soorten vlottende activa betreffen:

- Voorraden, zoals grond- en hulpstoffen, bouwgronden in exploitatie;
- Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan een jaar, zoals vorderingen op openbare lichamen, rekening courant verhoudingen met niet financiële instellingen, overige vorderingen;
- Liquide middelen: de kas- en banksaldi;
- Overlopende activa, zoals de vooruitbetaalde bedragen evenals de nog te ontvangen bedragen.

Deze nota zal verder geen aandacht besteden aan de vlottende activa, behalve in hoofdstuk 4 Waarderen. De bouwgronden in exploitatie is een item voor de nota Grondbeleid, die binnenkort wordt herzien. De andere zaken spelen met name op het gebied van het treasurybeleid. Dit zal worden betrokken bij de evaluatie en doorontwikkeling van het treasurybeleid.

4. Waarderen

4.1 Waarderingsgrondslagen

Bij de waarderingsgrondslagen gaat het om de waardebepaling van activa en de regels die daarvoor gelden. Het gaat hierbij om de waardering van balansposten (bezittingen), om een reëel beeld te krijgen van de vermogenspositie van de gemeente. Het BBV geeft strikte regels voor de waardering van activa. Hiermee wordt voorkomen dat financiële resultaten kunnen worden beïnvloed en anderzijds wordt bereikt dat financiële gegevens in de loop der tijd vergelijkbaar blijven.

Alle vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd (artikel 62 BBV), waarbij de bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief op de waardering daarvan in mindering worden gebracht. Dit wordt de netto methode genoemd. Het gewijzigde BBV heeft in het kader van de uniformiteit, transparantie en vergelijkbaarheid tussen gemeenten, het zogenaamde netto activeren verplicht gesteld.

Het direct verrekenen van bijdragen uit reserves ten gunste investeringen/activa is met ingang van 2017 niet meer toegestaan. Reserves mogen alleen worden ingezet ter dekking van de kapitaallasten, die voortvloeien uit de investering. D.w.z. indien voor de dekking van de kapitaallasten van een investering een reserve is opgebouwd, mag deze reserve niet meer in mindering worden gebracht op het bedrag van de investering. De opgebouwde reserve mag jaarlijks worden aangewend ter (gedeeltelijke) dekking van de kapitaallasten conform de afschrijvingstermijn van het bijbehorende actief (investering).

In november 2014 is een Notitie riolering uitgebracht door de commissie BBV. Hierin is opgenomen dat spaarbedragen uit de inkomsten rioolheffing ook in mindering moeten worden gebracht op de geactiveerde investering. In Hengelo wordt gespaard in de voorziening rioleringen om toekomstige vervangingsinvesteringen te dekken uit deze voorziening. De vervangingsinvesteringen rioleringen worden geactiveerd en de bijdrage van de voorziening wordt in mindering gebracht op de investering. De commissie ziet de uit de ontvangen heffingen gespaarde bedragen als bijdragen van derden die in mindering moeten worden gebracht op de investering.

De hoofdregel voor waardering van activa is opgenomen in artikel 63 van het BBV: de (oorspronkelijke) activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

In Hengelo worden de (oorspronkelijke) activa gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, inclusief de toegerekende uren van het gemeentelijk apparaat en de overige indirecte kosten (bijv. overhead) aan het betreffend actief. Voorgesteld wordt dit uitgangspunt te continueren.

Uitzonderingen gelden voor:

- in erfpacht uitgegeven gronden. De uitgifteprijs van eerste uitgifte geldt als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde;
- activa waarvan de bestemming verandert, wordt de actuele waarde van de nieuwe bestemming in de toelichting op de balans opgenomen;
- activa van de Nazorgfondsen bedoeld in artikel 15.47 van de Wet milieubeheer, waarbij waardering tegen actuele waarde is toegestaan.

Flottende activa:

- Voorraden en deelnemingen worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
- De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van de in de voorziening dubieuze debiteuren opgenomen bedragen tot het totaal van de vorderingen die niet volwaardig zijn.
- De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij zijn direct opvraagbaar.

4.2 BTW

Met de invoering van het BTW-compensatiefonds in 2003 wordt geen BTW geactiveerd voor zover deze compensabel of verrekenbaar is. Compensabele BTW wordt niet als last beschouwd. Niet compensabele BTW verhoogt de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en daarmee ook de waardering van het actief. Dus wordt de niet compensabele of niet verrekenbare BTW opgeteld bij de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van het actief en geactiveerd.

4.3 Duurzame waardeverminderingen van vaste activa

In de loop der tijd kan de waarde van een actief zijn veranderd ten opzichte van de boekwaarde ervan op de balans. Herwaardering van activa (naar een hogere waarde) is niet toegestaan, omdat winst pas bij realisatie mag worden genomen. Afwaardering van activa wordt in de meeste gevallen eveneens niet toegestaan, waardering geschiedt immers tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Onder bepaalde voorwaarden zijn bijzondere waardeverminderingen wel toegestaan. Het betreft hier bijvoorbeeld waardeverminderingen als gevolg van wijzigingen in de levensduur als gevolg van schade of milieuvervuiling, wijziging van de bestemming en functie van het vastgoed. Een duurzame waardevermindering moet wel worden verwerkt in de balans middels een extra afschrijving. De afwaardering vindt plaats onafhankelijk van het resultaat.

Daarnaast is bepaald dat een actief dat buiten gebruik wordt gesteld, wordt afgewaardeerd op het moment van buiten gebruikstelling, indien de restwaarde lager is dan de boekwaarde.

Bij vervanging van een niet afgeschreven investering, wordt de restant boekwaarde afgeboekt op het moment van vervanging.

4.4 Desinvesteringen activa

Op het moment dat een desinvestering plaatsvindt (bijvoorbeeld de verkoop van een auto), wordt de boekwinst of het boekverlies in het resultaat van het betreffende jaar verwerkt en niet verrekend met de verkrijgingsprijs van een nieuw actief. Het verrekenen is niet toegestaan op grond van het BBV.

5. Afschrijven

5.1 Inleiding

Als een investering is geactiveerd dient op grond van artikel 64 lid 3 BBV daarop te worden afgeschreven. Het gebruik van vaste activa strekt zich uit over meerdere jaren. Door technische slijtage of economische veroudering daalt de waarde. Het zichtbaar maken van de waardevermindering in de jaarlijkse exploitatie wordt afschrijven genoemd. De hoogte van de afschrijving wordt bepaald door de economische gebruiksduur en de methode van afschrijven.

5.2 Methoden van afschrijven

In de gemeentelijke overheid worden hoofdzakelijk 2 afschrijvingsmethoden gehanteerd, te weten lineair en annuïtair. Voor het onderscheid tussen deze 2 afschrijvingsmethoden wordt verwezen naar bijlage 2 *Begripsbepaling*.

De gemeente Hengelo werkt hoofdzakelijk met de lineaire afschrijvingsmethode. In uitzonderlijke gevallen, bijvoorbeeld wanneer de kapitaallasten onderdeel uitmaken van een kostprijsberekening voor te verlenen diensten kan worden gekozen voor de annuïtaire afschrijvingsmethode.

5.3 Afschrijvingstermijnen

Materiële vaste activa

Alle materiële vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd, waarbij de bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief op de waardering daarvan in mindering worden gebracht. De gebruiksduur wordt bepaald door de technische en economische levensduur. De afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Slechts om gegronde redenen mogen de afschrijvingen geschieden op andere grondslagen dan die welke in het voorafgaande begrotingsjaar zijn toegepast. De reden van de verandering wordt in de toelichting op de balans uiteengezet. Tevens wordt inzicht gegeven in haar betekenis voor de financiële positie en voor de baten en de lasten aan de hand van aangepaste cijfers voor het begrotingsjaar of voor het voorafgaande begrotingsjaar.

Immateriële vaste activa

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en/of het saldo van (dis)agio worden niet geactiveerd en direct ten laste of ten gunste van de exploitatie gebracht.

Als niet aan de in de paragraaf 3.1 genoemde verplicht gestelde voorwaarden wordt voldaan, worden de kosten van onderzoek en ontwikkeling voor plannen (conform de bestendige gedragslijn) niet geactiveerd, maar worden deze in één keer ten laste van de exploitatie gebracht. Indien wel aan deze voorwaarden wordt voldaan dan worden de kosten van onderzoek en ontwikkeling voor plannen (voorbereidingskosten) voor de afschrijvingsduur geactiveerd en afgeschreven op basis van de afschrijvingstermijn van het betreffend actief.

Voor bijdragen aan de activa in eigendom van derden (artikel 34 BBV) is de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan die van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Afschrijven op gronden

Er dient onderscheid te worden gemaakt tussen de wijze waarop de grond wordt gebruikt:

A) *Grond als vaste materiële activa*

Over grond als vaste materiële activa kan worden gesteld, dat deze grond een vaste bestemming heeft en niet in een transformatieproces (bouwgrond in exploitatie) zit. Dit geldt ook voor gronden die anticiperend en strategisch zijn aangekocht, maar waarbij (nog) geen sprake is van een

raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex inclusief grondexploitatiebegroting.

Veelal zal er sprake zijn van ondergrond van gebouwen, wegen, parken, pleinen of van land-/bosbouwgronden. Er is dus geen sprake van een vervaardigingsprijs, maar van een verkrijgingsprijs. Op de boekwaarde van deze grond mogen daarom ook geen kosten, zoals rente, worden bijgeschreven. De activering van alle soorten grond geschiedt in de eerste plaats steeds tegen (historische) verkrijgingprijs (artikel 63 lid 1 BBV) en bijkomende kosten. Op grond wordt niet afgeschreven. Grond wordt wel afgewaardeerd tot de marktwaarde indien sprake is van een (duurzaam) lagere marktwaarde (artikel 65 leden 1 en 2 BBV).

Veelal dienen gronden wel als aparte component van de betreffende investering te worden geactiveerd. Zie voor een uitwerking van de componentenbenadering paragraaf 5.5. Uitgangspunt is dat dergelijke grond niet aan slijtage onderhevig is en geen waardevermindering ondergaat. Daarom bestaat er geen noodzaak tot afschrijving.

B) Grond als bouwgrond in exploitatie

Tenslotte wordt grond in het kader van de bouwgrond in exploitatie (BIE) gebruikt als productiemiddel. Het startpunt van bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie op de balans.

Grond wordt hierbij beschouwd als voorraad. Investerings in deze grond worden direct bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden. Deze boekwaarde wordt idealiter terugverdiend door verrekening in de m2 prijs die in rekening wordt gebracht bij de grondverkoop en bijdragen. Als dit ideaal niet bereikt wordt, wordt een voorziening getroffen die ten laste van de exploitatie wordt gebracht. Van afschrijven hierbij is dus geen sprake.

Richtlijnen

Voor het afschrijven van activa gelden de volgende afschrijvingsrichtlijnen:

- afschrijvingstermijnen mogen nooit langer, maar wel korter zijn dan de economische c.q. technische levensduur;
- afschrijvingstermijnen mogen nooit langer, maar wel korter, zijn dan de in bijlage 4 opgenomen afschrijvingstabel vermelde termijnen;

Te hanteren afschrijvingstermijnen

Om te komen tot een uniform afschrijvingsbeleid is in bijlage 4 *Afschrijvingstermijnen* een overzicht opgenomen waarin per activasoort de levensduur wordt weergegeven waarover wordt afgeschreven.

Deze termijnen zijn gebaseerd op eigen ervaringscijfers en ervaringen van andere gemeenten. Voor een aantal objecten is de termijn aangepast. De oorspronkelijke afschrijvingstermijn o.b.v. de nota Activabeleid uit 2012 staat er dan tussen haakjes achter.

Activa met een levensduur van 2 jaar of minder worden direct ten laste van de exploitatie gebracht, tenzij anders wettelijk voorgeschreven.

De afschrijvingstabel is van toepassing op nieuwe investeringskredieten die beschikbaar zijn/worden gesteld met ingang van 1 januari 2017.

De opsomming in de tabel is niet uitputtend. Voorts blijft het in incidentele gevallen, bijvoorbeeld indien de werkelijke levensduur sterk afwijkt, mogelijk af te wijken van de genoemde afschrijvingstermijnen. Voor materiële vaste activa die niet in deze tabel zijn opgenomen, stelt het college alsnog de afschrijvingstermijn vast.

5.4 Aanvang moment van afschrijvingen

De afschrijving start op 1 januari van het jaar ná ingebruikname van een goed c.q. na afronding van een investering. Dit betekent dat er niet wordt afgeschreven in het jaar van afronding c.q. ingebruikname van een investering. Dit is conform de huidige gedragslijn.

5.5 Componentenbenadering

De componentenbenadering houdt in dat verschillende samenstellende delen van een materieel vast actief afzonderlijk worden gewaardeerd en afgeschreven op basis van het waardeverloop van die individuele delen. Per samenstellend deel kunnen de economische gebruiksduren namelijk verschillen. Bij toepassen van deze benadering, worden afzonderlijke vervangingen opnieuw geactiveerd.

De toepassing van de componentenbenadering kan worden geïllustreerd aan de hand van de nieuwbouw van een kantoorpand:

–	grond	-->	niet op afschrijven;
–	nieuwbouw gebouw	-->	afschrijving in 40 jaar;
–	installaties (bijvoorbeeld cv-ketel)	-->	afschrijving in 15 jaar;
–	inventaris	-->	afschrijving in 10 jaar.

De kosten voor de te onderscheiden samenstellende delen worden op basis van bovenstaande opdeling afzonderlijk verwerkt en afgeschreven. In het voorbeeld kan na 15 jaar de vervanging van een cv-ketel opnieuw worden geactiveerd.

Het voordeel van deze benadering is dat de waardevermindering van elke afzonderlijke component in de afschrijvingslasten tot uitdrukking wordt gebracht en dat voorkomen wordt dat aan het einde van de gebruiksduur van de component, een boekwaarde resteert die ineens als verlies moet worden genomen. In bovenstaand voorbeeld kan de inventaris na 10 jaar worden vervangen. Bij het toepassen van de componentenbenadering is de boekwaarde van de inventaris na 10 jaar afschrijving nihil.

Bij het niet toepassen van de componentenbenadering resteert er een restant-boekwaarde overeenkomende met 30/40e deel van de aanschafwaarde van de inventaris. Dit deel dient als verlies in zijn geheel in één keer ten laste van de exploitatie te worden gebracht.

6. Rente

6.1 Inleiding

Met ingang van de vernieuwing van het BBV is bewerkstelligd dat het inzicht in de hoogte en de wijze van het gebruik van de rente is vergroot in de gemeenten. Het toerekenen van rente aan de diverse taakvelden (voorheen producten) vindt plaats via het taakveld treasury. De zogenaamde omslagrente is verplicht voorgeschreven met ingang van het begrotingsjaar 2018. In Hengelo gebruiken we deze systematiek al langer.

Directe rentelasten vloeien voort uit de financiering van de investeringen. Over alle geactiveerde activa worden de rentelasten berekend al dan niet via het renteomslag-percentage. De combinatie van de rente en afschrijving vormen de kapitaallasten, die zowel in de begroting dan wel in de jaarrekening ten laste van de exploitatie worden gebracht.

6.2 Afwijkende rente grondexploitaties

Voor de boekwaarde van de eigen gemeentelijke grondcomplexen wordt een afwijkende rente gehanteerd, die gelijk is aan de door de commissie BBV voorgeschreven disconteringsvoet.¹⁾ Deze rente wordt jaarlijks door de gemeenteraad bij de uitgangspunten voor het opstellen van de nieuwe herzieningen grondexploitaties bepaald.

Voor de niet eigen gemeentelijke grondexploitaties worden jaarlijks afspraken over de te hanteren rentepercentages gemaakt met onze samenwerkingspartners.

¹⁾ De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties wordt voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone.

6.3 Renteomslag

Om er voor te zorgen dat in de begroting en verantwoording de totale rentelasten en de daaraan gekoppelde financieringsbehoefte inzichtelijk zijn, wordt in artikel 13 van het BBV voorgeschreven dat de paragraaf Financiering voortaan ook in ieder geval inzicht moet geven in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend. Dit overzicht is ook al opgenomen in de Beleidsbegroting 2017. Zie hiervoor bijlage 3 – Renteschema.

Omdat de onderlinge vergelijking tussen gemeenten het uitgangspunt was voor de aanpassingen van het BBV, is het verplicht om de rentekosten aan de betreffende taakvelden toe te rekenen met behulp van een (rente-)omslag. De omslagrente wordt in de begroting berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa, die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage. Voor de rentetoerekening wordt dus een vast rentepercentage (omslagrente) gehanteerd. Deze rente wordt jaarlijks bij het opstellen van de Kadernota en/of Beleidsbegroting vastgesteld. Deze moet voldoen aan de gewijzigde BBV-regelgeving, namelijk het percentage mag niet meer afwijken dan 0,5% van de gemiddelde rente over de opgenomen geldleningen.

Vaste activa die op basis van annuïteiten worden afgeschreven en doorbelast aan taakvelden bevatten een rentecomponent die in het verleden is bepaald. Indien deze rentecomponent meer dan 25% afwijkt van het (voor)gecalculeerde omslagrentepercentage, dan zullen deze annuïteiten moeten worden herzien (commissie BBV).

Hoe we in de toekomst willen omgaan met de rente over het eigen vermogen en dan met name de rentetoevoeging aan de reserves, met name de algemene reserve, zal worden betrokken bij de evaluatie en doorontwikkeling van het treasurybeleid.

6.4 Aanvang moment van rentetoerekening

Investeringsprojecten die meerjarig worden afgeschreven brengen naast afschrijvingslasten ook rentelasten met zich mee. Samen zijn dit de kapitaallasten van de investering. Tot 2014 werd pas rente toegerekend vanaf 1 januari volgend op het tijdstip van afronding/oplevering van de investering. Dat beleid had de charme van de eenvoud, maar had ook twee onbedoelde bijwerkingen. Ten eerste ontbrak in deze systematiek een prikkel om investeringen tijdig af te ronden. Ten tweede kwamen de kapitaallasten van de investering niet tijdig in beeld bij de bepaling van de kostprijs.

In 2014 is besloten om vanaf de start van een investering op maandelijkse basis rente toe te rekenen. In het geval van een 'budgettair neutraal' investeringsproject is dit niet reëel. Indien een investeringsproject volledig wordt afgedekt door een subsidie of bijdrage uit een voorziening (bijvoorbeeld riolering) dan wordt er tussentijds geen rente toegerekend.

Op begrotingsbasis wordt al vanaf 2015 voor de geraamde investeringen in de eerste jaarschijf een half jaar rente als exploitatielast meegenomen. Daarna wordt telkens over het gehele jaar rente toegerekend. Deze beleidslijn willen we continueren.

7. Kapitaallasten

7.1 Inleiding

De combinatie van de rente en afschrijving vormen de kapitaallasten, die zowel in de begroting dan wel in de jaarrekening ten laste van de exploitatie worden gebracht.

7.2 Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

In de Kadernota 2017-2020 en de Beleidsbegroting 2017-2020 zijn op hoofdlijnen de wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) met ingang van 2017 beschreven. Een van de onderwerpen was: "Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut". Nu blijkt in de praktijk dat dit onderdeel een nadere uitwerking vergt.

Jaarlijks investeert de gemeente uit eigen middelen in de openbare ruimte. Het gaat dan o.a. om wegen, fietspaden, enz. In BBV-termen is sprake van (vaste) activa met een maatschappelijk nut. Tot en met 2016 biedt het BBV de keuzemogelijkheid om investeringen met maatschappelijk te activeren of ten laste van de exploitatie/reserves te brengen. Hengelo maakte gebruik van deze keuzemogelijkheid. Uiteraard zijn de investeringen en de dekking daarvan door de gemeenteraad vastgesteld. Met ingang van 2017 vervalt deze keuzemogelijkheid en is activeren verplicht.

Het besluit luidt dat op een investering in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut vanaf het begrotingsjaar 2017 verplicht dient te worden afgeschreven op basis van de verwachte levensduur. De enige uitzondering hierop betreffen de kunstvoorwerpen met een cultuurhistorische waarde.

In de praktijk, tot 2017, zijn veel investeringsvoorstellen de revue gepasseerd, waarin de rechtstreekse financiering van de investeringen in een keer uit de reserves kwam. Dit is met ingang van 2017 niet meer toegestaan.

Hoe gaan we hier in de praktijk mee om?

Hierbij gaan we uit van 2 soorten investeringen:

1. nieuwe investeringsaanvragen met ingang van 2017;
2. lopende investeringen, die van 2016 doorlopen in 2017 (die uiterlijk in het jaar 2016 zijn besloten door de gemeenteraad)

N.B. De investeringen in de grondexploitaties worden hierbij buiten beschouwing gelaten. Hiervoor geldt een apart regime.

7.2.1 Nieuwe investeringsaanvragen met ingang van 2017

Alle vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd. Een uitzondering hierop vormt de bijdragen van derden (provincie, rijk, particulier etc.), die in directe relatie staan met het actief (de investering). Deze bijdrage wordt in mindering gebracht op het actief, zodat een netto-investering ontstaat. Op deze netto-investering wordt dan afgeschreven. Over de (restant) boekwaarde wordt in werkelijkheid maandelijks de rente ten laste van de exploitatie gebracht.

Dit betekent dat bij een investering in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut naast het afschrijvingsbedrag vanaf 2017 ook rekening dient te worden gehouden met de rente over de boekwaarde (= investeringsbedrag +/- bijdragen derden +/- reeds gedane afschrijvingen). Door deze BBV-wijziging in de systematiek zijn meer dekkingsmiddelen nodig.

7.2.2 Lopende investeringen die van 2016 doorlopen in 2017 (overgangsregime)

Alle lopende investeringen zijn, indien mogelijk, in het boekjaar 2016 afgesloten. Indien dit niet mogelijk is, dan hebben we per geval bekeken of de boekwaarde van de investering hoog genoeg is om een deel in 2016 al in een keer af te schrijven en ten laste van de daarvoor bedoelde reserve te brengen. Het overige investeringsdeel zal dan in 2017 dienen te worden geactiveerd. Over deze investering wordt jaarlijks afschrijving en rente (kapitaallasten) berekend. Deze laatste categorie activa is in beeld gebracht, waar nog niet op wordt afgeschreven, die uit een reserve worden gedekt, en die nog niet zijn afgesloten in 2016. Deze overlopende netto-investeringen van 2016 naar 2017 zijn de 'probleemgevallen' ten aanzien van onvoldoende dekking, omdat bij de investeringsaanvraag geen rekening is gehouden met rente vanaf 2017. Wel zijn we verplicht om deze (rest)activa met ingang van 2017 af te schrijven en rente aan toe te rekenen. Per activum is in bijlage 7 'aangegeven hoeveel aanvullende dekkingsmiddelen benodigd zijn. De extra rentelasten van deze specifieke overlopende investeringen van 2016 naar 2017 in de openbare ruimte met maatschappelijk nut worden betrokken in de 1^e Beleidsrapportage 2017 en de Kadernota 2018-2021.

7.2.3 Instellen dekkingsreserve kapitaallasten

Een bestemmingsreserve is in het verleden gevormd om een bepaalde activiteit te realiseren.

Nu de BBV-systematiek is gewijzigd voor investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut zal in de 'probleemgevallen' en nieuwe gevallen gebruik kunnen worden gemaakt van een nieuw in te stellen dekkingsreserve kapitaallasten. Het gereserveerde bedrag in deze nieuwe reserve kan worden gebruikt voor de dekking van de jaarlijkse kapitaallasten, die voortvloeien uit de betreffende investeringen. Over het saldo van deze reserve zal ook rente worden toegevoegd.

In de praktijk betekent dit dat de reeds gereserveerde bedragen in een bestemmingsreserve worden overgeheveld naar de dekkingsreserve kapitaallasten. Hiervoor dient de begroting nog te worden gewijzigd.

De voorkeur bij uitbreidings- en vervangingsinvesteringen gaat uit naar het toepassen van de reguliere afschrijvings- en rentesystematiek. Na afloop van de gebruiksduur van het actief vallen de kapitaallasten vrij in de exploitatie en ontstaat er ruimte om een nieuwe vervangingsinvestering met bijbehorende kapitaallasten te ramen.

7.3 Nieuwe uitbreidingsinvesteringen in de Kadernota

Voor alle nieuwe uitbreidingsinvesteringen is de Kadernota jaarlijks het geëigende moment voor de integrale afweging in de gemeenteraad. In geval van uitbreidingsinvesteringen ontkomen we er niet aan ook oog te hebben voor de structurele onderhouds- en/of beheerskosten, die uit een investering voortvloeien, ook al wordt de investering zelf volledig gefinancierd uit middelen van derden (subsidies e.d.) of de voortvloeiende kapitaallasten voor de gehele periode worden gedekt door een bestemmingsreserve.

In de praktijk werden de afgelopen jaren pas in de begroting, op basis van de Areaalnota, dit soort structurele extra kosten opgenomen, waar geen dekking voor was geregeld. Dit betekent dat we bij elk nieuw project alle structurele kosten direct helder in beeld brengen, zodat door het college en uiteindelijk de gemeenteraad bij de investeringsafweging kunnen worden betrokken.

Bijlagen

Bijlage 1 - Wettelijk kader, regelgeving en achtergrondinformatie

Gemeentewet

Artikel 186

1. De begroting, de begrotingswijzigingen, de meerjarenraming, de jaarrekening en het jaarverslag worden ingericht overeenkomstig bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te geven regels.

Artikel 212

1. De raad stelt bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast. Deze verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.

2. De verordening bevat in ieder geval:

- a. regels voor waardering en afschrijving van activa;
- b. grondslagen voor de berekening van de door het gemeentebestuur in rekening te brengen prijzen en van tarieven voor rechten als bedoeld in artikel 229b, alsmede, voor zover deze wordt geheven, voor de heffing bedoeld in artikel 15.33 van de Wet milieubeheer;
- c. regels inzake de algemene doelstellingen en de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie.

Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten

Artikel 13

De paragraaf betreffende de financiering bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Artikel 20

2. Afzonderlijke aandacht wordt ten minste besteed aan:

- b. de investeringen; onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut;

Artikel 31

Op de balans worden de activa onderscheiden in vaste en vlottende activa, al naar gelang zij zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheid van de provincie onderscheidenlijk gemeente al dan niet duurzaam te dienen.

Artikel 33

Onder de vaste activa worden afzonderlijk opgenomen de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa.

Artikel 34

In de balans worden onder de immateriële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- a. kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- b. kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
- c. bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Artikel 35

1. In de balans worden onder de materiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- a. investeringen met een economisch nut;
  - b. investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
  - c. investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.
2. Van de materiële vaste activa wordt aangegeven welke in erfpacht zijn uitgegeven.

Artikel 36

In de balans worden onder de financiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- a. kapitaalverstrekkingen aan:
  1. deelnemingen;
  2. gemeenschappelijke regelingen;
  3. overige verbonden partijen;
- b. leningen aan:
  1. openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden;
  2. woningbouwcorporaties;
  3. deelnemingen;
  4. overige verbonden partijen;
- c. overige langlopende leningen;
- d. uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;

f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Artikel 51

In de toelichting op de balans wordt aangegeven volgens welke methoden de afschrijvingen worden berekend.

Artikel 52

1. In de toelichting op de balans worden onder de materiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:
  - a. gronden en terreinen;
  - b. woonruimten;
  - c. bedrijfsgebouwen;
  - d. grond-, weg- en waterbouwkundige werken;
  - e. vervoermiddelen;
  - f. machines, apparaten en installaties;
  - g. overige materiële vaste activa.
2. In de toelichting op de balans wordt het verloop van de activa, als bedoeld in het eerste lid, gedurende het begrotingsjaar, in een sluitend overzicht weergegeven. Daaruit blijken, voor zover van toepassing:
  - a. de boekwaarde aan het begin van het begrotingsjaar;
  - b. de investeringen of desinvesteringen;
  - c. de afschrijvingen;
  - d. bijdragen van derden direct gerelateerd aan een actief;
  - e. afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen;
  - f. de boekwaarde aan het einde van het begrotingsjaar.

Artikel 59

1. Alle investeringen worden geactiveerd.
2. In afwijking van het eerste lid worden kunstvoorwerpen met een cultuur-historische waarde niet geactiveerd.

Artikel 60

Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief kunnen worden geactiveerd indien:

- a. het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen;
- b. de technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien vaststaat;
- c. het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut zal genereren en;
- d. de uitgaven die aan het actief zijn toe te rekenen betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Artikel 61

Bijdragen aan activa in eigendom van derden kunnen worden geactiveerd, indien:

- a. er sprake is van een investering door een derde;
- b. de investering bijdraagt aan de publieke taak;
- c. de derde zich heeft verplicht tot het daadwerkelijk investeren, op een wijze zoals is overeengekomen en;
- d. de bijdrage kan worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de provincie onderscheidenlijk gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Artikel 62

1. Alle vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd.
2. In afwijking van het eerste lid worden de bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief op de waardering daarvan in mindering gebracht.
3. In afwijking van het eerste lid moeten de voorzieningen, bedoeld in artikel 44, eerste lid, onder d, in mindering gebracht worden op de investeringen, bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.

Artikel 63

1. Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
2. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten.
3. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze rente is geactiveerd.
4. Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.
5. Van activa waarvan de bestemming verandert, wordt de actuele waarde van de nieuwe bestemming in de toelichting op de balans opgenomen.
6. In afwijking van het eerste lid is waardering tegen actuele waarde toegestaan voor de activa van de Nazorgfondsen bedoeld in artikel 15.47 van de Wet milieubeheer.
7. Passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, met uitzondering van voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd.
8. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de boekwaarde van leningen en vorderingen verrekend.

Artikel 64

1. De afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar.
2. Slechts om gegronde redenen mogen de afschrijvingen geschieden op andere grondslagen dan die welke in het voorafgaande begrotingsjaar zijn toegepast. De reden van de verandering wordt in de toelichting op de

balans uiteengezet. Tevens wordt inzicht gegeven in haar betekenis voor de financiële positie en voor de baten en de lasten aan de hand van aangepaste cijfers voor het begrotingsjaar of voor het voorafgaande begrotingsjaar.

3. Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur wordt jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur.

4. In afwijking van het derde lid is de afschrijvingsduur voor de immateriële vaste activa, bedoeld in artikel 34 onder a, maximaal gelijk aan de looptijd van de lening.

5. In afwijking van het derde lid is de afschrijvingsduur voor de immateriële vaste activa, bedoeld in artikel 34 onder b, ten hoogste vijf jaar.

6. Voor bijdragen aan de activa in eigendom van derden, bedoeld in artikel 34, onderdeel c, is de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan die van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Artikel 65

1. Naar verwachting duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

2. Voorraden en deelnemingen worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

3. Een actief dat buiten gebruik wordt gesteld wordt afgewaardeerd op het moment van buitengebruikstelling, indien de restwaarde lager is dan de boekwaarde.

Financiële Verordening gemeente Hengelo (22 oktober 2014)

Artikel 9 - Investerings

Het college stelt minimaal eens per vijfjaar (een herijking van) beleidsregels inzake investeringen vast en stelt de raad hiervan in kennis. Het college legt minimaal eens per vijfjaar (een herijking van) beleidsregels inzake afschrijving en waardering van activa ter vaststelling voor aan de raad. Daarin is opgenomen:

- de duur van de afschrijving naar soort, die is vastgelegd in de afschrijvingstabel;
- de wijze van afschrijven.

Artikel 11 - Paragrafen

In aanvulling op titel 2.3, artikel 10 tot en met 16 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt bepaald:

H. Paragraaf Investerings

De paragraaf Investerings geeft op hoofdlijnen inzicht in

1. de planning en realisatie van voorgenomen investeringen;
2. de omvang en planning van de met de investeringen verband houdende kapitaallasten;
3. de relatie tussen de voorgenomen investeringen en de vastgestelde kredieten;
4. de financiële relatie tussen investeringen, kapitaallasten en de beleidsbegroting.

Achtergrondinformatie uit de Nota van toelichting op het gewijzigde BBV voor Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Bij de totstandkoming van het BBV in 2004 is met betrekking tot het activeren van investeringen onderscheid gemaakt tussen investeringen met economisch nut en met maatschappelijk nut. Er is voor gekozen dat investeringen met een maatschappelijk nut, zijnde investeringen in de openbare ruimte zoals wegen, bruggen en parken, niet verplicht hoeven te worden geactiveerd. Bij die keuze speelde onder andere een rol dat het gaat om activa die duurzaam zo bestemd zijn en het verplicht activeren niet bijzonder zou bijdragen aan het inzicht in de financiële positie. Omdat provincies en gemeenten vrij zijn om investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut al dan niet te activeren, bestaan er grote verschillen in de wijze waarop hiermee wordt omgaan. Ook binnen provincies en gemeenten kunnen door uiteenlopende keuzes omtrent afschrijving onduidelijkheden ontstaan.

Een ander nadelig aspect van de vrijheid om al dan niet te activeren is dat de kosten van de investering (zoals de vervanging) in één keer ten laste komen van de begroting in het jaar waarin de investering wordt gedaan. Omdat daarmee deze investeringen niet op de balans komen (en dus daarop niet hoeft te worden afgeschreven), blijkt niet uit de begroting in welke mate in de vorming van reserves rekening wordt gehouden met de vervangingskosten en kunnen die kosten vooruit worden geschoven. Om te bewerkstelligen dat de kosten van de investeringen ten laste komen van burgers en bedrijven die er profijt van hebben, wordt thans de systematiek van activering en afschrijving voor alle investeringen gelijk getrokken door wijziging van de artikelen 59 en 64: investeringen met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. Daarmee wordt tegelijkertijd een betere vergelijkbaarheid van deze kosten verkregen. De enige uitzondering op het verplicht activeren zijn kunstvoorwerpen met een cultuurhistorische waarde, die zoals vermeld in artikel 59, tweede lid, niet mogen worden geactiveerd.

Overigens betekent deze uniformering van activering niet dat investeringen met een maatschappelijk nut niet meer ten laste kunnen worden gebracht van grondexploitaties. Dat blijft op basis van bestaande wet- en

regelgeving mogelijk. Door het hanteren van een andere methode bij het activeren van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut, kan extra begrotingsruimte ontstaan. Daarbij is het van belang dat gemeenten zich realiseren dat deze extra ruimte, die tot uiting komt in een beter resultaat op de exploitatie, gepaard gaat met een verhoging van de afschrijvingen in de komende jaren. De ontstane ruimte in een begrotingsjaar kan worden gebruikt om een dekkingsreserve te vormen. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2017 worden gedaan. De keuze voor geleidelijke invoering betekent dat pas over 30 tot 40 jaar alle investeringen op een gelijke manier worden afgeschreven. Dit betekent dat de financiële vergelijkbaarheid – op dit punt – geleidelijk zal verbeteren. Het alternatief om in één keer ook bestaande investeringen te activeren zou leiden tot het tegelijkertijd ophogen van de passivakant van de balans en het vervolgens jaarlijks afschrijven van activa. De hiermee gepaard gaande administratieve lasten (herwaardering van de activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut) wegen niet op tegen het op korte termijn verbeteren van de vergelijkbaarheid. Door de geleidelijke invoering van de nieuwe systematiek blijven verschillen bestaan in de wijze waarop mag worden afgeschreven op investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut die vóór het begrotingsjaar 2017 zijn gedaan. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek moeten provincies en gemeenten in het verloopoverzicht in de toelichting op de balans aangeven welk bedrag volgens de nieuwe systematiek is verantwoord en welk deel volgens een andere systematiek. Het blijft daarnaast verplicht om in de jaarrekening een onderscheid te blijven maken tussen beide typen van investeringen (zie artikel 35, dat ongewijzigd blijft), omdat investeringen met economisch nut veelal zelfstandig vervreemdbaar zijn en daardoor hun actuele waarde kunnen opleveren.

Bijlage 2 – Begripsbepaling

Onderstaand wordt een aantal begrippen nader gedefinieerd:

Activeren	Het opnemen van investeringen op de balans. Het activeren van uitgaven houdt in dat in de toekomst jaarlijks kosten ten laste van de exploitatie worden geboekt; dit zijn de rente- en afschrijvingslasten (ook wel kapitaallasten genoemd).
Aflossen	Het terugbetalen van geleend geld. De aflossingsbedragen worden in de balans opgenomen onder de passiva. De plek waar de geldleningen onder het vreemd vermogen worden verantwoord.
Afschrijven	Jaarlijks vermindert de waarde van een investering. Deze vermindering wordt afschrijving genoemd. Deze waardedaling wordt veroorzaakt door technische slijtage (technische levensduur) en/of economische veroudering (economische levensduur). Het af te schrijven bedrag hangt af van de gebruiksduur van de investering. Deze gebruiksduur bepaalt dan ook de afschrijvingstermijn en dus ook de hoogte van de afschrijvingslasten. Deze afschrijvingslasten zijn exploitatielasten.
Afschrijvingsmethode	Bij de overheid worden hoofdzakelijk 2 verschillende afschrijvingsmethoden gebruikt, te weten lineair en annuïtair. De gemeente Hengelo hanteert als hoofdregel de lineaire afschrijvingsmethode. De <i>lineaire afschrijvingsmethode</i> houdt in afschrijven volgens een vast percentage van de aanschafprijs. Uitsluitend het tijdsverloop is bepalend voor de waardevermindering van het actief. Het jaarlijkse afschrijvingsbedrag is gelijk, terwijl de rentelasten jaarlijks afnemen. Dit laatste betekent dat de kapitaallasten (afschrijving + rente) jaarlijks een dalend verloop laten zien. De <i>annuïtaire afschrijvingsmethode</i> is erop gericht dat de kapitaallasten (afschrijving en rente) jaarlijks gelijk zijn. Daarbij neemt, in meerjarig perspectief, de afschrijvingscomponent toe en de rentecomponent af. De methode komt erop neer dat de afschrijvingsbedragen in de eerste jaren van de gebruiksduur lager zijn dan in de latere jaren. De boekwaarde daalt daardoor in vergelijking met de lineaire methode in een langzamer tempo. De rentelasten vallen daardoor hoger uit. Deze methode wordt vooral toegepast bij kostprijs- en tariefberekeningen om een gelijkmatig verloop daarvan te bevorderen. In Hengelo wordt deze afschrijvingsmethode ook alleen bij uitzondering en om deze reden toegestaan.
Afschrijvingstermijn	De periode waarover een investering wordt afgewaardeerd.
Componentenbenadering	De componentenbenadering houdt in dat verschillende samenstellende delen van een materieel vast actief afzonderlijk worden gewaardeerd en afgeschreven op basis van het waardeverloop van die individuele delen. Per samenstellend deel kunnen de economische gebruiksduren namelijk verschillen. Bij toepassen van deze benadering, worden afzonderlijke vervangingen opnieuw geactiveerd.
Dekken	Heeft betrekking op de middelen die worden gevonden om de lasten in de begroting op te vangen. Het kan gaan om bijvoorbeeld om nieuwe baten te genereren, lasten aan derden door te berekenen, lasten te verlagen of bestaande baten te verhogen.
(Dis)agio	(Dis)agio is het verschil tussen het bedrag waarvoor een lening wordt aangegaan en het bedrag dat aan de geldnemer wordt uitgekeerd.
Financiële vaste activa	Financiële vaste activa is een groep van activa die een financiële waarde of bezit vertegenwoordigen (bijvoorbeeld deelnemingen en aandelen).
Financiering	Heeft betrekking op de wijze waarop de geld- en kapitaalmarkt in de behoefte geld en kapitaal wordt voorzien. Dit heeft betrekking op de wijze waarop (geld) middelen worden ingezet om activa aan te schaffen. Financiering kan met eigen financieringsmiddelen (bijv. reserves), dan wel met externe financieringsmiddelen (opgenomen geldleningen).
Immateriële vaste activa	Immateriële vaste activa zijn uitgaven waar geen gemeentelijke bezittingen tegenover staan. Dit zijn die activa die niet stoffelijk van aard zijn en die niet onder de financiële vaste activa worden begrepen (bijvoorbeeld kosten sluiten geldleningen).

Investeren	Investeren is het verwerven c.q. produceren van vermogensobjecten, ofwel het doen van uitgaven voor een goed of ter bereiking van een doel, waaraan een nuttigheid kan worden toegerekend die langer duurt dan één jaar.
Investering	Het op de balans presenteren van de financiële waarde van het aangeschafte of vervaardigde kapitaalgoed, vanaf het moment dat de gemeente het economisch risico loopt en dat een meerjarig nut heeft. Een andere benaming hiervoor die vaak gebruikt wordt, is kapitaaluitgave of actief. Investeringsuitgaven zijn uitgaven waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt.
Investeringsmiddelen met economisch nut	Investeringsmiddelen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of of die verhandelbaar zijn. Het gaat hierbij nadrukkelijk om de mogelijkheid middelen te verwerven. Voorbeelden van investeringsmiddelen met economisch nut zijn rioleringen (verwerving middelen d.m.v. rioolheffing) en gebouwen (verwerving middelen d.m.v. verhuur en/of verkoop).
Investeringsmiddelen met maatschappelijk nut	Dit betreft investeringsmiddelen die geen mogelijkheid hebben middelen genereren maar wel duidelijk een publieke taak vervullen. Voorbeelden van investeringsmiddelen met maatschappelijk nut zijn investeringsmiddelen in wegen en groenvoorzieningen.
Kapitaallasten	Het totaal van de afschrijvings- en rentelasten.
Materiële vaste activa	Materiële vaste activa zijn investeringsuitgaven waar tegenover bezittingen staan, waarvan de gebruiksduur gedurende meerdere jaren kan worden toegepast.
Nominale waarde	Waarde zoals die staat aangegeven op een waardepapier.
Reserves	Onder reserves worden afgezonderde vermogensbestanddelen verstaan die al dan niet met het oog op het realiseren van een vooraf bepaald doel zijn gevormd. In artikel 43 van het BBV is aangegeven welke reserves er worden onderscheiden: a. De algemene reserve. b. Bestemmingsreserves. De algemene reserve is vrij besteedbaar eigen vermogen. Ook de bestemmingsreserves vallen onder het eigen vermogen. Echter bij de vorming van een bestemmingsreserve is al een specifiek doel ingesteld waarvoor de reserve ingezet gaat worden.
Voorzieningen	Een voorziening behoort tot het vreemd vermogen. Voorzieningen zijn gelden waarop een (min of meer onzekere) verplichting rust. Een voorziening geeft een schatting van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per de balansdatum min of meer onzeker zijn, en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum.
Waarderen	Het toekennen van een bepaalde prijs (waarde) aan een object, op basis van ervaring en/of marktgegevens.

Bijlage 3 - Renteschema

Het renteschema ziet er als volgt uit (* € 1.000):

a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		€
b. De externe rentebaten	-/-	€ _____
Totaal door te rekenen externe rente		€
c. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- €	
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- € _____	
	-/-	€ _____
Saldo door te rekenen externe rente		€
d1. Rente over eigen vermogen		€
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		€ _____
De aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toe te rekenen rente		€
e. De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-/-	€
Overige rente en kosten		€ _____
f. Renteresultaat op het taakveld treasury		€

Bijlage 4 - Afschrijvingstermijnen

Soort actief:

Afschrijvingstermijn in jaren:

1. Immateriële vaste activa

De kosten van onderzoek en ontwikkeling (voorbereidingskosten) kunnen alleen worden geactiveerd wanneer het voornemen bestaat:

- het actief te gebruiken of te verkopen;
- de technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien vaststaat;
- het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut zal genereren en;
- de uitgaven die aan het actief zijn toe te rekenen betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Als wel aan de hiervoor genoemde verplicht gestelde voorwaarden wordt voldaan, mogen de kosten van onderzoek en ontwikkeling voor plannen (voorbereidingskosten) worden geactiveerd en afgeschreven op basis van de afschrijvingstermijn van het betreffend actief. Dit deel maakt dan onderdeel uit van de totale kostenbegroting.

Bijdragen in activa van derden

conform afschrijvingstermijn activum

2. Materiële vaste activa met een economisch nut

Automatisering:

- apparatuur (hardware)	3 t/m 6
- programmatuur (software)	3 t/m 6
- netwerkbekabeling	10
- telefonie	5 t/m 15

Begraafplaats (aanleg, uitbreiding en urnenmuur): 30

Gebouwen:

- centrale verwarming	10 t/m 15
- gronden	geen afschrijving
- hekwerken	10 t/m 15
- installaties	15
- * apparatuur (hardware)	3 t/m 6 (<i>nieuw item</i>)
- * programmatuur (software)	3 t/m 6 (<i>nieuw item</i>)
- materialen	7 t/m 15
- nieuwbouw	40
- renovatie	25
- uitbreiding/verbouw (levensduur verlengend)	25
- inventaris	10 t/m 15

Gronden (aankoop):

geen afschrijving
Gronden worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs

Machines/gereedschappen/tractiemiddelen:

- aanhangwagen	5 t/m 8
- gereedschappen	10
<i>(voor zover niet t.l.v. exploitatie < € 10.000)</i>	
- gladheidsbestrijdingsmiddelen	6 t/m 10
- maaimachine (kleine tractor), tractor	5 t/m 10
- machines	7 t/m 15
- * compressor, hogedrukrioolreiniger, legesmachine, knipper, motormaaier, onkruidspuitmachine, stamper, stroomgenerator, trilplaat e.d.	
- vrachtauto, schaftwagen, diverse auto's	6 t/m 10

Riolering:

-	bezinkbassin	30 t/m 50
-	drukriolering:	30 t/m 50
	* leidingwerk	30 t/m 50
	* pompunits: bouwkundig onderdeel, pompen/elektromechanisch onderdeel	15 t/m 30
-	randvoorzieningen/Rioolgemaal	15 t/m 30
	* bouwkundig onderdeel	
	* pompen/elektromechanisch onderdeel	
-	vrijvervalleidingen	30 t/m 50

Scholen:

-	grond	Geen afschrijving
-	nieuwbouw	40-60 (was 40 jaar) ¹⁾
-	aanpassingen, verbouwingen	25
-	centrale verwarming, brandmeldinstallaties	15
-	noodlokalen	15 (was 10 jaar) ²⁾

3. Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut**Bruggen:**

-	nieuwbouw	30 t/m 50 (was 30 jaar)
-	reconstructie en verbetering	30

Havenvoorzieningen:	30 t/m 50 (was 30 jaar)

Kunstgrasvelden:

-	traditioneel kunstgrasveld (rubber infill/kurk):	
	* voetbal toplaag	10
	* voetbal onderlaag	30
-	zand ingestrooid kunstgrasveld:	
	* hockey/korfbal toplaag	15
	* hockey/korfbal onderlaag	30
-	waterveld hockey	
	* toplaag	10
	* sporttechnische tussenlaag	20
	* onderlaag (zand onderbouw)	30

Openbaar groen:	25
* aanleg	

Openbare speeltuinen/speelplaatsen:	10
* vervanging speeltoestellen	

Openbare verlichting:	25
* armaturen, lichtmasten	

Sportvoorzieningen, recreatievoorzieningen:	30
* aanleg, uitbreiding en renovatie grassportvelden	

Straatmeubilair:	10 t/m 15
*abri's, bewegwijzing, straatnaamborden, verkeersborden	

Wegen:

-	aanleg, reconstructie, kunstwerk	30
-	verkeersregelinstallaties	15
-	parkeervoorzieningen	10 t/m 15

1) De huisvestingsverordening kent ook een levensduur van 60 jaar voor een permanent gebouw. Een schoolbestuur heeft er voor te zorgen dat een permanente school minstens 60 jaar 'meegaat'. Voor de 2 nieuwe schoolgebouwen Twickel College en het VMBO in het Medaillon wordt de termijn van 60 jaar gehanteerd. Voor de overige gebouwen blijven de 'oude' termijnen uit de activastaat van toepassing.

2) Voor nieuwe noodlokalen geldt de termijn van 15 jaar i.p.v. 10 jaar met ingang van 1 januari 2017.

4. Financiële vaste activa

Aandelen /deelnemingen:

geen afschrijving
worden tegen de marktwaarde gewaardeerd
indien de marktwaarde lager is dan de
verkrijgings- of vervaardigingsprijs

Bijlage 5 - Format projectrapportage

Projectnaam: Projectnummer: Rapportageperiode:		Projectleider: Planeconoom: Ambtelijk opdrachtgever: Bestuurlijk opdrachtgever: Financieel adviseur:
Afbeelding		
Doel		
Projectresultaat		
Startdatum project		
Oplevering einddatum project		
Fase		
Grondexploitatie of investering		
Maatschappelijk effect en relatie met andere projecten		

Wijzigingen		
	Korte toelichting (wat is de stavaza, wat wel/niet gehaald en reden waarom etc.)	Indicator Huidige periode
Geld		
Organisatie		
Kwaliteit		
Informatie & Communicatie		
Tijd		
Risico's		

Publieksvriendelijke samenvatting

Schrijf hier in een paar zinnen de actuele stand van zaken voor dit project op (niet alleen financieel!!!), de tekst die hier komt te staan wordt gebruikt voor de oplegger bij de Beraps en Jaarrekening.

Programma	Geplande sloop	Geplande nieuwbouw	Gerealiseerde sloop	Gerealiseerd nieuwbouw	Indicator
Winkels/retail					
Horeca					
Woningen (waarvan huur)					
Kantoor/maatschappelijk					
Overig					
Toelichting programma					
<i>Geef hier een toelichting op wijzigingen in het programma als dit van toepassing is.</i>					

Financieel / investering	Budget	Realisatie	Rest prognose	Prognose einde project	Projectresultaat
Korte toelichting op financieel / investeringen					
<i>Geef hier een toelichting op wijzigingen op het totaal van de financiën / investering.</i>					

Grondexploitatie	Laatste actualisatie grex (A)	Mutatie sinds actualisatie	Prognose tot einde project (B)	Afwijking A-B	Indicator
Kosten					
Subsidies en bijdragen					
Opbrengsten					
Tijdsinvloeden					
Eindresultaat					
Boekwaarde					
Korte toelichting op grex					
<i>Deze tabel maakt inzichtelijk hoe de Grex op nul komt, binnen welke tijdsperiode, met welke afboeking en hoe bijsturen mogelijk is en in welke vorm. Geef hier aan welke wijzigingen in de grex plaats hebben gevonden, en hoe dit van invloed is op het projectresultaat.</i>					

Verstrekke kredieten	Omvang	Besteed	Verplichting	Rest	% Gerealiseerd	Indicator
Raadskrediet						

Toelichting verstrekte kredieten

Geef aan welke kredieten verstrekt zijn, wat er al uitgegeven is, welke verplichtingen aangegaan zijn, wat het restkrediet is en geef in een schatting aan hoeveel procent van het werk al uitgevoerd is. De indicator...?

Subsidies

Geef aan welke subsidies voor het project verkregen zijn, welke deadlines opgenomen zijn en de stand van zaken m.b.t. het realiseren van de subsidie.

Organisatie

Zijn er veranderingen in de organisatie die van invloed zijn op het project, geef deze dan hier aan.

Kwaliteit

Als er veranderingen in het project zijn die van invloed zijn op de kwaliteit, geef deze dan hier aan.

Informatie & communicatie

Als er veranderingen in de informatie & communicatie van het project zijn, en deze zijn van invloed op het resultaat van het project, geef deze dan hier aan.

Successen project

Noteer hier alle successen die met het project zijn behaald.

Planning en mijlpalen

Komende vier maanden *Vul hier de planning van de komende 4 maanden in*

Komend jaar *Noteer hier activiteiten die je het komende jaar in project denkt uit te voeren.*

Mijlpalen *Noteer hier alle mijlpalen die al in het project bereikt zijn.*

Risicobeheersing				
Risico	Kans	Effect	Beheersmaatregel	Indicator

Bestuurlijke historie		
Wijziging (Omschrijving)	Besluit	d.d.

Rechtmatigheidstoets
Alle geboekte facturen en verplichtingen hebben betrekking op dit krediet. De geboekte lasten en verplichtingen zijn gebruikt conform het in de oorspronkelijke kredietaanvraag gestelde doel, waarvoor de middelen oorspronkelijk beschikbaar zijn gesteld.

Akkoord projectleider	Akkoord opdrachtgever	Akkoord planeconoom	Akkoord fin.adv
Datum:	Datum:	Datum:	Datum: .....
Paraaf:	Paraaf:	Paraaf:	Paraaf: .....

X	Loopt achter, bijsturing heeft onvoldoende effect
!	Loopt achter, bijsturing mogelijk
0	Geen wijziging
=	Conform verwachting
□	Boven verwachting

Bijlage 6 - (voorbeeld invul)format meerjarig investeringsoverzicht			Bedragen * € 1.000										Bedragen * € 1.000				Dekking uit reserve of t.l.v. exploitatie
Product en omschrijving			Kredieten										Kapitaallasten				
Product code	Product naam	Omschrijving	Totaal kredieten	Werkelijke kosten en opbrengsten t/m jaar t-2	Restant kredieten per eind jaar t-2	Beschikbaar krediet jaar t-1	Beschikbaar krediet jaar t	Beschikbaar krediet t+1	Beschikbaar krediet t+2	Beschikbaar krediet t+3	Vervangings-/uitbreidings- of levensduurverlengende investeringen	Afzonderlijk raadsbesluit noodzakelijk	Kapitaallasten jaar t	Kapitaallasten jaar t+1	Kapitaallasten jaar t+2	Kapitaallasten jaar t+3	
Programma: 1. Economie, Werk en Inkomen																	
P221.1	Haven	Optimaliseren kade Twentekanaal	950			950					uitbr.	nee	Kapitaallasten en dekking nog verder uit werken in de definitieve begroting/jaarverslag				
P310.3	Econ. aangelegenheden	Breedband	0	157	-157						uitbr.	nee					
P320.1	Bedrijventerreinen	Uitvoeringsmaatregelen scan bedrijventerreinen Twentekanaal	0	132	-132						uitbr.	nee					
Programma: 2. Onderwijs en Jeugd																	
P421.2	Onderwijshuisvesting	Bataafse Kamp	396		396						uitbr.	nee					
		HAVO/VWO Twickel College	11.202		11.202						verv.	nee					
		Nieuwbouw VMBO	16.098	2.136	13.962						uitbr./verv.	nee					
		OLP en Meubilair	330		30	100	50	50		50	uitbr.	nee					
		Voortgezet speciaal onderwijs	3.000				3.000				verv.	ja					
		St. Janschool uitbreiding lokaal	54			54					uitbr.	nee					
Programma: 4. Sport en Cultuur																	
P510.1	Openb. bibliotheekwerk	Bibliotheek op school	200			200					uitbr.	nee					
P530.2	Sporthallen	Sporthallen	122	47	64			10			verv.	nee					
P530.3	Zwembaden	Zwembaden	1.525	178	606	460	38		183	61	verv.	nee					
		Renovatie Twentebad	9.275			1.799	3.663	300	3.512		uitbr./verv.	ja					
P531.1	Sportparken	Sportparken kunstgrasvelden	3.632	592	-583	933	550	650	1.090	400	uitbr./verv.	nee					
P541.1	Musea	Huisvesting Crea, Heim, Muziekschool	600			600					uitbr./verv.	ja					
Programma: 5. Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit																	
P210.8	Verkeersmaatregelen	F35 door Watertorenpark	0	150	-150						uitbr.	nee					
		F35 Hengelo Borne	0	257	-257						uitbr.	nee					
		F35 Kuipersdijk Centrumring	0	68	-68						uitbr.	nee					
		Fietsoversteek Weusthag Castorweg	0	20	-20						uitbr.	nee					
		HOV midden	764	661	103						uitbr.	nee					
		Reconstructie kruispunt de Ruyterstraat Deurningerstraat	0	56	-56						uitbr.	nee					
		Uitvoeringsnota Fietsen	200	57	143						uitbr.	nee					
		Verkeersmaatregelen Westermaat	0	242	-242						uitbr.	nee					
		Verkeersregelinstallaties	699	27	268	255	64		85		verv.	nee					
		Voorber. herinrichting Kuipersdijk	0	81	-81						uitbr.	nee					
		F35 Borne - Hengelo fase 2	0	8	-8						uitbr.	nee					
		Aktieplan fiets	1.000			1.000					uitbr.	nee					
P212.1	Openbaar vervoer	Fietsevenflat Stationsplein	0	49	-49						uitbr.	nee					
		HOV kruising	3.840	99	3.741						uitbr.	nee					
		Raamkrediet HOV Hengelo Enschede	-4.346	-2.603	-1.743						uitbr.	nee					
		Verwerving HOV Hengelo Enschede	3.259	3.291	-32						uitbr.	nee					
P214.1	Parkeren	Aanpassen parkeergarage BP Hofstedestraat	220		70	150					levensd.	nee					
Programma: 6. Beheer openbare ruimte en Duurzaamheid																	
P210.1	Onderhoud wegen stedelijk niveau	Enschedesestraat Binnenstad	1.189	200	988						uitbr.	ja					
		HOV herinrichting Enschedesestraat	-1.080		-1.080						uitbr.	nee					
P210.3	Onderhoud wegen wijkniveau	Onderhoud wegen	98				98				verv.	nee					
P210.4	Openbare verlichting	Straatverlichting	2.774	587	618	301	308	315	320	324	verv.	nee					
P330.1	Warmtenet	Investeringen Warmtenet	100	109	-9						uitbr.	nee					
P560.1	Openbaar groen wijkniveau	Openbaar groen	700	730	-230		200				verv.	nee					
P560.7	Speeltoestellen	Overige recreatieve voorzieningen	995			206	206	206	206	171	verv.	nee					
P721.1	Afval	Afval	1.340		590	750					verv.	nee					
P722.1	Riolering	Riolering	11.386	2.123	634	6.430	1.449	250	250	250	verv.	nee					
Programma: 7. Bestuur, Veiligheid en Openbare orde																	
P040.	Overhead	ICT	10.364	14	130	2.754	1.290	1.494	3.014	1.670	verv.	nee					
		ICT 3D	420			120			300		verv.	nee					
		Inventaris en apparatuur	2.173		1.881		79	213			verv.	nee					
		Tractie	3.480		1.648	153	240	587	581	271	verv.	nee					
P001.1	Raad/raadscommissies	ICT gemeenteraad	216		216						verv.	nee					
P001.2	College van B en W	Auto gemeentebestuur	46		46						verv.	nee					
P002.3	Alg. personele aangelegenheden	Stadhuis-stadskantoor	39.227	7.013	32.214						uitbr./verv./levensd.	ja					
P003.1	Burgerzaken	Herinrichting trouwzaal en beveiliging Burgerzaken	140		140						verv.	nee					
Programma: 8. Financiën																	
P830.3	GrEX Grondexploitatie	Sloop/Bouw WTC MTS	0	40	-40						uitbr.	nee					
		GrEx Grondexploitatie	166.073	163.843	22.441	16.548	-12.273	-4.969	-6.009	-13.508	uitbr.	nee					
P830.8	Erfpachten	Erfpachten	28.256	28.229	27						uitbr.	nee					
Totaal			320.914	208.593	87.222	33.763	-1.040	-894	3.581	-10.311							

Bijlage 7 - Overlopende investeringen van 2016 naar 2017 (ten laste van reserve) in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Hieronder zijn de overlopende investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut uitgewerkt, die voorheen rechtstreeks gedekt zouden worden uit de reserve, de zogenaamde 'probleemgevallen', waar geen dekking voor de extra rentelasten is vanaf 2017. Voor een uitvoerige toelichting zie paragraaf 7.2. De extra rentelasten van de onderstaande investeringen zullen we betrekken bij de 1^e Beleidsrapportage 2017 en de Kadernota 2018-2021.

Investerings- bedrag:	Begroting 2016 of eerder:				Jaarverslag 2016:			Vanaf (boek)jaar 2017:			Totaal afschrijving of rente over de gehele looptijd:	Kapitaallasten				
	Inves- terings- bedrag:	Bij- dragen derden:	Reserve- onttrek- king:	Bestem- mings- reserve:	Inves- terings- bedrag:	Bij- dragen derden:	Reserve- onttrek- king:	Nog te investeren:	Bij- dragen derden:	Nog beschik- baar in reserve:		2017:	2018:	2019:	2020:	2021:
F35 Hengelo Borne	2.060.000	1.648.000	412.000	Reserve duurzaam veilig	1.090.711	776.595	314.116	969.289	871.405	97.884						
afschrijving (30 jaar):											97.884	0	3.263	3.263	3.263	3.263
rente:											58.730	1.835	3.671	3.548	3.426	3.304
Breedband	215.000	0	215.000	Reserve communi- catiebeleid	170.226	0	170.226	44.774	0	44.774	Het restantkrediet betreft alleen voorbereidingskosten. Deze kosten zijn niet aan een direct actief toe te rekenen. D.w.z. dat de voorbereidingskosten in een keer moeten worden afgeschreven en deze laste ten laste van de reserve wordt gebracht in de exploitatiebegroting.					
F35 Uitvoering oversteekplaats Kuipersdijk (3 schakels)	488.030	374.370	95.072	Reserve fietspaden plan	51.058	0	51.058	436.972	374.370	44.014						
			18.588	Reserve bodem- sanering			0			18.588						
afschrijving (30 jaar):											62.602	0	2.087	2.087	2.087	2.087
rente:											37.561	1.174	2.348	2.269	2.191	2.113
Extra rentelasten betrekken in de 1^e Beleidsrapportage 2017 en de Kadernota 2018-2021:												96.292	3.009	6.018	5.818	5.617

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2101630	Baake, Jan	MID-FIN	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
1e wijziging beleidsbegroting 2017			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

De 1e wijziging Beleidsbegroting 2017 vast te stellen.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

De 1e wijziging Beleidsbegroting 2017 betreft de verwerking van de financiële gevolgen van diverse besluiten van de raad en het college in de Beleidsbegroting 2017. Bovendien enkele technische aanpassingen die budgettair neutraal verlopen.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2101630	Baake, Jan	MID-FIN	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
1e wijziging beleidsbegroting 2017			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Verwerking financiële gevolgen van raads- en collegebesluiten in de Beleidsbegroting 2017 alsmede en technische aanpassingen en correcties.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

In deze 1^e wijziging zijn verwerkt alle op de agenda van de raad voorkomende voorstellen met financiële gevolgen voor de programma's van de Beleidsbegroting 2017. Ook de gevolgen van eerdere raadsbesluiten en van collegebesluiten, die niet via een afzonderlijk voorstel aan de raad worden voorgelegd, zijn in deze wijziging opgenomen. Conform verzoek van de raad is als bijlage bij dit voorstel een overzicht opgenomen van mutaties in de reserves.

Tenslotte zijn ook enkele technische aanpassingen en correcties van de begroting in deze wijziging verwerkt, die in totaliteit budgettair neutraal verlopen. Voor de verdere inhoud wordt verwezen naar de financiële aspecten in het raadsvoorstel.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

N.v.t.

FINANCIËLE ASPECTEN

PROG	PRODUCT	OMSCHRIJVING	REGNR.	LASTEN (x 1.000)	BATEN (x 1.000)
1		ECONOMIE, WERK EN INKOMEN			
	610.1	b&w 13-12-2016: Uitbreiding formatie arbeidsdeskundige, adm. medewerker en jobcoach	2028209	-40	
	623.1	idem	2028209	171	76
	Div.	sb 14-2-2017: betreft invoer begroting SMS 2017 (samenwerking Sociale Dienst tussen Hengelo, Borne en Haaksbergen). Verloopt budgettair neutraal dankzij bijdrage andere gemeenten (zie onder programma 7).	2083434	878	-25
		totaal excl. reserves		1.009	51
2		ONDERWIJS EN JEUGD			
	421.2	rb 6-12-2016: De schoolbesturen dienen jaarlijks aanvragen in om voorzieningen in het kader van de onderwijshuisvesting te kunnen realiseren. De toegekende aanvragen voor 2017 betreffen voorzieningen om de capaciteitstekorten op te heffen. De overige bedragen betreffen verplichtingen die bekostigd worden uit onderwijshuisvesting, maar die niet direct betrekking hebben op een door een school aangevraagde voorziening.	2067658	63	
	650.2	b&w 29-11-2016: vaststellen van de uitvoeringsregeling Hengelose Voorschool 2017.	2059962	93	

421.2	b&w 1-12-2016: betreft de herverdeling van taken en middelen n.a.v. de besluitvorming m.b.t. het oprichten van de GR Gildebor en de organisatieaanpassingen daarna.	2053949	26	
	totaal excl. reserves		182	0
421.2	rb 6-12-2016: zie toelichting bij P2 421.2	2067658		63
	totaal reserves		0	63
3	WELZIJN EN ZORG			
662.5	sb 14-2-2017: betreft invoer begroting SMS 2017 (samenwerking Sociale Dienst tussen Hengelo, Borne en Haaksbergen) Zie ook P1 en P7.	2083434	3	
670.7	b&w 1-12-2016: betreft de herverdeling van taken en middelen n.a.v. de besluitvorming m.b.t. het oprichten van de GR Gildebor zie P2 412.2	2053949	14	
	totaal excl. reserves		17	0
4	SPORT EN CULTUUR			
530.6	sb 2-1-2017: de gemeente Hengelo heeft mede namens 13 andere gemeenten een subsidieaanvraag voor het project Zorg voor Sport en Bewegen bij de provincie Overijssel ingediend in het kader van de WMO tender 2016. De uitvoering van dit project vindt plaats in 2017 en 2018. Deze wijziging is opgebouwd uit de geraamde totale projectkosten en bijdragen van Sportservice Overijssel, deelnemende gemeenten en de provincie Overijssel.	2073148	214	214
Div.	b&w 1-12-2016: betreft de herverdeling van taken en middelen n.a.v. de besluitvorming m.b.t. het oprichten van de GR Gildebor	2053949	252	-44
530.2	rb 6-12-2016: zie P8 050.0	2055692		3
	totaal excl. reserves		466	173
	totaal reserves		0	0
5	RUIMTELIJKE ORDENING EN MOBILITEIT			
210.8/.9	b&w 1-12-2016: betreft de herverdeling van taken en middelen n.a.v. de besluitvorming m.b.t. het oprichten van de GR Gildebor	2053949	33	
	totaal excl. reserves		33	0
6	BEHEER OPENBARE RUIMTE EN DUURZAAMHEID			
550.1	rb 8-11-2016: tijdens de behandeling van de Beleidsbegroting 2017-2020 is het 'amendement Groene Pet 2017' aangenomen. De huidige subsidieregeling Groene Pet wordt in 2017 verlengd. De extra lasten van € 10.000 zijn ten laste van het begrotingssaldo 2017 gebracht. Zie ook P8 onder product 990.1.	2052355	10	
Div.	b&w 1-12-2016: betreft de herverdeling van taken en middelen n.a.v. de besluitvorming m.b.t. het oprichten van de GR Gildebor	2053949	846	-37
	totaal excl. reserves		856	-37
7	BESTUUR, VEILIGHEID EN OPENBARE RUIMTE			
040.2/ 040.4	b&w 13-12-2016: uitbr. formatie arbeidsdeskundige, adm. medewerker en jobcoach	2028209	18	20

Div.	sb 14-2-2017: betreft invoer begroting SMS 2017 (samenwerking Sociale Dienst tussen Hengelo, Borne en Haaksbergen). Zie ook mutatie onder P1.	2083434	857	1.763
040.1	Tech.wijz.: afdeling communicatie heeft, na bezuinigingen, in het jaar van verkiezingen gemeenteraad een budget van 2.000,- voor bevordering opkomst verkiezingen. Dit was nog niet binnen het betreffende product doorgevoerd en wordt middels deze wijziging gecorrigeerd.	adm.	-10	
Div.	b&w 1-12-2016: betreft de herverdeling van taken en middelen n.a.v. de besluitvorming m.b.t. het oprichten van de GR Gildebor	2053949	-1.435	-3
040.2	b&w 7-2-2017: het college van B&W heeft ingestemd met het verzoek van het openbaar lichaam SWB Midden tot het afnemen van ICT dienstverlening van de Gemeente Hengelo.	2083112	400	374
totaal excl. reserves			-170	2.154
8	FINANCIEN			
922.5	b&w 4-10-2016: de financiële consequenties die voortvloeien uit de septembercirculaire 2016 van het gemeentefonds zijn verwerkt (zie de raadsbrief met zaaknummer 2056383).	2056383	-1.323	
921.1	b&w 4-10-2016: zie P8 922.5	2056383		510
923.1	b&w 4-10-2016: zie P8 922.5	2056383		-1.063
922.5	b&w 13-12-2016: Uitbr. formatie arbeidsdeskundige, adm. medewerker en jobcoach	2028209	-53	
050.0	sb 14-2-2017: betreft invoer begroting SMS 2017 (samenwerking Sociale Dienst tussen Hengelo, Borne en Haaksbergen) (zie ook P1 en P7).	2083434	36	36
922.5	b&w 29-11-2016: vaststellen van de uitvoeringsregeling Hengelose Voorschool 2017.	2059962	-93	
922.5	b&w 20-12-2016: de mutaties a.g.v. de Decembecirculaire 2016 van het gemeentefonds (op basis van de raadsbrief met zaaknummer 2080352) zijn middels een begrotingswijziging financieel vertaald. Er wordt € 656.132 meer gemeentefondsuitkering in 2017 ontvangen. Deze middelen zullen worden ingezet voor armoedebestrijding onder ouderen (€ 21.393), armoedebestrijding onder kinderen (€ 450.302) en jeugdzorg € 165.801. Uiteindelijk resteert er een voordeel van € 18.636. Dit bedrag wordt toegevoegd aan het begrotingssaldo 2017.	2076996	637	
921.1	b&w 20-12-2016: zie P8 922.5	2076996		490
923.1	b&w 20-12-2016: zie P8 922.5	2076996		166
830.7/922.5	b&w 1-12-2016: betreft de herverdeling van taken en middelen n.a.v. de besluitvorming m.b.t. het oprichten van de GR Gildebor	2053949	182	
931.1	rb 8-11-2016: Door de toetreding van de gemeente Twenterand tot het Gemeentelijk Belastingkantoor Twente is de bijdrage voor de gemeente Hengelo aan het GBT verlaagd.	2058847	-23	
050.0	rb 6-12-2016: betreft kapitaallasten als gevolg van renovatie sporthal Weusthag.	2055692	39	39
050.0	b&w 7-2-2017: zie P7 040.2	2083112	71	71
830.6	b&w 28-2-2017: het mobiliteitscentrum heeft recht op een schadevergoeding. Door verscheidene belemmeringen van juridische aard trad er vertraging op waardoor het centrum haar verkochte grond later kon leveren aan de nieuwe eigenaar.	2088857	10	
totaal excl. reserves			-517	249
980.9	b&w 28-2-2017: zie P8 830.6	2088857		10

totaal reserves			0	10
990.1	rb 8-11-2016: tijdens de behandeling van de Beleidsbegroting 2017-2020 is het 'amendement Groene Pet 2017'aangenomen. De huidige subsidieregeling Groene Pet wordt in 2017 verlengd. De extra lasten van € 10.000 zijn ten laste van het begrotingssaldo 2017 gebracht.	2052355	-10	
990.1	b&w 4-10-2016: zie P8 922.5	2056383	770	
990.1	b&w 20-12-2016: zie P8 922.5	2076996	19	
990.1	Tech.wijz.: zie P7 040.1	adm.	10	
990.1	b&w 1-12-2016: betreft de herverdeling van taken en middelen n.a.v. de besluitvorming m.b.t. het oprichten van de GR Gildebor.	2053949	-2	
990.1	rb 8-11-2016: zie P8 931.1	2058847	23	
990.1	rb 6-12-2016: zie P8 050.0	2055692	3	
990.1	b&w 7-2-2017: zie P7.040.2	2083112	-26	
totaal saldo begroting 2017			787	0

BIJLAGE(N)

1^e wijziging Beleidsbegroting 2017

Overzicht reservemutaties 1^e wijziging Beleidsbegroting 2017

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

BIJLAGE I**BETREFT:** VASTSTELLING 1E WIJZIGING BELEIDSBEGROTING 2017 (zaaknr. 2101630)**DATUM RAADSBSLUIT:** 4-4-2017

Hoofdstuk	Omschrijving	Lasten per hoofdstuk			Baten per hoofdstuk			Resultaat voor bestemming			Toevoegingen aan reserves			Onttrekkingen uit reserves			Resultaat na bestemming		
		primitief	wijziging	Na wijz.	primitief	wijziging	Na wijz.	primitief	wijziging	Na wijz.	primitief	wijziging	Na wijz.	primitief	wijziging	Na wijz.	primitief	wijziging	Na wijz.
1	Economie, werk en inkomen	68.080	1.009	69.089	40.129	51	40.180	-27.951	-958	-28.909	44	0	44	0	0	0	-27.995	-958	-28.953
2	Onderwijs en jeugd	34.895	182	35.077	2.063	0	2.063	-32.832	-182	-33.014	5.933	0	5.933	7.028	63	7.091	-31.737	-119	-31.856
3	Welzijn en zorg	33.197	17	33.214	2.446	0	2.446	-30.751	-17	-30.768	0	0	0	0	0	0	-30.751	-17	-30.768
4	Sport en cultuur	14.851	466	15.317	3.648	173	3.821	-11.203	-293	-11.496	328	0	328	0	0	0	-11.531	-293	-11.824
5	Ruimtelijke ordening en mobiliteit	6.847	33	6.880	4.158	0	4.158	-2.689	-33	-2.722	0	0	0	0	0	0	-2.689	-33	-2.722
6	Beheer openbare ruimte en duurzaamheid	30.575	856	31.431	21.002	-37	20.965	-9.573	-893	-10.466	932	0	932	251	0	251	-10.254	-893	-11.147
7	Bestuur, veiligheid en openbare orde	41.531	-170	41.361	5.054	2.154	7.208	-36.477	2.324	-34.153	0	0	0	0	0	0	-36.477	2.324	-34.153
8	Financiën	43.299	-517	42.782	199.493	249	199.742	156.194	766	156.960	4.849	0	4.849	474	10	484	151.819	776	152.595
8	Saldo begroting (990.1)	385	787	1.172	0	0	0	-385	-787	-1.172	0	0	0	0	0	0	-385	-787	-1.172
Tot.		273.660	2.663	276.323	277.993	2.590	280.583	4.333	-73	4.260	12.086	0	12.086	7.753	73	7.826	0	0	0

BIJLAGE II

Overzicht van mutaties in reserves uit de 1e wijziging Beleidsbegroting 2017 Raadsbesluit 04-04-2017 (raadzaak 2101630)

Reserve	Omschrijving	Bedrag (x 1.000)		Opmerkingen
		Onttrekking	Toevoeging	
Reserve onderwijshuisvesting	rb 6-12-2016: De schoolbesturen dienen jaarlijks aanvragen in om voorzieningen in het kader van de onderwijshuisvesting te kunnen realiseren. De toegekende aanvragen voor 2017 betreffen voorzieningen om de capaciteitstekorten op te heffen. De overige verplichtingen betreft verplichtingen die bekostigd worden uit onderwijshuisvesting, maar die niet direct betrekking hebben op een door een school aangevraagde voorziening.	63		<i>Niet vrij aanwendbaar</i>
Algemene reserve grondexploitatie	b&w 28-2-2017: het mobiliteitscentrum heeft recht op een schadevergoeding. Door verscheidene belemmeringen van juridische aard trad er vertraging op waardoor het centrum haar verkochte grond later kon leveren aan de nieuwe eigenaar.	10		<i>Vrij aanwendbaar</i>
saldo		73	0	

Voor toerekening weerstandsvermogen is bepalend de vrije aanwendbaarheid (zie Beleidsbegroting 2017-2020 par. 6.2 Weerstandsvermogen (pag. 94))

toename weerstandsvermogen	0
afname weerstandsvermogen	10
totaal toename weerstandsvermogen	-10